

SİYAVUŞ NOVRUZOV

**QURTULUŞDAN
BAŞLAYAN
TƏRƏQQİ**

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
İşlər İdarəsi
PREZİDENT KİTABXANASI

Bakı - 2019
“Elm və təhsil”

-23031-

Redaktorlar: **Ziyafət Əsgərov**

Azərbaycan Respublikasının

Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, professor

Məmmədəli Qıpçaq

professor

Tərtib edən: **Məmmədəli Qıpçaq**

professor

Məsul redaktor: **Töhfə Talibova**

filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

S.Novruzov. Qurtuluşdan başlayan tərəqqi.

Bakı, "Elm və təhsil", 2019, 232 səh.

Kitabda Ümummilli lider Heydər Əliyevin dövlət və xalq qarşısındakı əvəzsiz xidmətlərindən, Azərbaycanın siyasi palitrasında milli siyasi iradəni təmsil edən Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyətindən, Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin yürütdüyü siyasi kursdan, ordu quruculuğu və xarici siyasət məsələlərindən bəhs edən müsahibələr toplanmışdır.

ISBN 978-9952-8305-2-1

© S.Novruzov, 2019

QURTULUŞDAN BAŞLAYAN TƏRƏQQİNİN TƏNTƏNƏSİ

Azərbaycanın çoxəsrlik dövlətçilik tarixində bir sıra müstəsna hadisə və mərhələlər olmuşdur ki, bunların içərisində XX əsrin sonu – XXI əsrin əvvəlləri xüsusi yer tutur. Məhz bu dövrdən başlayaraq milli-mənəvi dəyərlər digər atributlardan üstün tutulur, itirilməkdə olan adət-ənənələr dirçəldilir, azərbaycançılıq, milli özünüdərk və milli düşüncəyə geniş meydan verilir, milli düşüncəyə malik, öz xalqını və dövlətini sevən, ona sadıq olan kadrlar irəli çəkilir, millətin müstəqil dövlət arzusu reallığa çevrilməyə başlayır.

Azərbaycanın görkəmli və nakam şairi Məhəmməd Hadi bir vaxtlar böyük üzüntü içərisində yazırdı: “Yox millətimin imzası imzalar içində”. Əgər Məhəmməd Hadi indi yaşasaydı, onda yəqin ki, həmin misranı belə yazardı: “Var millətimin imzası imzalar içində”. Çünki Azərbaycan öz müstəqilliyini əldə etdikdən sonrakı dövrdə iqtisadi, siyasi, hərbi, mədəni, sosial sahələrdə bir sıra tarixi nailiyyətlərə imza atdı,

dünya dövlətləri içərisində öz layiqli və şərəfli yerini tutdu. “Qurtuluşdan başlayan tərəqqi” adlı bu kitaba Yeni Azərbaycan Partiyası İcra katibinin müavini, Milli Məclisin ictimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Siyavuş Novruzovun müxtəlif xəbər agentliklərinə verdiyi 22 müsahibəsi daxil edilmişdir. Həmin müsahibələr müasir Azərbaycanın reallıqlarını özündə əks etdirməklə bərabər, müstəqillik qazanıldıqdan sonra keçilmiş uzun yola da işıq tutur, həmin illəri bir daha yaddaşımızda təzələyir. Millət vəkiliinin toxunduğu bütün problemlər, bütün məsələlər öz aktuallığı ilə seçilir və bu müsahibələr millət vəkiliinin həmin problemlərə yaxından bələd olduğuna bizi inandırır.

Siyavuş Novruzovun “Qurtuluşdan başlayan tərəqqi” adlı kitabındakı müsahibələr dörd bölməyə bölünərək təqdim olunur. Birinci qrupa daxil edilən müsahibələr “Ümummilli lider Heydər Əliyevin ideyaları yaşayır” başlığı altında toplanmışdır. Bu başlıq altında Siyavuş Novruzovun dörd müsahibəsi verilir: 1. “Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu azərbaycançılıq ideologiyası özündə multikultural dəyərləri də birləşdirir”; 2. “Azərbaycan Ümummilli lider Heydər Əliyevin ideyaları əsasında inkişaf edir”; 3. “Qurtuluşdan başlayan tərəqqi və yüksəliş sonrakı dövrdə Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi sürətli inkişafını təmin etdi”; 4. “Ulu öndər Heydər Əliyev ölkəmizi Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin taleyini yaşamaq təhlükəsindən xilas etdi”.

Müsahibələrin adlarından da göründüyü kimi, Siyavuş Novruzovun bu müsahibələrinin mərkəzində Ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasi irsi dayanır və söhbət həmin məsələlər üzrə gedir. Müəllif Ümummilli liderin “Mənim həyat amalım bütün varlığım qədər sevdiyim Azərbaycan

xalqına, dövlətçiliyimizə, ölkəmizin iqtisadi, siyasi, mədəni inkişafına xidmət olub” sözlərini xatırladaraq deyir ki, Azərbaycan xalqı və dövlətinin tarix səhnəsində özünəməxsus yer tutmasını, əsl müstəqilliyini əldə edərək qoruyub saxlamasını təmin edən başlıca amil məhz lider faktoru olmuşdur. Məhz bu lider dahi şəxsiyyət, Ulu öndər Heydər Əliyev olmuşdur. İctimai-siyasi sabitliyin təmin edilməsi və qorunmasının, iqtisadi tərəqqinin və milli inkişafın təməlinə Ümummilli lider Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi daxili və xarici siyasət xətti dayanır. Sevindirici haldır ki, Ulu öndərin əsasını qoyduğu daxili və xarici siyasət kursunun Onun layiqli davamçısı olan Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi sayəsində Azərbaycan bugünkü yüksəlişə və inkişafa nail olub.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu azərbaycançılıq ideologiyasında multikultural dəyərlərin də yer aldığına diqqət çəkən müəllif qeyd edir ki, təbiəti rəngarəng, iqlimi müxtəlif olan ölkənin insanları da, mədəniyyəti də rəngarəng olmalıdır. Eyni zamanda yaşadığımız areal təkcə qitələrin – Avropa ilə Asiyanın deyil, həm də mədəniyyətlərin sərhəddində yerləşir. Möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev ölkəmizin məhz bu unikal mövqeyini vurğulayaraq deyir: “Yüksək mədəni-əxlaqi dəyərlərin və tolerantlıq ənənələrinin qorunub saxlandığı Azərbaycanda müxtəlif xalqların və dinlərin nümayəndələri yüz illərdir ki, əmin-amanlıq şəraitində, qarşılıqlı hörmət və etimad mühitində vahid ailə kimi yaşayır, etnik-mədəni özünəməxsusluqlarını, dil və mədəniyyətlərini qoruyub saxlayırlar. Azərbaycan tarixən olduğu kimi, bu gün də dilindən, dinindən və etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq burada yaşayan hər kəsin vətənidir”. Həqiqətən də, Azərbaycan İslam dünyasının və mədəniyyətinin Şimal qurtaracağı, Av-

ropa-Qərb, eyni zamanda Şərq mədəniyyətinin isə başlanğıcıdır. Belə bir coğrafi mövqedə, mədəniyyətlərin qovşağında yerləşməsi ölkəmizdə multikulturalizmin və tolerant mühitin formalaşmasını şərtləndirən başlıca amillərdəndir.

Kitabda ikinci qrupa daxil edilən müsahibələr “Möhkəm təmələ əsaslanan siyasətin təntənəsi” başlığı altında verilir. Burada Siyavuş Novruzovun müxtəlif xəbər agentliklərinə verdiyi yeddi müsahibə təqdim olunur: 1. “Yeni hədəflər ölkəmizin davamlı inkişaf strategiyasının mahiyyətindən qaynaqlanır”; 2. “Xalq Azərbaycanda inkişaf və sabitliyin davamlı olması üçün cənab İlham Əliyevi dəstəkləyir”; 3. “Azərbaycan reallıqları: Möhkəm təmələ əsaslanan siyasətin təntənəsi”; 4. “Azərbaycan reallıqlarının Davos Dünya İqtisadi Forumu kimi mötəbər tribunadan səsləndirilməsi müstəsna əhəmiyyətə malikdir”; 5. “Qazanılan uğurların əsasında Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi düşünülmüş, məqsədyönlü siyasət dayanır”; 6. “2017-ci ilin Prezident İlham Əliyev tərəfindən “İslam həmrəyliyi ili” elan olunması vaxtında qəbul olunmuş və zamanın çağırışlarına cavab verən addımdır”; 7. “Qazanılan uğurların əsasında Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi düşünülmüş, məqsədyönlü siyasət dayanır”.

Bu qrupa daxil olan müsahibələrdə müasir Azərbaycanın reallıqları barədə fikirlər irəli sürülür, Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin apardığı daxili və xarici siyasət məsələləri üzərində dayanılır, cənab Prezidentin rəhbərliyi altında Azərbaycanın möhtəşəm inkişaf yolu keçib, ciddi nailiyyətlər əldə edərək öz iqtisadi tərəqqisi ilə inkişafın milli modelini formalaşdırmasından bəhs olunur. Müəllif qeyd edir ki, uğurla həyata keçirilən neft strategiyası və düşünülmüş iqtisadi tərəqqi konsepsiya-

sı nəticəsində bu gün hər birimiz inkişafın Azərbaycan modeli kimi bir fenomenlə qürur duyuruq. Ölkəmiz ildən-ilə zənginləşir, insanların rifah halı yaxşılaşır. Azad sahibkarlıq fəaliyyəti üçün hər cür şərait yaradılmış, zəruri infrastruktur və hüquqi-normativ baza formalaşdırılmışdır.

Siyavuş Novruzov 2017-ci ilin Prezident İlham Əliyev tərəfindən “İslam həmrəyliyi ili” elan olunmasını vaxtında qəbul edilmiş və zamanın çağırışlarına cavab verən addım adlandıraraq deyir ki, hər bir xalq, hər bir dövlət dünya coğrafiyasında müəyyən areala sahib olmaqla öz milli-mənəvi dəyərləri, adət-ənənələri, elmi ilə bəşəri əxlaqın formalaşmasında bu və yaxud digər səviyyədə iştirak edir. Dünya sivilizasiyasının bir parçası olan Azərbaycan xalqını da əksər xalqlardan fərqləndirən, spesifik edən cəhət digər mədəniyyətlərə hörmətlə yanaşmaq, sülhpərvər, tolerant, həmrəy olmaq düşüncəsini mənimsəməklə yanaşı, sülhün və rifahın təmin olunması naminə bu ideyaların təbliğini bəşəriyyət qarşısında borc və məsuliyyət missiyası kimi qəbul etməsidir.

Üçüncü qrupa aid edilən müsahibələr “Yeni Azərbaycan Partiyası dünən, bu günün və gələcəyin partiyasıdır” başlığı altında toplanmışdır. Əvvəlki bölmədə olduğu kimi bu bölmədə də Siyavuş Novruzovun yeddi müsahibəsi təqdim olunur: 1. “İqtidar və müxalifət partiyalarının bir masa arxasında əyləşməsi təqdirəlayiqdir”; 2. “25 illik zəngin və şərəfli inkişaf tarixinə malik olan YAP Azərbaycanın aparıcı siyasi qüvvəsidir”; 3. “Yeni Azərbaycan Partiyası dünən, bu günün və gələcəyin partiyasıdır”; 4. “Yeni Azərbaycan Partiyası qarşidan gələn parlament seçkilərinə böyük inamla gedir”; 5. “Yeni Azərbaycan Partiyası bələdiyyə seçkilərinə inamla gedir”; 6. “Bələdiyyə seçkiləri Yeni Azərbaycan Partiyasının tam qələbəsi ilə başa çatdı”; 7.

“YAP-ın ümumrespublika müşavirəsində prezident seçkilərinə hazırlıqla bağlı qarşıda duran konkret vəzifələr müzakirə edildi”.

Bu bölməyə daxil edilən müsahibələr Yeni Azərbaycan Partiyasının Azərbaycanın siyasi həyatındakı rolu məsələsinə həsr olunub. Müəllif Yeni Azərbaycan Partiyasının Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin mühəmmətləndirilməsində, inkişafa, sabitliyə, tərəqqiyə xidmət edən milli məqsədlərin reallaşdırılmasında, yeni hədəflərin müəyyənəşdirilməsində misilsiz xidmətlər göstərdiyini vurğulayaraq, məhz bunun nəticəsində onun ümumxalq partiyasına çevrildiyini, dilindən, dinindən, etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq ölkədə yaşayan bütün insanların, bütün xalqların partiyası rolunu oynadığını qeyd edir. Yeni Azərbaycan Partiyasının ictimai-siyasi və tarixi zərurətdən yarandığını, sağlam təməllər üzərində qurulduğunu, inkişafa, milli həmrəyliyə, dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsinə xidmət etdiyini söyləyən Siyavuş Novruzov partiyanın başlıca ideoloji prinsiplərinin qanunçuluq, azərbaycançılıq, varislik, konstruktiv əməkdaşlıq, vətəndaş həmrəyliyi, sosial ədalət olduğunu göstərir. Müəllifə görə, Yeni Azərbaycan Partiyası siyasi səhnəyə çıxdığı dövrdən Azərbaycanın siyasi sisteminin əsasını qoydu, sivil mübarizə qaydalarını müəyyənəşdirməklə çoxpartiyalılığın yaranmasına geniş meydan açdı, siyasi plüralizm və demokratiyanın bərqərar olunmasını təmin etdi. Məhz bunun sayəsində Azərbaycanda sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin olunmasında Yeni Azərbaycan Partiyası tarixi əhəmiyyət kəsb edən misilsiz xidmətlərə imza atdı.

Dördüncü bölməyə daxil edilən müsahibələr “Konstitusiyaya islahatları müasir dövrün tələbidir” başlığı altında

təqdim olunur və dörd müsahibədən ibarətdir: 1. “Konstitusiyaya təklif olunan dəyişikliklər çox aktualdır və günün tələblərinə tam cavab verir”; 2. “Konstitusiyaya islahatlarının tətbiqi ilə Azərbaycanın müasir inkişaf tarixinin yeni səhifəsi yazılır”; 3. “Azərbaycan Ordusunun döyüş hazırlığı yüksək səviyyədədir”; 4. “Azərbaycanla Türkiyənin münasibətləri yüksələn xətlə inkişaf edir”.

Bu bölmədəki müsahibələr Konstitusiyaya təklif olunan dəyişikliklər, Azərbaycan ordusunun döyüş hazırlığı və Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinə həsr olunmuşdur. Qeyd edək ki, bu müsahibələrdə toxunulan məsələlər Azərbaycan reallıqlarını əks etdirmək baxımından kifayət qədər aktualdır və günün tələbləri ilə səsleşir. Konstitusiyaya dəyişikliklərinə zərurət yaradan səbəblərdən bəhs edən Siyavuş Novruzov qeyd edir ki, Konstitusiyaya təklif olunan dəyişikliklər Azərbaycan Respublikasında gedən iqtisadi inkişafdan, ölkədə vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının qorunması, dövlət strukturlarının təkmilləşdirilməsi, Silahlı Qüvvələrin gücləndirilməsi, respublikanın təhlükəsizlik sisteminin möhkəmləndirilməsi, vətəndaşların məhkəmələrə özlərinin hüquqlarının qorunması üçün müraciətlərinin tam şəkildə təmin edilməsi, aidiyyəti orqanların fəaliyyətindən və ya fəaliyyətsizliyindən müraciət olunması, o cümlədən seçkili orqanlarda iştirak və burada olan baryerlərin aradan qaldırılması zərurətindən, bilavasitə Azərbaycanın qoşulduğu beynəlxalq konvensiyalardan, Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artmasından irəli gələn dəyişikliklərdir. Bu dəyişikliklər çox vacibdir, aktualdır və günün tələblərinə tam cavab verir. Doğrudan da, zaman dəyişdikcə, yeni tələblər gündəmə gəlir. Bu baxımdan da Konstitusiyaya edilən əlavə və dəyişikliklər zamanın, dövrün tələbidir.

Siyavuş Novruzovun müxtəlif xəbər agentliklərinə

verdiyi müsahibələr Azərbaycan reallıqlarını əks etdirmək baxımından əhəmiyyətlidir. Buna görə də ümid edirəm ki, həmin müsahibələrdən ibarət olan bu kitab siyasətçilər tərəfindən rəğbətlə qarşılanacaq.

Nizami Cəfərov

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı,
Azərbaycanda Atatürk Mərkəzinin direktoru, akademik*

ÜMUMMİLLİ LİDER HEYDƏR ƏLİYEVİN İDEYALARI YAŞAYIR

ÜMUMMİLLİ LİDER HEYDƏR ƏLİYEVİN ƏSASINI QOYDUĞU AZƏRBAYCANÇILIQ İDEOLOGİYASI ÖZÜNDƏ MULTİKULTURAL DƏYƏRLƏRİ DƏ BİRLƏŞDİRİR

- Siyavuş müəllim, müasir dövrdə sivilizasiyalararası dialoq prosesinin sürətləndiyi bir dövərdə tolerantlıq və multikulturalizm məsələləri xüsusi aktuallıq kəsb edir. Bu baxımdan, tolerantlıq nümunəsi olan Azərbaycanın multikulturalizm təcrübəsinin sivilizasiyalararası dialoq və integrasiya prosesində kəsb etdiyi əhəmiyyəti necə qiymətləndirmək olar?

- Müasir dövrdə ictimai həyatın bütün sahələri kimi, mədəniyyətlər də getdikcə globallaşmaya məruz qalır, fərqli sivilizasiyaların Hantinqtonun deyimi ilə sadəcə “qarşıdurması” deyil, həm də integrasiyası baş verir. Bu prosesdən təcrid olunmaq, öz milli məhdudluğuna qapanıb qalmaq qeyri-mümkündür. Qloballaşmanın

gedişi, təbii ki, sivilizasiyaların taleyindən yan keçə bilməz. Belə ki, qloballaşan sosio-mədəni məkanda ölkələrin və sivilizasiyaların qarşılıqlı asılılığı daha da artır, miqrasiya prosesinin genişlənməsi ilə onların bir-birinə yaxınlaşması daha da intensiv səciyyə daşımağa başlayır, digər tərəfdən isə xalqların sivilizasiya özünüdərkli prosesi geniş vüsət alır, milli və dini zəmində ziddiyyətlər ortaya çıxır. Təbii ki, belə bir ortamda hər bir sivil dövlət qloballaşmanın ortaya çıxardığı ziddiyyətlərdən və fəsadlardan qaçaraq, bu axını xalqların iqtisadi, mədəni həyatının inkişafı üçün bir üstünlüyə çevirməlidir. Məhz bu amili nəzərə alaraq Ulu öndər Heydər Əliyev uzaqgörənliklə demişdir ki, “Dünyanın inkişafının indiki mərhələsinin başlıca meyli qloballaşmadır. Bu mürəkkəb, heç də birmənalı olmayan prosesin perspektivləri bizim hamımızı düşündürür. Bu zəruri axın dövlətlərin sabit inkişafının, bütövlüyünün və idarəetmə sistemlərinin sabitliyinin təmin olunmasına, iqtisadi münasibətlərdə ayrı-seçkiliyin aradan qaldırılmasına, xalqların rifah halının yüksəldilməsinə kömək etməlidir”. Beləliklə, Ümummilli liderin Azərbaycan dövlətçiliyinin təməlinə yerləşdirdiyi azərbaycançılıq ideologiyasının birləşdirici və ehtivaedici xarakterinin aktuallığı günümüzdə daha artıq önəm və əhəmiyyət qazanır.

Bu baxımdan, sivilizasiyalararası münasibətlərdə mənfi təsirlərdən uzaqlaşmaq və mümkün ziddiyyətləri aradan qaldırmaq üçün müxtəlif ölkələrin, eləcə də Azərbaycan xalqının sahib olduğu multikulturalizm və tolerantlıq kimi dəyərlərinin öyrənilməsi, əxz edilməsi məqsədəuyğun olardı. Şübhəsiz ki, ölkəmizdəki bu müxtəlif mədəni, dini konfessiyalararası dözümlülük xüsusiyyəti əsrlər, hətta

minilliklər boyu formalaşmış və genefondumuzun vacib hissəsinə çevrilmişdir. Əxlaqımıza sirayət edən belə bir davranışı müxtəlif amillərlə – coğrafi, etnik, iqtisadi-siyasi və dini amillərlə izah etmək mümkündür.

Mütəxəssislər etiraf edirlər ki, hər bir xalqın ümumi xüsusiyyətlərinin formalaşmasında həmin xalqın yaşadığı ərazinin coğrafi quruluşu, iqlimi, təbiəti önəmli rol oynayır. Şimalla cənubun, şərqlə qərbin qovşağında yerləşmiş Azərbaycanın təbiəti də müxtəlif və rəngarəngdir. Ölkəmizdə 9 iqlim tipi mövcuddur. Bir həqiqətdir ki, təbiəti rəngarəng, iqlimi müxtəlif olan ölkənin insanları da, mədəniyyəti də rəngarəng olmalıdır. Eyni zamanda yaşadığımız areal təkcə qitələrin – Avropa ilə Asiyanın deyil, həm də mədəniyyətlərin sərhəddində yerləşir. Möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev ölkəmizin məhz bu unikal mövqeyini vurğulayaraq deyir: “Yüksək mənəvi-əxlaqi dəyərlərin və tolerantlıq ənənələrinin qorunub saxlandığı Azərbaycanda müxtəlif xalqların və dinlərin nümayəndələri yüz illərdir ki, əmin-amanlıq şəraitində, qarşılıqlı hörmət və etimad mühitində vahid ailə kimi yaşayır, etnik-mədəni özünəməxsusluqlarını, dil və mədəniyyətlərini qoruyub saxlayırlar. Azərbaycan tarixən olduğu kimi, bu gün də dilindən, dinindən və etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq burada yaşayan hər kəsin vətənidir”. Həqiqətən də Azərbaycan İslam dünyasının və mədəniyyətinin Şimal qurtaracağı, Avropa-Qərb, eyni zamanda Şərq mədəniyyətinin isə başlanğıcıdır. Belə bir coğrafi mövqedə, mədəniyyətlərin qovşağında yerləşməsi ölkəmizdə multikulturalizmin və tolerant mühitin formalaşmasını şərtləndirən başlıca amillərdəndir. Tarixi və sosioloji tədqiqatlar sübut edir ki, İslam dünyasının mərkə-

zində yerləşən və yalnız müsəlman toplumlarla sərhəd olan xalqlarla müqayisədə müsəlman aləminin ucqarlarında başqa mədəniyyətə malik toplumlarla qonşu olan xalqlar daha tolerantdırlar.

- O da məlumdur ki, ayrı-ayrı mədəniyyətlərə, dinlərə və etiqad məsələlərinə münasibətin formalaşmasında etnik xüsusiyyətlər də mühüm rol oynayır...

- Bəli, hər bir xalqın ayrı-ayrı mədəniyyətlərə, dinə və ya etiqad məsələlərinə münasibətinin formalaşmasında etnik xüsusiyyətlər başlıca rol oynayır. Müxtəlif etnik və dini konfessiyaların mehriban birgəyaşayışı təcrübəsinin haradan qaynaqlandığını müəyyən etmək üçün xalqımızın etnik xüsusiyyətlərinə diqqət yetirməliyik. Azərbaycan xalqının nüvəsini və mütləq əksəriyyətini təşkil edən türklər tarixən bu ərazidə yaşayan bir çox etnik kimliklərlə yanaşı, sülh – əmin-amanlıq şəraitində yaşamış, həm də ortağ dəyərlər yaratmışlar. Türklərdə əxlaq anlayışı daha üstün anlam kəsb etdiyindən, insanlara münasibətlərini hansı dinə və ya hansı etnik kimliyə mənsubluğa görə yox, əxlaqi keyfiyyətlərinə görə müəyyənləşdirmişlər. Ölkəmizdə multikulturalizmin təşəkkülündə türklərin, xüsusilə də Azərbaycan türklərinin dünyəvi yeniliyə açıq olmaları, elmə, təhsilə, mədəniyyətə, incəsənətə, ədəbiyyata və gender bərabərliyinə önəm vermələri vacib faktorlardandır. Azərbaycan ruhaniliyi də heç vaxt dünyəviliyə qarşı çıxmayıb. Bu, bizi müsəlman, hətta, digər türk xalqlarından fərqləndirən cəhətdir. Dünyəviliyə bu cür münasibətin nəticəsi idi ki, Şərqdə ilk demokratik cümhuriyyəti məhz Azərbaycan xalqı qurmuşdur. Diqqət çəkən məqam da məhz odur ki, Azərbaycanda həm maarifçi hərəkatın yaradıcılarının, həm də xalq cümhuriyyəti qu-

23031-

rucularının və ideoloqlarının böyük əksəriyyəti ruhani ailə-sindən çıxıb.

Tarixdə qadın-kişi bərabərliyinə, kişi ilə yanaşı, qadın-ın da təhsil almasına Azərbaycan türkləri qədər əhəmiyyət verən ikinci bir toplum tapmaq çətindir. Ancaq dünyəvili-yə, müasirliyə, qadının təhsilinə və gender məsələsinə bu qədər əhəmiyyət verən xalq multikulturalizm və tolerantlıq-dan bəhs edə bilər.

Azərbaycanın yerləşdiyi Qafqaz regionu etnik baxım-dan dünyanın ən zəngin bölgəsidir. Bu regionda etnik qrup-ların sərhəddi bəzən kəndlərlə müəyyən edilir. Bu etnik qruplar fərqli dillərdə danışirlər. Məsələn, 160 minlik əhali-si olan Quba rayonunda kompakt halda 10-a yaxın etnik qrup (tatlar, ceklər, yəhudilər, qırızlar, xınalıqlılar və s.) ya-şayır. Azərbaycandakı bu etnik zənginlik multikulturaliz-min formalaşmasında əhəmiyyətli rol oynayır.

- Tarixən ayrı-ayrı xalqların mədəni-mənəvi inti-bahında sosial-iqtisadi amillər xüsusi rol oynamışdır. Azərbaycanda tarixən formalaşmış multikulturalizm və tolerantlıq mədəniyyətinin iqtisadi əsasları barədə nə deyə bilərsiniz?

- Sosial-iqtisadi zəmin olmadan, hansısa mədəni və mənəvi intibahın baş verməsi qeyri-mümkündür. Bütün sa-hələrdə, o cümlədən mədəni və mənəvi aləmdə dirçəlişin əsasını iqtisadi amillər təşkil edir. Bu baxımdan Azərbay-canda tarixən formalaşmış multikulturalizm və tolerantlıq mədəniyyətinin iqtisadi əsasları olmuş, sosial-iqtisadi amil-lərlə şərtlənmişdir. Sosial-iqtisadi əsaslar olmadan, tole-rantlığın indiki yüksək səviyyəyə çatması mümkünsüz idi. Tolerantlığa zəmin yaradan iqtisadi amillərdən danışarkən,

ilk növbədə Azərbaycanın tarixi İpək yolunun üzərində yer-ləşməsi xüsusi qeyd olunmalıdır. Uzaq Çindən başlayan və Avropanın qurtaracağında bitən İpək yoluna təkcə ticarət yolu və iqtisadi məsələ kimi baxmaq olmaz. Bu yolla həm ipək və müxtəlif məhsullar daşınmış, həm də insanlar, fər-q-li dinlər və mədəniyyətlərə səyahət etmişlər. Nəticədə, Azərbaycan xalqı müxtəlif mədəniyyətlərlə, dini, fəlsəfi cə-rəyanlarla tanış olmuş, hətta bəzən onların nümayəndələri-nə sığınacaq belə vermişdir.

Tarixi qaynaqlar təsdiqləyir ki, həm Avropadan, həm Yaxın, həm də Uzaq Şərqdən gəlmiş tacirlər Azərbaycanda sərbəst ticarətlə məşğul olmuşlar. Onları ölkəmizə cəlb edən yalnız vergi güzəştləri deyil, eyni zamanda mədəni və mənəvi mühit idi. Müxtəlif etnik və dini qruplara mənsub olan tacirlər heç bir ayrı-seçkiliyə məruz qalmır, rahat və təhlükəsiz şəraitdə öz inanclarına uyğun yaşayırdılar. Bu fikri təsdiqləyən ən bariz nümunə Azərbaycanda ticarətlə məşğul olan katoliklərin və atəşpərəstlərin ölkəmizdə öz inanclarına uyğun ibadət etmələri üçün monastır və atəşgah tikmələridir. Xəzər dənizindən Tiflisə qədər, Dərbənddən Həmədan və Zəncana, Gilandan İraqa, Anadoluya kimi uzanan bu ərazilərdə azərbaycanlılarla qonşuluq edən və iç-içə yaşayan onlarla xalq və yüzlərlə etnik qrup olmuşdur. Bu xalqlar arasında formalaşmış sosial-iqtisadi münasibət-lər və mədəni mühit son nəticədə multikulturalizmi daha da möhkəmləndirmişdir.

- Bu gün multikultural dəyərlərdən və tolerantlıq-dan bəhs edərkən, din amilinə xüsusi diqqət yetirilir. Azərbaycanda da əsrlər boyu multikultural dəyərlərin formalaşmasında milli-mənəvi dəyərlərlə yanaşı, din

faktoru mühüm rol oynamışdır...

- Multikulturalizm və tolerantlığın formalaşmasında təbii ki, dini-mədəni amilin də təsirini xüsusilə qeyd etməkdə fayda var. Din insanların, ümumilikdə cəmiyyətin digər dinlərə və xalqlara münasibətini müəyyənləşdirən başlıca faktordur. Çünki insanların dünyagörüşü, əxlaqı, həyat tərzii daha çox din əsasında yüksəlir. Təsadüfi deyildir ki, belə bir fikir səsləndirirlər: dini tolerant olmayan xalqın özü tolerant ola bilməz. Bəlkə də bu fikrin təsdiqinin ən gözəl nümunəsi Azərbaycan xalqı və İslam dinidir. Şübhəsiz ki, islam tolerant din olmasaydı, onun mənsublarının yaşadığı Azərbaycanda indiki səviyyədə dözümlülük mədəniyyəti formalaşa bilməzdi. Bu baxımdan, Azərbaycan xalqının tolerantlığının əsas səbəblərindən biri də din amili – islamla bağlıdır. İslamdakı multikulturalizmin, tolerantlığın səbəbini bu dinin əsas qaynaqlarında – Quran-i Kərim, Məhəmməd peyğəmbərin sünnəsi və hədislərdə axtarmaq lazımdır. Həqiqətdir ki, İslam seçim azadlığına, bərabərliyə, insan ləyaqətinə, din azadlığına, etnik fərqliliklərlə hesablaşmağa xüsusi önəm verir. Təsadüfi deyil ki, hələ VII əsrdə müsəlman və yəhudilər arasındakı ictimai-iqtisadi və hüquqi münasibətləri tənzimləyən “Mədinə müqaviləsi” bu gün də istənilən konfessiyalararası məsələlərə həsr edilmiş beynəlxalq müqavilə üçün normativ baza rolunu oynaya biləcək qədər müasirdir. Dinimizə görə bütün insanlar və millətlər bərbərdir, ali irq, ali millət anlayışı yoxdur. İslama görə əsl müsəlman əlindən, dilindən başqasına ziyan dəyməyən insandır. Tarixdə müsəlmanlarla digər dinlərin mənsublarının birgə fəaliyyətinə, əməkdaşlığına və eyni şəhərdə, kənddə qarşılıqlı hörmət şəraitində yaşamalarına dair minlərlə fakt

mövcuddur. Mənbələrdən əldə olunan maraqlı bir məqamı qeyd etməkdə fayda var. Belə ki, Rəşidi xəlifələrin dövründə bir kilsənin ərazisinin bir hissəsi zəbt olunur və orada məscid inşa edilir. Xristianlar məhkəməyə müraciət edirlər və nəticədə məhkəmənin qərarı ilə məscid sökülür, həmin ərazi yenidən kilsəyə qaytarılır. Bütün qeyd olunanlar göstərir ki, islamın dözümsüz din olduğunu söyləmək ən azından ədalətsizlikdir.

İslamdan gələn bu cür dözümlülük Azərbaycan xalqının etnik xüsusiyyətlərindən qaynaqlanan tolerantlıqla çuğlaşaraq daha rəngarəng və mükəmməl bir forma almış və zəngin mədəni sərvətə çevrilmişdir. İslam Azərbaycan xalqının ondan öncəki dinlər və müxtəlif inanclar vasitəsilə əldə etdiyi mədəni və mənəvi sərvəti məhv etməmiş, əksinə, onu daha da zənginləşdirmişdir. Bunun nəticəsidir ki, islam Azərbaycanda yayıldıqdan sonra Qafqazda tikilmiş ilk kilsə olan Şəkidəki Kiş məbədinin ətrafında bir nəfər də olsun xristian yaşamamış, amma Azərbaycan xalqı onu qoruyaraq bu günədək gətirib çıxarmışdır. Yaxud İslamın Azərbaycanda ən güclü olduğu dövrdə, XVIII əsrdə Bakıda atəşpərəstlər tərəfindən məşhur Atəşgah məbədi tikilmişdir.

Azərbaycan xalqının multikultural mədəniyyəti həm də onun özünəxas dini dərkilə bağlıdır. Digər müsəlman xalqlarından fərqli olaraq, biz islamı sufilərdən əxz etmişik və bunun nəticəsidir ki, bizim dini baxışımızda yaradana xatir sevən, inancından asılı olmayaraq, kamil insan yetişdirməyi qarşısına məqsəd qoyan irfan mədəniyyəti daha üstündür. Yaradılana bəslənən sevgi bütün məxluqatı əhatə edir və o, dinlərin məzhəblərin fəvqündədir. Odur ki, azərbaycanlılar məscid, kilsə, sinaqoq fərqi qoymadan, bütün

dinlərin məbədlərinə Allah evi kimi yanaşır, onu tikdirəni isə xeyirxah adam kimi qəbul edirlər. Təsadüfi deyildir ki, böyük xeyriyyəçi Hacı Zeynalabdin Tağıyev hazırda Qafqazın ən böyük rus-provaslav kilsəsi olan Mironosets məbədinə tikdirəndə müsəlmanlar onu nəinki qınamamışdır, Bakıda Aleksandr Nevski kilsəsi inşa edilən zaman onun tikintisində yaxından iştirak etmişlər.

- Yeri gəlmişkən, Azərbaycan dünyada tolerantlıq, dinlər və mədəniyyətlərarası dialoq prosesinin aktiv iştirakçılarından biridir...

- Tamamilə doğrudur, müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra Azərbaycan dünyada tolerantlıq, dinlər və mədəniyyətlərarası dialoq prosesinin ən aktiv iştirakçılarından biri idi. Ölkəmiz iqtisadi imkanlarını və beynəlxalq nüfuzunu nəzərə almaqla, bu istiqamətdə bütün səyləri dəstəkləyir və mümkün köməyini əsirgəməirdi. Amma son on ildə Azərbaycan bu prosesin aktiv iştirakçısı yox, əsas təşəbbüskarı və lokomotivi kimi çıxış edir. Bu baxımdan əminliklə söyləmək olar ki, ötən müddət ərzində Azərbaycan tolerantlıq, multikulturalizm, dinlər və mədəniyyətlərarası dialoq sahəsində nəinki hədəflərini dəyişib, hətta qarşıya qoyduğu məqsədə doğru xeyli irəliləyə bilib. Hazırda dünya ictimaiyyəti həm Azərbaycanı tolerant, multikultural ölkə kimi qəbul edir, həm də bu dəyərlərin dünyada təşviqi istiqamətində hökumətin qazandığı uğurları etiraf edir.

Şübhəsiz ki bu sahədə qarşıya qoyulmuş böyük hədəflərə çatmaq üçün əvvəlcədən müəyyən şərtlər təmin olunmalıdır. Məsələn, aktiv xarici siyasət yürüdülməli, maraqlı olan qüvvələri müxtəlif formalarda bir araya gətirməli, məsələnin nəzəri və praktiki tərəfləri üzərində işləyən struktur-

lar yaradılmalı, ciddi maliyyə ayrılmalı və s. Son illər bu istiqamətə yönəlmiş tədbirləri nəzərdən keçirdikdə qeyd olunan şərtlərin tam təmin olunduğu qənaəti formalaşır. Belə ki, hazırda Azərbaycanın aktiv xarici siyasət yürütməsi, beynəlxalq təşkilatlarla yaxından işləməsi, regional və beynəlxalq səviyyədə ciddi təşəbbüslərlə çıxış etməsi hər kəsə bəllidir. Bunun bariz nümunəsi Azərbaycanın BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçilməsidir. Həmin seçkilər zamanı Azərbaycanı 155 dövlətin dəstəkləməsi ölkəmizin xarici siyasət sahəsindəki ən böyük uğurlarından biridir.

Eyni zamanda, Azərbaycan hökuməti tolerantlıq, multikulturalizm, dinlər və mədəniyyətlərarası dialoq sahəsində müxtəlif tərəflərin bir araya gəlməsi istiqamətində kifayət qədər tədbirlər həyata keçirib. Azərbaycan son on ildə bu sahədə onlarla beynəlxalq və regional konfrans, forum və simpoziumlar düzənləyib, beynəlxalq qurumların toplantılarına ev sahibliyi edib. Fəxrlə deyə bilərik ki bu gün beynəlxalq aləmdə Bakı şəhəri ilə bağlı iki ifadə tez-tez işlədilir: mədəniyyətlərarası dialoq üzrə Bakı prosesi və tolerantlığın təşviqi üzrə Bakı prosesi.

Bunlardan əlavə Azərbaycan tolerantlıq və multikulturalizm sahəsində təcrübəsini yaymaq və təbliğ etmək, eləcə də bu dəyərləri beynəlxalq aləmdə təşviq etmək məqsədilə nüfuzlu təşkilatlarla, o cümlədən BMT, UNESCO, ISESCO, ATƏT və digər qurumlarla yaxından əməkdaşlıq edir.

İndiyədək sözügedən sahədə fəaliyyət göstərən strukturların formalaşdırılması və onların işinin koordinasiya olunması istiqamətində də ciddi və əhəmiyyətli qərarlar qə-

bul olunub. Bu baxımdan Azərbaycan Respublikasının millətlərarası, multikulturalizm və dini məsələlər üzrə Dövlət müşaviri xidmətinin, eləcə də Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılması xüsusi qeyd edilməlidir. Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin fəaliyyəti ilə yanaşı, qeyd olunan rəsmi qurumların yaradılması və bu prosesə cəlb edilməsi Azərbaycan hökumətinin tolerantlıq, multikulturalizm, mədəniyyətlər və dinlərarası dialoq sahəsində hədəflərinə doğru irəliləməsini daha da sürətləndirir.

- Multikulturalizmdən bəhs edərkən paralel olaraq insan hüquqları məsələsi də gündəmə gəlir. Bu mənada, multikultural dəyərlər və insan hüquqları məsələsində Azərbaycan təcrübəsini necə qiymətləndirmək olar?

- Multikulturalizm mahiyyət etibarı ilə fərqli mədəniyyətlərin vahid və üstün bir zəmində əridilməsini deyil, bərabər hüquqlarla birgə və yanaşı yaşamasını zəruri edir. Bu baxımdan fərqli dini, etnik qrup və mədəniyyətlərin hüquq və azadlıqlarının qanunvericiliklə tənzimlənməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycanda isə bu hüquqlar daha üstün – konstitusion təminat altındadır. Belə ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının bir sıra maddələrində Azərbaycanda “fərqliliklərin” qorunmasına yönələn dövlət siyasəti aydın şəkildə öz əksini tapmışdır.

- Bütövlükdə, multikulturalizmin Azərbaycanda tarixən formalaşmış zəngin ənənələri və möhkəm ictimai dayaqları barədə yekun olaraq nə deyə bilərsiniz?

- Bu gün dünyada milli və dini zəmində baş verən qarşıdurmalar, axan nahaq qanlar, insanların bu münaqişə-

lər ucbatından öz yurd-yuvasından didərgin düşməsi hamını, eləcə də bəşəriyyətin bir parçası olan xalqımızı narahat etməyə bilməz. O səbəbdən zərurət var ki, sahib olduğumuz tolerantlıq təcrübəmizi və multikulturalizm dəyərini bütün xalqlara aşılayaq və bu yolla dünyada sülhün və əmin-amanlığın bərqərar olmasına öz töhfəmizi verək. Məhz bu missiyanı həyata keçirmək məqsədi ilə ölkə başçısı cənab İlham Əliyev 2016-cı il multikulturalizm ili elan etmiş, bu istiqamətdə ölkə daxilində və xaricdə məqsədyönlü işlərin aparılması üçün müvafiq göstərişlərini vermişdir. Eyni zamanda respublikamızın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, UNESCO-nun və ISESCO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin üzvü Mehriban xanım Əliyevanın fədakar fəaliyyəti xüsusilə qeyd edilməlidir. Məhz onun rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun xətti ilə ardıcıl şəkildə sivilizasiyalararası dialoqun qurulması sahəsində dünyanın tanınmış elm və mədəniyyət xadimlərinin də iştirak etdiyi bir sıra mötəbər tədbirlərin, konfransların və beynəlxalq forumların Azərbaycanda keçirilməsinə nail olunmuşdur. Onların bir neçəsini xatırlatmaq yerinə düşərdi. 2007-ci il aprel 3-4-də keçirilən “Heydər Əliyev və Azərbaycanda din siyasəti: gerçəkliklər və perspektivlər” mövzusunda beynəlxalq konfransı, 2009-cu il noyabrın 6-7-də keçirilən “Dinlərarası dialoq: qarşılıqlı anlaşmadan birgə əməkdaşlığa doğru” mövzusunda beynəlxalq konfransı, 2008-ci il dekabrın 2-də keçirilən “Mədəniyyətlərarası dialoq Avropa və onun qonşu regionlarında davamlı inkişafın və sülhün əsasıdır” mövzusunda konfransı, 2009-cu il noyabrın 11-də keçirilən “Sivilizasiyalararası dialoq: Azərbaycandan baxış” mövzusunda konfransı, 2010-cu il aprel

26-27-də keçirilən Dünya Dini Liderlərin Bakı Sammiti, 2011-ci il aprelin 7-9-da keçirilən Ümumdünya Mədəniyyət-lərəarası Dialoq Forumu və digər tədbirlər öz miqyas və əhəmiyyətinə görə, regional və qlobal əhəmiyyətli layihə-lərdir. Bu il isə “Dövlət və din: qloballaşan dünyada tole-rantlığın gücləndirilməsi” mövzusunda II Beynəlxalq Bakı Forumunun keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Yuxarda sadalanan fikirlərdən bir daha aydın olur ki, dövrümüzün mühüm çağırışlarından olan multukultraliz-min Azərbaycanda tarixən formalaşmış zəngin ənənələri və möhkəm ictimai dayaq-ları mövcuddur. Qarşıda duran vəzi-fə bu hərtərəfli potensialı Azərbaycan dövlətçiliyinin inki-şaf və tərəqqisinin vacib elementinə çevirmək, sahib oldu-ğumuz təcrübəni regional və qlobal məkanda uğurla paylaş-maqdır.

AZƏRBAYCAN ÜMUMMİLLİ LİDER HEYDƏR ƏLİYEVİN İDEYALARI ƏSASINDA İNKİŞAF EDİR

-Siyavuş müəllim, Azərbaycan dövlətçiliyinin şanlı tarixindən bəhs edərkən lider fenomeninə xüsusi diqqət yetirilir və Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin xalqımız qarşısındakı misilsiz xidmətləri xatırlanır. Bu baxımdan, Ulu öndər Heydər Əliyevin xalqımızın çoxəsrlik dövlətçilik tarixində yeri və rolunu necə dəyərləndirmək olar

- Azərbaycanın çoxəsrlik dövlətçilik tarixində özünün müstəsna əhəmiyyəti, xalqımızın nəinki bu günü, həm də gələcək taleyinin müəyyənləşdirilməsi baxımından Heydər Əliyev epoxası bənzərsizdir. Bu epoxanın hər bir mərhələsi müasir tariximizin bütöv bir salnaməsini təşkil edir ki, onun da hər bir səhifəsi, hər bir sətri Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin qüdrətli əlləri ilə yazılıb. Bu mərhələləri təhlil etməzdən əvvəl belə bir vacib aspekti önə çəkmək lazımdır ki, Azərbaycanın və bütün Türk dünyasının

böyük oğlu Heydər Əliyevin fəaliyyəti öz əhəmiyyəti etibarilə ölkəmizin hüduqlarından çox-çox kənara çıxaraq zəngin mənə tutumu ilə bəşəri zirvəyə yüksəlib. Milli-mənəvi irsimizin dəyərlərini özümüzə qaytarması, çoxəsrlək adət-ənənələrimizi yaşatması, azərbaycançılıq məfkurəsinin və milli ruhun hədsiz yüksəlişi, milli özünədürkin hər cür buxovlardan azad olunaraq öz həqiqi təsdiqini tapması kimi fundamental prinsiplər əsasında milli dövlətçilik arzularımızın real siyasi amilə çevrilməsinə nail olması Azərbaycanı bəşər sivilizasiyasının beşiyi olan ölkələrdən biri, xalqımızı isə zəngin və unikal bir mədəniyyətin övladları adlandıran Heydər Əliyevin ən böyük xidmətlərindəndir.

XX əsrdə Azərbaycanın yetişdirdiyi ən böyük şəxsiyyət – Ulu öndər Heydər Əliyev müasir dövlətimizin ideoloji-siyasi əsaslarını tarixi irs və milli-mənəvi dəyərlər zəminində yaradaraq onu praktik surətdə gerçəkləşdirmiş dahi liderdir. Ulu öndər Azərbaycan xalqının tarixində şanlı salnamələr açmışdır. “Mənim həyat amalım bütün varlığım qədər sevdiiyim Azərbaycan xalqına, dövlətçiliyimizə, ölkəmizin iqtisadi, siyasi, mənəvi inkişafına xidmət olub”, deyən böyük rəhbərin dövlətçiliyimizin ən ağır günlərində göstərdiyi qətiyyət bu sözlərdəki gerçəkliyi dəfələrlə təsdiqləyib. Əsl vətəndaş, tarixi şəxsiyyət və Ümummilli lider kimi Heydər Əliyev millətini, torpağını fəlakətdən qurtarıb, onu çevriliş, qiyam cəhdlərindən hifz edərək dirçəliş və inkişafa doğru yönəldib, cəmiyyətdə özünəinam hissini bərpa edib, ölkəmizdə sabitlik və firavanlığa təminat yaradıb.

Heydər Əliyev hələ sağlığında canlı əfsanəyə çevrilmişdir. Onun qeyri-adi şəxsiyyəti, siyasətçi və dövlət xadiminə xas böyük istedadı bizim hamımıza, Onun müasirlərinə və həmvətənlərinə dərin təsir bağışlayır və siyasətçilərin,

tədqiqatçıların və jurnalistlərin diqqətini Ona cəlb edir. Heydər Əliyev fenomeninə maraq illər ötdükcə azalmır, əksinə, getdikcə daha da artır. Ölkəmizdə və xaricdə çap edilən bir çox yazılarda, tədqiqatçıların əsərlərində biz Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətinin, siyasətinin və mahir idarəçilik bacarığının yeni-yeni cəhətlərini görürük.

- Şübhəsiz, Ulu öndər Heydər Əliyevin 1969-1982-ci illərdə respublikamıza rəhbərlik etdiyi dönmədə əldə edilən nailiyyətlər Azərbaycan tarixində xüsusi ştrixlərə təsvir edilir...

- Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev fəaliyyətinin hər bir məqamı ilə xalqın, dövlətin, cəmiyyətin və onun üzvlərinin mənafeyinə xidmət etmiş, Azərbaycan dövlətinin və xalqının bütövlüyü uğrunda fədakarlıqla çalışmış, müstəqilliyimizin möhkəmləndirilməsi, dövlətçiliyimizin inkişafı, demokratiyanın genişləndirilməsi, xalqın rifah halının daha da yaxşılaşdırılması üçün mümkün ola bilən hər bir işi görmüşdür. Bu gün daha çox Ulu öndər Heydər Əliyevin müstəqillik dövründə Azərbaycan Respublikasına rəhbərliyi zamanı gördüyü işlərdən geniş bəhs edilir. Ancaq unutmamaq lazım deyil ki, dövlətçilik tariximizin özünəməxsus bir halqası olan Sovet dövründə də bu böyük siyasətçi və dövlət xadimi, milli inkişafımız baxımından əvəzolunmaz nailiyyətlərə imza atmışdır.

Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin ötən əsrin 70-ci illərinin əvvəllərindən başlayaraq Azərbaycanda milli mənəvi dəyərlərin qorunması, tariximizin düzgün istiqamətdə öyrənilməsi, ana dilimizin rolunun artırılması və s. yöndə apardığı məqsədyönlü siyasət cəmiyyətdə milli ruhun oyanışına təkan verdi. Sovet ideologiyasının ziyanlı təsirləri nəticəsində öz milli kimliyini unutmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qalmış insanları tədricən milli ideyalar ət-

rafında səfərbər etdi. O, Azərbaycanın gələcək müstəqilliyi üçün zəruri sosial-iqtisadi əsasları, infrastruktur təminatını, milli kadr potensialını formalaşdırdı. İnsanlarımıza milli dövlətçilik düşüncəsi aşılandı. Hər bir azərbaycanlı özünü bəlli bir coğrafiyanın gələcəyinə görə məsuliyyət daşıyan vətəndaş kimi dərk etməyə başladı.

Ölkə üçün gərəkli mütəxəssislərin hazırlanması məqsədilə 1969-1982-ci illər arasında və daha sonralar minlərlə azərbaycanlı gənc məhz Ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü əsasında SSRİ-nin müxtəlif şəhərlərindəki nüfuzlu ali məktəblərdə təhsil almağa göndərildi. Bütün bunlar Sovet Azərbaycanına rəhbərliyi dövründə Ulu öndərin siyasi iradəsi əsasında görülmüş işlərin yalnız məhdud bir hissəsidir və bütün bunların 80-ci illərin sonlarına doğru Azərbaycanın istiqlal mübarizəsi tarixinin hərəkətverici qüvvəsi rolunda çıxış etdiyi qətiyyət şübhə doğurmur. Bütövlükdə, Ulu öndər öz şəxsi nümunəsi ilə təsdiq etdi ki, millətə, xalqa xidmət etmək baxımından dövrün fərqi yoxdur. Bu baxımdan heç şübhəsiz, Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin 1969-cu ildə hakimiyyətə gəlməsi Azərbaycan xalqının tarixində dönüş nöqtəsi oldu.

- Müstəqillik illərində Ümummilli liderimizin müstəsna xidmətlərindən biri də Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması oldu. Bu tarixi hadisəni necə qiymətləndirirsiniz?

- Məmnunluq və qürur hissi ilə qeyd etmək istərdim ki, müstəqillik məfkurəsi və vətənpərvərlik düşüncəsi əsasında bütün fəaliyyətini Azərbaycan xalqının ali mənafeyinə həsr edən Ulu öndər Heydər Əliyevin misilsiz, tarixi xidmətlərindən biri məhz ümumxalq partiyası olan YAP-ın yaradılması idi. Olduqca çətin və mürəkkəb şəraitdə Azər-

baycan xalqının üstün və qabaqcıl potensialını səfərbər edərək müstəqillik məfkurəsi əsasında fəaliyyət göstərən Ümummilli liderimiz o zamankı hakimiyyətin və müəyyən qüvvələrin maneələri ilə üzləşsə də, bir addım belə geri çəkilmədi. Həmin dövəmdə hakim dairələrin törətdikləri süni maneələrə baxmayaraq, ölkə ziyalılarının təkidli çağırışları və xalqın etimadı sayəsində 1992-ci il noyabrın 21-də Naxçıvanda keçirilən təsis konfransında Yeni Azərbaycan Partiyası təsis edildi və Ulu öndər Heydər Əliyev partiyanın Sədri seçildi. O zamankı hakimiyyət dairələrinin Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasına göstərdikləri maneələr, ardıcıl təzyiqlər bu yola qədəm qoyan insanları özlərinin ali məqsədlərindən döndərə bilmədi. Ümummilli liderimizin nüfuzu, Azərbaycan xalqının Ona göstərdiyi misilsiz etimad Yeni Azərbaycan Partiyasının o dövrdə müxalifət partiyası olmasına baxmayaraq, qısa müddət ərzində təşkilatlanmasına, ölkənin bütün regionlarında özəklərini yaratmasına və 1993-cü ildə hakimiyyətə gəlməsinə şərait yaratdı. Xüsusi vurğulamaq istərdim ki, Yeni Azərbaycan Partiyası dünyada analoqu olmayan bir siyasi təşkilat kimi yarandığı müddətdən cəmi 8 ay sonra siyasi hakimiyyətə gəldi.

Zaman göstərdi ki, Ümummilli liderimizin əsasını qoyduğu Yeni Azərbaycan Partiyası, həqiqətən də, dünyanın, bu günün və gələcəyin partiyasıdır və xalqın ali maraqlarını, üstün siyasi iradəsini ləyaqətlə öz fəaliyyətində əks etdirir. Azərbaycanda yaşayan bütün xalqlar bu partiya üz tutur və bərabərhüquqlu şəkildə fəaliyyət göstərir. Həmçinin YAP 1993-cü ildən bu yana bütün seçkilərdə qələbə qazanıb və bu ənənə bu gün də davam edir. Partiyamız Azərbaycan dövlətçiliyinin qorunub saxlanması, onun ərazi bütövlüyünün qorunması, sosial-iqtisadi inkişaf, sosial problemlərin həll olunması, islahatların həyata keçirilməsi

istiqamətində xeyli uğurlu addımlar atıb və bundan sonra da atacaq. Bu gün partiyamızın Sədri, cənab Prezident İlham Əliyev dövlətimizin, xalqımızın maraqlarını bütün dünyada çox ləyaqətlə təmsil edir. Hesab edirik ki, gələcəkdə də bu proses davam edəcək, Yeni Azərbaycan Partiyası dövlətçilik uğrunda yorulmadan xidmət göstərərək öz uğurlu fəaliyyəti ilə ölkəmizi dünya miqyasında bundan sonra da tanıdacaq.

- Yeri gəlmişkən, Ümummilli lider Heydər Əliyevin fəaliyyətinin Naxçıvan dövrünə ayrıca nəzər salmaq gərəkdir...

- Bəli, Ulu öndərimizin xalqımız qarşısındakı ali misiyalı və məramlı fəaliyyətinin Naxçıvan dövrünə xüsusi diqqət yetirilməlidir. Bəlli olduğu kimi, 1991-ci ilin sentyabr ayında Ulu öndər Heydər Əliyevin Naxçıvan MSSR-in Ali Məclisinin Sədri seçilməsindən olan mərhələdə Naxçıvan olduqca ağır və mürəkkəb şəraitdə idi. Ali Məclisin Sədri seçilən Ulu öndər Heydər Əliyevin gərgin fəaliyyəti və söyləri sayəsində Ermənistanın blokadada saxladığı Naxçıvanda sabitlik təmin edildi və muxtar qurumun sosial-iqtisadi vəziyyəti yaxşılaşdırıldı. Mühəribənin davam etdiyi, sənaye məhsullarının çatışmadığı, elektrik enerjisinin olmadığı, sosial-iqtisadi durumun kəskin olduğu şəraitdə Ali Məclisin Sədri seçilən Heydər Əliyev həyata keçirdiyi islahatlar və gördüyü qətiyyətli tədbirlər sayəsində Naxçıvan erməni təcavüzünü uğurla dəf etdi, dost və qardaş Türkiyə ilə davamlı və hərtərəfli əlaqələrin qurulmasına nail oldu. Həmçinin, cənub qonşumuz İranla münasibətlər normalaşdırıldı.

Eyni zamanda, 17 noyabr 1990-cı il tarixində Naxçıvan Ali Məclisinin I Sessiyasında ilk dəfə olaraq üçrəngli

bayrağımız qaldırıldı, Naxçıvan MSSR adından “Sovet” və “Sosialist” sözləri çıxarıldı, Naxçıvanda Kommunist Partiyasının fəaliyyəti dayandırıldı və Sovet əsgəri birlikləri Naxçıvan MR ərazisindən çıxarıldı. Habelə, “1990-cı il yanvar ayının 20-də törədilmiş Bakı hadisələrinə siyasi qiymət verilməsi haqqında” Qərar qəbul edildi, 31 dekabrın Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü elan olundu. Sosial-iqtisadi və aqrar islahatlar reallaşdırıldı, özəlləşdirmə prosesinə start verildi və infrastruktur sahələrinin inkişafı yönündə xüsusi işlər həyata keçirildi. Bir sözlə, Naxçıvanın xilas və dirçəlişinə nail olundu.

- Müstəqillik dövründə Ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə görülmüş işlər, əldə edilən nailiyyətlər müstəqil Azərbaycanı tənəzzüldən xilas edərək dirçəliş yoluna çıxardı...

- Sovetlər birliyi dövründə Azərbaycana rəhbərlik edən görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev ölkəmizi qabaqcıl respublikalar sırasına çıxardığı kimi, 1993-cü ildə xalqın təkidli tələbilə onun hakimiyyətə yenidən qayıdışı dövlətçilik tariximizin yeni mərhələsinin başlanğıcını qoydu. Müstəqil, iqtisadi cəhətdən qüdrətli, dünya birliyinin layiqli üzvü olan Azərbaycanı yaratmaqla xalqla hər zaman bir olduğunu, Vətənin, torpağın canından çox sevdiyini bir daha nümayiş etdirdi. 1993-cü ilin 3 oktyabrında prezident seçkilərində yüksək etimad qazanan və 11 oktyabr 1998-ci ildə qələbəsini yenidən təsdiqləyən Ümummilli lider Heydər Əliyev bu dövr ərzində Azərbaycan xalqının maraqlarını əks etdirən tədbirlər reallaşdırdı, ölkənin strateji inkişaf istiqamətlərini müəyyənləşdirdi. Prezidentliyinin ilk mərhələsində həyata keçirdiyi islahatlar, böhran içində olan Azərbaycan iqtisadiyyatının gücləndirilməsi istiqamətində reallaşdırdığı genişmiqyaslı quruculuq işləri xalqın

gələcəyə olan inamını artırmaqla, ölkəmizin dünya birliyinə açılan yoluna “yaşıl işıq” yandırdı. Daxili siyasətin uğurları Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə yeri və roluna da öz müsbət təsirini göstərdi.

Bir əsas məqamı xüsusi qeyd etməliyik ki, Ulu öndər Heydər Əliyevin söyləri nəticəsində 1994-cü il 12 mayda atəşkəs sazişinin imzalanması ölkədə sabitliyin möhkəmləndirilməsinə, digər sahələr üzrə əhəmiyyətli addımların atılmasına stimül verdi. Malik olduğu təbii resurslardan səmərəli istifadə etmək, Azərbaycanın dünya iqtisadi sisteminə inteqrasiyasını sürətləndirmək, ən əsası birgə söylər, qarşılıqlı təcrübə mübadiləsi sayəsində qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün 1994-cü ilin 20 sentyabrında Ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında “Əsrin müqaviləsi” imzalandı. Bununla Azərbaycan öz iqtisadi imkanlarını dünyaya təqdim edərək növbəti sazişlərin imzalanmasına zəmin yaratdı. Bütün bu nailiyyətlər öz ifadəsini müəllifi Heydər Əliyev olan, 1995-ci ilin 12 noyabrında referendum yolu ilə qəbul olunmuş müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyasında tapdı. Bu ali hüquqi sənəd nəinki ölkəmizin insan hüquqları, liberal iqtisadiyyat, dövlət idarəçiliyi prinsipləri sahəsindəki uğurlarını təsbit etdi və möhkəmləndirdi, həmçinin gələcək inkişaf istiqamətləri üçün mükəmməl normativ baza oldu.

İllər keçdikcə, Azərbaycan yeni-yeni dostlar və tərəfdaşlar qazandı, səsi bir çox beynəlxalq təşkilatların tribunasından eşidildi, diplomatik uğurları diqqət çəkdi. Dünya siyasətində dəst-xətti ilə seçilən, dövlət başçıları arasında fenomen istedadı və hazırlığı ilə fərqlənən Heydər Əliyev şəxsiyyəti müdriklik simvolu kimi nümunə göstərildi. Bu, cəsarət və qətiyyət, liderlərə məxsus dönməzlik və məğrur-

luq müasir Azərbaycanın qurucusu olan bu dahi şəxsiyyətin həyat amalının gerçəkləşməsinin parlaq ifadəsi kimi Azərbaycanın imicini, nüfuzunu yüksəltdi. Ulu öndər Heydər Əliyevin irəli sürdüyü dövlətşilik prinsiplərinin əsasında konseptual və dünya siyasətinə uyğunlaşdırılan balanslaşdırılmış xarici siyasət, ölkə daxilində sabitliyin təminatı, dövlətçiliyin möhkəmlənməsi, bazar iqtisadiyyatı yolunu seçməklə malik olduğumuz təbii ehtiyatlardan xalqın mənafeyi və rifah halının yaxşılaşdırılması naminə səmərəli istifadə, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması, Azərbaycanın tolerant dövlət kimi bütün azərbaycanlılar üçün vətən olması kimi milli-strateji platforma dayanırdı. Bu gün qürur hissi ilə deyə bilərik ki, bu vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlinmişdir.

- Siyavuş müəllim, Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasət bu gün uğurla davam etdirilir. Bu barədə fikirlərinizi bilmək istərdik...

- Bu gün Azərbaycan Ümummilli liderin ideyaları əsasında uğurla inkişaf edir. Ümumiyyətlə, Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasətini müvəffəqiyyətlə davam etdirən Prezident İlham Əliyevin ölkəyə rəhbərlik etdiyi 2003-cü ildən bu vaxtadək olan müddət Azərbaycan tarixinə hərtərəfli və sürətli inkişaf dövrü kimi daxil olub. Gənc dövlətin əsaslarının möhkəmliyi və həyata keçirilən strategiyanın səmərəliliyi məhz Prezident İlham Əliyevin liderlik keyfiyyətləri, parlaq zəkası, siyasi iradəsi və uzaqgörənliyi sayəsində mümkün olub. Məmnunluq və qürur hissi ilə deyə bilərik ki, Prezident İlham Əliyev şəxsiyyəti modern cəmiyyətdə lider obrazının ən mühüm cəhətlərini özündə birləşdirir.

Belə ki, son 12 ildə Ulu öndərin siyasətini uğurla davam etdirən dövlət başçısı İlham Əliyev qısa müddətdə xalqın layiqli rəhbəri və lideri olduğunu əməli işi ilə sübuta

yetirmiş, hər bir azərbaycanlının Prezidenti olmuşdur. Cənab İlham Əliyevin respublikaya rəhbərliyi dövründə əldə edilmiş böyük nailiyyətlər Azərbaycan xalqının öz seçiminə dəfələrlə haqlı olduğunu bir daha təsdiqləyir. Bu gün Azərbaycan və onun istiqlaliyyəti üçün ən mühüm təminat faktoru odur ki, Ulu öndərin bərqərar etdiyi güclü dövlətçilik xəttini uğurla davam etdirən lider var.

Prezident kimi fəaliyyətə başladığı gündən görəcəyi işlərin prioritetlərini açıqlayan, “Azərbaycanı daha qüdrətli dövlətə çevirmək üçün, ən başlıcası ölkədə Heydər Əliyevin siyasəti davam etdirilməlidir. Mən Azərbaycan xalqına söz verirəm ki, bu siyasətə sadıq qalacaq, heç vaxt bu yoldan dönməyəcəyəm” söyləyən cənab İlham Əliyev atdığı hər addımında bu vədinə sadıqlığını nümayiş etdirir. 2003-2008-ci illərdə verilən hər vədin konkret işlərdə öz əksini tapması, inkişafın Azərbaycan modelinin yaranması, ayrı-ayrı sahələri əhatə edən Dövlət Proqramlarının uğurlu icrası, iqtisadi göstəricilərin təkcə rəqəmlərdə deyil, insanların gündəlik həyatında öz əksini tapması xalq-Prezident birliyini, həmrəyliyi daha da möhkəmləndirdi. Həyata keçirilən siyasətin əsasında Azərbaycan vətəndaşının dayandığını qeyd edən dövlət başçısı İlham Əliyev Dövlət Proqramlarının uğurlu icrasında da bu dəstəyin rolunu xüsusi vurğulayır. Güclü sosial siyasətə yol açan iqtisadi tərəqqinin artması üçün bütün imkanlar mövcuddur. Azərbaycanın özünü dünyaya sosial dövlət kimi təqdim etməsi də əldə olunan uğurlara söykənir. Qanlı toqquşmalara səhnə olan mürəkkəb regionda Azərbaycanı sabitlik adası kimi qoruyub saxlamaq, onu BMT Təhlükəsizlik Şurasına sədrliyədək yüksəltmək, ölkəmizi kosmik dövlətə və dünya üçün nümunəvi tolerantlıq və multikulturalizm məkanına çevirmək görkəm-

li dövlət xadimi İlham Əliyevin xalqımız qarşısındakı misilsiz tarixi xidmətləridir.

Qeyd etdiklərimizin fonunda bir daha bu reallıq aydın dərk olunur ki, düzgün seçilən yol, möhkəm təməl əsaslanan siyasət ölkənin davamlı inkişafını təmin edir, beynəlxalq münasibətlər sistemində yeri və rolunu möhkəmləndirir. Güclü, qüdrətli Azərbaycan hər birimizin qürur mənbəyidir. Xalqımız tam əmindir ki, yeganə problemimiz olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi də tezliklə öz ədalətli həllini tapacaq, soydaşlarımız öz doğma yurd-yuvalarına qayıdacaq, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü təmin olunacaq. Ölkəmizin durmadan artan hərbi qüdrəti bu əlamətdar günün elə də uzaqda olmadığından xəbər verir.

- Bəs Ümummilli liderimizin zəngin siyasi və dövlətçilik irsinin öyrənilməsi, gələcək nəsillərə aşılması məsələsi ilə bağlı nə deyə bilərsiniz?

- Ümumiyyətlə, Ulu öndər Heydər Əliyevin zəngin siyasi irsi, idarəçilik təcrübəsi, siyasi elmə gətirdiyi yeniliklər zaman keçdikcə dünya politoloqları, analitik mərkəzləri tərəfindən daha diqqətlə, daha dərinlən öyrəniləcək, müasir siyasi idarəçilikdə geniş tətbiq ediləcəkdir. Onun ideyaları və əməli fəaliyyəti dövlət quruculuğunun, sosial-iqtisadi və mədəni-mənəvi inkişafımızın bütün istiqamətlərində yolu-muza həmişə işıq salaraq, bu gün də, sabah da Azərbaycanı firavan gələcəyə istiqamətləndirəcəkdir.

Bəşər tarixi sübut edib ki, yalnız tək-tək dövlət başçıları öz xalqı qarşısındakı xidmətlərinə görə, ümummilli liderlikdən əlavə, həm də öz millətinin qəlbində və tarixində müqəddəslik zirvəsinə çata biliblər. Zəmanəmizin ən dahi şəxsiyyətlərindən biri, xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyevə də, məhz öz millətinin qəlbində və onun çoxəsrlik tarixində müqəddəslik zirvəsinə yüksəlmək səadəti nəsib

olub. Heydər Əliyev kimi xalqına hədsiz bağlı olan şəxsiyyətlərin ömrü onun yaşadığı illərlə ölçülmür. Öz millətinin taleyini yaşamış Heydər Əliyev indi də, gələcəkdə də qədərbilən xalqımızın qəlbində yaşayır və daim yaşayacaqdır.

QURTULUŞDAN BAŞLAYAN TƏRƏQQİ VƏ YÜKSƏLİŞ SONRAKİ DÖVRDƏ AZƏRBAYCANIN MÜSTƏQİL DÖVLƏT KİMİ SÜRƏTLİ İNKİŞAFINI TƏMİN ETDİ

Siyavuş müəllim, bəllidir ki, müasir müstəqil Azərbaycan dövləti hazırkı inkişaf mərhələsinə asan yolla çatmayıb. 1991-ci ildə müstəqillik əldə etdikdən sonra çoxsaylı siyasi, iqtisadi, sosial və digər problemlərlə qarşı-qarşıya qalan Azərbaycanın tənəzzüldən xilas olaraq tərəqqi yoluna qədəm qoyması məhz Ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. İstərdik, əvvəlcə müstəqilliyin ilk illərində ölkəmizdəki vəziyyətdən və 15 İyun – Milli Qurtuluş Gününün dövlətçilik tariximizdəki əhəmiyyətindən bəhs edəsiniz...

- Azərbaycan xalqı və dövlətinin tarixin səhnəsində özünəməxsus yer tutmasını, əsl müstəqilliyini əldə edərək qoruyub saxlamasını təmin edən başlıca amil məhz lider faktoru olmuşdur. Məhz bu lider dahi şəxsiyyət, Ulu öndər Heydər Əliyev olmuşdur. İctimai-siyasi sabitliyin

təmin edilməsi və qorunmasının, iqtisadi tərəqqinin və milli inkişafın təməlinə Ümummilli lider Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi daxili və xarici siyasət xətti dayanır. Sevin-dirici haldır ki, Ulu öndərin əsasını qoyduğu daxili və xarici siyasət kursunun Onun layiqli davamçısı olan Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi sayəsində Azərbaycan bugünkü yüksəlişə və inkişafa nail olub.

Bilirsiniz ki, 1991-ci ilin oktyabrın 18-də Azərbaycan müstəqilliyini elan etməsinə baxmayaraq, müstəqilliyi itirmək təhlükəsi ilə qarşı-qarşıya idi. Ordu və dövlət quruculuğu istiqamətində hər hansı bir əhəmiyyətli addımlar atılmırdı, daxili çəkişmələr nəticəsində Azərbaycan vətəndaş müharibəsi astanasında idi, separatizm baş qaldırmışdı, bədxah qonşularımızın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları və təcavüzkar siyasəti davam edirdi. Bu dövrdə bir sıra ərazilərimiz işğal olundu, Xocalı soyqırımını törədildi. Həmin dövrdə daxiləki bəzi qüvvələr hakimiyyətə gəlmək üçün müxəlif xarici kəşfiyyat orqanları ilə işbirliyi edərək ölkəmizin müstəqilliyinə qarşı çıxırdılar. Siyasi partiyaların silahlı dəstələrə malik olması, ayrı-ayrı kriminal dəstələrin yaradılması, ictimai-siyasi sabitliyin olmaması Azərbaycanı süqutun astanasına gətirib çıxarmışdı. Yəni həmin dövrdə Azərbaycan olduqca çətin vəziyyətdə idi və çoxsaylı iqtisadi, siyasi problemlərlə qarşı-qarşıya idi. Milli maraqlardan uzaq mövqe tutan səriştəsiz insanların hakimiyyətdə olması həm ölkə daxilində hərc-mərcliyin, xaosun, ciddi böhran və tənəzzül meyillərinin yaranmasına səbəb olmuşdu, həm də erməni təcavüzü ilə üzləşən Azərbaycan çarəsiz vəziyyətdə qalmışdı. Ayrı-ayrı siyasi partiyalar isə ölkənin milli maraqlarını, təhlükəsizliyini qorumaq əvəzinə, öz məhdud maraqları uğrunda mübarizə aparırdı. Silahlı dəstələrə malik

olan belə partiyaları məhz hakimiyyət uğrunda mübarizə maraqlandırır.

Həmin dövrdə Azərbaycanı xaos və anarxiyadan, və-təndaş müharibəsi təhlükəsindən xilas edəcək, ölkəni tərəqqi yoluna çıxaracaq yeganə lider –şəxsiyyət məhz Heydər Əliyev idi. Azərbaycan xalqı məhz zəngin dövlətçilik təcrübəsinə malik olan dahi şəxsiyyətə – Ümummilli lider Heydər Əliyevə ümid bəsləyirdi. Bu dövrdə – Azərbaycanın olduqca mürəkkəb şəraitdə olduğu zaman Naxçıvan da olduqca çətin vəziyyətdə idi. 1991-ci ilin sentyabr ayında Ulu öndər Heydər Əliyevin Naxçıvan MSSR-in Ali Məclisinin Sədri seçilməsindən sonra sabitlik təmin edildi və muxtar qurumun sosial-iqtisadi vəziyyəti yaxşılaşdırıldı. Müharibənin davam etdiyi, sənaye məhsullarının çatışmadığı, elektrik enerjisinin olmadığı, sosial-iqtisadi durumun kəskin olduğu şəraitdə Ali Məclisin Sədri seçilən Heydər Əliyev həyata keçirdiyi islahatlar, gördüyü tədbirlər və işlər sayəsində sabitliyin, tərəqqinin və həmrəyliyin təmin olunmasına nail oldu. Eyni zamanda, muxtar respublikada dövlət rəmzləri bərpa edildi, 17 noyabr 1990-cı il tarixində Naxçıvan Ali Məclisinin I Sessiyasında ilk dəfə olaraq üçrəngli bayrağımız qaldırıldı. Naxçıvan MSSR adından “Sovet” və “Sosialist” sözləri çıxarıldı. Naxçıvanda Kommunist Partiyasının fəaliyyəti dayandırıldı və Sovet ordusu, əsgəri birlikləri Naxçıvan MR ərazisindən çıxarıldı.

Belə bir şəraitdə Azərbaycanın vətənpərvər ziyalıları Ulu öndər Heydər Əliyevin ölkəmizi xaos və anarxiyadan xilas edəcəyini düşünür, Ona sonsuz inam mövcud idi. Təsədüfi deyil ki, 1992-ci il oktyabrın 16-da 91 nəfər ziyalı Ulu öndər Heydər Əliyevə müraciət etdi. Ümummilli lider Heydər Əliyev ziyalılara göndərdiyi 24 oktyabr 1992-ci il tarixli cavab məktubunda Yeni Azərbaycan Partiyasının ya-

radılmasına və ona rəhbərlik etməyə razılıq verdi. 1992-ci il noyabrın 21-də Naxçıvanda keçirilən təsis konfransında Yeni Azərbaycan Partiyası təsis edildi və Ulu öndər Heydər Əliyev partiyanın Sədri seçildi. İnsanlar böyük dövlətçilik təcrübəsinə, xarizmaya malik olan güclü Lider ətrafında yaranan Yeni Azərbaycan Partiyasına üz tutmağa başladılar. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərən Yeni Azərbaycan Partiyası müstəqilliyimizin möhkəmləndirilməsinə, milli inkişafın təmin olunmasına xidmət edən fəaliyyətini davam etdirdi və bunun nəticəsində Azərbaycan tənəzzüldən xilas olaraq tərəqqi yoluna qədəm qoydu.

Həmin dövrdə AXC-“Müsavat” cütlüyü Azərbaycanı, sözün əsl mənasında, ayrı-ayrı xarici qüvvələrin “döyüş meydanı”na çevirmiş, ölkədə xaos və anarxiya idarəolunmaz həddə çatmışdı. Belə şəraitdə ölkədə separatizm meyilləri baş qaldırmağa başladı. Artıq ölkənin bir sıra ərazilərində – Gəncədə, Lənkəranda, Qusarda və digər regionlarda qanunsuz silahlı birliklər bölücü iddialarla çıxış edərək mərkəzi hakimiyyətə tabe olmadıqlarını bildirirdilər. Məhz 1993-cü ilin 4 iyun hadisələri də belə bir şəraitdə baş verdi. Beləliklə, Azərbaycan vətəndaş müharibəsi və parçalanmaq təhlükəsinin astanasında idi. Belə bir situasiyada xalqımız 1993-cü ildə parçalanmaq təhlükəsi ilə üzləşən Azərbaycan dövlətini xilas etmək üçün Ümummilli lider Heydər Əliyevə üz tutdu. O zaman ölkəyə “rəhbərlik” edən qüvvələr də Azərbaycanı məruz qoyduqları təhlükədən xilas etmək üçün Ulu öndər Heydər Əliyevin Bakıya gəlməsini yeganə çıxış yolu kimi dəyərləndirirdilər. Beləliklə, iyunun 9-da Ulu öndər Heydər Əliyevin Naxçıvandan Bakıya gəlişi Azərbaycanın taleyi ilə bağlı narahatlıqlara son qoydu. Bu

qayıdış xalqımızı fəlakətdən xilas etdi. Böyük xilaskarın Bakıya gəlməsi xəbəri xalq tərəfindən sevinclə qarşılandı. 1993-cü il iyunun 15-də isə Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Sədri seçildi. Azərbaycanda davam edən gərginlik və qarşıdurma səngidi, respublikamız vətəndaş müharibəsindən və parçalanma təhlükəsindən xilas oldu. Beləliklə, bu mühüm tarixi gün xalqımızın yaddaşına Milli Qurtuluş Günü kimi daxil oldu. Milli Məclisin 1993-cü il iyunun 15-də keçirilən iclasındakı çıxışında Ulu öndər Azərbaycan dövlətçiliyinin gələcək inkişaf strategiyasını elan etdi və sonrakı illərdə onu həyata keçirdi. Əgər müstəqilliyi qazanmaq ilkin şərt idisə, ikinci vacib məsələ onu qoruyub saxlamaq, inkişaf etdirmək idi və bu, Ümummilli liderin iradəsi sayəsində reallığa çevrildi. Ulu öndər Heydər Əliyev milli dövlətçiliyimizin konsepsiyasını yaratdı. Qısa müddətdə ölkədə ictimai-siyasi sabitlik bərpa olundu. Ümummilli lider Heydər Əliyevin 1993-cü il iyunun 15-də Azərbaycanda hakimiyyətə qayıdışı dövlətçilik tariximizin şanlı qürur səhifəsini təşkil edir. Qədirbilən xalqımız böyük xilaskarının xidmətlərini unutmur və 15 İyun – Milli Qurtuluş Günü hər il yüksək əhval-ruhiyyə ilə qeyd edir. Bu günün mənası təkcə ölkənin xaos və anarxiyadan xilas edilməsi, xarici və daxili düşmənlərin Azərbaycanı parçalamaq, müstəqil dövlətimizi məhv etmək niyyətlərinin puça çıxarılması ilə məhdudlaşmır. Bu tarixi gün, eyni zamanda, Azərbaycanın dünya birliyinə qovuşması, dünya dövlətləri tərəfindən tanınması, beynəlxalq aləmdə layiqli yerini tutması ilə səciyyələnir.

- Azərbaycanı xaos və tənəzzüldən xilas edən Ümummilli lider Heydər Əliyevin ölkəmizə rəhbərlik etdiyi 1993-2003-cü illər sabitlik və inkişaf dövrü kimi yadda qaldı. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?

- 1993-cü ildə Ümummilli lider Heydər Əliyevin xalqın böyük etimadı və dəstəyi əsasında müstəqil Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsindən sonra ölkəmizin inkişafının əsası qoyuldu, Azərbaycan sabitlik adasına çevrildi, vətəndaş həmrəyliyi yaradıldı və dünya birliyinə uğurla inteqrasiya etdi. Bir məqamı da xüsusi qeyd etməliyəm ki, malik olduğu təbii resurslardan səmərəli istifadə etmək, Azərbaycanın dünya iqtisadi sisteminə inteqrasiyasını sürətləndirmək, ən əsası, birgə səylər, qarşılıqlı təcrübə mübadiləsi sayəsində qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün 1994-cü ilin 20 sentyabrında Ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə “Əsrin müqaviləsi” imzalandı. Bununla Azərbaycan öz iqtisadi imkanlarını dünyaya təqdim edərək növbəti sazişlərin imzalanmasına zəmin yaratdı.

Ölkəmizin beynəlxalq əlaqələri genişləndirildi və ən əsası düzgün qurulmayan xarici siyasətin uğursuz nəticələri aradan qaldırıldı. Bilirsiniz ki, müstəqillik əldə etdikdən sonra uğursuz və yanlış xarici siyasət nəticəsində Azərbaycan həm region dövlətləri ilə, həm də BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının üzv dövlətləri ilə normal münasibətlərə malik deyildi, müəyyən gərginliklər var idi. Ümummilli lider Heydər Əliyevin uğurlu xarici siyasəti nəticəsində bu münasibətlər normallaşdı, Azərbaycan geniş beynəlxalq əlaqələrə malik oldu.

Bir sözlə, 1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə onun hakimiyyətə yenidən qayıdışı dövlətçilik tariximizin yeni mərhələsinin əsasını qoydu. Ulu öndər Heydər Əliyev müstəqil, iqtisadi cəhətdən qüdrətli, dünya birliyinin layiqli üzvü olan Azərbaycanı yaratmaqla xalqla hər zaman bir olduğunu, Vətəninə, torpağına canından çox sevdini bir daha nümayiş etdirdi. 1993-cü ilin 3 oktyabrında prezident seç-

kilərində yüksək etimad qazanan və 11 oktyabr 1998-ci ildə qələbəsini yenidən təsdiqləyən Ümummilli lider Heydər Əliyev bu dövr ərzində Azərbaycan xalqının maraqlarını əks etdirən tədbirlər reallaşdırdı, ölkənin strateji inkişaf istiqamətlərini müəyyənləşdirdi. Prezidentliyinin ilk mərhələsində həyata keçirdiyi islahatlar, böhran içində olan Azərbaycanın iqtisadiyyatının gücləndirilməsi istiqamətində reallaşdırdığı genişmiqyaslı quruculuq işləri xalqın gələcəyə olan inamını artırmaqla ölkəmizin dünya birliyinə açılan yoluna “yaşıl işıq” yandırdı.

Bütün bu nailiyyətlər öz ifadəsini müəllifi Heydər Əliyev olan, 1995-ci ilin 12 noyabrında referendum yolu ilə qəbul olunmuş müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyasında tapdı. Bu ali hüquqi sənəd nəinki ölkəmizin insan hüquqları, liberal iqtisadiyyat, dövlət idarəçiliyi prinsipləri sahəsindəki uğurlarını təsbit etdi və möhkəmləndirdi, həmçinin gələcək inkişaf istiqamətləri üçün mükəmməl normativ baza oldu. Ulu öndər Heydər Əliyevin irəli sürdüyü dövlətçilik prinsiplərinin əsasında konseptual və dünya siyasətinə uyğunlaşdırılan balanslaşdırılmış xarici siyasət, ölkə daxilində sabitliyin təminatı, dövlətçiliyin möhkəmlənməsi, bazar iqtisadiyyatı yolunu seçməklə malik olduğumuz təbii ehtiyatlardan xalqın mənafeyi və rifah halının yaxşılaşdırılması naminə səmərəli istifadə olunması, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması kimi strateji əhəmiyyətli vəzifələr dayanırdı. Bu gün qürur hissi ilə deyə bilərik ki, bu vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlinmişdir.

Nəticə etibarilə, 1993-2003-cü illər sabitlik və inkişaf dövrü kimi yadda qaldı. Ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən uğurlu daxili və xarici siyasət kursu Azərbaycanın yeni zirvələr fəth etməsini, müstəqil dövlət kimi beynəlxalq münasibətlər sisteminə uğurla təm-

sil olunmasını, dünya azərbaycanlılarını vahid mərkəzdə birləşdirən güclü və qüdrətli ölkəyə çevrilməsini təmin etdi.

- Sırr deyil ki, bu gün müstəqil Azərbaycan məhz Ulu öndər Heydər Əliyevin ideyaları əsasında inkişaf edir. Prezident İlham Əliyevin ölkəmizə rəhbərlik etdiyi dövrdə görülmə işlər və əldə edilən nailiyyətlərlə bağlı nə deyə bilərsiniz?

- Sevindirici haldır ki, Ümummilli lider Heydər Əliyevin uğurlu inkişaf siyasəti Onun layiqli varisi olan Prezident İlham Əliyev tərəfindən müvəffəqiyyətlə davam etdirilir. Prezident İlham Əliyevin ölkəmizə rəhbərlik etdiyi dövr ərzində modernləşmə və islahatlar xətti davam etdirilib, dərin konseptual əsaslara söykənən və bütün sahələri əhatə edən proqramlar uğurla icra olunub. Xüsusilə də, müvafiq Dövlət proqramlarının uğurla icra edilməsi sayəsində ölkənin bütün regionlarının siması dəyişib. İndiyədək respublikamızda Prezident İlham Əliyevin müvafiq fərmanları ilə təsdiqlənən regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair 2004-2008 və 2009-2013-cü illəri əhatə edən iki Dövlət Proqramı uğurla reallaşdırılıb. Əvvəlki illərdə yaradılan möhkəm baza və qazanılan təcrübə 2014-2018-ci illəri əhatə edən sayca üçüncü Dövlət Proqramının qəbul edilməsi üçün möhkəm əsas olub. Hazırda üçüncü Dövlət Proqramı da böyük müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilir.

Təsədüfi deyil ki, 15 il ərzində Azərbaycan qlobal rəqabətlik indeksində dünyadakı mövqeyini xeyli gücləndirib, Dünya İqtisadi Forumunun "Qlobal Rəqabətlik Hesabatı"nda 35-ci pillədə qərarlaşıb və MDB məkanında liderliyini qoruyub saxlayıb. Azərbaycan dünyada ən çox islahat aparan qabaqcıl ölkələrdən biri kimi tanınıb. Ölkəmiz innovasiya potensialına görə dünyada 44-cü, dövlət orqanların-

da İKT-nin tətbiqi üzrə 14-cü olub.

Digər tərəfdən, ötən müddət ərzində Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən siyasətin məntiqi nəticəsi kimi, Azərbaycan dünyada islahatçı dövlət və sabitlik adası kimi tanınır. Ölkəmizdə etibarlı təhlükəsizlik mühiti formalaşdırılıb. Buna paralel olaraq demokratik islahatlar davam etdirilib, insan hüquqları və azadlıqlarının təmin olunması diqqət mərkəzində olub. Bunun nəticəsi kimi, hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu istiqamətində mühüm nəticələr əldə olunub. İslahatlar həmçinin idarəetmə sahəsini də əhatə edib. Konstitusion və institusional islahatlar idarəetmədə yeni keyfiyyət mərhələsi yaradıb. Respublikamızda yeni vitse-prezidentlik institutu yaradılıb, vətəndaşlara dövlət diqqəti və qayğısı gücləndirilib.

Bir sözlə, Azərbaycan bu gün müasirləşən, sürətlə inkişaf edən, ictimai-siyasi sabitliyin mövcud olduğu bir ölkəyə çevrilib. Bunun nəticəsi kimi, ölkəmizdə möhkəm əsaslara söykənən xalq-iqtidar birliyi mövcuddur və xalq öz Prezidentinə böyük inam və etimad bəsləyir.

- Siyavuş müəllim, yeri gəlmişkən, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən pragmatik xarici siyasət kursunun nəticəsi kimi, Azərbaycanın beynəlxalq mövqeyi möhkəmlənib, ölkəmiz dünyada etibarlı tərəfdaş kimi tanınır...

- Səmərəli xarici siyasət həyata keçirən, dünyada etibarlı tərəfdaş kimi tanınan, regional əməkdaşlıq və təhlükəsizliyə xidmət edən strateji əhəmiyyətli layihələrin təşəbbüskarı və müəllifi olan Azərbaycan yüksək beynəlxalq nüfuzla malikdir. Ölkəmiz həm regional, həm də beynəlxalq miqyasda dövlətlərlə qarşılıqlı faydalı münasibətlər, bərabərhüquqlu əlaqələr yaradıb. Azərbaycan 155 ölkənin dəstəyi ilə 2011-ci ildə BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-dai-

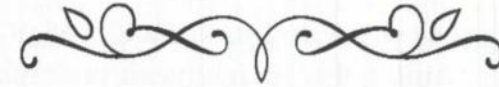
mi üzv seçilib, 2014-cü ildə Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsinə sədrlik edib. Hazırda ölkəmiz ikitərəfli və çoxtərəfli münasibətləri öz maraqları əsasında uğurla davam və inkişaf etdirir. Bunun da əsasında Ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasi kursunu davam etdirən Prezident İlham Əliyevin qətiyyətli siyasi iradəsi dayanır.

Bu gün Azərbaycan həm də beynəlxalq dialoq və əməkdaşlıq məkanı kimi tanınır. Ölkəmizdə çoxsaylı mötəbər beynəlxalq tədbirlər keçirilir. Azərbaycan sivilizasiyalararası dialoqa mühüm töhfələr verən tədbirlərə uğurla ev sahibliyi edir və dünyanın multikulturalizm mərkəzlərindən biri sayılır. Bütün bunlar uğurlu və hərtərəfli inkişaf siyasətinin səmərəli nəticələridir.

Bundan başqa, ötən müddət ərzində Prezident İlham Əliyev Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli məsələsində qətiyyətli mövqe nümayiş etdirib, hücum diplomatiyası uğurla davam etdirilib. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətlər müxtəlif beynəlxalq tribunallardan dünya ictimaiyyətinə çatdırılıb, İƏT-ə üzv olan ölkələr Ermənistanı işğalçı ölkə kimi tanıyıb, Avropa Şurası, ATƏT və digər təşkilatlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyən bəyanatlar qəbul edib, "Xocalıya ədalət!" beynəlxalq kampaniyası uğurla davam etdirilib, bir çox ölkələr Xocalı soyqırımını tanıyıb. Yəni Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ məsələsinin həlli istiqamətində mövqeyi möhkəmlənib, hərbi, siyasi və diplomatik üstünlüyü təmin olunub. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycan istənilən halda işğal altında olan torpaqları azad edərək öz ərazi bütövlüyünü təmin edəcək.

Nəticə etibarilə, Azərbaycanın xarici siyasəti həyata keçirilən səmərəli daxili siyasətə uyğundur, bu kursu ta-

mamlayır. Azərbaycan heç bir beynəlxalq qurumdan, milli dövlətdən asılı olmayan müstəqil siyasət kursuna malikdir. Bunun nəticəsidir ki, ölkəmizin beynəlxalq mövqeyi davamlı olaraq möhkəmlənir, Azərbaycanın qarşısında yeni inkişaf perspektivləri yaranır.

ULU ÖNDƏR HEYDƏR ƏLİYEV ÖLKƏMİZİ AZƏRBAYCAN XALQ CÜMHURİYYƏTİNİN TALEYİNİ YAŞAMAQ TƏHLÜKƏSİNDƏN XİLAS ETDİ

- Siyavuş müəllim, qarşıdan 28 May Respublika Günü gəlir. Azərbaycan tarixinin şanlı səhifələrindən birini təşkil edən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlətçilik tariximizdə əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

- 28 May 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması Azərbaycan xalqının tarixində çox böyük bir hadisədir. Cəmi 23 ay yaşamasına baxmayaraq, Məmməd Əmin Rəsulzadə və silahdaşları Şərqdə ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin timsalında parlamentli respublika kimi yeni bir dövlətçilik ənənəsinin əsasını qoydular. Bu amil Azərbaycan xalqının milli dövlətçiliyə və demokratik dəyərlərə bağlılığının tarixi ənənələrinin mövcudluğundan xəbər verir. Təsadüfi deyil ki, biz bu gün müstəqilliyimizin bərpasından danışırıq, yəni 1920-ci ildə itirilmiş müstəqilliyimiz 1991-ci ildə yenidən

bərpa olunub. Yeni tariximizdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin mövcudluğu ölkəmizin Sovet İttifaqı tərkibində məhz müttəfiq respublika kimi yer tutmasını təmin edən başlıca amil kimi çıxış edir.

Məmnunluq hissi ilə vurğulamaq istərdim ki, müstəqilliyin bərpası məsələsində Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin xüsusi və müstəsna rolu var. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçrəngli bayrağının ilk dəfə Naxçıvan Muxtar Respublikasında qaldırılması Ümummilli liderin adı ilə bağlıdır. Bu mənada, Muxtar Respublikanın dövlət rəmzlərinin bərpa edilməsini, milliləşdirmə siyasətinin uğurla həyata keçirilməsini, Naxçıvan MSSR adından “Sovet” və “Sosialist” sözlərinin çıxarılmasını, Naxçıvanda Kommunist Partiyasının fəaliyyətinin dayandırılmasını da xüsusi qeyd etmək lazımdır. Azərbaycanın müstəqilliyini itirmək təhlükəsinin yarandığı bir dövrdə Ulu öndər Heydər Əliyevin xalqın tələbi ilə ikinci dəfə hakimiyyətə gəlişi ölkəmizi Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin taleyini yaşamaq təhlükəsindən xilas etdi, öz müstəqilliyini qoruyub saxladı.

- Şərqdə ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin parlamentinin fəaliyyətini, ümumiyyətlə, həmin dövrdə qəbul edilmiş qanun və qərarların önəmini necə qiymətləndirirsiniz?

- O zaman istər geopolitik, istərsə də iqtisadi baxımdan olduqca mürəkkəb şəraitdə fəaliyyət göstərməsinə baxmayaraq, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti son dərəcə demokratik inkişaf yolu tutdu. 19 noyabr tarixli iclasda qeyd olundu ki, Azərbaycan ərazisində yaşayan bütün millətlər parlamentdə təmsil olunmalıdır. Azərbaycan Milli Şurası

ölkə əhalisinin (2 milyon 750 min nəfər) hər 24 min nəfərinə 1 nəfər nümayəndə hesabı ilə 120 nəfərdən ibarət olmalı idi. Onlardan 80 nəfər müsəlmanları, 21 nəfər erməniləri, 10 nəfər rusları, 1 nəfər almanları və 1 nəfər yəhudiləri təmsil etməli idi. Sayları çox az olduğu üçün parlament seçkilərində iştirak etmək hüquqları olmadığı halda, gürcülər və polyaklar da hər etnosa bir deputatla parlamentdə təmsil olunmalı idilər. Eyni zamanda, Xalq Cümhuriyyəti Şərqdə ilk dəfə qadınlara seçmək və seçilmək hüququ verən dövlətdir. Burada bir haşiyə çıxıb fəxrlə deyə bilərik ki, bu baxımdan ölkəmiz hətta dünyanın inkişaf etmiş demokratik dövlətlərinin də böyük əksəriyyətini qabaqlayır.

Beləliklə, bir sıra beynəlxalq təzyiqlərə, daxili satqınların təxribatlarına baxmayaraq, nəhayət, 1918-ci ilin dekabr ayının 7-də Azərbaycan Parlamentinin təntənəli həyata keçirildi. Bu mərhələdən sonra parlamentin qəbul etdiyi qərarlar milli dövlətçiliyin əsaslarının gücləndirilməsinə böyük töhfə oldu.

Bütövlükdə, Cümhuriyyət dövründə çoxsaylı qərarlar qəbul və icra olundu ki, bunlar da milli dövlətçilik ənənələrinə baxımından müstəsna əhəmiyyət daşıyır. 1918-ci il 27 iyun tarixli qərara əsasən, Azərbaycan dili dövlət dili elan olundu. Buna görə də inzibati idarə orqanlarında, məhkəmə işində və başqa sahələrdə Azərbaycan dilini bilən ixtisaslı kadrlar hazırlanana qədər müvəqqəti olaraq digər dillərdən istifadəyə yol verilirdi. Təhsil sahəsində həyata keçirilən ilk mühüm tədbir isə məktəblərin milliləşdirilməsi oldu. Azərbaycan hökumətinin 1918-ci il 28 avqust tarixli qərarında göstərilirdi ki, bütün ibtidai tədris müəssisələrində təhsil şagirdlərin ana dilində aparılmalı və dövlət dili olan Azərbay-

can dilinin tədrisi icbari surətdə həyata keçirilməlidir. Cümhuriyyət Parlamentinin 1919-cu ilin sentyabr ayının 1-də Bakı Dövlət Universitetinin təsis olunması haqqında qəbul etdiyi qanun xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Beləliklə, Azərbaycan dilinə dövlət dili statusu verildi və digər dövlət orqanları ilə yanaşı, məhkəmə sisteminin də dövlət dilində fəaliyyət göstərməsi haqqında qərar qəbul edildi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin “Dövlət dili haqqında” 27 iyun 1918-ci il tarixli qərarında dövlət dilinin Azərbaycan türkcəsi kimi təsbit edildiyi, bundan sonra bütün məhkəmə orqanları və digər qurumlarda vəzifələr daşıyanların bu dili bilməsinin zəruri olacağı bəyan edilmişdir.

Bundan başqa, bir sıra məqamları da nəzərə çatdırmaq istəyirəm. Müstəqillik elan olunmuş Azərbaycan torpaqlarında dövlət suverenliyini təmin etmək, güclənən erməni-bolşevik təhdinin qarşısını almaq məqsədilə 1918-ci il iyunun 26-da Silahlı Qüvvələr yaradılmağa başladı. Habelə, 2 iyul 1918-ci il tarixdə isə Xalq Cümhuriyyəti Nazirlər Şurasının sədri və daxili işlər naziri Fətəli xan Xoyski ölkədə ilk polis bölüyünün yaradılması barədə əmr verdi və bununla da Azərbaycan polis orqanlarının əsası qoyuldu. 1918-ci il noyabrın 9-da isə Azərbaycanın indiki üçrəngli dövlət bayrağı qəbul edildi. Eyni zamanda, milli pul vahidi olan manat dövriyyəyə buraxıldı, Azərbaycan vətəndaşları haqqında qanun qəbul olundu və s. Bütün bunlar isə heç şübhəsiz, uzun illərdən bəri müstəmləkə üsul-idarəsi tərəfindən unudurulmuş dövlətçilik ənənələrini bərpa etdi və gücləndirdi.

- Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin xarici siyasəti, beynəlxalq əlaqələri barədə nə deyə bilərsiniz?

- Həmin dövrdə Azərbaycanın müstəqilliyinə qarşı real təhlükələr mövcud idi. Bilirsiniz ki, Çar generalı Denikin ordusu Rusiyanın cənubunda, daha dəqiq desək, Dərbənddə yerləşmişdi və hər an işğal təhlükəsi gözlənilirdi. Belə mürəkkəb şərtlər altında Azərbaycan dünya dövlətləri ilə əlaqələr yaratmağa və inkişaf etdirməyə çalışırdı. Artıq 1919-cu ilin sonlarında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 20-dən çox ölkə ilə diplomatik əlaqələr yaratmışdı. Parlamentin sədri Əlimərdan bəy Topçubaşovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin uzunmüddətli səyləri, gərgin və səmərəli fəaliyyətinin nəticəsi kimi, Versal Ali Şurası tərəfindən 1920-ci ilin yanvarında Azərbaycanın de-fakto müstəqil dövlət kimi tanınmasına nail olundu. Bu, çox böyük diplomatik uğur idi.

- Cümhuriyyətin süqutu tarixçilər tərəfindən milli istiqlaliyyətə zərbə kimi qiymətləndirilir...

- Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutunun obyektiv və subyektiv səbəbləri var idi. Mürəkkəb daxili və xarici şərait Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətini çıxılmaz vəziyyətdə qoymuşdu. Buna paralel olaraq 27 aprel 1920-ci il tarixdə bolşevik Rusiyanın XI Ordusu Bakıya daxil oldu. Bu vaxt Xalq Cümhuriyyətinin ordu hissələri Qarabağda və Gəncəbasarda qiyamçı erməni qüvvələri ilə döyüşdə idi, azsaylı sərhəd qoşunları isə rus ordusuna müqavimət göstərə bilməmişdi. Bolşevik rəhbərliyi - Azərbaycan K(b)P MK və Rusiya K(b)P Qafqaz Diyar Komitəsinin Bakı Bürosu hakimiyyəti təhvil vermək barədə Xalq Cümhuriyyətinin parlamentinə ultimatum verdi. Meydana çıxmış situasiyanı dəyərləndirən parlament gərgin müzakirələrdən sonra ultimatumla razılaşdı və hakimiyyətin kommunistlərə verilmə-

si barədə qərar qəbul edildi. Parlamentin qərarında Azərbaycanın istiqlaliyyətinin və ərazi bütövlüyünün qorunması, Milli Ordunun saxlanması, siyasi partiyalara fəaliyyət azadlığı, Cümhuriyyətin dövlət xadimlərinə təqiblərin olmaması barədə şərtlər yer almışdı. Lakin bolşeviklər sonradan bu şərtlərin heç birinə əməl etmədi. Beləliklə, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Sovet Rusiyasının hərbi təcavüzü nəticəsində 1920-ci ilin aprel ayının 28-də süqut etdi.

- Müasir müstəqil Azərbaycan haqlı olaraq Xalq Cümhuriyyətinin varisi kimi qiymətləndirilir. Ölkəmizin müstəqillik əldə etdikdən sonra keçdiyi inkişaf yolunu necə qiymətləndirirsiniz?

- 1991-ci ilin oktyabrın 18-də Azərbaycan müstəqilliyini elan etməsinə baxmayaraq, müstəqilliyi itirmək təhlükəsi qarşısında idi. Ordu və dövlət quruculuğunda hər hansı bir əhəmiyyətli addımlar atılmırdı, daxili çəkişmələr nəticəsində Azərbaycan vətəndaş müharibəsi astanasında idi, separatizm baş qaldırmışdı, bədxah qonşularımızın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları və təcavüzkar siyasəti davam edirdi. Bu dövrdə bir sıra ərazilərimiz işğal olundu, Xocalı soyqırımı törədildi. Həmin dövrdə daxildəki bəzi qüvvələr hakimiyyətə gəlmək üçün müxəlif xarici kəşfiyyat orqanları ilə əlbir olaraq ölkəmizin müstəqilliyinə qarşı çıxırdılar. Siyasi partiyaların silahlı dəstələrə malik olması, ayrı-ayrı kriminal dəstələrin yaradılması, ictimai-siyasi sabitliyin total pozulması Azərbaycanı süqutun astanasına gətirib çıxarmışdı. Belə bir gərgin dövərdə Azərbaycan xalqı Ümummilli lider Heydər Əliyevi hakimiyyətə dəvət etdi. Ümummilli liderin xalqın təkidli tələbləri ilə hakimiyyətə gəlməsindən sonra separatist meyillərin qarşısı alındı, silahlı dəs-

tələr tərksilah edildi, ictimai-siyasi sabitlik təmin olundu, vətəndaş həmrəyliyi yaradıldı, “Əsrin müqaviləsi” imzalandı, Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələri genişləndirildi və ən əsası düzgün qurulmayan xarici siyasətin uğursuz nəticələri aradan qaldırıldı. Bilirsiniz ki, müstəqillik əldə etdikdən sonra uğursuz və yanlış xarici siyasət nəticəsində Azərbaycan həm region dövlətləri ilə, həm də BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının üzv dövlətləri ilə normal münasibətlərə malik deyildi, müəyyən gərginliklər var idi. Ümummilli lider Heydər Əliyevin uğurlu xarici siyasəti nəticəsində bu münasibətlər normallaşdı, Azərbaycan geniş beynəlxalq əlaqələrə malik oldu.

Bundan sonra Azərbaycanın strateji inkişaf dinamikasının əsası qoyuldu. Bu gün Azərbaycan postsovet məkanında inkişaf dinamikasına görə ön sırada yer alan ölkələrdəndir ki, bunun da əsasında Ümummilli liderin təməlini qoyduğu inkişaf siyasəti dayanır.

- Siyavuş müəllim, bu gün milli dövlətləri zəiflətməyə və təsir altına salmağa çalışan bəzi güclərin zaman-zaman Azərbaycana qarşı təzyiqləri də müşahidə edilir. Amma buna baxmayaraq, ölkəmiz müstəqil siyasətini davam etdirir, öz inkişaf yolunda uğur və inamla irəliləyir...

- Azərbaycan kifayət qədər güclü bir dövlətdir. Bəzi beynəlxalq dairələr güclü liderə malik olan güclü dövlətləri sevmirlər. Çünki hesab edirlər ki, zəif liderlər olmalıdır ki, onların verdikləri tapşırıqları yerinə yetirsin. Azərbaycan azsaylı ölkələrdəndir ki, müstəqil siyasət həyata keçirir. Azərbaycan bütün dövlətlərlə bərabərhüquqlu əlaqələr yaradır, münasibətləri öz maraqları əsasında davam və inkişaf

etdirir. Bunun da əsasında Ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasi kursunu davam etdirən Prezident İlham Əliyevin qətiyyətli siyasi iradəsi dayanır. Azərbaycan xalqı öz Prezidentini dəstəkləyir, Prezident İlham Əliyev isə Azərbaycan dövlətinin maraqlarını qətiyyətlə müdafiə edir. Bu gün Azərbaycan beynəlxalq müstəvidə böyük nüfuza malikdir. Bir neçə il öncə Azərbaycan 155 ölkənin dəstəyi ilə BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçildi, iki illik üzvlük müddətində quruma sədrlik etdi. Eyni zamanda, ölkəmizdə çoxsaylı mötəbər beynəlxalq tədbirlər keçirilir. Azərbaycan dinlər və mədəniyyətlərarası dialoqa mühüm töhfələr verən tədbirlərə uğurla ev sahibliyi edir və ölkəmiz dünyanın multikulturalizm mərkəzlərindən biri sayılır. Habelə, “Eurovision” beynəlxalq musiqi yarışmasının, ilk Avropa Oyunlarının və digər çoxsaylı beynəlxalq tədbirlərin müvəffəqiyyətlə keçirilməsi uğurlu və hərtərəfli siyasətin başlıca göstəricilərindəndir. Bütün bu nailiyyətlərin əsas səbəbi heç şübhəsiz, Azərbaycanın geniş beynəlxalq əlaqələrə, ictimai-siyasi sabitliyə və davamlı inkişafa malik olmasıdır. Bu gün hamımız qürurla deyə bilərik ki, Azərbaycan dünya miqyasında öz sözünü deyən, öz yeri olan nüfuzlu və qüdrətli bir ölkədir.

MÖHKƏM TƏMƏLƏ ƏSASLANAN SİYASƏTİN TƏNTƏNƏSİ

YENİ HƏDƏFLƏR ÖLKƏMİZİN DAVAMLİ İNKİŞAF STRATEGİYASININ MAHİYYƏTİNDƏN QAYNAQLANIR

-Siyavuş müəllim, son günlərdə ölkəmizdə korupsiyaya və bir sıra məmurların neqativ fəaliyyətinə qarşı mübarizə keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoyub. Cəmiyyətimiz tərəfindən birmənalı şəkildə dəstəklənən bu prosesə bir millət vəkili kimi sizin münasibətinizi öyrənmək maraqlı olardı.

- Əvvəla onu qeyd etmək istərdim ki, korupsiyaya və məmur özbaşınalığına qarşı mübarizə Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən əsası qoyulan və bu gün möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən daxili siyasətin daim ayrılmaz tərkib hissəsi olmuşdur. Bu faktor hakimiyyətə olan ümumxalq inamının mühüm komponentini təşkil edir.

Məlum olduğu kimi, uğurla həyata keçirilən neft strategiyası və düşünülmüş iqtisadi tərəqqi konsepsiyası nəticəsində bu gün hər birimiz inkişafın Azərbaycan modeli kimi bir fenomenlə qürur duyuruq. Ölkəmiz ildən-ilə zənginləşir, insanların rifah halı yaxşılaşır. Azad sahibkarlıq fəaliyyəti üçün hər cür şərait yaradılmış, zəruri infrastruktur və hüquqi-normativ baza formalaşdırılmışdır. Lakin təəssüflər olsun ki, dövlətdə yüksək vəzifələr tutan bəzi şəxslər bu mühtdən öz şəxsi maraqları naminə sui-istifadə etmək və qeyri-qanuni yolla varlanmaq fikrinə düşürlər. Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, əgər onların bu cür neqativ fəaliyyəti, sahibkarlığa törətdikləri süni əngəllər olmasaydı, bu gün ölkə iqtisadiyyatı indikindən də yüksək göstəricilərə malik olardı. Lakin ən əsası odur ki, bu tip mənfi təzahürlərə qarşı mübarizə ardıcıl və məqsədyönlü şəkildə davam edir və gələcəkdə də belə olacaqdır. Cəmiyyətimizdə bu baxımdan zərər qədər şübhə və tərəddüd yoxdur və xalqımız bu addımları tam dəstəkləyir.

- Parlament seçkiləri kampaniyasının artıq son mərhələsidir. Bu mərhələdə ölkəmizdə ictimai-siyasi sabitliyi necə qiymətləndirirsiniz? Sizcə, Azərbaycan cəmiyyəti seçkilərə hansı əhval-ruhiyyədə gedir?

- Ümumiyyətlə, Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi uğurlu siyasət nəticəsində ölkəmiz dinamik inkişaf edir və əhalinin rifah halı gündən-günə daha da yüksəlir. Əldə olunan yüksəliş trendi ölkəmizin iqtisadi tərəqqisində, beynəlxalq müstəvidə siyasi dayaqlarımızın möhkəmlənməsində, ölkədaxili sabitliyin qorunmasında, o cümlədən, regionlarımızın inkişafında müstəsna rol oynayır. Fakt olaraq deyə bilərəm ki, bir neçə il öncə BMT Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçilməyimiz, iqtisadi müstəvi-

də böyük nailiyyətlərin əldə olunması Azərbaycan dövlətinin qüdrətinin göstəricisidir. Qısa müddətdə bu qədər mühüm irəliləyişə nail olunmasında ölkəmizdə hökm sürən demokratik şəraitin, ictimai-siyasi sabitliyin, plüralist vətəndaş cəmiyyətinin və ən əsası xalq-hakimiyyət birliyinin əhəmiyyəti böyükdür. Birmənalı şəkildə qeyd etmək olar ki, məhz xalqın fəal dəstəyi ilə hakimiyyət ölkəmizin hərtərəfli inkişaf strategiyasının böyük inamla həyata keçirir. Bu uğurların qazanılmasında ölkəmizdəki sabitlik heç şübhəsiz əsas amillərdən biri kimi çıxış edir.

Ümumiyyətlə, tarixi təcrübədən də aydındır ki, hər bir xalqın və cəmiyyətin öz mövcudluğunu qoruyub saxlaması və inkişafı sistematik səciyyə daşıyan bir sıra fundamental amillərlə bağlıdır. Bu amillərin başında isə ictimai-siyasi sabitlik faktoru gəlir.

Həqiqətən də, bu gün Azərbaycan ictimai-siyasi sabitliyin yüksək səviyyədə təmin edildiyi ölkələr sırasındadır. Ölkəmizdə bütün sahələrin inkişafına təkan verən mühüm amillərdən biri olmaq etibarilə, ictimai-siyasi sabitlik həm də milli təhlükəsizliyimizin strateji qarantı qismində çıxış edir. Birmənalı şəkildə qeyd etmək olar ki, Azərbaycanda hökm sürən ictimai-siyasi sabitliyin əsaslarını dövlət tərəfindən həyata keçirilən uğurlu islahatlar və tətbiq edilən yeniliklər, innovativ inkişaf modelləri təşkil edir. İnsan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının ən yüksək səviyyədə təmin edilməsi, qanunvericilik bazasının zənginləşdirilməsi, sosial-siyasi təsisatların legitimləşdirilməsi, vətəndaşların siyasi həyatda iştirakına maksimum şərait yaradılması kimi göstəricilər və nəticələr deyilənləri təsdiq edir. Digər tərəfdən, seçki prosesi, onların reallaşdırılma vasitələri və demokratiklik səviyyəsi baxımından da Azərbaycanda vəziyyət olduqca yüksək səviyyədədir.

Əlbəttə, bütün bunlar vətəndaşların siyasi həyatda daha azad və layiqli şəkildə iştirakına töhfələr verməkdədir. Nəticə etibarilə, vətəndaş-dövlət münasibətləri bütün sahələrdə ən yüksək səviyyədə təmin edilməkdə və arzulanan nəticələri verməkdədir.

Bu gün dünyanın bir sıra nöqtələrində, eləcə də, Yaxın Şərqdə baş verən proseslər sabitliyin nə qədər böyük dəyər olduğunu təsdiqləyir. Müşahidə etdiyimiz kimi, müəyyən beynəlxalq güclər öz maraqları naminə bir sıra dövlətlərin daxilində vəziyyəti gərginləşdirdilər, vətəndaş müharibəsinə, qanlı aksiyalara səbəb oldular və hazırda çox nəhəng bir coğrafiyada acınacaqlı geopolitik durum yaranıb. Həmin ölkələrin xalqları, günahsız insanlar çox ağır məhrumiyyətlərlə üz-üzə qalıblar və o dövlətlərdə humanitar fəlakət yaşanmaqdadır. Bütün bunlar bir daha bu reallığı təsdiqləyir ki, hər bir cəmiyyətin qarşısında duran ən mühüm vəzifələrdən biri məhz ictimai-siyasi sabitliyin təmin edilməsidir. Çünki, ictimai-siyasi sabitlik ümummillə inkişafın strateji əsasını təşkil edir. Bu baxımdan da, bu gün Azərbaycan, sözün əsl mənasında, sabitlik adası kimi səciyələndirilə bilər.

- Beynəlxalq miqyasda demokratik ölkə imicinə malik olan Azərbaycan dövləti seçkilərin azad və şəffaf keçirilməsi istiqamətində ardıcıl olaraq mühüm tədbirlər görür. Ölkəmizdə seçki mühitini, bütövlükdə, demokratik seçkilərin keçirilməsi üçün yaradılan şəraiti necə dəyərləndirirsiniz?

- Bilirsiniz ki, Azərbaycanda seçkilər hər zaman şəffaf, ədalətli və demokratik prinsiplər əsasında keçirilib. Bunun ən böyük səbəbi, təbii ki, 1993-cü ildə xalqın təkidi ilə siyasi hakimiyyətə qayıdan Ümummillə liderimiz Heydər

Əliyevin əsasını qoyduğu hüquqi dövlətçilik ənənəsi və ölkədə vətəndaş cəmiyyətinin inkişafı ilə bağlıdır. Bu gün həmin ənənə daha da inkişafı etdirilir. Ölkəmizdə seçkiabağı mühit normaldır, ictimai-siyasi sabitlik, demokratik və şəffaf seçki sistemi mövcuddur. Azərbaycanın beynəlxalq standartlara cavab verən seçki qanunvericiliyi var və bu Seçki Məcəlləsi ilə azad, şəffaf və demokratik seçkilər keçirmək tam mümkündür.

Həqiqətən də, bu gün Azərbaycan istər seçki qanunvericiliyi, istərsə də seçki mədəniyyəti ilə bir çox Avropa ölkələrini geridə qoyur. Hətta seçkiləri müşahidə edən bir sıra dövlətlərin nümayəndələri ölkəmizdə keçirilən seçkini öz ölkələri ilə müqayisə edib, üstünlüyü Azərbaycana verir. Bu isə Azərbaycan hakimiyyətinin şəffaf və demokratik seçki keçirmək iradəsinin varlığından xəbər verir. Bununla yanaşı, Azərbaycan hakimiyyəti mütərəqqi Seçki Məcəlləsinin qəbuluna nail olmaqla, ölkədə fəaliyyət göstərən bütün siyasi qüvvələrə bərabər mübarizə imkanı yaradıb. Bu baxımdan, qarşıdan gələn parlament seçkilərinin də azad və ədalətli keçiriləcəyi şübhəsizdir. Qeyd edim ki, Milli Məclisə seçkilərdə iştirak etmək üçün 125 yer uğrunda 1000-dən çox namizəd mübarizə aparır və bu, çox yüksək göstəricidir.

Bundan başqa, ölkə Prezidenti İlham Əliyev hər zaman seçki prosesinin şəffaf və demokratik şəraitdə keçirilməsinin zəruriliyini vurğulayıb. Bütün seçki proseslərinin xalqın iradəsinə söykənməsinin əsas şərt olduğunu bildirən dövlət başçısı məhz bu səbəbdən də seçki prosesinin kənar müdaxilələrdən qorunması istiqamətində olduqca effektiv addımlar atıb. Hələ 2005-ci ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin nöqsanların aradan qaldırılması məqsədilə imzaladığı Sərəncamda seçkilərə hazırlıq və seçki dövründə

baş verə biləcək qanun pozuntularının qarşısını almaq, seçkiləri Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin müddəalarına tam uyğun keçirmək, bu sahədə icra hakimiyyəti orqanlarının üzərlərinə düşən vəzifələrin lazımınca yerinə yetirilməsini təmin etmək məqsədi tam şəkildə öz əksini tapıb. Seçki praktikasının təkmilləşdirilməsinə dair Sərəncamda mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının rəhbərləri, digər dövlət məmurları seçki prosesinə qanuna zidd olaraq müdaxilə edəcəyi təqdirdə ölkə qanunvericiliyinə uyğun məsuliyyətə cəlb ediləcəyi göstərilib. Bu fakt özü Azərbaycan hakimiyyətinin, Prezidentinin ölkədə şəffaf və azad seçki keçirilməsi naminə ortaya qoyduğu siyasi iradənin ən bariz göstəricisidir.

Hazırda, 2015-ci ilin parlament seçkiləri də bu reallıq əsasında keçirilir. Əminəm ki, bu seçkiləri də azad və şəffaf əsaslarda keçirməklə, Azərbaycan bir daha demokratiyanın təntənəsini nümayiş etdirəcək.

- Təəssüf ki, bəzi qərəzli dairələr Azərbaycanın demokratik ölkə imicinə kölgə salmağa çalışır və bu məqsədlə seçki məsələsini siyasi manipulyasiya predmetinə çevirirlər. Bu barədə nə düşünürsünüz?

- Məlum olduğu kimi, ölkəmizin daxili siyasət kursunun mühüm istiqamətlərindən birini demokratik təsisatların təkmilləşdirilməsi, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin və müdafiə edilməsi təşkil edir.

Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi inkişaf strategiyasının fonunda reallaşdırılan demokratik islahatlar müstəadi xarakter daşıyır. Azərbaycan siyasi, hüquqi, iqtisadi islahatları davam etdirmək əzmindədir və həyata keçirilən bütün tədbirlər ölkəmizin davamlı inkişafına xidmət edir. Xüsusilə də müxtəlif sahələrdə islahatların paralel aparıl-

ması reallaşdırılan siyasi kursun səmərəliliyini təmin edir. Prezident İlham Əliyevin də qeyd etdiyi kimi, Azərbaycanda bütün əsas azadlıqlar təmin edilib.

Belə bir şəraitdə müəyyən daxili və xarici qüvvələrin Azərbaycanın demokratik imicinə zərbə vurmaq cəhdləri əbəsdir. Biz yuxarıda ictimai-siyasi sabitlikdən bəhs etdik. Azərbaycan haqqında o qüvvələr mənfi fikirlər səsləndirirlər ki, ölkəmizdə sabitliyi pozmağa və öz maraqlarını təmin etməyə çalışırlar. Yəni bizi də bəzi ərəb ölkələrinin vəziyyətinə salmaq istəyirlər. Bu planları baş tutmayanda isə demokratiya və insan hüquqları amilindən bəhanə kimi istifadə edirlər. Amma bütün dünya demokratiya və insan hüquqları problemlərinin harada olduğunu yaxşı bilir. Əgər ədalətlidirlərsə həmin problemləri həll etsinlər. Azərbaycanın bir milyondan çox vətəndaşının öz torpağında yaşamaq hüququ işğalçı Ermənistan tərəfindən pozulub. İnsan hüquqları "təəssübkeşləri" gəlib ilk növbədə, bu insanların haqlarını bərpa etməsinə kömək etsinlər. Əks halda, başqa ittihamların heç bir əsası yoxdur və onlar öz məkrli məqsədlərinə heç vaxt nail ola bilməyəcəklər.

- Qələbələr partiyası kimi xarakterizə edilən YAP seçki kampaniyasını hansı səviyyədə davam etdirir və partiyanın növbəti qələbə şansını necə qiymətləndirirsiniz?

- Partiyamız uğurlu seçki kampaniyası həyata keçirir. Bilirsiniz ki, biz adətən seçki prosesinə, o cümlədən parlament seçkilərinə hazırlıq kampaniyalarına rəsmi start verilməmişdən xeyli öncə başlayırıq. Bu, seçkidə istisna deyil. Məlumdur ki, YAP-ın böyük seçki təcrübəsi var və biz hər zaman müasir seçki texnologiyalarından səmərəli istifadə etməyə çalışırıq. Bu seçki texnologiyalarını tətbiq etməklə də ciddi nəticələr əldə edirik. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda

YAP qədər sistemli, mükəmməl və uğurlu seçki kampaniyası həyata keçirən ikinci partiya yoxdur.

Bütövlükdə biz vaxtaşırı olaraq partiyamızın seçki hazırlıqları ilə bağlı ictimaiyyətə məlumat vermişik. Ona görə də, hesab edirəm ki, bu məsələnin üzərində çox da dayanmağa ehtiyac yoxdur. Hazırda partiyamızın namizədlərinin müəyyənləşdirilmiş qrafikə uyğun şəkildə təbliğat-təşviqat kampaniyası aparılır. Seçicilər böyük ruh yüksəkliyi ilə namizədlərimizlə görüşlərə gedirlər. Biz bu seçkilərdə qələbə qazanacağımıza əminik. Partiyamızın Sədri, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasətin uğurları, YAP-ın cəmiyyətdəki böyük nüfuzu və uğurlu seçki kampaniyası qələbəmizin əsas şərtləridir.

- Siyavuş müəllim, Azərbaycan xalqının iradəsi əsasında formalaşan Milli Məclisin fəaliyyətini, ötən beş il ərzində daxili və xarici arenada mühüm nailiyyətlərin əldə edilməsində rolunu necə dəyərləndirirsiniz?

- Əlbəttə ki, ali qanunverici orqan olaraq Milli Məclis ölkəmizin inkişafına öz töhfələrini verir. Parlamentin qəbul etdiyi qanunlar bu inkişaf prosesinin hüquqi bazası rolunu oynayır. Ötən beş il ərzində parlamentimiz dövlətimizin inkişafı və daha da gücləndirilməsi istiqamətində mühüm qanun və qərarlar qəbul edib.

Bu gün elə bir sahə yoxdur ki, onunla bağlı qanun qəbul olunmasın və ən əsası qəbul olunan qanunlar beynəlxalq standartlara tam cavab verir. İstər dövlət quruculuğu, istər hüquq, istər sosial-iqtisadi, istərsə də mədəniyyət sahəsində vacib qanunlar qəbul olunub ki, bu gün cəmiyyətimiz həmin qanunlarla idarə olunur.

Milli Məclisin bir fəaliyyət istiqaməti də beynəlxalq sahə ilə bağlıdır. Bu yöndə fəaliyyəti ilə parlamentimiz öl-

kəmizin xarici siyasətinə öz töhfələrini verir. Dünyanın bir çox ölkələrinin qanunverici orqanları ilə sıx əlaqələr qurulub, uğurla fəaliyyət göstərən parlamentlərarası dostluq qrupları yaradılıb, eləcə də, millət vəkiliəri beynəlxalq təşkilatlarda aktiv şəkildə təmsil olunurlar. Düşünürəm ki, deputatlarımız beynəlxalq müstəvidə ölkəmizi layiqincə təmsil edir və milli maraqlarımızı qoruyurlar. Bütövlükdə isə hesab edirəm ki, dövlətçilik tariximizdə dördüncü çağırış Milli Məclisin özünəməxsus xüsusi yeri var.

- Siyavuş müəllim, siz Milli Məclisdə İntizam komissiyasının sədrisiniz. İntizam məsələsində Azərbaycan parlamentinin səviyyəsini necə qiymətləndirmək olar?

- Dünya təcrübəsindən görünür ki, bir çox ölkələrin qanunvericilik orqanlarında intizam məsələsi həm xüsusi əhəmiyyət kəsb edir, həm də ayrıca problem kimi çıxış edir. Xüsusilə də, müxtəlif siyasi dünyagörüşü və əqidəyə malik olan qruplar arasındakı ziddiyyətlər bir çox hallarda parlamentlərdə qarşıdurmalarla müşayiət olunur. Bu, ilk növbədə siyasi mədəniyyət məsələsi ilə əlaqədardırsa, digər tərəfdən, qanunverici orqanda intizam səviyyəsinin aşağı olmasının göstəricisidir.

Təqdirəlayiqdir ki, Azərbaycan parlamenti dünyada ən nümunəvi və intizamlı parlamentlərdən biridir. Milli Məclisdə intizam məsələsinə xüsusi diqqət yetirilir və bu istiqamətdə müəyyən olunmuş qayda və prinsiplərə əməl olunur. Nəzərinizə çatdırım ki, bu beş il ərzində Azərbaycan parlamentində intizam məsələsi ilə bağlı qarşıdurma xarakterli və ya digər ciddi problem olmayıb. Bu, qeyd etdiyim kimi, həm milli mentalitetimizdən qaynaqlanan yüksək siyasi mədəniyyət göstəricisidir, həm də təşkil olunmuş işin səmərəli və doğru olduğunu əks etdirir. İnanıram ki,

gələcəkdə də intizam məsələsi ilə əlaqədar olaraq hər hansı bir problem yaşanmayacaq.

- Yeni Azərbaycan Partiyası tərəfindən namizədliyiniz 5 saylı Şahbuz-Babək Seçki Dairəsindən irəli sürülmüb. Ötən müddət ərzində Naxçıvan seçicilərinin etimadını nə qədər doğruldubsunuz və qarşıdakı dövr haqqında nə deyə bilərsiniz?

- Təbii ki, beş illik fəaliyyətim dövründə seçicilərimin etimadını doğrultmağa çalışmışam. Bilirsiniz ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası blokada şəraitində yaşayır. Ona görə də, belə bir bölgə daim xüsusi diqqət tələb edir. Azərbaycan dövləti, Prezident İlham Əliyev daim Naxçıvanı diqqət mərkəzində saxlayır. Bunun nəticəsində də bu bölgə blokada şəraitində olmasına baxmayaraq uğurla inkişaf edir.

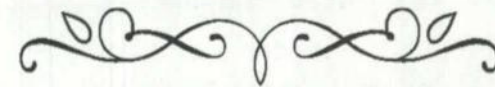
Təbii ki, bu inkişaf hər bir Naxçıvan vətəndaşında qürur hissi yaradır. Mən də bu bölgənin deputatı olaraq parlament müstəvisində Naxçıvanla bağlı fikirlərimi bildirmişəm, eyni zamanda, seçicilərimin müraciətlərinin həllinə çalışmışam. Əgər seçicilər yenə də mənə etimad göstərsələr, bu istiqamətdə fəaliyyətimi davam etdirəcəm.

- Azərbaycanın sürətli tərəqqisi fonunda Naxçıvan Muxtar Respublikası da dinamik inkişaf yolunda əmin addımlarla irəliləyir. Muxtar respublikanın inkişaf göstəriciləri barədə düşüncələrinizi, qazanılmış nailiyyətlər barədə fikirlərinizi bilmək istərdik...

- Hazırda Naxçıvan Muxtar Respublikası sürətli inkişaf dövrünü yaşayır. Muxtar respublika Azərbaycan Prezidentinin həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində yeni-yeni uğurlar qazanır. Ölkənin digər bölgələrində olduğu kimi, Naxçıvanda da böyük abadlıq-quruculuq işləri aparılır. Naxçıvanda dəfələrlə səfərdə olmuş Prezident İlham Əliyev

də görülmə işləri yüksək qiymətləndirir. Dövlət başçısının hər səfəri zamanı muxtar respublikada yeni obyektlərin açılışı olur. Açılan yeni müəssisələr, məktəblər, səhiyyə ocaqları, idman kompleksləri vətəndaşlara xidmət edir. Ona görə də, Naxçıvan əhalisi bütün bunları yüksək dəyərləndirir.

Bu gün hər bir bölgənin tərəqqisi dövlət başçısının diqqətindədir. Qeyd etdiyim kimi, Naxçıvan da gündən-günə yeniləşir, inkişaf edir. Abadlıq, quruculuq işləri muxtar respublikada da geniş vüsət alıb. Hər bir kənddə, yaşayış məntəqəsində, qəsəbədə əhalisinin sayından asılı olmayaraq müasir avadanlıqlarla təchiz olunmuş məktəblər, səhiyyə ocaqları tikilmiş, yeni yollar çəkilmişdir. Təbii ki, bütün bunlar insanların normal yaşayışını təmin edən amillərdir. Azərbaycanda son illərdə görülmə işlərin uğurlu nəticələrini Naxçıvanın timsalında görmək olar. Əsas Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan siyasətin Prezident İlham Əliyevin uğurla davam etdirilməsi nəticəsində bu uğurlara nail olunur. Eyni zamanda, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri Vasif Talıbovun uğurlu fəaliyyəti, Naxçıvanın inkişafı naminə gördüyü işlər bu bölgənin ictimaiyyəti tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Bu gün fəxr hissi ilə qeyd edirik ki, muxtar respublika ölkəmizin iqtisadi qüdrətinin artırılmasına və intellektual potensialının gücləndirilməsinə dəyərli töhfələr verir.

XALQ AZƏRBAYCANDA İNKİŞAF VƏ SABİTLİYİN DAVAMLI OLMASI ÜÇÜN CƏNAB İLHAM ƏLİYEVİ DƏSTƏKLƏYİR

-Siyavuş müəllim, aprelin 11-də ölkəmizdə keçiriləcək prezident seçkilərinin təbliğat-təşviqat mərhələsinin bitməsinə bir neçə gün qalır. Seçki marafonunun bu mərhələsini necə xarakterizə edirsiniz?

- Azərbaycan çox mühüm siyasi kampaniya – prezident seçkiləri ərafəsindədir. Ölkəmizdə aprelin 11-də prezident seçkiləri keçiriləcək. Namizədlər martın 19-da start verilən təbliğat-təşviqat kampaniyası çərçivəsində öz seçki platformalarını seçicilərə çatdırır, təbliğat görüşləri Seçki Məcəlləsinin tələblərinə və seçki qanunvericiliyinə müvafiq surətdə davam etdirilir.

Seçkiöncəsi mühiti səciyyələndirən ən mühüm amillərdən biri sabitliyin mövcud olmasıdır. Azərbaycanda sarsılmaz ictimai-siyasi sabitlik seçkilər dövründə də özünü göstərir. Digər tərəfdən, seçkiöncəsi mühiti xarakterizə

edərkən hər bir namizəd üçün bərabər şərait və imkanların yaradılmasını, yəni demokratik seçki mühitinin formalaşdırılmasını da xüsusi olaraq qeyd etmək lazımdır. Azərbaycan bütün dövrlərdə demokratik dəyərlərə və ənənələrə sadıq olduğunu nümayiş etdirir. Təsadüfi deyil ki, seçkilərdə müşahidəçi qismində təmsil olunan beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri, eləcə də müxtəlif ölkələr və təşkilatlar Azərbaycanın zəngin seçki təcrübəsinə malik olduğunu və demokratiya yolunda inamla irəlilədiyini bildirirlər. Bu seçkilər ərafəsində də mövcud olan demokratik şərait beynəlxalq standartlara tam cavab verir və seçkilərin ədalətli, şəffaf və qanunlara müvafiq surətdə keçirilməsini təmin edir. Təbliğat-təşviqat mərhələsində namizədlər onlar üçün yaradılmış imkanlardan istifadə edirlər. Onlar artıq İctimai Televiziya və Radioda ödənişsiz efir vaxtından, həmçinin digər media orqanlarında ödənişli təbliğat aparmaq imkanından istifadə ediblər. Namizədlər, eyni zamanda, seçki marafonunda onlar üçün ayrılmış müvafiq yerlərdə görüşlər keçirir, öz platformalarını seçicilərə çatdırmaq imkanından yararlanırlar. Bütün bunlar Azərbaycanda seçki mühitinin demokratikliyi və şəffaflığını göstərir.

- Yeni Azərbaycan Partiyası təbliğat-təşviqat kampaniyasını necə davam etdirir?

- Yeni Azərbaycan Partiyası seçki prosesinin birinci mərhələsini uğurla başa vurdu. 2018-ci il fevral ayının 8-də Yeni Azərbaycan Partiyasının VI Qurultayı keçirildi və qurultayda aprel ayının 11-də ölkəmizdə keçiriləcək prezident seçkilərində partiyamızın Sədri, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin prezidentliyə namizədliyinin irəli sürülməsi barədə qərar qəbul edildi. Daha sonra partiyamız tərəfindən cənab İlham Əliyevin prezidentliyə namizədliyinin qeydə alınması üçün toplanmış seçici imza-

ları Seçki Məcəlləsinin tələblərinə və MSK tərəfindən qəbul edilmiş təlimata müvafiq olaraq tələb edilən sənədlərlə birlikdə Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim etdi. Martin 5-də isə Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Məzahir Pənahov tərəfindən prezidentliyə namizədlik vəsiqəsi cənab İlham Əliyevə təqdim olundu.

YAP martin 19-dan etibarən təbliğat-təşviqat kampaniyasını uğurla davam etdirir. Kampaniya çərçivəsində seçicilərlə görüşlər keçirilir, partiyaımızın prezidentliyə namizədi cənab İlham Əliyevin seçki platforması seçicilərə çatdırılır. Yeni Azərbaycan Partiyası təbliğat-təşviqat kampaniyasının bütün üsul və vasitələrindən müvəffəqiyyətlə istifadə edir. İctimai Televiziya və Radioda ödənişsiz efir vaxtından səmərəli istifadə olundu, cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın son 15 il ərzində keçdiyi dinamik və hərtərəfli inkişaf yolu, görülən işlər və qarşıda duran hədəflərə bağlı məsələlər seçicilərin diqqətinə çatdırıldı. Partiyamız rayon və şəhərlərdə seçicilərlə görüşlərə də xüsusi önəm verir. Bu iş bir neçə istiqamətdə aparılır. Birincisi, böyük mitinq-konsertlərin keçirilməsidir. Bu günə qədər partiyaımız tərəfindən 33 mitinq-konsert keçirilib, 350 mindən çox seçici iştirak edib. İkincisi, YAP-ın təbliğat qrupuna daxil olan Milli Məclisin deputatları, ziyalılar, elm və mədəniyyət xadimlərinin iştirakı ilə respublikanın bütün şəhər və rayonlarında seçicilərlə görüşlər təşkil edilir. Bu görüşlərin sayı 1200-dən artıq olub, görüşlərdə təxminən 1 milyondan artıq seçici iştirak edib. Yüksək fəallıq şəraitində baş tutan görüşlərdə seçicilər öz fikir və rəylərini bildirir, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən siyasətin nəticələrini olduqca yüksək qiymətləndirirlər...

- **Siyavuş müəllim, yeri gəlmişkən, istər sosioloji**

sorğular, istərsə də görüşlər zamanı səsləndirilən fikirlər mühüm bir reallığı ifadə edir: Azərbaycan xalqının mütləq əksəriyyəti cənab İlham Əliyevi dəstəkləyir. Bu reallığı şərtləndirən başlıca amillər hansılardır?

- Bəli, seçicilərlə keçirilən görüşlər və rəy sorğuları zamanı ifadə olunan fikirlər cənab İlham Əliyevin Azərbaycan xalqının alternativsiz seçimi olduğunu göstərir. Vətəndaşlar Azərbaycanın son 15 ildə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən uğurlu siyasətin fonunda böyük inkişaf yolu keçdiyini, bu hərtərəfli və dinamik inkişafın bütün sahələri əhatə etdiyini bildirirlər. Azərbaycanın gələcək inkişafı məhz Prezident İlham Əliyevin adı ilə bağlı olduğuna görə vətəndaşlar bu inkişafın, sabitliyin davam etməsi üçün yenə də cənab İlham Əliyevə səs verəcəklərini bəyan edirlər. Yəni xalq Azərbaycanda inkişaf və sabitliyin davamlı olması nəminə cənab İlham Əliyevi dəstəkləyir. Seçicilər qeyd edirlər ki, ölkəmizi parlaq gələcəyə apara biləcək lider məhz Yeni Azərbaycan Partiyasının namizədi cənab İlham Əliyevdir.

Əlbəttə, xalqın birmənalı seçiminin Prezident İlham Əliyev olması təsadüfi deyil. Çünki Azərbaycan ötən 15 il ərzində Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə möhtəşəm inkişaf yolu keçib, bütün sahələrdə ciddi nailiyyətlər əldə edilib. Azərbaycan öz iqtisadi tərəqqisi ilə inkişafın milli modelini formalaşdırıb. Ölkəmizin hərtərəfli inkişafı, verilən hər bir vədin konkret əməli işdə öz təsdiqini tapması xalq-iqtidar birliyini daha da möhkəmləndirib, vətəndaşların Prezident İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşməsinə təmin edib. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən mükəmməl iqtisadi strategiya nəticəsində islahatların davamlılığı təmin edilib, iqtisadi inkişaf daha da sürətlənib. Təsadüfi deyil ki, son 14 ildə, yəni 2003-2014-cü illər

ərzində ümumi daxili məhsul 3,2, sənaye məhsulu istehsalı 2,6, kənd təsərrüfatının ümumi məhsul istehsalı 1,7 dəfə artıb, açılmış yeni iş yerlərinin sayı 1 milyon 958 min 400 olub. Həyata keçirilən iqtisadi siyasət mühüm inkişaf göstəricilərinin qeydə alınmasını təmin etməklə yanaşı, sosial müdafiə sahəsində də qarşıya qoyulan məqsədlərə çatmağa imkan verib. Bəhs olunan dövrdə orta aylıq əmək haqqı 6,8, orta aylıq pensiya haqqının miqdarı isə 8,6 dəfə artıb. Yoxsulluğun səviyyəsi 44,7 faizdən 5,4 faizə düşüb, işsizliyin səviyyəsi isə 5 faizə enib.

Pozitiv nəticələrin – inkişaf göstəricilərinin qeydə alındığı sahələrdən biri təhsil və səhiyyə sektorlarıdır. Ötən müddət ərzində dövlət büdcəsində təhsilə ayrılan xərclər 7,6 dəfə artıb. Dövlət büdcəsindən səhiyyəyə çəkilən xərclərdə isə 13,5 dəfə artım olub. Bundan başqa, 3100 yeni məktəb binası tikilib və ya əsaslı şəkildə təmir olunub. Tikilən və ya təmir olunan tibb müəssisələrinin sayı isə 635-dir. Bütün bunlar, nəticə etibarilə, strateji sahələr olan təhsil və səhiyyənin inkişafını təmin edib, Azərbaycanın tərəqqisinə xidmət edib.

Qeyri-neft sektorunun inkişafı və yüksək texnologiyalar sahəsində də ardıcıl və məqsədyönlü işlər görüldü, mühüm nailiyyətlər əldə edilib. Sözügedən dövr ərzində sahibkarlara 2 milyard 90 milyon manat məbləğində kreditlər verilib, sahibkarlıq subyektlərinin sayı 4,3, ixracın həcmi isə 6 dəfə artıb. Turizm obyektlərinin sayında isə artım 2,2 dəfə olub. Ölkəyə gələn turistlərin sayı 2 milyon 696 min olub ki, bu da 4,6 dəfə artım deməkdir. “Azerspace” və “Azersky” adlı peyklər orbitə buraxılıb və hazırda ölkə əhalisinin 78 faizi internet istifadəçisidir.

Prezident İlham Əliyevin müvafiq tapşırıq və tövsiyə-

ləri əsasında infrastrukturun yenilənməsi istiqamətində də sistemli tədbirlər həyata keçirilib. Bunun nəticəsi kimi, ölkə üzrə 47 min km qaz xətti çəkilib, təbii qazla təmin olunan abonentlərin sayı 2 milyon 98 minə çatıb. 9956 km su xətləri çəkilib, əhalinin 66,9 faizi fasiləsiz içməli su ilə təmin olunub. Tikilmiş elektrik stansiyalarının sayı isə 30-dur. İnfrastruktur quruculuğu çərçivəsində ən mühüm göstəricilərdən biri son 14 il ərzində 12 min 300 km avtomobil yolunun çəkilməsi, 443 körpünün tikilməsidir. Bütün bunlar insanların həyat şəraitinin yaxşılaşmasına, vətəndaş məmnunluğunun artmasına xidmət edib.

Ötən müddət ərzində cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən sosial-iqtisadi siyasətin mühüm istiqamətlərindən birini qaçqın və məcburi köçkünlərin problemlərinin çevik və effektiv şəkildə həll edilməsi təşkil edib. Qaçqın və məcburi köçkünlərə 5,6 milyard manat məbləğində vəsait ayrılıb, onlar üçün tikilmiş yaşayış kompleksinin sayı 92 olub. Beləliklə, 48 300 ailə və ya 245 min nəfər yaşayış sahəsi ilə təmin olunub. Aylıq yaşayış xərcləri üçün müavinətlər 4, kommunal xərclər üçün müavinətlər isə 4,5 dəfə artıb.

Mədəniyyət və idmanın inkişafı yönündə də ardıcıl tədbirlər həyata keçirilib, bu sahələrə xüsusi diqqət və qayğı göstərilib. Mədəniyyətin inkişafına ayrılmış vəsaitin həcmi 45,5 milyon manatdan 140,3 milyon manata çatdırılıb. Ölkə üzrə 244 mədəniyyət obyekti tikilib və ya təmir olunub. İdmanın inkişafına yönələn xərclər isə 41,4 milyon manatdan 239,4 milyon manata çatdırılıb. Bunun nəticəsidir ki, Azərbaycan idmançıları ölkəmizi beynəlxalq arenada uğurla təmsil edərək 8,5 min medal qazanıblar.

Bunlarla yanaşı, Prezident İlham Əliyevin ölkəmizə rəhbərlik etdiyi dövr ərzində modernləşmə və islahatlar xə-

ti davam etdirilib, dərin konseptual əsaslara söykənən və bütün sahələri əhatə edən proqramlar uğurla icra olunub. 15 il ərzində Azərbaycan global rəqabətlik indeksində dünyadakı mövqeyini xeyli gücləndirib, Dünya İqtisadi Forumunun “2017-2016 Qlobal Rəqabətlik Hesabatı”nda 35-ci pillədə qərarlaşıb və MDB məkanında liderliyini qoruyub saxlayıb. Azərbaycan dünyada ən çox islahat aparan qabaqcıl ölkələrdən biri kimi tanınıb. Ölkəmiz innovasiya potensialına görə dünyada 44-cü, dövlət orqanlarında İKT-nin tətbiqi üzrə 14-cü olub.

Digər tərəfdən, ictimai-siyasi sabitliyin qorunması və daha da gücləndirilməsi Prezident İlham Əliyevin daxili siyasətinin əsas prioritetlərindən biri olub. Azərbaycan bütün dünyada sabitlik adası kimi tanınıb, ölkəmizdə etibarlı təhlükəsizlik mühiti formalaşdırılıb. Buna paralel olaraq demokratik islahatlar davam etdirilib, insan hüquqları və azadlıqlarının təmin olunması diqqət mərkəzində olub. Bunun nəticəsi kimi, hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu istiqamətində mühüm nəticələr əldə olunub. İslahatlar həmçinin idarəetmə sahəsini də əhatə edib. Konstitusion və institusional islahatlar idarəetmədə yeni keyfiyyət mərhələsi yaradıb. Gənclərin siyasi həyatda fəal iştirakını təmin etmək üçün yaş məhdudiyyəti aradan qaldırılıb, respublikamızda yeni vitse-prezidentlik institutu yaradılıb, vətəndaşlara dövlət diqqəti və qayğısı gücləndirilib. Dayanıqlı inkişafın, ərzaq təhlükəsizliyinin, icbari tibbi sığortanın tətbiqi ilə bağlı xüsusi layihələr həyata keçirilib. “ASAN” xidmətin, Elektron hökumətin, Dövlət İmtahan Komissiyasının yaradılması, bələdiyyə idarəçiliyində effektivliyin artırılması, müxtəlif idarəetmə orqanlarının birləşdirilərək funksionallığının artırılması idarəetmənin təkmilləşdirilmə-

sinə mühüm töhfələr verib.

Azərbaycanın gücünü və qüdrətini artıran strateji əhəmiyyətli amillərdən biri Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurlu, səmərəli və pragmatik xarici siyasətin həyata keçirilməsi olub. Bunun nəticəsi kimi, ölkəmizin beynəlxalq mövqeyi olduqca möhkəmlənib, Cənubi Qafqazın lider dövləti olan Azərbaycan etibarlı tərəfdaş kimi tanınıb. Azərbaycan 155 ölkənin dəstəyi ilə 2011-ci ildə BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv seçilib, 2014-cü ildə Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsinə sədrlik edib. Bundan başqa, Prezident İlham Əliyev Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli məsələsində qətiyyətli mövqe nümayiş etdirib, hücum diplomatiyası uğurla davam etdirilib. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətlər müxtəlif beynəlxalq tribunallardan dünya ictimaiyyətinə çatdırılıb, İƏT-ə üzv olan ölkələr Ermənistanı işğalçı ölkə kimi tanıyıb, Avropa Şurası, ATƏT və digər təşkilatlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyən bəyanatlar qəbul edib, “Xocalıya ədalət!” beynəlxalq kampaniyası uğurla davam etdirilib, 16 ölkə Xocalı soyqırımını tanıyıb.

Əlbəttə, bütün bu tədbirlər və nailiyyətlər davamlı xarakter daşıyır, qarşıda duran hədəflərin reallaşdırılması isə Azərbaycanın inkişaf yolunda əmin addımlarla irəliləməsini, yeni və daha möhtəşəm uğurlar əldə etməsini təmin edəcək. Bu hədəflər sırasında Azərbaycanda dayanıqlı iqtisadiyyatının qurulmasının tam təmin olunması, iqtisadi islahatların əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, xarici investisiyaların stimullaşdırılması məqsədilə azad iqtisadi zonaların yaradılması, regionlarda müasir və əməkətməli müəssisələrin yaradılması, yeni iş yerlərinin açılması, müasir infrastrukturun yaradılması üzrə tədbirlərin davam etdirilməsi yer alır. Bundan başqa, əhalinin həyat şəraitinin daha da yaxşı-

laşdırılması, əhalinin sosial müdafiəsi sisteminin mütərəqqi dünya təcrübəsi əsasında daha da təkmilləşdirilməsi, icbari sığortanın əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, idarəetmə sahəsində islahatların davam etdirilməsi də qarşıda duran hədəflərdəndir. Ən əsası, Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun daha da artırılması, dünya enerji təhlükəsizliyi sisteminə Azərbaycanın mövqeyinin gücləndirilməsi, ölkəmizin beynəlxalq multikultural, mədəni, humanitar və idman sahələrini əhatə tədbirlərin bundan sonra da uğurla həyata keçirilməsi, işğal altında olan ərazilərimizin azad edilməsi üçün bütün səylərin artırılması kimi məsələlər strateji hədəflər kimi müəyyənləşdirilib.

Bütövlükdə, sadalanan möhtəşəm nailiyyətlər göstərir ki, cənab İlham 2003-cü ildə prezident seçildikdən sonra verdiyi bütün vədlərə əməl edib, Azərbaycanı güclü və qüdrətli dövlətə çevirib. Bu isə xalqın Prezident İlham Əliyevə inamını və güvənini daha da artırıb. Əminliklə söyləmək olar ki, bu reallıqlar aprelin 11-də prezident seçkilərində özünü göstərəcək və Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri cənab İlham Əliyev növbəti dəfə qələbə qazanacaq!

AZƏRBAYCAN REALLIQLARI: MÖHKƏM TƏMƏLƏ ƏSASLANAN SİYASƏTİN TƏNTƏNƏSİ

-Siyavuş müəllim, 15 iyun Milli Qurtuluş Günü ərəfəsindəyik. Bu tarixin ölkəmizin, xalqımızın həyatında önəmini necə şərh edərdiniz?

- 1993-cü il 15 iyun tarixindən bizləri 22 illik zaman fasiləsi ayırır. Zaman baş verən hadisələrin düzgün dəyərləndirilməsi baxımından yaddaş rolunu oynayır. İllər biri-birini əvəzlədikcə həmin tarixi günün əhəmiyyətini daha dərinlən dərk edir, uğurlarımızın fonunda dəyərləndirmənin obyektiv aparılmasının bir zərurət olduğu aydın görünür.

Belə ki, Azərbaycan xalqı 1991-ci il 18 oktyabrda tarixi uğur qazanaraq dövlət müstəqilliyini yenidən bərpa etdi. Lakin həmin dövrdə ölkəyə səriştəsiz, idarəçilik qabiliyyəti olmayan, ən əsası şəxsi ambisiyalarını dövlətin maraqlarından üstün tutan şəxslərin rəhbərlik etməsi Azərbaycanı böyük uçurum qarşısında qoymuşdu. Daxili çəkişmələr, silahlı qüvvələrin torpaqlarımızın deyil,

ayrı-ayrı qrupların maraqlarının müdafiəsinə xidmət etməsi, Ermənistanın təcavüzü böyük çətinliklər yaratmış, xalqın sabaha inamını itirmişdi. 90-cı illərin həmin çətin anlarında məhz Ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycanı dağılmaqdan xilas etdi. Dahi şəxsiyyətin xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsində, beynəlxalq aləmdə yeri və rolunun artmasında, ən əsası iqtisadi böhrandan xilas olub dinamik inkişaf yoluna çıxmasında misilsiz və müstəsna rol oynadı.

Müstəqiliyimizin ilk illərinə qısa baxış və dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin düşünülmüş və məqsədyönlü siyasətinin Azərbaycana qazandırdığı uğurlar bir daha bu reallığı ortaya qoyur ki, hər bir ölkənin inkişafında onun lideri əhəmiyyətli rol oynayır. Liderin həyat təcrübəsi, dünyagörüşü, siyasi iradəsi inkişaf strategiyasının düzgün müəyyənləşdirilməsinə stimül verir, ən çətin məqamlarda düzgün yol seçməyə imkan yaradır.

Dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin xidmətlərini dəyərləndirmək üçün tarixə qısa baxış keçirmək hər zaman bir zərurətdir. Onun uzun illər Azərbaycana rəhbərlik etməsi faktı özlüyündə Heydər Əliyev şəxsiyyətində ifadəsini tapan, müstəqilliyə və xalqına sədaqət, millilik və vətənə məhəbbət hisslərinə olan sarsılmaz ümumxalq inamının təzahürüdür. Sovetlər birliyi dövründə Azərbaycana rəhbərlik edən görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev ölkəmizi qabaqcıl respublikalar sırasına çıxardığı kimi, 1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışı dövlətçilik tariximizin yeni mərhələsinin başlanğıcını qoydu. Müstəqil, iqtisadi cəhətdən qüdrətli, dünya birliyinin layiqli üzvü olan Azərbaycanı yaratmaqla xalqla hər zaman

bir olduğunu, Vətənini, torpağını canından çox sevdiyini bir daha nümayiş etdirdi.

1993-cü ilin 3 oktyabrında yüksək etimad qazanan və 11 oktyabr 1998-ci ildə qələbəsini yenidən təsdiqləyən Ümummilli lider Heydər Əliyev milyonların ürəyindən keçən istəkləri reallaşdırdı. Dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev 1993-cü ilin oktyabrında keçirilən andıçmə mərasimində bildirmişdir: “Belə yüksək və məsuliyyətli vəzifəni üzərimə götürərkən, birinci növbədə Azərbaycan xalqının zəkasına, müdrikliyinə, qüdrətinə güvənirəm, arxalanıram. Azərbaycan xalqının mənə bəslədiyi ümidlər məni bu vəzifəni üzərimə götürməyə məcbur edibdir. Əmin etmək istəyirəm ki, bu ümidləri doğrultmaq üçün əlimdən gələni əsirgəməyəcəyəm.”

Prezidentliyinin ilk mərhələsində həyata keçirdiyi islahatlar, böhran içərisində qalan Azərbaycanın iqtisadiyyatının gücləndirilməsi istiqamətində həyata keçirdiyi genişmiqyaslı quruculuq işləri xalqın gələcəyə olan inamını artırmaqla ölkəmizin dünya birliyinə açılan yoluna “yaşıl işıq” yandırdı. Bu baxımdan ikitərəfli və beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əlaqələrin qurulması vacib amil kimi önə çəkilirdi. Daxili siyasətin uğurları Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə yeri və roluna da öz müsbət təsirini göstərirdi. Bir əsas məqamı xüsusi qeyd etməliyik ki, Ulu öndər Heydər Əliyevin söyləri nəticəsində 1994-cü il 12 mayda atəşkəs sazişinin imzalanması ölkədə sabitliyin möhkəmləndirilməsinə, digər sahələr üzrə əhəmiyyətli addımların atılmasına stimül verdi. Malik olduğu təbii resurslardan səmərəli istifadə etmək, Azərbaycanın dünya iqtisadi sisteminə integrasiyasını sürətləndirmək, ən əsası birgə söylər, qarşılıqlı təcrübə mübadiləsi sayəsində qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün 1994-cü ilin 20 sentyab-

rında Ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında “Əsrin Müqaviləsi” imzalandı. Bununla Azərbaycan öz iqtisadi imkanlarını dünyaya təqdim edərək, növbəti sazişlərin imzalanmasına zəmin yaratdı.

İllər keçdikcə, Azərbaycan yeni-yeni dostlar qazandı, səsi bir çox beynəlxalq təşkilatların tribunasından eşidildi, diplomatik uğurları diqqət çəkdi. Dünya siyasətində dəst-xətti ilə seçilən, dövlət başçıları arasında fenomen istedadı və hazırlığı ilə fərqlənən Heydər Əliyev şəxsiyyəti müdriklik simvolu kimi nümunə göstərildi. Bu, cəsarət və qətiyyət, liderlərə məxsus dönməzlik və məğrurluq müasir Azərbaycanın qurucusu olan bu dahi şəxsiyyətin həyat amalının gerçəkləşməsinin parlaq ifadəsi kimi Azərbaycanın imicini, nüfuzunu yüksəltdi. Ulu öndər Heydər Əliyevin irəli sürdüyü bütün prioritetlərin əsasında qüdrətli respublikanın inkişaf perspektivləri- düşünölmüş, dünya siyasətinə uyğunlaşdırılan balanslaşdırılmış xarici siyasət, ölkə daxilində sabitliyin təminatı, dövlətçiliyin möhkəmlənməsi, bazar iqtisadiyyatı yolunu seçməklə malik olduğumuz təbii ehtiyatlardan xalqın mənafeyi və rifah halının yaxşılaşdırılması naminə səmərəli istifadə, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması, Azərbaycanın tolerant dövlət kimi bütün azərbaycanlılar üçün vətən olması və digər biribirindən məsuliyyətli vəzifələr dayanırdı. Bu gün qürur hissi ilə deyə bilərik ki, bu vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlmişdir.

Dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin Azərbaycan üçün göstərdiyi xidmətlərin çəkisi və əhəmiyyəti ölçüyəgəlməz dərəcədə çoxdur. Məhz onun təşəbbüsü ilə dünyanın müxtəlif ölkələrinə səpələnmiş soydaşlarımızın bir amal – Azərbaycançılıq ideyası ətrafında sıx birləşməsi vacib

amil kimi önə çəkildi. 2001-ci ilin noyabrında Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayını keçirməklə, soydaşlarımızın həmrəyliyini təmin etməklə Azərbaycan həqiqətlərinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasında əsas amil olan diasporunun təşkilatlanması üçün hüquqi bazanın əsası qoyuldu, göröləcək işlərin bir mərkəzdən idarə olunması üçün müvafiq dövlət komitəsi yaradıldı. Bu gün böyük fəxr və inam hissi ilə qeyd edirik ki, dünyanın müxtəlif ölkələrinə səpələnmiş soydaşlarımız Azərbaycanın daha da qüdrətlənməsinə, çiçəklənməsinə öz töhfələrini verir, yaşadıqları ölkələrdə həqiqətlərimizin təbiliği istiqamətində bir-birindən əhəmiyyətli uğurlara imza atırlar. Erməni yalanlarının ifşa olunmasında, Qarabağ həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında birgə söylərin göstərilməsi mütləqdir. Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında səsləndiridi bu fikri bir daha qeyd etmək istərdik: “Güclü, qüdrətli Azərbaycan hər birimizin qürur mənbəyidir.”

Bu gün Azərbaycanın dünya miqyasında enerji təhlükəsizliyinin təminatçısı kimi tanınmasının əsasında Ulu öndərin hazırladığı neft strategiyası, ölkənin enerji siyasətinin uğurlu həlli dayanır. Artıq dünya bu gün “Cənub” qaz Dəhlizindən bəhs edir. Azərbaycanın artan önəmi, yeri və rolu təşəbbüsləri gerçəkliyə çevirməsindən irəli gəlir. Bir sözlə, dövlət siyasətinin əsas prioritetləri kimi böyük əhəmiyyətə malik, Avropa və dünya birliyi dövlətlərinin enerji təhlükəsizliyinin təminatında etibarlı tərəfdaş sayılan Azərbaycanın lider dövlət kimi tanınmasının təməlinə də Ulu öndər tərəfindən qoyulan daxili və xarici siyasətin uğurlu həlli dayanır. Bütün xalqlar və dövlətlərlə qarşılıqlı anlaşma və əməkdaşlıq siyasətini yeridən, Azərbaycanın ən tanınmış beynəlxalq təşkilatlarda təmsil olunub, söz sa-

hibi nüfuzu qazanması müdrik bir siyasətin məntiqi nəticəsi kimi bu gün də özünü doğruldur.

Təbii ki, tarixə Milli Qurtuluş Günü kimi daxil olan 15 iyun tarixinin Azərbaycan dövlətinə, xalqına qazandırdığı uğurları bir sual çərçivəsində qeyd etmək qeyri-mümkündür. Bugünkü Azərbaycan reallıqları həmin tarixin, Heydər Əliyev siyasətinin təntənəsidir. Azərbaycanın dünəninin, bu gününün və gələcəyinin əsası kimi dəyərləndirilən Heydər Əliyev ideyaları ölkəmizin qarşısında yeni-yeni imkanlar açır, yeni-yeni uğurlara aparır.

- Bütün fəaliyyəti ilə Heydər Əliyev siyasi kursunun, Ulu öndərin zəngin dövlətçilik məktəbinin layiqli davamçısı olduğunu təsdiqləyən cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycanın bugünkü reallıqları gələcək barədə hansı təəssüratı yaradır?

- Dövlət başçısı İlham Əliyevin Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpasının 20-ci ildönümünə həsr olunmuş tədbirdə söylədiyi bu fikirləri xatırlatmaq istərdik: “Bu gün Heydər Əliyev siyasəti bütövlükdə bütün sahələrdə davam etdirilir. 2003-cü ildə Azərbaycan xalqı mənə böyük etimad göstərərək Prezident vəzifəsinə seçdiyi gündən bu günə qədər bu siyasətə sadıqəm. Mən 2003-cü ildə bu barədə sözümü demişəm. Mən bu siyasətə sadıq qalacağam və 2003-cü ildən bu günə qədər Azərbaycanda gedən uğurlu inkişaf Heydər Əliyev siyasətinin təntənəsidir, müstəqil Azərbaycanın təntənəsidir.”

Son 11 ildə Azərbaycanın qazandığı uğurlar göz qabağındadır. Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin 2013-cü ildə keçirilən andiçmə mərasimində söylədiyi bu fikir son illərdə əldə olunan uğurların ümumiləşdirilmiş ifadəsi olmaqla yanaşı, qarşıdakı illər üçün Azərbaycanın

aydın mənzərəsini yaradır. Dövlət başçısı bildirmişdir: “Gələcəyə nikbinliklə baxmaq üçün kifayət qədər amil vardır. Son on ilin təcrübəsi onu göstərir ki, “xalq”, “millət” anlayışları ön planda olanda istənilən problem öz həllini tapa bilər. Bizim siyasətimiz milli maraqlar üzərində qurulub. Bizim siyasətimiz müstəqilliyin möhkəmlənməsinə istiqamətləndirilibdir. Bu gün Azərbaycan müstəqil dövlət kimi dünya miqyasında özünə layiq yerini tuta bilibdir. Azərbaycan daha da güclü ölkə olmalıdır. Biz qüdrətli Azərbaycan dövləti qururuq və əminəm ki, quracağıq. Bütün hədəflərə çatmaq üçün bizim müstəqil siyasətimiz davam etməlidir. Xalq bu siyasəti dəstəkləyir. Xalq bu siyasətə öz səsini vermişdir. Xalqın inamı və məna on ildən sonra yenidən böyük etimad göstərməsi, əlbəttə ki, mənə həm ruhlandırır, həm məsuliyyətimi artırır, həm də yeni təşəbbüslərin irəli sürülməsi üçün mənə bir signal verir.” Qarşıdakı illər üçün əsas hədəf Azərbaycanı inkişaf etmiş ölkələr sırasında görmək, yüksək gəlirli ölkəyə çevirmək, bu günə qədər 3 dəfədən çox artan ümumili daxili məhsulun daha iki dəfə artırılmasına nail olmaqdır. Dövlət başçısı İlham Əliyevin sərəncamı əsasında Azərbaycanın müstəqillik tarixində qazandığı uğurların fonunda işlənilən və təsdiq olunan “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasında əsas hədəflər və onlara çatmağın yolları öz əksini tapıb.

Ölkənin hərtərəfli inkişafı dövlət siyasətinin əsasını təşkil edir. Hər sahə üzrə konkret Dövlət Proqramlarının qəbulu və uğurlu icrası qarşıya qoyulan bu məqsədə yüksək səviyyədə nail olmağa əsas yaradır. O da məlumdur ki, hər il konkret bir sahənin adı ilə bağlanaraq, bu istiqamətdə tədbirlər planı həyata keçirilir.

İqtisadi tərəqqi demokratikləşmə prosesinin sürətlən-

dirilməsində mühüm rol oynayır. Azərbaycanın demokratiya təcrübəsinin digər ölkələrə nümunə göstərilməsi uğurlu islahatların nəticəsidir. 2001-ci ildə Avropa Şurasına tamhüquqlu üzv qəbul olunan Azərbaycan demokratik dəyərlərə sadıq olduğunu bir daha dünyaya nümayiş etdirdi. Ötən bu dövr ərzində qurumla ölkəmiz arasında əlaqələrin yüksələn xətt üzrə inkişafı yüksək dəyərləndirilir. Azərbaycan atdığı hər addımında bu reallığı ortaya qoyur ki, demokratikləşmə prosesi sadəcə bir şüar, niyyət deyil, ölkənin hərtərəfli inkişafı üçün əsasdır. O da məlumdur ki, qəbul olunan qanunlar, o cümlədən Milli Konstitusiyamız dövrün tələblərinə uyğun olaraq təkmilləşdirilir, yenilikləri özündə əks etdirir. Konstitusiyanın maddələrinin böyük əksəriyyəti insan hüquq və azadlıqlarının qorunmasına xidmət edir. Azərbaycan dövləti siyasətində insan amilinə veridyi dəyəri atdığı addımları ilə təsdiqləyir.

Demokratiyanın vacib amillərindən biri kimi siyasi partiyaların, ictimai birliklərin fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilik bazası daim təkmilləşdirilir. "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanunun qəbul edilməsi də bu təkmilləşmənin, yeniləşmənin təsdiqidir. Azad mətbuatın inkişafına yönələn addımlar davamlılığı ilə diqqət çəkir. Məhz bu diqqət və qayğının nəticəsidir ki, ölkə Prezidenti İlham Əliyev iki dəfə "Jurnalistlərin dostu" mükafatına layiq görülüb.

Siyasi və iqtisadi islahatların vəhdətliyi fonunda Azərbaycanın uğurları biri-birini əvəzləməkdədir. Dünyanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında əhəmiyyətli rolunu günbəgün artıran Azərbaycan sabitlik diyarı kimi də diqqət çəkməkdədir. Təbii ki, son 11 ildə ölkə iqtisadiyyatına 180 milyard dollara yaxın investisiyanın qoyulması Azər-

baycanın bu gününə və gələcəyinə inamdan irəli gəlir. Azərbaycan beynəlxalq maliyyə qurumlarının hesabatlarında da öz liderliyini qorumaqdadır. Bütün bunlar təbii ki, dövlətimizin uğurlu siyasətinə əsaslanır.

Ölkəmizin hər gün, hər həftə müxtəlif mövzularda beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirlər üçün əsas məkan seçilməsi beynəlxalq münasibətlər sistemində artan rolunun göstəricisidir. Azərbaycanın 2011-ci ildə BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv seçilməsi onun beynəlxalq nüfuzunu, siyasi çəkisini bir daha dünyaya nümayiş etdirdi. Təbii ki, bu uğurlarımız ən böyük problemimiz olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ədalətli həllini yaxınlaşdırır. Dövlət başçısı İlham Əliyevin bəyan etdiyi kimi, hər gün bizi qələbəyə yaxınlaşdırır. Azərbaycanla heç bir sahədə rəqabət aparmaq imkanında olmayan Ermənistan işğalçılıq siyasəti ucbatından bütün enerji layihələrindən kənarda qalmaqla iqtisadi böhran içərisində çabalayır. Azərbaycanın hərbi xərcləri Ermənistanın ümumi büdcəsindən artıqdır. Bu gün böyük inamla qeyd edə bilərik ki, sülh danışıqları səmərə vermədiyi təqdirdə Azərbaycan işğal altında olan torpaqlarını hərbi yolu ilə azad etmək gücündədir.

Son 11 ilə qısa baxış etməklə reallıqlarımız fonunda gələcəyə daha böyük inamla irəliləməyə böyük əsaslar olduğunu aydın görürük. 1993-cü il 15 iyundan başlanan inkişaf, tərəqqi bu gün davamlılığı ilə diqqət çəkir, gələcəyə işıq salır. Azərbaycanı inkişaf etmiş ölkələr sırasında görmək istəyimiz artıq reallıqdır.

- Siyavuş müəllim, birinci Avropa Oyunları ilə bağlı fikirlərinizi bilmək istərdik. Gələcək yarışlar üçün uğur hekayəsi kimi dəyərləndirilən bu Oyunlar Azərbaycana hansı baxışı formalaşdırır?

- Qeyd etdiyimiz kimi, artıq Bakı hər gün, hər ay müxtəlif sahələri və mövzuları əhatə edən beynəlxalq səviyyəli tədbirlər üçün əsas məkan seçilməklə, malik olduğu imkanların dünyaya təqdimatı üçün növbəti tribuna əldə edir. Müasir dövrün informasiya-kommunikasiya texnologiyaları əsri olduğunu nəzərə alsaq, artıq dünyanın hansı ölkəsində yaşamasından asılı olmayaraq hər kəs bu və ya digər dövlətin reallıqları barədə məlumat əldə etmək imkanındadır. Lakin gerçəkliklərin birbaşa şahidi olmaq tamamilə fərqli bir düşüncənin formalaşmasına stimül verir. Birinci Avropa Oyunlarında təkcə 6 min idmançının təmsil olunduğunu qeyd etmək kifayətdir ki, bu mühüm hadisənin ölkəmiz üçün əhəmiyyəti aydın şəkildə özünü təsdiqləsin. Daim yeniliyi, müasirliyi, modernləşməni həyata keçirdiyi siyasətin önündə saxlayan dövlətimizin bir-birindən əhəmiyyətli addımları hərtərəfli inkişafı sürətləndirməklə yanaşı, beynəlxalq baxışın yüksək səviyyədə formalaşmasına stimül verir. Azərbaycan bu gün idman bayramına hazırlaşmaqla yanaşı, bir daha reallıqlarının dünyaya təbliğində geniş imkan qazanmış olur. Bir məqamı da qeyd edək ki, uğurlarımız, artan mövqeyimiz dostlarımızı sevindirir, bizi istəməyən qüvvələri narahat edir. Təbii ki, bu kimi cəhdlər hər zaman dövlətimizin uğurlu siyasəti qarşısında boşa çıxır, nə qədər əsassız, yersiz olduğu həmin dairələrin özünə də bəlli olur. 2012-ci ildə ölkəmizin ev sahibliyi etdiyi “Evrovision” mahnı yarışması ərafəsində, eyni zamanda sonra yaşanan durumu xatırlamaq kifayətdir. Azərbaycanın guya belə tədbirlərə ev sahibliyi etməyə hazır olmadığını bildirən daxili və xarici bədxahlarımız sonda bu reallığı qəbul etməli oldular ki, ölkəmiz hər bir tədbiri yüksək səviyyədə təşkil etmək və

keçirmək gücündədir, qüdrətindədir. Xatırlasaq, “Evrovision” mahnı müsabiqəsində iştirak edənlər, paytaxtımızın ecəzkar gözəlliyindən, möcüzə kimi dəyərləndirilən iqtisadi inkişafından heyrətlərini gizlədə bilmirdilər. “Dostluq və sülh” yarışması adlandırılan Birinci Avropa Oyunları ərafəsində Avropanın bir çox ölkələrinin tanınmış televiziya kanallarında və aparıcı mətbu orqanlarında dünya birliyinə inamla integrasiya edən Azərbaycanın iqtisadi inkişafı, təbiəti, insanları, geostrateji əhəmiyyətindən bəhs edən veriliş və yazılar ölkəmizə yönələn marağın artdığını bir daha ortaya qoyur. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO və İESKO-nun xoş məramlı səfiri, Birinci Avropa Oyunları Təşkilat Komitəsinin sədri Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə müxtəlif ölkələrdə keçirilən “Bakı-2015”-in təqdimat mərasimləri ölkəmiz haqqında reallıqları dünya xalqlarına çatdırmaqla, Azərbaycana yönələn məkrli, böhtan xarakterli kampaniyalara tutarlı cavabdır. Əsrlər boyu mədəniyyətlərin, sivilizasiyaların mərkəzi kimi tanınan Azərbaycan daim təşəbbüsçüsü və iştirakçısı olduğu layihələrlə, tədbirlərlə ölkələr, xalqlar arasında dostluq körpüsünü daha da möhkəmləndirir. “Biz əlbəttə iqtisadi müstəvidə də transformasiyaya çox böyük önəm vermişik və veririk. Ona görə də iqtisadi sahəni inkişaf etdirmədən və güclü iqtisadiyyat qurmadan siyasi islahatlar mümkün deyildir. Ona görə də biz islahatları paralel olaraq həm siyasi, həm iqtisadi müstəvidə apardıq. Siyasi və iqtisadi islahatlar biri- birini dəstəkləmişdir və bugünkü Azərbaycan onu göstərir ki, biz düzgün yolu seçdik və düzgün işlər görürük” söyləyən Prezident İlham Əliyevin bildirdiyi kimi, son on bir ildə ölkəmizdə inkişaf yüksələn xətlə davam edir. Bu dinamika beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi edən ölkəmizin gücünü, qüdrətini göstərir. Avropa Oyunlarının

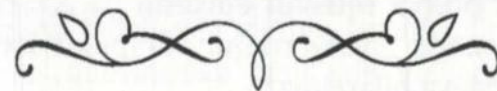

keçiriləcəyi idman komplekslərinin beynəlxalq standartlara uyğun inşası və yenidənqurulması, yarışların təşkili üçün lazımi şəraitin yaradılması da ölkəmizin iqtisadi imkanlarının göstəricisidir. Oyunlar bizə imkan verəcək ki, Azərbaycanı olduğu kimi dünyaya təqdim edək və bir daha göstərək ki, gənc müstəqil Azərbaycan böyük uğurlara imza atır, dünyaya açıqdır, ölkəmiz müasirdir, eyni zamanda, öz tarixinə, mədəni köklərinə bağlıdır, ölkəmizdə təhlükəsizlik tədbirləri yüksək səviyyədə təmin edilir.

- Siyavuş müəllim, bu il eyni zamanda ölkəmiz üçün seçki ilidir. Yeni Azərbaycan Partiyasının parlament seçkilərinə hazırlığı hansı səviyyədədir?

- Müstəqil, müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradıcısı ulu öndər Heydər Əliyevin “Yeni Azərbaycan Partiyası dünən, bu günün və gələcəyin partiyasıdır” tezisi partiyamızın fəaliyyətinin bələdçisidir. YAP yarandığı gündən tutduğu yola sadıqlıq nümayiş etdirməklə milyonların dəstəyini qazanıb. Bu gün sıralarında 650 mindən artıq üzvü birləşdirən Yeni Azərbaycan Partiyası daim inkişafa, yeniliyə maraq göstərərək, fəaliyyətinin önündə dövlətə, xalqa xidmət əsas yer tutur. Dövlətimizin daha da qüdrətlənməsi, insanların daha da yaxşı yaşaması üçün söylərini artıran partiyanın gələcəyinə inam böyükdür. Yeni Azərbaycan Partiyası bütün seçki proseslərinə yeni şüarla qatılır, davamlı inkişafın prioritet məsələ olduğunu devizində əks etdirir. Ölkədə keçirilən bütün seçki proseslərindən qələbə ilə çıxan YAP-ın qarşından gələn parlament seçkilərində də uğur qazanacağı şəksizdir. Azərbaycanın bugünkü reallıqları, Prezident İlham Əliyevin gördüyü işlər bu qələbəyə böyük əsas yaradır. Lakin hər zaman olduğu kimi, bu seçki prosesində də par-

tiya özündə arxayınlıq yaratmayaraq, hazırlıq işlərini yüksək səviyyədə həyata keçirməyə çalışır. Nəzərə alsaq ki, hazırlıq işlərinin yüksək təşkili qələbə üçün uğurlu başlanğıcdır, bu halda söylərin daha da artırılması mütləqdir. Məlum olduğu kimi, Yeni Azərbaycan Partiyasının şəhər və rayon təşkilatları sədrlərinin ümumrespublika müşavirəsi keçirildi, müvafiq tapşırıq və tövsiyələr verildi. Məqsəd mütəşəkkil şəkildə hazırlıq işlərini həyata keçirmək, seçkilərdə fəal iştirak etmək, Yeni Azərbaycan Partiyasının qələbələr partiyası imicini daha da möhkəmləndirmək, uğur səhifələrimizə yenilərinə artırmaqdır. Dövlət başçısı İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, “Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycan xalqının bir parçasıdır. Bütün Azərbaycan xalqının xoşbəxt gələcəyi üçün bizim partiyamız əlindən gələni əsirgəmir və biz bundan sonra da bunu edəcəyik”. Biz inanırıq ki, Yeni Azərbaycan Partiyası parlament seçkilərində növbəti qələbəsini təmin etməklə qarşıdakı illər üçün nəzərdə tutulan hədəflərin gerçəkləşdirilməsinə dəstək olacaq. Azərbaycanı qarşıdakı illərdə daha möhtəşəm uğurlar gözləyir.

AZƏRBAYCAN REALLIQLARININ DAVOS DÜNYA İQTİSADI FORUMU KİMİ MÖTƏBƏR TRİBUNADAN SƏSLƏNDİRİLMƏSİ MÜSTƏSNA ƏHƏMİYYƏTƏ MALİKDİR

*YAP İcra katibinin müavini, Milli Məclisin ictimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Siyavuş Novruzovun -
AZƏRTAC-a müsahibəsini təqdim edirik.*

-Siyavuş müəllim, dünyanın diqqəti yenidən Davosdadır. Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Davos-da bir sıra mühüm görüşlər keçirib, “Strateji baxış: Avrasiya” mövzusunda interaktiv iclasda iştirak edib. Forumun əhəmiyyəti və Dünya İqtisadi Forumu ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlığın perspektivləri barədə nə deyə bilərsiniz?

- 48-ci dəfə keçirilən ənənəvi Davos forumu bu dəfə “Parçalanmış dünyada birgə gələcəyin yaradılması” mövzusunda həsr olunub. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev foruma “Strateji perspektivlər: Avrasiya” panelindəki müzakirələrdə çıxış

edib və həm ölkəmiz, həm də region və dünya üçün müstəsna əhəmiyyətə malik olan çox mühüm məsələlərlə bağlı fikirlər söyləyib. Dünya İqtisadi Forumu ilə Azərbaycan arasında uzun illərdir həyata keçirilən əməkdaşlığın yaxşı perspektivlərə malik olduğu qeyd edilib, eyni zamanda, Azərbaycanın iqtisadi inkişafı, beynəlxalq nüfuzu və ölkəmizdə həyata keçirilən siyasi, iqtisadi islahatların əhəmiyyəti diqqətə çatdırılıb.

Həqiqətən də, bu gün Azərbaycan öz iqtisadi tərəqqisi ilə inkişafın milli modelini formalaşdırıb. Neft gəlirlərinin səmərəli idarə edilməsi, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və qeyri-neft sektorunun tərəqqisi, regionların tarazlı inkişafı, özəl sektorun inkişaf etdirilməsi və sahibkarlığa dövlət dəstəyi kimi fundamental tədbirlər xüsusi olaraq vurğulanmalıdır. Bütün bunlar ölkəmizin iqtisadiyyatının davamlı tərəqqisini təmin edən strateji amillərdir. Məhz bunların nəticəsidir ki, Azərbaycan həm də yüksək beynəlxalq reytingə malikdir. Prezident İlham Əliyev bəhs olunan çıxışı zamanı qeyd edib ki, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi bizim əsas məqsədimizdir. Dövlətimizin başçısı onu da vurğulayıb ki, “biz hazırda icra etdiyimiz layihələri başa çatdırmalıyıq, ancaq əsas gəlir mənbələri kimi biz texnologiya, innovasiya, sənaye, sahibkarlıq və kənd təsərrüfatı sahələrini nəzərdən keçirməliyik”. Əlbəttə, məqsədyönlü və çoxşaxəli islahatların ardıcıl və müntəzəm şəkildə davam etdirilməsi iqtisadiyyatın şaxələndirilməsini təmin edib və qarşıdakı dövrdə də bu proses davamlı xarakter daşıyacaq.

Azərbaycanın iqtisadi inkişaf sahəsində əldə etdiyi nailiyyətlər həm də statistik göstəricilərdə öz əksini tapıb. Başa vurduğumuz 2017-ci ildə ÜDM-in artımı qeydə alınıb, qeyri-neft sektorunun payına düşən artım isə təqribən 3 faiz təşkil edir. Ötən il ərzində valyuta ehtiyatlarımız 4,5

milyard dollar civarında artıb ki, bu da iqtisadi siyasətin olduqca səmərəli, məqsədyönlü olduğunu göstərir. Digər tərəfdən, hazırda Azərbaycanın valyuta ehtiyatlarının həcmi təxminən 42 milyard dollar təşkil edir ki, bu da adambaşına düşən valyuta ehtiyatlarının həcminə görə dünya miqyasında olduqca böyük göstəricidir. Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, ötən il neftin qiymətinin hələ də aşağı olmasına baxmayaraq, biz ehtiyatlarımıza daha 4,5 milyard dollar əlavə edə bilmişik: **“Bu isə o deməkdir ki, hətta neftin qiyməti aşağı olsa belə, bizim üçün narahatlığa səbəb yoxdur. Builki büdcəmizdə neftin qiymətinin 45 dollar səviyyəsində olması nəzərdə tutulub və bundan artıq toplanan bütün vəsait Neft Fonduna yönləndiriləcəkdir”**.

Yeni nəsil islahatların həyata keçirilməsi fonunda təhsil, səhiyyə, sosial və digər istiqamətlərdə ardıcıl tədbirlərin reallaşdırılması sosial infrastruktur quruculuğunun da diqqət mərkəzində olduğunu göstərir.

Davos Dünya İqtisadi Forumunda Azərbaycan reallıqlarının mötəbər beynəlxalq tribunadan səsləndirilməsi müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Bəllidir ki, həyata keçirilən iqtisadi islahatların nəticəsində əldə edilən çoxsaylı uğurlar ölkəmizin beynəlxalq iqtisadi reytinginin yüksəlməsinə də əhəmiyyətli töhfələr verib. Azərbaycanın iqtisadi inkişaf sahəsində əldə etdiyi nailiyyətlər beynəlxalq miqyasda da yüksək qiymətləndirilir. Təsadüfi deyil ki, Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun hesablamalarına görə, Azərbaycan iqtisadiyyatı 2017-ci ildə rəqabət qabiliyyətliliyinə görə 2 pillə irəliləyib və dünya miqyasında 35-ci yerdə qərarlaşıb. Bu, olduqca mühüm göstərici olmaqla yanaşı, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən səmərəli

iqtisadi siyasətin nəticəsidir.

Prezident İlham Əliyevin Davosda transmilli şirkətlərin təsisçisi və sədrləri ilə bir sıra mühüm görüşlər keçirməsi də Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun artması, əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafı kontekstində böyük əhəmiyyətə malikdir. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın Dünya İqtisadi Forumunda uğurla təmsil olunması ölkəmizin dünya iqtisadiyyatına integrasiyası, beynəlxalq iqtisadi və siyasi əlaqələrinin genişləndirilməsi baxımından xüsusi önəm kəsb edir. Onu da qeyd edim ki, Prezident İlham Əliyevin Davos İqtisadi Forumunda iştirakı və orada söylədiyi fikirlər böyük maraq doğurub. Mütəxəssislər Azərbaycanın dövlət başçısının təhlillərinə və irəli sürdüyü fikirlərə ciddi diqqət yetiriblər, dövlət başçısının səsləndirdiyi fikirlər beynəlxalq mətbuatın diqqət mərkəzində olub.

- Yeri gəlmişkən, Prezident İlham Əliyev bəhs olunan çıxışı zamanı Azərbaycanda bütün fundamental azadlıqlar, o cümlədən mətbuat azadlığının təmin olduğunu da diqqətə çatdırdı...

- Bəli, dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, “mətbuat tamamilə azaddır. Azərbaycan əhalisinin 80 faizi internet istifadəçisidir. İnternetin azad, senzuranın olmadığı və əhalinin mütləq əksəriyyətinin internet istifadəçisi olduğu halda mətbuat azadlığının məhdudlaşdırılması haqqında danışmaq əsassızdır”.

Ümumiyyətlə, ölkəmizə qarşı təzyiq və şantaj həyata keçirmək istəyən bəzi antiəzərbaycan dairələr Azərbaycanda bərqərar olan söz və mətbuat azadlığı məsələsini manipulyasiya alətinə çevirməyə çalışırlar. Halbuki ölkəmizdə fikir plüralizminə yaradılan şərait, müstəqil mətbuatın inkişafına göstərilən diqqət və qayğı göz önündədir. Ölkəmizdə azad sözün inkişafı üçün 1998-ci ildən etibarən kütləvi in-

formasiya vasitələri üzərində dövlət senzurası tamamilə aradan qaldırılıb. KİV-in azad fəaliyyətinin təmin olunması üçün bir sıra qanunların qəbulundan sonra bu sahədə formalaşan mühit onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycanda fikir və söz azadlığı etibarlı şəkildə və yüksək səviyyədə təmin olunub. Azərbaycanda mövcud olan hüquqi baza da vətəndaşların fikir və düşüncələrini sərbəst ifadə etməsi üçün geniş imkan yaradır. “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında”, “Məlumat azadlığı haqqında” və digər qanunlarla ölkədə media qurumlarının sərbəst şəkildə yaradılması və fəaliyyəti təmin edilib. Digər tərəfdən, Azərbaycanda jurnalistlərin mənzil-məişət şəraitinin və sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində atılan addımlardan siyasi mövqeyindən asılı olmayaraq bütün jurnalistlər yararlanırlar, hər hansı bir ayrı-seçkilik müşahidə edilmir. **Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondu vasitəsilə ayrılan maliyyə vəsaiti isə dövlətin mətbuatın inkişafına göstərdiyi diqqət və qayğının bariz nümunəsidir.**

Bütün bunlara baxmayaraq, Azərbaycanın suveren iradəsini, müstəqil daxili və xarici siyasətini narahatlıqla qarşılayan qüvvələr, erməni lobbisi və antiazərbaycan dairələr qarayaxma kampaniyası vasitəsilə ölkəmizə təzyiq etməyə çalışırlar. Bu zaman “sapı özümüzədən olan baltalar”la yanaşı, “Freedom House”, “Human Rights Watch” kimi təşkilatların, Soros Fondunun xidmətlərindən istifadə edirlər. Həmin təşkilatların hesabatlarında ölkəmizlə bağlı qərəzli və subyektiv mülahizələrə əsaslanan məqamlar yer alır. Belə təşkilatlar 25 ildən artıqdır ki, Azərbaycan haqqında düzgün olmayan, qərəzli, ölkəmiz haqqında məlumatı olmayan, kimlənsə yazdığını götürüb dərc edən, fikirlər

yayımlayan qurumlardır. Sadəcə olaraq həmin qurumlar erməni lobbisinin və antiazərbaycan dairələrin əlində alətə çevriliblər.

Azərbaycanda, həmçinin siyasi partiyaların, vətəndaş cəmiyyəti institutlarının qanunlar əsasında sərbəst fəaliyyətinə şərait yaradılıb. 2007-ci ildə MDB məkanında ilk dəfə olaraq Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Konsepsiyasının yaradılması, o cümlədən 2008-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının formalaşdırılması bilavasitə vətəndaş cəmiyyəti institutlarının inkişafına çox böyük təkan verib. Bu qurum vasitəsilə dövlət tərəfindən vətəndaş cəmiyyəti institutlarına hər il maliyyə vəsaitləri ayrılır. Siyasi partiyalara dövlət büdcəsindən vəsaitin ayrılması da bir çox Avropa dövlətləri, inkişaf etmiş ölkələr üçün nümunədir. Digər tərəfdən, Azərbaycanın insan hüquqları ilə bağlı yaradılmış qanunvericilik bazası bu istiqamətdə atılan addımlar, görülən işlər mütərəqqi nümunədir. Bu günə qədər Azərbaycanda 11 dəfə amnistiya aktı qəbul edilib, dövlətimizin başçısı tərəfindən 60-dan çox əfv fərmanı və sərəncamı imzalanıb. Nəticədə 10 minlərlə insan öz azadlığına qovuşub.

Ölkəmizdə, eyni zamanda, sərbəst toplaşmaq azadlığı və digər azadlıqlar təmin olunub. Sosial bazası – elektoratu olmayan, xalqdan heç bir dəstək almayan radikal müxalifət partiyaları sərbəst toplaşmaq azadlığı ilə bağlı müxtəlif bəhanələr səsləndirərək, Azərbaycanın müsbət beynəlxalq imicinə xələl gətirməyə çalışırlar. 20 Yanvar – Ümumxalq Hüzün Günü ərəfəsində həmin antimilli qüvvələrin “siyasi şou” təşkil etməyə çalışma-

ları onların siyasi siması və mahiyyətini əks etdirir.

Bütövlükdə, Azərbaycana qarşı təzyiq kampaniyasının, ölkəmizlə bağlı qərəzli və qeyri-obyektiv məlumatlar verilməsinin başlıca səbəbi dövlətimizin müstəqil siyasət həyata keçirməsidir. Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, **“Azərbaycanı müəyyən ölkələr əleyhinə kampaniyalara sürükləmək cəhdləri olub. Biz hər zaman bitərəf qalmışıq. Biz heç kəsə qarşı oyun aparmırıq və heç bir riskli və milli maraqlarımıza uyğun olmayan kampaniyanın tərkib hissəsi deyilik. Yəni hücumların səbəblərindən biri bəzilərinin Azərbaycanı kiçik dövlət üçün artıq də-rəcədə müstəqil hesab etməsidir. Bəzi QHT-lərin belə reytingləri ölkəmizi gözdən salmaq, nüfuzumuza xələl gətirmək və Azərbaycanı qeyri-demokratik dövlət kimi təqdim etmək məqsədi daşıyır. Bu isə qətiyyənlə belə deyil”.**

- Siyavuş müəllim, Azərbaycanın müstəqil siyasət yürüdən dövlət olduğunu deyən Prezident İlham Əliyev, bu siyasətin milli maraqlarımıza söykəndiyini, ölkəmizdə sabit siyasi və iqtisadi vəziyyətin mövcud olduğunu diqqətə çatdırdı. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?

- Azərbaycan kifayət qədər güclü dövlətdir, ölkəmiz yüksək beynəlxalq nüfuza malikdir. Azərbaycan həm də müstəqil siyasət həyata keçirir. Bütün dövlətlərlə bərabər-hüquqlu əlaqələr yaradır, münasibətləri öz maraqları əsasında davam və inkişaf etdirir. Bunun da əsasında Ümum-milli lider Heydər Əliyevin siyasi kursunu davam etdirən Prezident İlham Əliyevin qətiyyətli siyasi iradəsi dayanır. Ölkəmizdə çoxsaylı mötəbər beynəlxalq tədbirlər keçirilir. Azərbaycan sivilizasiyalararası dialoqa mühüm töhfələr və-rən tədbirlərə uğurla ev sahibliyi edir və ölkəmiz dünyanın

multikulturalizm mərkəzlərindən biri sayılır. Bütün bunlar uğurlu və hərtərəfli inkişaf siyasətinin səmərəli nəticələri-dir.

Digər tərəfdən, siyasi-hüquqi islahatların mütəmadi qaydada və prinsipliliklə davam etdirilməsi sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin olunmasına önəmli töhfələr verməklə yanaşı, demokratik inkişafı da sürətləndirməkdədir. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan vətəndaşları son 14 il ərzində hə-yata keçirilən siyasəti dəyərləndirərkən, ictimai-siyasi sa-bitlik amilinə xüsusi diqqət yetirirlər. Azərbaycan bu gün müasirləşən, sürətlə inkişaf edən, ictimai-siyasi sabitliyin mövcud olduğu bir ölkəyə çevrilib. Bunun nəticəsidir ki, beynəlxalq aləmin Azərbaycana diqqəti kifayət qədər artıb. Dünya miqyasında çoxsaylı siyasi kataklizmlərlə müşayiət olunan, müxtəlif ölkələrdə sabitlik və təhlükəsizliyin po-zulduğu ötən müddət ərzində Azərbaycanda sabitlik qoru-nub saxlanıb, ölkəmiz kənar təsirlərə məruz qalmadan öz siyasi sabitliyini davam etdirib.

Əminliklə söyləmək olar ki, ölkəmizdə mövcud olan xalq-iqtidar birliyi ictimai-siyasi sabitliyin başlıca təminat-çısıdır. Azərbaycan xalqı öz Prezidentini dəstəkləyir, Prezi-dent İlham Əliyev isə Azərbaycan dövlətinin maraqlarını qətiyyətlə müdafiə edir. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan Da-vos İqtisadi Forumunun son hesabatında “Siyasətçilərə ictimai etimad” kateqoriyası üzrə dünyada 137 ölkə arasında 20-ci yerə yüksəlib. Ölkəmiz “Böyük İyirmilik” ölkələrinin hər 4-dən 3-nü, bütün postsovet respublikalarını və türk dövlətlərini qabaqlayır. Bu, Azərbaycanda həyata keçirilən inkişaf siyasətinin vətəndaşlar tərəfindən rəğbətlə və məm-nunluqla qarşılanmasının ifadəsidir.

- Dünya İqtisadi Forumunda Azərbaycanla bağlı

səsləndirilən fikirlər ölkəmizin dayanıqlı inkişafının, beynəlxalq əlaqələrinin genişlənməsinin qarşısındakı dövrdə də davam edəcəyini deməyə əsas verir. Bu barədə nə düşünürsünüz?

- Əvvəla qeyd edirəm ki, Prezident İlham Əliyev Dünya İqtisadi Forumunda Azərbaycan reallıqlarını qətiyyətlə və dolğun şəkildə ifadə etdi. Ümumiyyətlə, Forumda səsləndirilən fikirlər onu göstərir ki, Azərbaycan uğurla inkişaf edir, siyasi və iqtisadi islahatların paralel olaraq davam etdirilməsi bütün sahələrdə mühüm nailiyyətlərin əldə olunmasını təmin edib. Bu gün Azərbaycan beynəlxalq miqyasda nüfuzlu və cəlbedici ölkəyə çevrilib, ölkəmizə olan maraq və diqqət olduqca artıb. 2017-ci ildə ölkə iqtisadiyyatına 14,6 milyard dollar sərmayə qoyulub. Bu, Azərbaycanın yüksək iqtisadi reytingə malik olduğunu göstərir. Bu, həm də onun ifadəsidir ki, yerli və həm də xarici investorlar ölkəmizə vəsait qoymaqda maraqlıdırlar. İqtisadi və siyasi sabitlik, valyuta ehtiyatlarımız, reallaşdırılan layihələrin kommersiya cəlbediciliyi xarici sərmayənin ölkəmizə cəlb edilməsini təmin edib. Bir sözlə, Azərbaycan bu gün dünya miqyasında sərmayə qoyuluşu üçün cəlbedici ölkəyə çevrilib.

Hazırkı reallıqlar onu göstərir ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən siyasət sayəsində qarşısındakı dövrdə Azərbaycanın uğurlu və dayanıqlı inkişafı təmin ediləcək. Şübhəsiz ki, postneft dövründə yeni nəsil islahatlar davam etdiriləcək, bu isə maliyyə və iqtisadi sabitliyin qorunub saxlanması, qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafı, biznes mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, əhəlinin sosial rifahının yüksəldilməsi baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir.

Bütün bunlar həm də Azərbaycanın beynəlxalq mövqeyinin möhkəmlənməsinə, ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələrinin genişlənməsinə xidmət edəcək. Forum çərçivəsində ifadə olunan fikirlər də ölkəmizin beynəlxalq əlaqələrinin genişlənməsinin qarşısındakı dövrdə də davam edəcəyini deməyə əsas verir.

QAZANILAN UĞURLARIN ƏSASINDA PREZİDENT İLHAM ƏLİYEVİN HƏYATA KEÇİRDİYİ DÜŞÜNÜLMÜŞ, MƏQSƏDYÖNLÜ SİYASƏT DAYANIR

-Siyavuş müəllim, Milli Məclisin martın 17-də keçirilən iclasında Nazirlər Kabineti illik hesabatını təqdim etdi. Bu hesabatı necə qiymətləndirirsiniz?

- Təbii ki, bu hesabatı yüksək qiymətləndirirəm və parlamentin iclasında qısa olaraq bu barədə öz fikrimi bildirdim. Bilirsiniz ki, hər il Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin bir neçə dəfə iclası keçirilir. Bu iclaslarda ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının rüb-lük, yarımillik və illik nəticələri, eləcə də qarşı-da duran vəzifələr müzakirə olunur. Yanvar ayında artıq 2014-cü ilin yekunlarına dair iclas keçirilib və burada ölkəmizin hərtərəfli inkişafı ilə bağlı geniş məlumatlar verilib.

Həqiqətən, 2014-cü ilin yekunları ölkəmiz üçün kifayət qədər uğurlu olub. İl ərzində ölkə

iqtisadiyyatı artıb, xüsusilə qeyri-neft sektorunun inkişafı yüksək qiymətləndirilməlidir. Bu o deməkdir ki, iqtisadiyyatın diversifikasiyası artıq özünü nəticələrdə göstərməkdədir və hesab edirəm ki, bu göstəricilər ildən-ilə yüksələcək. Eyni zamanda, uğurlu sosial siyasət həyata keçirilib, sosial proqramların heç biri təxirə salınmayıb. Onu demək istəyirəm ki, qazanılan uğurların əsasında Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi düşünülmüş, məqsədyönlü siyasət dayanır.

Eyni zamanda, regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair dövlət proqramının icrası nəticəsində də bölgələrimiz sürətlə inkişaf edir.

Görülən işlər haqqında dövlət müntəzəm olaraq xalq qarşısında hesabat verir. O cümlədən, regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair proqramların icrası ilə bağlı müntəzəm olaraq ictimaiyyətə hesabat verilir. Hər bir vətəndaş da görür ki, ölkədə gedən proseslər hansı səviyyədədir və bu, necə həyata keçirilir. Bu baxımdan, mən hökumətin fəaliyyətini təqdirəlayiq hesab edirəm. Eyni zamanda, düşünürəm ki, dünyada baş verən maliyyə-iqtisadi böhrana baxmayaraq qarşıdakı dövrdə də ölkəmiz özünün inkişaf tendensiyasını davam etdirəcək. Uğurlu, düşünülmüş siyasət bunu deməyə tam əsas verir.

- YAP Gənclər Birliyinin hesabat-seçki konfransı- na hazırlıq işləri gedir. Bu məqsədlə, partiyanın yerli strukturlarında da gənclər birliklərinin yığıncaqları keçirilir. Qənaətiniz nədən ibarətdir?

- Qeyd edirəm ki, partiyamızın yerli strukturlarının əksəriyyətində gənclər birliklərinin hesabat-seçki konfransları keçirilib. Nəticələrə gəlincə, vəziyyət ürəkaçandır. Gənclərimiz ictimai-siyasi proseslərdə fəal iştirak edir, üzərlərinə düşən vəzifələrin məsuliyyətini dərk edirlər, hər zaman ak-

tiv olmağa çalışırlar.

Son illərdə YAP-ın sıralarına daxil olanlar arasında gənclər üstünlük təşkil edir. Gənclərin intellektual səviyyələri çox yüksəkdir. Onların hazırlayıb təqdim etdikləri müxtəlif layihələrdən də bunu görmək mümkündür. Biz gənclərimizin aktivliyini seçki proseslərində də müşahidə edirik. Təbii ki, bütün bunlar bizi sevindirir. Düşünürəm ki, bu günün gəncləri partiyamızın gələcəyinin təminatçıları kimi qarşıda çox işlər görəcəklər. Bu gün YAP-ın 650 mindən çox üzvü var. Onların 40 faizindən çoxunu gənclər təşkil edir.

Sevindirici haldır ki, partiya üzvlüyünə yeni qəbullarda gənclər böyük üstünlük təşkil edir. 2014-cü ildə partiyamızın sıralarına 29 min insan qoşulub ki, onların da 78 faizi gənclərdən ibarətdir. Bütün bunlar bizə gələcəyə nikbinliklə baxmağa tam əsas verir.

Ümumiyyətlə, Yeni Azərbaycan Partiyası gəncliyin inkişafına böyük əhəmiyyət verir. Gənclərlə bağlı layihələr də gənc nəslin inkişafına xidmət edir. Müxtəlif layihələr vasitəsilə gənclərin potensialı, bacarıqları üzə çıxarılır. Gənc siyasətçilərin formalaşmasında da bu tipli layihələr vacib rol oynayır. Bilirsiniz ki, ölkəmizdə uğurlu dövlət – gənclər siyasəti həyata keçirilir. Partiyamız bu siyasətin reallaşmasında yaxından iştirak edir. Hesab edirəm ki, YAP Gənclər Birliyinin hesabat-seçki konfransında görülmə işlər, əldə edilən nəticələr lazımi səviyyədə dəyərləndiriləcək. Eyni zamanda, gənclərin qarşısında dayanan vəzifələr haqqında da geniş fikir mübadiləsi aparılacaq.

- Bu il Azərbaycanda parlament seçkiləri keçiriləcək. Ölkəmizdə seçkiqabağı mühiti necə dəyərləndirirsiniz?

- Hazırda dünyada nə qədər mürəkkəb proseslərin baş

verdiyinin şahidiyik. Bir sıra regionlarda qanlı toqquşmalar baş alıb gedir, hər gün yüzlərlə insan həyatını itirir. Müəyyən beynəlxalq güclər öz maraqlarını təmin etmək üçün belə bir vəziyyət yaradıb. Dövlətlərin və xalqların ağır durumundan istifadə edərək öz maraqlarını təmin etməyə çalışırlar. Təəssüf ki, çox zaman belə vəziyyətləri demokratiya və insan haqları pərdəsi altında həyata keçirirlər.

Belə təhdidlər bizim regiondan da yan keçmir. Bilirsiniz ki, Azərbaycanın müstəqilliyini, inkişafını və güclü dövlət olmasını istəməyən qüvvələr var. Onlar hər zaman cəhdlər göstərərək, ölkəmizdə sabitlik pozulsun. Çünki sabitlik olmasa, heç bir cəmiyyət inkişaf edə bilməz, sivil toplum qurula bilməz. Amma belə qüvvələr və onların burdakı əlaltılarının niyyətləri həmişə iflasa uğrayıb. Çünki ölkəmizdə möhkəm ictimai-siyasi sabitlik və vətəndaş həmrəyliyi mövcuddur. Xalqla hakimiyyətin birliyi bu qüvvələrin niyyətlərini puç edir. Azərbaycanda sivil, intellektual cəmiyyət formalaşıb və bu cəmiyyət dünyada baş verən prosesləri yaxşı dərk edir. Ona görə də, bizim ən böyük uğurlarımızdan biri olan sabitliyin qorunmasına bütün cəmiyyət dəstək verir. Bunu görən müəyyən xarici dairələr məyus olurlar və həmişə də məyus olacaqlar.

Bütün bunların əsasında da əminliklə deyə bilərik ki, ölkəmiz növbəti parlament seçkilərinə böyük uğurlarla gedir. Ölkəmizdə seçkiqabağı mühit normaldır, ictimai-siyasi sabitlik, mükəmməl seçki sistemi mövcuddur. Azərbaycanın beynəlxalq standartlara cavab verən seçki qanunvericiliyi var və bu Seçki Məcəlləsi ilə azad, şəffaf və demokratik seçkilər keçirmək tam mümkündür. Ötən illərin təcrübəsi də bunu deməyə əsas verir. Sadəcə, siyasi partiyalar seçki prosesinə fəal hazırlaşmalıdırlar ki, hansısa nəticələr əldə edə bilsinlər. Azərbaycanda xeyli sayda siyasi partiya-

lar fəaliyyət göstərir və onlar qanunvericiliyin tələbləri əsasında bu seçkilərdə iştirak edə bilirlər. Hər seçkidə mübarizə aparən tərəflərə bərabər imkanlar yaradılır. Qarşıdan gələn parlament seçkilərində də belə olacaq.

- Siyavuş müəllim, Yeni Azərbaycan Partiyası artıq seçkilərlə bağlı hazırlıq işlərinə start verib. Hazırda bu proses hansı mərhələdədir?

- Parlament seçkiləri ilə əlaqədar partiyamızın müvafiq proqramı var. YAP-ın İdarə Heyətinin qərarına uyğun olaraq biz artıq seçkilərlə bağlı hazırlıq işlərinə başlamışıq. Bilirsiniz ki, bu yaxınlarda partiyanın rayon və şəhər təşkilatları sədrlərinin ümumrespublika müşavirəsi keçirildi. Həmin müşavirədə seçki məsələləri geniş müzakirə edildi və yerli strukturlara müvafiq tövsiyə və tapşırıqlar verildi.

Ümumiyyətlə, partiyamızın seçki təcrübəsi böyükdür. Demək olar ki, ölkəmizdə üç seçki (prezident, bələdiyyə və parlament) ardıcıl şəkildə keçirilir. Hər dəfə keçirilən bu seçkilərdə də partiyamız öz təcrübəsindən və dünya praktikasından bəhrələnərək, özünün seçki texnologiyalarında tətbiq edir. Əvvəlki seçkilərdə əldə etdiyimiz təcrübəni, yeni seçki texnologiyalarını qarşıdan gələn parlament seçkilərində tətbiq etməyi düşünürük. Bunun əsasında biz həm dünya praktikasını öyrənirik, həm də öz praktikamızı təkmilləşdiririk.

Bütövlükdə biz partiya olaraq, seçki kampaniyasına rəsmi start verilməmişdən xeyli əvvəl hazırlıq işlərinə başlayırıq. Bu mənada, YAP-ın İdarə Heyətinin fevral ayında seçkiyə hazırlıqla bağlı qərarı var. Ondan sonrakı dövrdə isə partiyanın rayon və şəhər təşkilatlarının bu seçkiyə tam səfərbər olunması işlərinə başlanılıb. Ümumrespublika müşavirəsinin keçirilməsi də məhz bu məqsədə xidmət edir.

Biz son bələdiyyə seçkilərindən sonra hesabatlarımızı

hazırladıq. Həmin hesabatlara əsasən, hansı çatışmamazlıqların olduğunu, hansı müsbət yeniliklərin əldə edildiyini və s. məsələləri müəyyənləşdirdik. Bunun əsasında həmin hallarla əlaqədar müvafiq addımlar atılır. Növbəti mərhələ isə, seçki texnologiyalarını həyata keçirəcək partiya fəallarının seçilməsidir. Biz həm də, mütəmadi olaraq seçici siyahıları üzərində işləyirik. Çünki Bakının və digər regionların müxtəlif yerlərində abadlıq və yenidənqurma ilə əlaqədar, eləcə də digər səbəblərdən seçicilərin yerdəyişməsi baş verir. Yəni insanlar bir yerdən köçərək başqa yerə rəsmi qeydiyyatda düşürlər. Çalışırıq ki, hər məntəqəyə YAP-ın orta hesabla üç fəali təhkim olunsun. Artıq bu qrupların yaradılmasına başlanılıb. Həmin qruplara sonra trening keçirəcəyik ki, onlar seçicilərlə işi hansı formada aparmağı daha yaxşı öyrənsinlər.

Sual oluna bilər ki, bu işlə Mərkəzi Seçki Komissiyası məşğul olur. Biz YAP olaraq öz tərəfimizdən müəyyən araşdırmalar aparırıq, seçicinin xüsusiyyətlərini öyrənirik. Yəni onun mövqeyini və tam detallarını dəqiqləşdiririk. Təbii ki, bu da gələcəkdə təbliğat-təşviqat işinin aparılmasında, seçicilərin səsverməyə gəlməsində, onlara aid müxtəlif proqramların hazırlanmasında yaxından köməklik göstərir. Bu yöndə də bizdə tədqiqat işləri davam etməkdədir.

Seçkilərlə əlaqədar olaraq növbəti hazırlıq mərhələsi isə seçki dairələrinin ərazilərinin öyrənilməsidir. Bu nədən ibarətdir? Yəni seçki dairəsi ərazisinin xüsusiyyətləri, orada yaşayan insanların problemləri, əhalinin hadisələrə münasibəti, onları düşündürən məsələlər və s. öyrənilir. Eyni zamanda, həmin dairələrdən namizədliliyini irəli sürməyimiz nəticəsində deputat seçilən şəxsin 5 il ərzində gördüyü işlər, onun qanunvericilik fəaliyyəti, seçicilərin və partiyanın etimadını doğruldub-doğrultmaması məsələləri tədqiq olu-

nur. Bütün bunlar tədqiq olunduqdan sonra biz sosioloji sorğular əsasında təxmini müəyyənləşdiririk ki, o şəxs yenidən həmin dairədən namizəd kimi irəli sürülsə, partiya-mız burada qələbə qazana bilər, ya yox. Biz bu məsələləri təxminən iyun ayında yekunlaşdıracağıq.

Seçki kampaniyasına təxminən bir ay qalmış isə artıq kimin hansı dairədən namizədliyinin irəli sürülməsi məsələsi müəyyən olunacaq. Bizdə bir çevik məqam odur ki, orada olan alternativlər də nəzərə alınacaq. Yəni elə bir dairədən elə bir namizəd gələ bilər ki, biz öz namizədimizi ona uyğun şəkildə dəyişə bilərik. Müxtəlif siyasi partiyalar, QHT təmsilçiləri və digər təbəqələrdən olan insanlar bəyan ediblər ki, bu parlament seçkilərində iştirak etmək niyyətləri var. Biz maksimum dərəcədə çalışacağıq ki, bütün seçkilərdə qələbə qazandığımız kimi, qarşıdan gələn parlament seçkilərində də böyük uğur əldə edək.

- Bir müddət əvvəl iqtidar-müxalifət dialoqu keçirildi. Bu dialoqun perspektivlərini necə görürsünüz?

- Yeni Azərbaycan Partiyası hər zaman dialoqun tərəfdarı olub. Bu dialoq Azərbaycanda həmişə olub və bu gün də davam etdirilir. Müəyyən vaxtlarda bir sıra siyasi partiyalar iqtidar və ya müxalifətyönlü olmasına baxmayaraq, bir masa arxasında oturaraq Azərbaycanın taleyüklü məsələləri, Dağlıq Qarabağ, Xocalı faciəsi ilə bağlı müxtəlif ölkələrə, beynəlxalq təşkilatlara birgə bəyanatlar göndərilib. Artıq bir müddətdir ki, YAP-ın Partiyalararası əlaqələr və dialoq komissiyası fəaliyyət göstərir. Komissiyanın da başlıca məqsədi siyasi partiyaların rəylərini, fikirlərini, təkliflərini öyrənib, ümumiləşdirib ölkənin gələcək inkişafı, siyasi sistemin daha da möhkəm olması üçün istifadə etməkdir. İqtidar-müxalifət dialoqu ilə bağlı sonuncu görüşün nəticələri müsbətdir. Bu görüşdə qoyulan dörd şərtin hər bi-

ri bütün partiyalar tərəfindən dəstəkləndi. Yəni hər bir təşkilat hansı məsələlərin müzakirəyə çıxarılması ilə bağlı özü mövzu verir. Bununla bağlı gündəlik qabaqcadan müəyyən olunur. Hər bir təşkilatın ixtiyarı var ki, şəffaf şəkildə bu görüşlər barədə ictimaiyyəti məlumatlandırsın. Artıq bu görüşlər iki aydan bir intensiv şəkildə keçiriləcək. Təbii ki, bu da çox təqdirəlayiq bir haldır. Hər bir partiya tərəfindən bu bəyanildi və dəstəkləndi. Hesab edirəm ki, gələcəkdə belə görüşlər müsbət nəticələr verəcək. Nəzərə alsaq ki, bu il ölkədə parlament seçkiləri keçiriləcək, dialoqun bütün siyasi partiyalar, bütövlükdə cəmiyyət üçün əhəmiyyətli olduğunu düşünürəm.

Amma onu da qeyd edim ki, müxalifətin radikal qanadı bu dialoqda iştirak etmədi. AXCP və Müsavat Partiyası bu dialoq prosesinə qoşulmamaqla heç nə qazanmır, əksinə itirirlər. Onlar ölkədə ümumi həmrəyliyin tərəfdarı deyillər, xüsusilə ümummilli məsələlərdə digər partiyalarla yeni mövqedən çıxış etmirlər. Sanki bu partiyaların Azərbaycana heç bir aidiyyəti yoxdur. Məhz bu cür fəaliyyətin nəticəsidir ki, onların heç bir sosial dayaqları yoxdur.

- Siyavuş müəllim, sizcə, bu partiyaların parlament seçkilərində hansısa nəticə əldə etmək imkanları varmı?

- Təbii ki, onların seçkilərdə uğur qazanmaq üçün heç bir imkanları yoxdur. Son prezident və bələdiyyə seçkiləri də bu reallığı təsdiqləyib. Dövlətin və xalqın maraqlarına xidmət etməyən siyasi təşkilatın normal cəmiyyətlərdə sosial dayaqları ola bilərmi? Əlbəttə ki, yox. Bu mənada AXCP və Müsavat Partiyasının ölkəmizdə sosial dayaqları, elektoratı yoxdur. Ona görə də, onların parlament seçkilərində şansları sıfıra bərabərdir.

**2017-Cİ İLİN PREZİDENT İLHAM ƏLİYEV
TƏRƏFİNDƏN “İSLAM HƏMRƏYLİYİ İLİ”
ELAN OLUNMASI VAXTINDA QƏBUL OLUNMUŞ
VƏ ZAMANIN ÇAĞIRIŞLARINA CAVAB VERƏN
ADDIMDIR**

-Siyavuş müəllim, Şərqlə Qərb arasında körpü rolunu oynayan Azərbaycan sivilizasiyaları arasında dialoqa mühüm töhfələr verir. Bu faktorun tarixi kökləri haqqında fikirlərinizi bildirmək istərdik...

- Tarixi təcrübə göstərir ki, hər bir xalq, hər bir dövlət dünya coğrafiyasında müəyyən areala sahib olmaqla öz milli-mənəvi dəyərləri, adət-ənənələri, elmi ilə bəşəri əxlaqın formalaşmasında bu və yaxud digər səviyyədə iştirak edir. Dünya sivilizasiyasının bir parçası olan Azərbaycan xalqını da əksər xalqlardan fərqləndirən, spesifik edən cəhət digər mədəniyyətlərə hörmətlə yanaşmaq, sülhpərvər, tolerant, həmrəy olmaq düşüncəsini mənimsəməklə yanaşı, sülhün və rifahın təmin olunması naminə bu

ideyaların təbliğini bəşəriyyət qarşısında borc və məsuliyyət missiyası kimi qəbul etməsidir. Belə bir təfəkkürə, dünyagörüşünə və əxlaqa sahib olmağımız şübhəsiz ki, yaşadığımız ərazinin Şərqlə Qərb arasında mədəni, həm də coğrafi baxımdan körpü rolu oynamasından, eləcə də dədə-babalarımızdan miras qalan milli, dini dəyərlərimizin aliliyindən irəli gəlir.

Həç şübhəsiz, bugün biz dünyada baş verən neqativ hadisələrin fonunda bu dəyərlərin nə qədər önəm daşdığını şahidi oluruq. Xüsusilə də dini mənsubiyyət faktorun qabardaraq insanlar arasında təfriqə salmaqla xaos yaratmaq günümüzün xoşagəlməz reallığına çevrilib. Təəssüflər olsun ki, son illərdə dindaxili məzhəb amilindən istifadə edərək törədilən ağır cinayətlərin miqyası getdikcə genişlənməkdədir. Radikal dini təşkilatlar yaratmaq və yaxud maddi-texniki dəstək verməklə öz məkrli planlarını həyata keçirməyə çalışanlar müsəlman dünyasında məzhəb fərqliliklərini süni şəkildə dərinləşdirməyə, İslam dünyasını zəiflətməyə, texnoloji cəhətdən inkişafına mane olmağa və nəticədə coğrafi baxımdan böyük strateji əhəmiyyət daşıyan, çoxlu yeraltı, yerüstü sərvətlərə, nəqliyyat infrastrukturuna sahib olmağa cəhd göstərirlər. Bu gün acı həqiqətdir ki, bəzi ölkələr arasında iqtisadi, siyasi, hərbi sahələrlə yanaşı, sivilizasiya və teoloji dəyərlərin rəqabəti də gedir. Əfsuslar olsun ki, bu rəqabət sağlam şəkildə deyil, günahsız insanların həyatı bahasına başa gəlir. Suriyada, İraqda, Yəməndə və Yaxın Şərqlə digər müsəlman ölkələrində baş verən qanlı olaylar buna misal ola bilər. Odur ki, müsəlman dünyasında bugün dini zəmində yaradılan qarşıdurmaların qarşısını almaq üçün alternativ yollar arayıb tapmağa daha çox ehtiyac var. Bu cür xoşagəlməz halların qarşısını almaq üçün dünyaya İslamın sülh dini olduğunu və müsəlmanların

terrorçu deyil, hansı dini və ya etnik konfessiya nümayəndəsi olmasından asılı olmayaraq hər kəsə dözümlü, bərabər yanaşan toplumlar olduğunu çatdırmağa ehtiyac duyulur.

Bu baxımdan, dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin 2016-cı ili "Multikulturalizm ili", onun məntiqi davamı kimi bu ili "İslam həmrəyliyi ili" elan etməsi bütün dünyaya "Bir-birimizə qarşı dözümlü olaq, hörmətlə yanaşaq, həmrəy olmağı, dinlər və məzhəblər arasında dialoq qurmağı bacaraq" çağırışıdır. Bunun ən gözəl örnəyi əsas Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş Azərbaycanın dövlət-din münasibətləri modelinin digər dövlətlər tərəfindən öyrənilməsi və tədqiq olunmasıdır.

- Azərbaycanda din-dövlət münasibətlərinin tənzimlənməsi sahəsində mövcud durumu necə xarakterizə etmək olar?

- Qürur hissi ilə vurğulaya bilərik ki, Ümummilli lider tərəfindən böyük peşəkarlıq və həssaslıqla hazırlanan bu mükəmməl model sayəsində milli-mənəvi dəyərlərə qayıdışın əsası qoyulub, xalqın keçmişinə, milli adət-ənənələrinə, dininə dövlət səviyyəsində qayğı göstərilir, ölkədə etiqad, inanc azadlığı tam təmin edilir. Digər sahələrdə olduğu kimi, ölkəmizdə dini siyasət sahəsində də böyük uğurlar əldə edilib və mənəvi dəyərlərimiz milli xarakterimizlə uzlaşdırılıb, kənardan dini zəmində münaqişələr, məzhəblərarası konfliktlər yaratmağa çalışanların qarşısı vaxtında alınıb. Vətəndaşların vicdan azadlığı Konstitusiyamızda əsas insan hüquq və azadlıqlarından biri kimi təsbit olunub, eyni zamanda, "Dini etiqad azadlığı haqqında" qanunda geniş şəkildə öz əksini tapıb.

Konseptual əsaslara söykənən və tənzimlədiyi sahədə mühüm hüquqi çərçivə müəyyənləşdirən "Dini etiqad azad-

lığı haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ölkədə vicdan azadlığının təmin edilməsi, dini qurumların statusu, onların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi ilə bağlı bütün məsələlərə aydınlıq gətirməsinə baxmayaraq, respublikamızda dövlət-din münasibətlərinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bu sahədə mərkəzi idarəetmə orqanının yaradılması zamanın tələbi idi. Ona görə də 2001-ci ildə Ulu öndər Heydər Əliyevin imzaladığı fərmanla Azərbaycan Respublikası Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradıldı və bununla da dövlət-din münasibətlərinin inkişafında yeni mərhələyə qədəm qoyuldu. Dövlət komitəsi dövlət-din münasibətlərinin tənzimlənməsi və inkişafında, din sahəsi ilə bağlı qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə dair təkliflərin verilməsində, müvafiq qanunvericiliyin icrasına nəzarətin, eyni zamanda, dövlət-din münasibətləri sahəsində məqsədyönlü proqramların həyata keçirilməsində böyük rol oynayır.

- Siyavuş müəllim, xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinin tərkib hissəsi olan dini dəyərlərin qorunması istiqamətində çoxsaylı tədbirlər görülür. Bu baxımdan, ibadət yerlərinin təmiri və yenidən bərpası, yeni məscidlərin istifadəyə verilməsi xüsusi qeyd edilməlidir. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?

- Hazırda Prezident İlham Əliyev tərəfindən yürüdülməsinə siyasət xalqın milli-mənəvi dəyərlərinin tərkib hissəsi olan dinimizə dövlət qayğısının bariz nümunəsidir. Belə ki, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi məqsədilə yeni ibadət ocaqlarının inşası, təmirə ehtiyacı olanların yenidən bərpası istiqamətində çoxsaylı işlər görülüb. Əgər Sovet İttifaqı dağılarkən ölkəmizdə cəmi 17 məscid fəaliyyət göstərirdisə, bu gün onların sayı 2000-i ötüb. Təkcə son 13 il ərzində ölkədə 200-dən çox məscid inşa olunub, 80-dən artıq məsciddə əsaslı təmir və

yenidənqurma işləri aparılıb. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq sərəncamlarına və tapşırıqlarına uyğun olaraq Bibiheybət məscid-ziyarətgah kompleksində, Təzəpir məscidində, İçərişəhər Cümə və Həzrət Məhəmməd məscidlərində, Əjdərbəy, Şamaxı və Sumqayıt Cümə məscidlərində, Gəncə şəhər İmamzadə ziyarətgahında əsaslı təmir, bərpa və yenidənqurma işləri aparılıb. Dövlət başçısının tapşırığı ilə Binəqədi rayonunda inşa edilən və cənubi Qafqazın ən möhtəşəm İslam abidəsinin – Heydər məscidinin 2014-cü ilin dekabrın 26-da açılışı olub.

Məmnunluq hissi ilə qeyd etmək istərdim ki, xalqımızın zəngin milli-mənəvi dəyərlərinə böyük həssaslıqla yanaşan Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, UNESCO-nun və ISESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın bu dəyərlərimizin qorunması istiqamətindəki fəaliyyəti xüsusi vurğulanmalıdır. Mehriban xanım Əliyeva hər zaman Azərbaycan həqiqətlərini beynəlxalq tədbirlərdə ən yüksək tribunallardan xarici ölkə nümayəndələrinin diqqətinə çatdırıb. Onun rəhbərliyi ilə fondun “Tolerantlığın ünvanı – Azərbaycan” layihəsi çərçivəsində Mərdəkan qəsəbə-sindəki XVI əsrə aid “Pir Həsən” ziyarətgahında, Binə qəsəbə-sindəki “Möhsün Səlim” və “İmam Rza”, Gəncədəki “Həzrəti Zeynəb”, Buzovna qəsəbə-sindəki “Cümə” və s. məscidlərdə əsaslı təmir və bərpa işləri aparılıb, o cümlədən yeni məscidlər istifadəyə verilib.

- Sırr deyil ki, Azərbaycan dini təhlükəsizlik baxımından ən sabit ölkələrdən biridir. Bu, həm də bütün dünya üçün mühüm nümunədir...

- Ölkəmizdə tətbiq olunan dövlət-din modelinin ən böyük uğuru ondan ibarətdir ki, dünyada dinlərarası və

məzhəblərarası qarşıdurmaların baş verdiyi müasir dövrdə Azərbaycanda bu sahədə hansısa gərginlik yaşanmır. Bir faktı söyləmək kifayətdir. Belə ki, əsrlərdən bəri İslam dünyasının iki böyük – şiə və sünni məzhəblərinin nümayəndələri ibadətlərini fərqli şəkildə və fərqli məkanda həyata keçirirlər. Tarixdə bir neçə dəfə onların birliyinə, həmrəyliyinə təşəbbüslər göstərsə də, indiyədək bu təşəbbüslər davamlı xarakter almayıb. İslam aləmində məzhəb məsələsinin ön plana çıxdığı bir dövrdə – keçən ilin yanvar ayının 15-də Bakıdakı Heydər məscidində məzhəbindən asılı olmayaraq, ölkə müsəlmanları ilk dəfə bir araya gələrək eyni vaxtda, bir yerdə, bir sırada vəhdət namazı qıldılar və bu, ənənəyə çevrilərək digər məscidlərdə də tətbiq olunmağa başladı.

- Ölkəmiz tərəfindən İslam dünyası ilə əlaqələrin möhkəmləndirilməsi və həmrəyliyin gücləndirilməsi istiqamətində həyata keçirilən siyasəti, bütövlükdə bu yöndə görülmən tədbirləri necə səciyyələndirirsiniz?

- Ötən dövr ərzində, ümumilikdə İslam dünyası ilə əlaqələrin möhkəmləndirilməsi və həmrəyliyin gücləndirilməsi istiqamətində də əməli addımlar atılmışdır. Hələ Ümummilli liderin dövründən başlayaraq Azərbaycan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının işində fəal iştirak etmişdir. Ölkəmizin İslam dünyasının ayrılmaz parçası olduğunu dö-nə-dönə vurğulayan Ulu öndərin İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Mərakeş Krallığında keçirilən zirvə toplantısında səsləndirdiyi “Azərbaycan Respublikasının Prezidenti kimi mən öz qardaşlarımla – müsəlman dövlətlərinin başçıları ilə şəxsi münasibətlər yaratmağa, aramızda həmrəyliyi möhkəmlətməyə böyük əhəmiyyət verirəm” fikri onun İslam dünyası ilə əlaqələrə verdiyi əhəmiyyətin bariz göstəricisi-dir.

Dövrün çağırışlarını, tarixi inkişafın obyektiv inkişaf meylini hər zaman uzaqgörənliklə təhlil edən Ümummilli lider Heydər Əliyev Şərqlə Qərb arasında körpü rolunu oynayan ölkəmizin iki qitə arasında barışdırıcı missiyasının əhəmiyyətinə diqqət çəkərək deyirdi ki, “Biz Avropa qitəsinə daxilik. Amma eyni zamanda Avropa ilə Asiya arasında biz öz ölkəmizdə, öz xalqımızın tarixində, milli mədəniyyətində, tarixi köklərində və mentalitetində Şərqlə Qərbin, Avropa ilə Asiyanın sintezini təşkil edirik. Ona görə də öz tarixi missiyamızı dərk edirik və bunu həyata keçirmək üçün indiyə qədər lazımi işlər görmüşük”. Fəxrlə deyə bilərik ki, Ulu öndərin bütün fikir və ideyaları kimi, bu dünya görüşü də Prezident İlham Əliyev tərəfindən zamanın tələbinə uyğun və yeni çalarlar əlavə olunmaqla davam etdirilir. Beləliklə, bu gün həm Avropa Şurasına, həm də İSESCO-ya müsəlman ölkəsi kimi üzv olan Azərbaycan istər müsəlman, istərsə də Qərb ölkələri arasında möhkəm dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri qurub. Artıq Azərbaycan dünyada istər mədəniyyətlərarası və dinlərarası dialoqun təşviqi, istər tolerantlığın, multikultural dəyərlərin inkişafı, istərsə də müsəlman ölkələri arasında həmrəyliyin gücləndirilməsi istiqamətində mühüm rol oynamaqdadır.

Ötən illər ərzində qeyd etdiyimiz istiqamətlərdə keçirilmiş beynəlxalq tədbirlərin coğrafiyasına nəzər salsaq, bu sahədə təşəbbüslərin böyük əksəriyyətinin beynəlxalq aləmdə müxtəlif mədəniyyətlərin qovuşduğu məkan kimi tanınan Azərbaycan tərəfindən irəli sürüldüyünün şahidi olarıq. Buna misal olaraq Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən ölkədə əsası qoyulan “16 Noyabr – Beynəlxalq Tolerantlıq Günü”nün hər il qeyd edilməsi, 2007-ci ildə “Heydər Əliyev və Azərbaycanda din siyasəti: gerçəkliklər və

perspektivlər” Beynəlxalq elmi-praktik konfransın, 2009-cu ildə Bakı, 2018-ci ildə isə Naxçıvan şəhərinin “İslam Mədəniyyətinin Paytaxtı” seçilməsi, həmçinin 2006-cı ildə “İslamda dözümlülük” mövzusunda beynəlxalq konfransın, 2011-ci ildən başlayaraq hər iki ildən bir Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunun, 2012-ci ildə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının XII Zirvə toplantısının, “Dövlət və din: dəyişən dünyada tolerantlığın gücləndirilməsi” I Beynəlxalq Bakı Forumunun, 2014-cü ildə “İslam ənənəli dövlətlərdə dini birgəyaşayış. Müsəlman ölkəsində müxtəlif dinlərin yanaşı mövcudluğu: Azərbaycan təcrübəsi” Beynəlxalq konfransının, beş beynəlxalq humanitar forumun, ötən ilin aprel ayında Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumunun və digər mötəbər tədbirlərin keçirilməsidir.

- Siyavuş müəllim, qeyd olunanların fonunda, sizcə, ölkəmizdə 2017-ci ilin “İslam həmrəyliyi ili” elan edilməsinin bütövlükdə, İslam dünyası üçün önəmi nədən ibarətdir?

- Düşünülmiş və hərətəfli siyasətin real nəticəsidir ki, bu gün Prezident İlham Əliyevin məqsədyönlü fəaliyyəti sayəsində ölkəmiz sivilizasiyalararası və mədəniyyətlərarası, dini dözümlülük, birgəyaşayış ənənəsi, həmrəylik ideyasının təşviqi ilə bağlı regional və beynəlxalq konfransların, yüksək səviyyəli forumların keçirildiyi əsas məkana çevrilib. Azərbaycanda dövlət-din münasibətlərinin tənzimlənməsi sahəsində həyata keçirilən siyasət dünya ictimaiyyəti tərəfindən diqqətlə izlənilir və yüksək qiymətləndirilir. Belə ki, bu ilin Prezident İlham Əliyev tərəfindən “İslam həmrəyliyi ili” elan olunması vaxtında qəbul olunmuş və zamanın çağırışlarına cavab verən addımdır. “İslam həmrəyliyi ili” yalnız din amilini deyil, eyni zamanda müsəlman ölkə-

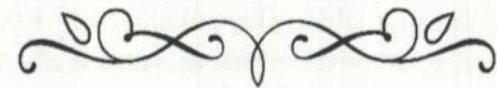

lərinin həm iqtisadi, həm mədəniyyət, həm də mənəviyyət sahəsində bir-birinə dəstək olması, həmrəy olması məsələsini özündə əks etdirir və onlar arasında nifaq salmaq istəyənlərə bir cavabdır. Həmçinin bu il çox önəmli beynəlxalq tədbir olan IV İslam Həmrəyliyi Oyunlarının ölkəmizdə keçiriləcək ki, bu da müstəqil Azərbaycanımızın müsəlman dünyasındakı nüfuzundan xəbər verir. Cənab Prezidentin də qeyd etdiyi kimi, bu, böyük siyasi, mədəni tədbirdir, böyük ictimai hadisədir: “Bu, bir daha Azərbaycanı müstəqil, öz dəyərlərinə, İslam dəyərlərinə sadıq ölkə kimi, eyni zamanda, müasir ölkə kimi göstərir və bu gün İslama qarşı çirkin kampaniya aparanlara da bir cavab olacaq. Çünki onlar İslam haqqında rəy formalaşdırırlar ki, İslam geridə qalmış sivilizasiyadır. Onlar öz imkanları hesabına həm mediada, həm ictimai fikirdə, həm müxtəlif qeyri-hökumət təşkilatları çərçivəsində rəy formalaşdırırlar ki, İslam dünya üçün təhlükədir, İslamı terrorizmlə eyniləşdirirlər, islamofobiya rəvac verirlər, xalqları dinə görə bölürlər, müsəlman qaçaqlarına qarşı hörmətsizlik edirlər”.

Yuxarıda sadalananların məntiqi yekunu kimi, bir mühüm faktor da əlavə etmək yerinə düşər. Tarixən İslam dünyasının bir parçası, mədəni və dini mərkəzlərindən biri olan Azərbaycanın özünəməxsus xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, ölkəmiz müxtəlif məsələlərlə əlaqədar müsəlman dövlətləri arasındakı bu və ya digər problemlərdə münəfi rolunu oynaya bilir. Biz bilirik ki, İslam dünyasında bəzi məsələlərlə əlaqədar ziddiyyətlər, fikir ayrılıqları var, ayrı-ayrı müsəlman ölkələri arasında da qarşıdurmalar mövcuddur. Bunlar bəzən təriqət, məzhəb fərqliliyi fonunda ortaya çıxır. Azərbaycan isə bütün müsəlman ölkələri ilə eyni səviyyədə xoş və dostyana münasibətlərə malikdir. Məhz bu-

na görə ki, Azərbaycan İslam dünyasında da özünün uzlaşdırıcı, barışdırıcı və sülhpərvər mövqeyi ilə nümunədir. Bu il yanvarın 10-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Nazirlər Kabinetinin 2016-cı ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclasında da qeyd etdiyi kimi: “Azərbaycan İslam aləmində çox böyük hörmətə malik bir ölkədir. Baxın, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının rəhbərləri bizim ölkəmizə necə yüksək qiymət verirlər. Bəzən bir-biri ilə yola getməyən müsəlman ölkələri də bizə böyük hörmətlə yanaşırlar. Nəyə görə? Çünki bizim siyasətimiz səmimidir, düzgündür, ədalətlidir, prinsipialdır və cəsarətlidir. Bax, budur bizim siyasətimiz”.

Beləliklə, getdikcə dünya birliyi və nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar daha tez-tez etiraf etməkdədilər ki, dini zəmində ixtilafın, qarşıdurmaların, toqquşmaların kəskinləşdiyi, terrorizm, dini radikalizm kimi mənfi meyillərin artdığı bir dövrdə Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitliyin tam təmin edilməsi, ölkə vətəndaşlarının dinc və əmin-amanlıq şəraitində yaşaması, dövlətimizin multikultural və tolerant dəyərlərin qorunub saxlanılmasına verdiyi dəstək digər ölkələr üçün nümunə və mühüm təcrübədir.

PREZİDENT İLHAM ƏLİYEVİN HƏYATA KEÇİRDİYİ DÜŞÜNÜLMÜŞ, MƏQSƏDYÖNLÜ SİYASƏT İQTİSADI UĞURLARIN ƏSASIDIR

-Siyavuş müəllim, hazırda cəmiyyətimizdə ötən ilin yekunları müzakirə olunur. Eləcə də, qarşıda duran vəzifələrlə bağlı geniş diskussiyalar aparılır. Siz, ölkəmizin inkişafı baxımından 2014-cü ilin nəticələrini necə dəyərləndirirsiniz?

- İlk öncə qeyd edim ki, həqiqətən 2014-cü ilin yekunları ölkəmiz üçün kifayət qədər uğurlu olub. İl ərzində ölkə iqtisadiyyatı artıb, xüsusilə qeyri-neft sektorunun inkişafı yüksək qiymətləndirilməlidir. Bu o deməkdir ki, iqtisadiyyatın diversifikasiyası artıq özünü nəticələrdə göstərməkdədir və hesab edirəm ki, bu göstəricilər ildən-ilə yüksələcək. Eyni zamanda, uğurlu sosial siyasət həyata keçirilib, sosial proqramların heç biri təxirə salınmayıb. Ölkəmizdə ictimai-siyasi sabitlik hökm sürüb ki, bu da çox vacib amildir. Ötən ilin yekunları ilə bağlı statistik göstəricilər Prezident İlham Əliyevin

Sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2014-cü ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunları və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclasında geniş şəkildə açıqlandığı üçün onları təkrarlamağa ehtiyac duymuram. Onu demək istəyirəm ki, qazanan uğurların əsasında Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi düşünülmüş, məqsədyönlü siyasət dayanır.

Eyni zamanda, regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair dövlət proqramı ilə əlaqədar keçirilən konfransda da inkişafı özündə ehtiva edən rəqəmlər açıqlandı. Bütövlükdə, görülmə işlər və qarşıda duran vəzifələr bütün hökumət üzvləri ilə birgə müzakirə olundu. Bütün bunlar geniş ictimaiyyətə təqdim olundu. Bunun özü bir nümunədir ki, ictimaiyyət daim ölkədə baş verən hadisələrlə bağlı, gələcək proqnozlarla bağlı məlumatlandırılır. Cəmiyyətin məlumatı var ki, dövlətin gəlirləri nə qədərdir, keçən il hansı işlər görülmə və s. Yəni dövlət xalq qarşısında hesabat verir. O cümlədən, regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair proqramların icrası ilə bağlı müntəzəm olaraq ictimaiyyətə hesabat verilir. Hər bir vətəndaş da görür ki, ölkədə gedən proseslər hansı səviyyədədir və bu, necə həyata keçirilir. Bu baxımdan, mən bu tədbirləri çox təqdirəlayiq hesab edirəm. Eyni zamanda, düşünürəm ki, dünyada baş verən maliyyə-iqtisadi böhrana baxmayaraq qarşıdakı dövrdə də ölkəmiz özünün inkişaf tendensiyasını davam etdirəcək. Uğurlu, düşünülmüş iqtisadi siyasət bunu deməyə tam əsas verir.

- Dünyada böhranın hökm sürməsi faktdır. Amma radikal müxalifətin bəzi təmsilçiləri bunun əksini iddia edir. Xüsusilə, AXCP sədri Əli Kərimli mətbuata açıqlamasında iddia edir ki, dünyada, o cümlədən Avropada böhran yoxdur, yalnız neftin qiymətinin ucuzlaşması Azərbaycan kimi neft ölkələrinə mənfi təsir göstərir. Bu

iddialara münasibətiniz necədir?

- Muxalifət başqa nə deyə bilər ki? Xüsusilə, AXCP sədri Əli Kərimlidən nə gözləmək olar? Ə.Kərimlinin fikirləri erməni lobbisinin, Azərbaycanı istəməyən dövlətlərin, ölkəmizə qarşı təzyiq göstərməyə çalışan beynəlxalq qurumların fikirləri ilə üst-üstə düşür. Yəni, bunlar eyni mənbədən istiqamətləndirilir. AXCP-dən istefa verən şəxslər də bildiriblər ki, Ə.Kərimli Azərbaycan xalqının maraqlarının deyil, başqa-başqa dövlətlərin, qurumların, xüsusilə erməni lobbisinin maraqlarını həyata keçirməklə məşğuldur. O baxımdan, ölkədə görülən işlərə kölgə salmaq, mənfi fikir söyləmək, çox primitiv şəkildə, saxta rəqəmlərlə insanları çaşdırmaq bilavasitə həmin təxribatçı qrupların planının tərkib hissəsidir. Bu plana uyğun olaraq da, Ə.Kərimli öz şəbəkələrinə aid mətbuat orqanında guya ölkəmizin sosial-iqtisadi vəziyyətinə dair müsahibə verib. Əslində, ilk baxışdan belə görünür ki, kimlər tərəfindənsə hazırlanaraq onun adı ilə verilib. Yəqin, bu da yuxarıda adlarını çəkdiyim dairelərin işidir.

Təsəvvür edin, bütün dünya ölkələri maliyyə-iqtisadi böhranı etiraf edir, onun zərərlərindən danışır, amma Əli Kərimli sübut etməyə çalışır ki, dünyada iqtisadi böhran yoxdur. Hazırda bütün Şərqi Avropa, eləcə də Avropanın digər hissəsinə aid olan ölkələr böhran içərisindədir. Elə təkcə Yunanıstanı götürək ki, hansı vəziyyətdədir. Ən qədim Avropa dövlətlərindən biridir. Bu dövlətin iqtisadi böhran məngənəsində necə sıxıldığını az qala bütün dünyanın vətəndaşları bilir. Bəs Əli Kərimli kimilər bunu görmür?

Deyirlər ki, ABŞ-da böhran yoxdur, 2014-cü ili uğurla başa vurub. Çünki ABŞ Yaxın Şərq ölkələrində olan neft

tə ucuz qiymətə sahib çıxıb, bəzi hallarda neftin yiyəsi "statusunu" mənimsəyib. Amerika İŞİD adında qrup yaradaraq ortaya salıb nefti ucuz qiymətə onlara verib. Məlum qaynar nöqtələrdəki bütün neft zavodları onun əlindədir. İraqın, Liiviyanın, başqa ərəb dövlətlərinin nefti ABŞ-ın satış bazasına çevrilib. Ordan gələn gəlirlərin hesabına da özünü böhran vəziyyətindən sığortalayıb.

Neft ölkələrinə gəlinə, təbii ki, neftin qiymətinin aşağı düşməsi neft istehsal edib satan ölkələrə böyük təsir göstərir. Söhbət tək bizdən getmir. Rusiya, Orta Asiya ölkələri və s. ölkələr milyardlarla vəsait itirir. Bu vəziyyət Səudiyyə Ərəbistanına təsir etmir? Əlbəttə ki, edir. Amma fərq ondadır ki, Səudiyyə Ərəbistanında büdcə dövlətin yox, ailənin büdcəsidir. Eləcə də, Bəhreyn, Qətər kimi ölkələrdə də vəziyyət bu cürdür. Azərbaycanda isə neft gəlirləri xalqındır və bu gəlirlər xalq üçün sərf olunur.

- Bu da iddia olunur ki, Azərbaycan neft gəlirlərindən səmərəli istifadə etmir...

- Birincisi, neft gəlirlərini Azərbaycandan yaxşı istifadə edən ikinci bir ölkə yoxdur. Hansı ölkələr bu qısa müddət ərzində Azərbaycan qədər düzgün, məqsədli şəkildə neft gəlirlərindən səmərəli istifadə edir? Bunu Beynəlxalq Valyuta Fondu da, Dünya Bankı da təsdiq edir. Ümumiyyətlə, neft gəlirlərinin idarə olunmasını izləyən qurumlar bu məsələdə Azərbaycanın gördüyü tədbirləri dəyərləndirirlər. Neft gəlirləri xalq üçündür. Yəqin, Əli Kərimli hesab edir ki, BP-dən aldığı pullar kimi bu neft pullarından da pay almalıdır. Amma nəzərə almalıdır ki, bu, Azərbaycan xalqının sərvətidir, yalnız xalqa xidmət edir. Ə.Kərimlinin Böyük Britaniya banklarında milyonlarla pulunun olması sübut olunub. Övladları ən bahalı universitetlərdə oxuyur, xaricdə bahalı evləri, mülkləri var. Bunları hansı vəsait hesa-

bına əldə edib, əvvəlcə bunun hesabatını versə yaxşı olar. Sonra başqa şeylərdən danışsın.

Neft gəlirlərindən təbii ki, səmərəli istifadə olunur. Azərbaycanca 3 mindən artıq məktəb, 500-dən çox tibb müəssisəsi tikilib. Eləcə də, yollar, körpülər, parklar salınıb. Azərbaycanın bütün mədəniyyət obyektləri yenidən qurulub, infrastrukturalar yenilənir. Texnoparklar, istehsal sahələri yaradılır. Eləcə də, hərbi sənayemiz inkişaf edir. Yeni modul stansiyalar tikilir. Vaxtilə ölkəmiz xaricdən elektrik enerjisi alırdısa, indi qonşu dövlətlərə elektrik enerjisi satır. Həmçinin, kənd təsərrüfatının inkişafına xeyli vəsait qoyulur. Kənd təsərrüfatı texnikaları yenilənir, soyuducu anbarlar tikilir, fermerlərə güzəştli kreditlər verilir və s. Bununla yanaşı, qaçqın və məcburi köçkünlər üçün qəsəbələr tikilir. Həmin qəsəbələrdə məktəblər inşa olunur və digər infrastrukturalar yaradılır. Ölkəmizdə bu gün bir dənə olsun çadır düşərgəsi qalmayıb. Bütün bunlar neft gəlirlərinin xalq üçün istifadə olunduğunu göstərir. Amma radikallar elə hesab edirlər ki, neftin pulları onlara verilməlidir və aldıqları qrantlar kimi sağa-sola xərcləməlidirlər. Amma belə deyil. Neftdən gələn gəlirlər və onların xərclənməsi tam şəffaflıqla həyata keçirilir. Ə.Kərimli xeyli vaxtdır, Biləcridən o tərəfə keçməyib, amma özünü elə aparır ki, guya hər şeydən xəbəri var. Mən Şərqi Avropanı qarış-qarış görmişəm. Buranın möhtəşəm paytaxtları bu gün Azərbaycanın bir regionunun mərkəzindən qat-qat aşağı səviyyədədir. O cümlədən, Baltikyanı ölkələrdə də belədir. Bu gün Azərbaycan həmin ölkələrə kredit verir, sərmayə yatırır, böyük layihələr həyata keçirir. Bunlardan danışmaq lazımdır. AXCP sədri bu faktları ya bilmir, ya da bilərəkdən qulluq etdiyi dairələrin tapşırığı ilə insanları aldatmaqla məşğul olur.

- Siyavuş müəllim, sabitlik faktoru hər bir cəmiyyətin inkişafında hansı yer tutur? Müəyyən dairələrin ölkəmizdə sabitliyin pozulmasına göstərdiyi maraq nədən qaynaqlanır?

- Təbii ki, bu çox ciddi məsələdir. Görünür, Ə.Kərimli kimilər ölkəmizdə sabitliyin mövcud olmasına maraqlı deyil. Sabitlikdən gözəl nə var? Bütün dünya bu baxımdan Azərbaycana həsəd aparır, çünki ölkəmiz sabitlik adasıdır. Hakimiyyətin 10 qızıl şərti var. AXCP sədri bunu bilmirsə, gedib oxuyub öyrənsin. 10 qızıl şərtin birincisi sabitlikdir. Sabitlik olmayan ölkədə iqtisadi inkişaf, islahatlar mümkün deyil. Hər hansı sahələrə dəyər vermək mümkün deyil. Bu gün dövlət vəsaiti hesabına 5000-ə yaxın gənc xaricdə təhsil alıb yüksək mütəxəssis kimi Azərbaycana qayıdırlar. Neft kapitalının insan kapitalına çevrilməsi budur. Amma Ə.Kərimli 5-3 nəfər qaçaq-qulduru başına yığıb milli maraqlara zidd fəaliyyət göstərir. O, erməni lobbisinə xidmət edən, onlardan qrant alan bəzi insanlarla əlbir olub. Leyla Yunus kimi casusları canfəşanlıqla müadafə etməsi də buradan qaynaqlanır.

Ukraynaya, Yaxın Şərqə nəzər salsaq, silahlı qarşıdurmalar nəticəsində hər gün yüzlərlə insanın öldürüldüyünü görürük. Sən istəyirsən ki, bizdə də qeyri-sabitlik olsun, insanlar ölsünlər və buna sevinəsən. Amma bu baş tutan məsələ deyil. Azərbaycan hökuməti heç vaxt buna yol verməyəcək, sabitliyi qoruyub saxlayacaq.

Ölkəmizdə sabitliyin pozulması həm Ə.Kərimlinin, həm də onu maliyyələşdirən, arxasında dayanan, himayə edən qurumların arzusudur. Təbii ki, Azərbaycanın sabitliyini gözü götürməyən xarici dairələr çoxdur. Bu yaxınlarda müxtəlif dövlətlər bəyanat verdi ki, İŞİD Azərbaycana gəlir və s. Bunlar eyni şəbəkənin nümayəndələridir. Sabitlik on-

lara sərf etmir. AXCP sədri bacarırsa, ölkəmizdəki sabitlik şəraitində hansısa proqramla çıxış etsin, amma bunu bacarmır. Xalq bilir ki, o, hansı yuvanın quşudur. Ona görə də, heç bir etimad göstərmir. Bu səbəbdəndir ki, bütün seçkilərdə biabırçı şəkildə ududur. Özü də partiyayı tamam dağıdıb. Elçibəydən qalan partiyadan əsər-ələmət yoxdur. Ə.Kərimlinin partiyası bələdiyyə seçkilərində iştirak etmək iqtidarında olmadı. Bu vəziyyətdə olan adam durub Azərbaycanın ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi həyatına dair fikir söyləmək istəyir. Amma çox primitiv şəkildə yanaşma tərzini ortaya qoyur ki, bu da insanları çaşdırmaq məqsədi güdür. Təsəvvür edin ki, bu adam böyük layihələrin əhəmiyyətini də kiçiltməyə çalışır. Bilirsiniz ki, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri ilə əlaqədar vaxtilə Azərbaycana qarşı nə qədər təzyiqlər oldu. Amma ölkəmiz prinsipial mövqeyindən dönmədi. Amma Ə.Kərimli bu məqamda bir dəfə də olsun xalqın maraqlarının müdafiəsi üçün bir bəyanat verdimi? Yox. Əksinə, həmişə deyirdilər ki, bu layihə xülyadır, reallaşmayacaq. TANAP, TAP layihələrinin reallaşmasında da nə qədər təzyiqlər fonunda ölkəmiz qətiyyətli mövqeyini qorudu, dövlətimizin başçısının iradəsi nəticəsində reallaşdı. Amma Ə.Kərimli kimilər ölkəmizə təzyiq edən tərəflərin maraqlarını müdafiə etdilər. Bu layihələr milli maraqlarımıza uyğun olaraq reallaşdırılır. Bunun üçün qətiyyətli, cəsarətli dövlət başçısı lazımdır, müstəqil siyasət lazımdır. Müstəqil siyasətimiz isə Əli Kərimli kimilərə sərf etmir. O istəyir ki, dövlətimiz Ermənistan kimi kiminsə qoltuğunun altında sürünsün. Bu gün Azərbaycan bütün dövlətlərlə bərabər hüquqlu münasibət qurur. Bu da iri dövlətlərə sərf etməyəndə burda oturan vassallarının ipini dartırlar. Onlar da xalqı aldatmaq istəyir və sosial-iqtisadi vəziyyətlə bağlı səsləndirir.

lən fikirlər də bu işlərə xidmət edir.

- Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllinə beynəlxalq birliyin, xüsusilə qərbin ikili standartlarla yanaşdığı bütün cəmiyyətə məlum olan faktıdır. Sizcə, AXCP sədrinin bu reallığı bir dəfə də olsun etiraf etməməsi nə ilə bağlıdır?

- O, indiyə qədər münaqişənin ədalətli həlli ilə bağlı reallığı deyə bilməyib və bilməz. Çünki ipi erməni lobbisinin əlindədir. Erməni lobbisinin maliyyələşdirdiyi təşkilatlar vasitəsilə milyonlarla pul alıb. Ona görə də, Ermənistan haqqında mənfi söz işlətməyib, gizlin şəkildə bu ölkəni müdafiə edir, işlədiyi təşkilatlara qulluq göstərir. Bu insan Azərbaycan xalqına və dövlətinə xidmət etmir. Artıq uzun illərdir ki, bu reallıq öz partiyadaşları tərəfindən etiraf olunub. Bunun nəticəsi olaraq həmin adamlar bəyanat verib AXCP-dən çıxıblar. Gəlin görək, AXCP sədri hansısa dünyə mətbuatında Azərbaycanın maraqlarını müdafiə edən bir yazısı varmı? Həmin yazıda Ermənistanın işğalçılıq siyasətinin nəticələri, münaqişənin ədalətli həlli bağlı məqamlar varmı? Varsa, göstərsin. Əslində, harda antiazərbaycançı qüvvələr var, Ə.Kərimli onlarla dostluq edir. Bilirsiniz ki, Azərbaycan BMT-də də, Avropa Şurasında da Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyib. Ermənistan isə Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləməyib. Onda Ə.Kərimli harda idi? Öz fəaliyyətini maddi maraqlar üzərində quran adamlar belə şeyləri dərk etməz. İndi Azərbaycanı AŞPA-da Rusiyaya qarşı sanksiyalara qoşulmamasını mənfi hal hesab edir. Azərbaycan bildirir ki, belə bir sanksiya əvvəlcə Ermənistanı tətbiq edilməlidir. Əgər iddia edirlər ki, Rusiya Ukraynanın hər hansı ərazisini işğal edib, Ermənistan isə Azərbaycan torpaqlarını 20 ildən artıqdır ki, işğal edib, niyə ona qarşı sanksiya tətbiq olunmur? Ə.Kərimli bu məsələni

qaldırmaq əvəzinə ölkədən gedib siyasi mühacir statusu alan uşaqları qızıdırıb AŞPA-ya göndərməklə məşğuldur.

- Belə bir partiyanın bu il ölkəmizdə keçiriləcək parlament seçkilərində iştirak etmək perspektivini necə görürsünüz?

- Bunların ümumiyyətlə perspektivləri yoxdur. İlk növbədə, elektorat, sosial bazaları yoxdur. Ə.Kərimli dəfələrlə namizədliyin irəli sürdüyü istənilən dairədə istənilən namizədə məğlub olub. Çünki cəmiyyət onları qəbul etmir. Ona görə də, onlar tarixin arxivinə, özü də qara arxivinə birdəfəlik gedəcəklər.

YENİ AZƏRBAYCAN PARTİYASI DÜNƏNİN, BU GÜNÜN VƏ GƏLƏCƏYİN PARTİYASIDIR

İQTİDAR VƏ MÜXALİFƏT PARTİYALARININ BİR MASA ARXASINDA ƏYLƏŞMƏSİ TƏQDİRƏLAYİQDİR

-Siyavuş müəllim, Yeni Azərbaycan Partiyası bu il keçiriləcək parlament seçkilərinə necə hazırlaşır?

- Bu il ölkəmizdə keçiriləcək parlament seçkiləri ilə bağlı YAP-ın proqramı var. YAP-ın İdarə Heyətinin qərarına uyğun olaraq biz artıq seçkilərlə əlaqədar hazırlıq işlərinə başlamışıq. Bildiyiniz kimi, bu yaxınlarda partiyanın rayon və şəhər təşkilatları sədrlərinin ümumrespublika müşavirəsi keçirildi. Həmin müşavirədə təşkilatlar qarşısında müxtəlif vəzifələr və tövsiyələr qoyuldu. YAP-ın seçki praktikası böyükdür. Demək olar ki, ölkəmizdə üç seçki (prezident, bələdiyyə və parlament) ardıcıl şəkildə keçirilir. Hər dəfə keçirilən bu seçkilərdə də hakim partiya

təcrübəsindən və dünyada olan praktikalardan bəhrələnərək, bunu seçkilərə tətbiq edir. Ölkəmizdə keçirilən prezident, bələdiyyə seçkilərindəki yeni texnologiyaların işlənilib hazırlanması və tətbiqi ilə bağlı sistemi indi də parlament seçkilərində tətbiq edəcəyik. Bu sistem əsasında biz həm dünya praktikasını öyrənirik, həm də Azərbaycanın öz praktikasını təkmilləşdiririk. Bütövlükdə seçkiyə hazırlıq prosesi bizdə bir il çəkir. Yəni bir il müddətinə (tək seçkinin elan olunduğu vaxtdan deyil, ondan xeyli qabaq) bu seçki prosesi həyata keçirilir. Bu baxımdan da YAP-ın İdarə Heyətinin fevral ayında seçkiyə hazırlıqla bağlı qərarı var. Ondən sonrakı dövrdə isə partiyanın şəhər təşkilatlarının müşavirəsinin keçirilməsi və qarşıda duran zəruri məsələlərin həlli ilə bağlı tapşırıqların verilməsi dayanır. Bunlar nədən ibarətdir? Biz son bələdiyyə seçkilərindən sonra hesabatlarımızı hazırladıq və yekunlaşdırdıq. Həmin hesabatlara baxdıq, tədqiq etdik ki, harada hansı çatışmamazlıqlar olub və s. Onların hər birini müəyyənləşdirdikdən sonra bu, yeni dövr üçün planlı şəkildə həyata keçməyə başlayacaq. İkinci mərhələ, seçki texnologiyalarını həyata keçirəcək partiya fəalllarının seçilməsidir. Bəs gəlin görək bura nə daxildir? Birinci növbədə xeyli sayda yerdəyişmələr var. Bu, bələdiyyə seçkilərində də üzə çıxdı. Yəni, seçicilər bir yerdən başqa yerə köçür orada qeydiyyatda olur və s. Biz mütləq olaraq seçici siyahıları üzərində işləyirik. Bu gün Bakının müxtəlif yerlərində abadlıq və yenidənqurma ilə əlaqədar olaraq köhnə, şəhər arxitekturasına, ümumi görünüşə xələl gətirən binaların sökülməsi ilə əlaqədar xeyli sayda seçicilər bir yerdən başqa yerə köçürülür. Çalışırıq ki, hər məntəqəyə YAP-ın orta hesabla üç fəalı təhkim olunsun. Artıq bu qrupların yaradılmasına başlanılıb. Həmin qruplarla sonra trening keçirəcəyik ki, onlar seçicilərlə

işi hansı formada aparmalıdır və s. Seçicinin xüsusiyyətləri, yəni onun cinsi, yaşı, məşğulluğu, siyasi mənsubiyyəti, partiyalılığı və digər cəhətləri onlarla görüşdükdə, qeydiyyatda aldıqda dəqiqləşdirilir. Sual oluna bilər ki, axı bunu Mərkəzi Seçki Komissiyası aparır. Biz hakim partiya olaraq sadəcə seçicinin xüsusiyyətlərini öyrənirik. Yəni onun mövqeyini və tam detallarını dəqiqləşdiririk. Təbii ki, bu da gələcəkdə təbliğat-təşviqat işinin aparılmasında, seçicilərin seçkiyə gəlməsində, onlara aid müxtəlif proqramların hazırlanmasında çox yaxından köməklik göstərir. Bu yönümdə də bizdə tədqiqat işləri davam olunmaqdadır.

Seçkilərlə əlaqədar olaraq üçüncü mərhələ isə həmin dairələrin ərazilərinin öyrənilməsidir. Bu nədən ibarətdir? Yəni oradakı məsələlər, onların məşğulluğu nədir, iş sahəsi hansılardır, hansı problemlər onları narahat edir, gənclərin məşğuliyyəti, yaşlı adamların asudə vaxtının keçirilməsi və s. dəqiqləşdirilir. Bununla belə, Qarabağ əlilləri, şəhid ailələri, tanınmış insanlar, Böyük Vətən müharibəsi veteranlarının həmin ərazilərdə məskunlaşması qrafiki bizdə ciddi şəkildə müəyyənləşdirilir. Paralel olaraq burada həmçinin namizədliklərlə bağlı işlər aparılır. Yəni beş il ərzində hər bir namizədin seçicilər tərəfindən qəbul olunması, seçicilərin ona münasibəti, rayonda seçicilərlə işinin təşkili, onların maraqlarının Milli Məclisdə müdafiə olunması sistemi, qanunvericilik təşəbbüsü və qanunla əlaqədar olan məsələlər, dövlət siyasətinin müdafiə olunması, dövlətin gördüyü işlərin ictimaiyyətə çatdırılması, dövlətdə aparılan islahatların və s. ictimaiyyətlə əlaqələndirilməsi, partiya fəaliyyəti, eləcə də partiya həyatındakı rolu və işi tədqiq olunur. Bu tədqiq olunduqdan sonra biz sosioloji sorğular əsasında təxminən müəyyənləşdiririk ki, o namizəd təkrar olaraq həmin

dairədən yenidən getsə partiya burada qələbə çala bilər ya yox. Biz bu məsələləri təxminən iyun ayına yekunlaşdıracağıq. Seçkiyə bir ay qalmış isə artıq kimin hansı dairədən namizədliyinin irəli sürülməsi məsələsi müəyyən olunacaq. Bizdə bir çevik məqam odur ki, orada olan alternativlər də nəzərə alınacaq. Yəni elə bir dairədən elə bir namizəd gələ bilər ki, biz öz namizədimizi ona uyğun şəkildə dəyişə bilərik. Çünki çoxlu sayda siyasi partiyalar və rəhbərləri, QHT-lər, mətbuat orqanlarının nümayəndələri, yazarlar var s. Onlar da bəyan ediblər ki, bu parlament seçkilərində iştirak etmək həvəsləri var və özlərini sınamaq istəyirlər. Maksimum dərəcədə biz çalışacağıq ki, hər seçkidə qələbə çaldığımız kimi bu parlament seçkilərində də qələbə qazanaq.

- Gənclərin cəmiyyətdə avanqard rolunu nəzərə alaraq, seçkilərdə onların aktiv təmsil olunmaları üçün hansı işlər görülür?

- Biz gənclərlə bağlı artıq birinci proqramı həyata keçirdik. Bu proqram ondan ibarətdir ki, biz bələdiyyə seçkilərində gənclərə və qadınlara daha çox üstünlük verdik. Bu həm seçki kampaniyasının aparılması, təşkil olunması baxımından, həm də onların namizəd kimi bu prosesdə iştirak etməsi baxımından uğurlu oldu. Hesab edirəm ki, kifayət qədər də çox gözəl nəticələr alındı. Təbii ki, bu gün də o nəticələr göz önündədir. YAP bu taktika ilə bələdiyyə seçkilərində 68 faizdən yuxarı səs topladı. Heç şübhəsiz ki, bunun da 46 faizi gənclər, 38 faizi isə qadınlardır. Əgər ilkin bələdiyyə seçkilərində bu rəqəm 3-7 faiz təşkil edirdisə, artıq nəticə xeyli yüksəlib. Təbii ki, yeni nəsil yetişir və yeni istedadlı gənclər formalaşır. YAP-ın da əsas prinsipi varislik prinsipidir. Sevindirici haldır ki, bu varislik prinsipi mərhələ-mərhələ özünü göstərir. Biz partiyanın rayon və şəhər təşkilatlarında, onların tərkiblərində, şuralarında, idarə

rə heyətində də hər dəfə 25-30 faiz dəyişiklər edirik ki, yeni gələn nəfəsə də meydan açılsın. Belə ki, yaşlı nəslin təcürbəsi, bacarığı gənc nəslin enerjisinin vəhdəti nəticəsində daim inkişaf edir. Biz aprel ayında nəzərdə tutmuşuq ki, YAP Gənclər Birliyinin seçki-hesabat konfransını keçirək. Artıq hakim partiyanın rayon və şəhər təşkilatlarında bu proses başlayıb. Yəni bu yeniləşmə mütəmadi olaraq davam edir. Təbii ki, parlament seçkilərində də bu proses olacaq. Heç şübhəsiz ki, bizim gənc namizədlərimiz də olacaq. Amma bu, gənclik xatirinə gənclik deyil. Bəzən görürsən ki, mətbuat orqanlarında yazırlar yaşlılar getməli, onun yerinə gənclər gəlməlidir və s. Bunların hər biri yalandır, təxribatdır və ara qızıdırmağa hesablanıb. Əgər bu gənc istedadlıdırsa, fəaldırsa, cəmiyyət tərəfindən qəbul olunursa, həm qanunvericilikdə, həm də beynəlxalq aləmdə Azərbaycanı layiqincə təmsil edə biləcəksə, təbii ki, belə gənclərin namizədliyini irəli sürmək lazımdır. Bununla belə, o qədər yaşlı insanlarımız var ki, onlar işgüzarlığı, fəallığı ilə bu gün həm dövlətçilikdə, həm idarəçilikdə, həm də qanunvericilikdə fəaliyyət göstərirlər. Ümumilikdə seçki prinsipində yuxarı yaş həddi deyil, əksinə aşağı yaş həddi qoyulur. Məsələn, bələdiyyədə 21, parlamentdə 25, prezident seçkilərində isə 35 yaşdır. Bu seçim xalqın seçimidir. Seçici kimi istəyəcəksə, necə namizəd görmək istəyəcəksə onu da seçəcək.

- Artıq ikinci dəfədir ki, iqtidar-müxalifət dialoqu keçirilir. Amma hər dəfə müxalifət bu dialoqun mahiyyətini başqa istiqamətlərə yönəltməyə çalışır. Sizcə bu nə ilə bağlıdır?

- Ümumilikdə bu dialoq prosesi Azərbaycanda həmişə olub və bu gün də davam etdirilir. Ümummilli Lider Hey-

dər Əliyev hakimiyyətə gəldiyi dövrdən həmişə dialoqun tərəfdarı olub. Ulu Öndər bütün hadisələri sülhlə, danışıqlar yolu ilə qaydasına qoyurdu. Vaxtilə “oktyabr hadisələri”ni dahi şəxsiyyət bir çıxışı, müraciəti ilə qansız və qadasız həll etdi. Eləcə də “OMON hadisələri”ndə böyük silahlı dəstənin tərkisilah olunmasını və s. göstərə bilərik. Ümumiyyətlə, Ulu Öndər gücün tərəfdarı yox, əksinə dialoqun tərəfdarı olub. Təbii ki, biz də bu prinsiplərə həmişə sadıq qalmışıq. O zaman 1998-ci ildə Ümummilli Lider Heydər Əliyev dörd partiya sədrinə müraciət etdi ki, gəlin seçkilərdə iştirak edin. Çünki hakimiyyətə gəlməyin yeganə yolu seçkidir. Başqa yollar qeyri-mümkündür. Hətta bir neçə dəfə ATƏT-in, Avropa Şurasının təşəbbüsü ilə görüşlər keçirilib. Ümumilikdə 2000-ci ildən sonra Parlamentdə təmsil olunan siyasi partiyaların həmişə bir dialoq təşəbbüsü olub və bu da davam edib. Azərbaycanın taleyüklü məsələsi, Dağlıq Qarabağ, Xocalı faciəsi ilə bağlı müxtəlif ölkələrə (BMT, Avropa strukturlarına, ayrı-ayrı təşkilatlara, həmsədr dövlətlərə və s.) birgə bəyanatlar göndərilib. Bundan sonra YAP-ın tərkibində dialoq, siyasi partiyalarla əlaqə komissiyası yarandı. Komissiya da başlıca məqsədi siyasi partiyaların rəylərin, fikirlərin, təkliflərin öyrənilib, ümumiləşdirib ölkənin gələcək inkişafı, siyasi sistemin daha da möhkəm olması üçün istifadə etməkdir. İqtidar-müxalifət dialoqu ilə bağlı ölkəmizdə bir neçə görüş keçirildi. Sonuncu görüş isə çox gözəl nəticələri ilə yadda qaldı. Orada qoyulan dörd şərtin hər biri bütün partiyalar tərəfindən dəstəkləndi. Yəni hər bir təşkilat hansı məsələlərin müzakirəyə çıxarılması ilə bağlı özü mövzu verir. Bununla bağlı gündəlik qabaqcadan müəyyən olunur. Hər bir təşkilatın ix-

tiyarı var ki, şəffaf şəkildə bu görüşlər barədə ictimaiyyəti məlumatlandırsın. Artıq bu görüşlər iki aydan bir intensiv şəkildə keçiriləcək. Təbii ki, bu da çox təqdirəlayiq bir haldır. Hər bir partiya tərəfindən bu bəyənildi və dəstəkləndi.

Sadəcə olaraq bir neçə partiya özünü bu proseslərdən kənarda saxladı. Bunlardan biri Müsavat, digəri isə AXCP-dir. Artıq Müsavat partiyası bəyanat verdi ki, növbəti görüşlərdə onlarda iştirak edəcəklər. Burada əsas problem legitimlik problemidir. Bu gün Müsavatda legitimlik yoxdur. Yəni partiyanın ədalətsiz keçirilən qurultayı nəticəsində partiya iki hissəyə bölünüb. Beləcə iki hissənin arasında heç bir dialoq yoxdur. Onlar azad söz, fikir bildirənləri də Müsavatdan xaric edirlər. Bu gün müxalifət partiyalarının öz aralarında da dialoq yoxdur. Mən bu dialoqu tək iqtidar-müxalifət arasında deyil, ümumilikdə siyasi partiyalar daxilində bir dialoq adlandırırdım. Çünki elə partiya rəhbəri var ki, deyir o orda olsa mən gəlməyəcəm və s. Təəssüflər olsun ki, biz bu kimi hallara da rast gəlirik.

AXCP isə özü qərar qəbul edə bilmir. Onların qərarları ancaq hansısa qulluq edikləri təşkilatlar tərəfindən verilməlidir ki, həmin dialoqa qatılsınlar. Əgər o təşkilatlar AXCP-yə desə ki, get dialoqda iştirak et, o zaman onlar hamıdan birinci gəlib dialoq masasına oturacaqlar. Əgər onlar hər hansı fikir, söz demək istəyirlərsə buyurub gəlsinlər. Çünki orada hamıya meydan verilib və hamı çıxış edir. Görünən odur ki, onların hansısa məsələni qaldırmağa nə potensialı, nə də icazələri var. Ümumilikdə AXCP Azərbaycanda gedən bu prosesə xidmət etdikləri təşkilatlar vasitəsilə kölgə salmağa çalışırlar.

- ABŞ dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələ-

ləri üzrə köməkçisi Viktoriya Nuland Azərbaycanda səfərdə oldu. Səfər barəsində fikirlərinizi bilmək istərdik?

- Ümumilikdə ABŞ dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisi Viktoriya Nulandın Azərbaycana səfərini çox yüksək qiymətləndirirəm. Hesab edirəm ki, o bu səfəri ilə bir çox qaranlıq qalan məqamlara aydınlıq gətirdi. Səfərdə Azərbaycan dövləti ilə ABŞ arasında strateji müttəfiqlik məsələsi bir daha gündəmə gəldi. Qonaq Azərbaycanın iqtisadi inkişafı, ölkəmizdə olan ictimai-siyasi sabitlik, Azərbaycanın regionda aparıcı dövlət olmasını özü öz dili ilə bir daha bildirdi. Eləcə də o, Azərbaycanda hər hansı bir inqilabların olması ilə bağlı ictimaiyyətə yanlış məlumat verən və bir çox hallarda da bunu ABŞ istinad edən insanların da cavabını orada verdi. V.Nuland bəyanat verdi ki, Azərbaycanda belə hal heç vaxt ola bilməz. Əgər biz Azərbaycanın göstəricilərinə baxsaq bunun aydın şahidi ola bilərik. İqtidarla xalqın, eləcə də Prezidentlə xalqın bir yerdə olması, cəmiyyətin ölkə başçısı cənab İlham Əliyevi dəstəkləməsi buna bariz sübutdur. Təbii ki, bütün bunları onlar daha gözəl bilirlər. Sadəcə olaraq bəzi təşkilatlar həm bizdə olan, həm də ABŞ-da olan QHT-lər düzgün olmayan məlumatlar yaymaqla məşğuldurlar. Ümumiyyətlə, bu cür hallar çoxdur. O cümlədən Azərbaycan haqqında yazıb ötürülən məlumatların hər biri qərəzlidir. Onlar çalışırlar ki, Azərbaycan və ABŞ arasında bir soyuqluq yaratsınlar. Çox gözəl oldu ki, bu məsələlərin araşdırılması ilə bağlı hər iki tərəfli bir komissiya yaranıb. Biz düzük və haqq bizim tərəfimizdədir.

- Viktoriya Nuland Ermənistanda da oldu. O, Ermənistan tərəfini işğal edilmiş Azərbaycan torpaqların-

**da saxlanılan azərbaycanlı girovları azad etməyə çağır-
dı. Sizcə, onun bu çağırışı öz bəhrəsini verəcəkmi?**

- Azərbaycanlı girovlar Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyev azad edilməlidir. Çünki onlar dinc sakindir və öz doğma ata-baba yurduna gedib. Bu şəxslər nə terrorçu, nə də diversiya-kəşfiyyat qrupun üzvü deyillər. BMT-nin qətnaməsi ilə təsdiq olunub ki, Kəlbəcər Azərbaycanın ərazisi-
dir və Ermənistan tərəfindən işğal olunub. Bu onun hüquqi əsasıdır, mənəvi əsası isə o, sadəcə olaraq öz ata-anasının qəbrini ziyarət edib. Bu mənada hesab edirəm ki, hər iki vətəndaşımız azad olunmalı və ermənilərin təxribatçı hərəkətlərinə son qoymalıdırlar ki, son dövrlərdə atəşkəs ciddi şəkildə pozulur. Cənab Prezidentin Münhendəki çıxışında bu məsələləri çox sərt şəkildə qoyması bəzi dövlətləri, həmsədrləri də silkələdi ki, artıq bu məsələyə reaksiya versinlər.

25 İLLİK ZƏNGİN VƏ ŞƏRƏFLİ İNKİŞAF TARİXİNƏ MALİK OLAN YAP AZƏRBAYCANIN APARICI SİYASİ QÜVVƏSİDİR

Azərbaycan siyasi palitrasında milli siyasi iradəni təmsil edən avanqard siyasi qüvvə olan Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) yaranmasından 25 il ötür. Yeni Azərbaycan Partiyası ötən əsrin 80-ci illərinin sonu - 90-cı illərinin əvvəllərində ölkəmizdə meydana çıxan mürəkkəb siyasi situasiyanın daxili məntiqindən, zamanın tələbindən irəli gələrək Azərbaycan xalqının arzu və istəklərinin ifadəçisi kimi yaranan partiyadır.

1992-ci il oktyabrın 16-da 91 nəfər ziyalı Ulu öndər Heydər Əliyevə müraciət etdi. Ümum-milli lider Heydər Əliyev ziyalılara göndərdiyi 24 oktyabr 1992-ci il tarixli cavab məktubunda Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasına və ona rəhbərlik etməyə razılıq verdi. 1992-ci il noyabrın 21-də Naxçıvanda keçirilən təsis konfransında Yeni Azərbaycan Partiyası təsis edildi və

Ulu öndər Heydər Əliyev partiyanın Sədri seçildi. YAP-ın yaranması, Ümummilli lider Heydər Əliyevin bu partiya Sədr seçilməsi respublikanın o zamankı gərgin, təhlükəli ictimai-siyasi vəziyyətindən və getdikcə bu vəziyyətin daha da kəskinləşməsindən irəli gələn tarixi zərurət oldu. O zaman-kı hakimiyyətin Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasına mane olmaq cəhdləri, ardıcıl təzyiqlər bu yola qədəm qoyan insanları özlərinin ali məqsədlərindən döndərə bilmədi. Çünki bütün uzaqgörən insanlar Ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbəri olduğu bu qurumun xilaskar bir missiya üçün yarandığını anlayır və Yeni Azərbaycan Partiyasına dəstəklərini əsirgəmədilər.

Xalqın Ümummilli lider Heydər Əliyevə olan inamı isə tez bir zamanda siyasi səhnədə parlayan Yeni Azərbaycan Partiyasının tarixi məsuliyyəti öz üzərinə götürməsinə imkan verdi. Ümummilli liderimizin nüfuzu, Azərbaycan xalqının Ona göstərdiyi yüksək etimad Yeni Azərbaycan Partiyasının qısa müddət ərzində təşkilatlanmasına, ölkənin bütün regionlarında özəklərini yaratmasına və 1993-cü ildə hakimiyyətə gəlməsinə şərait yaratdı.

Ulu öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasətin Prezident İlham Əliyev tərəfindən müasir dövrün reallıqlarına, tələblərinə və qanunauyğunluqlarına müvafiq surətdə uğurla davam etdirilməsi sayəsində bu gün Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycan siyasi palitrasının ən güclü təşkilatı qismində çıxış etməkdədir.

Müstəqilliyin ilk illərində ölkəmizdə cərəyan edən müəhüm ictimai-siyasi hadisələrin fonunda Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasını şərtləndirən amillər, o cümlədən partiyanın ötən müddət ərzində keçdiyi inkişaf yolu və qarşıda duran vəzifələr barədə suallarımızı YAP-ın İcra katibi-

nin müavini, Milli Məclisin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Siyavuş Novruzov cavablandırır.

- Siyavuş müəllim, noyabrın 21-də Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasının 25-ci ildönümü tamam olur. Ötən müddət ərzində zəngin və şərəfli inkişaf yolu keçən YAP-ın ölkəmizin inkişafında, müstəqil dövlətçiliyimizin əsaslarının möhkəmlənməsində tarixi rolunu və misilsiz xidmətlərini necə qiymətləndirirsiniz?

- Ötən 25 ildə şərəfli inkişaf yolu keçən Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsində, milli dövlətçiliyimizin əsaslarının gücləndirilməsində, inkişafa, sabitliyə, tərəqqiyə xidmət edən milli məqsədlərin reallaşdırılmasında və yeni hədəflərin müəyyənəldirilməsində misilsiz xidmətlər göstərmişdir. YAP bu cür ali məramlı fəaliyyəti və müstəsna əhəmiyyətə malik olan misilsiz xidmətləri ilə ümumxalq partiyasına çevrilib. Yeni Azərbaycan Partiyası dilindən, dinindən, etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq ölkəmizdə yaşayan bütün insanların, eləcə də bütün xalqların partiyasıdır. YAP, həmçinin öz sıralarında cəmiyyətin bütün təbəqələrindən olan insanları birləşdirən avanqard siyasi qüvvədir.

Əlbəttə, Yeni Azərbaycan Partiyasının ötən müddət ərzində milli maraqlara xidmət edən fəaliyyətinin əsaslarını, başlıca istiqamətlərini tədqiq etmək üçün müstəqilliyin ilk illərində ölkəmizdə cərəyan edən ictimai-siyasi hadisələrə, siyasi şəraitə və bunların fonunda partiyamızın yaranmasını şərtləndirən amillərə diqqət yetirmək lazımdır.

Əvvəla qeyd etmək lazımdır ki, Yeni Azərbaycan Partiyası ictimai-siyasi və tarixi zərurətdən yaranıb. Məlumdur ki, həmin dövrdə Azərbaycan olduqca çətin vəziyyətdə idi və çoxsaylı iqtisadi, siyasi problemlərlə qarşı-qarşıya idi. Milli maraqlardan uzaq mövqe tutan səriştəsiz insanların

hakimiyyətdə olması həm ölkə daxilində hərc-mərcliyin, xaosun, ciddi böhran və tənəzzül meyillərinin yaranmasına, səbəb olmuşdu, həm də erməni təcavüzü ilə üzləşən Azərbaycan çarəsiz vəziyyətdə qalmışdı. Ayırı-ayrı siyasi partiyalar isə ölkənin milli maraqlarını, təhlükəsizliyini qorumaq əvəzinə, öz məhdud maraqları uğrunda mübarizə aparırdı. Silahlı dəstələrə malik olan belə partiyaları məhz hakimiyyət uğrunda mübarizə maraqlandırırdı.

Belə bir vəziyyətdə Azərbaycan xalqının görkəmli nümayəndələri – ziyalılar, tanınmış insanlar ölkəmizi düşdüyü bu bələdan – məhv olmaq təhlükəsindən, xaos, anarxiya və böhran vəziyyətindən xilas etmək üçün böyük dövlət xadimi, Ümummilli lider Heydər Əliyevə müraciət etdilər. Xalqımız həmin dövrdə Naxçıvan Ali Məclisinin sədri olan Ulu öndər Heydər Əliyevi yeganə xilaskar, şəxsiyyət olaraq dəyərləndirirdi və bütün ümidlər Ümummilli liderimizə bağlanmışdı. Məlumdur ki, o zaman Ulu öndər Heydər Əliyevə Bakıda yaşamağa imkan vermədiklərinə görə Ümummilli liderimiz məcburiyyət qarşısında qalaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasına getmişdi. Amma Ona qarşı təzyiqlər Naxçıvanda da davam edirdi, həmçinin Heydər Əliyevin tərəfdarlarına qarşı güclü təqiblər aparılırdı. O zaman Azərbaycan Respublikasının Ali Sovetinin Nizamnaməsində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədrinin respublika Ali Sovetinin sədrinin müavini olmasını təsbit edən maddəni dəyişdirdilər. Bunlara paralel olaraq 1992-ci ildə Azərbaycan Konstitusiyasının 121-ci maddəsinin II bəndinə belə bir maddə əlavə olunmuşdu ki, yaşı 65-dən yuxarı olan şəxslər prezident seçilə bilməz. Bu, bilavasitə Ümummilli lider Heydər Əliyevə qarşı yönəlmişdi. Həmin düzəlişə etiraz olaraq Azərbaycanın xilasını və qurtuluşunu məhz

Ulu öndər Heydər Əliyevdə görən insanlar – Ümummilli liderimizin tərəfdarları 18 gün müddətində Bakıda Ali Sovetin qarşısında etiraz aksiyaları keçirdilər, mitinqlər təşkil etdilər.

Həmin dövrdə müvafiq qanuna əsasən müəssisə və təşkilatlar da namizəd irəli sürə bilərdilər. Ümummilli lider Heydər Əliyevin namizədliyi o vaxt Azərbaycanın 300-dən artıq ayırı-ayrı müəssisə və təşkilatları tərəfindən irəli sürülmüşdü. Amma Mərkəzi Seçki Komissiyası Konstitusiyadakı bəhs olunan düzəlişə görə Heydər Əliyevin namizədliyini qeydə almadı. Bundan başqa, seçkilərin ardınca yaş senzinə qarşı çıxaraq Ulu öndərin namizədliyini müdafiə edən şəxslərə qarşı təqiblər gücləndirildi, onların yaşadıkları yerlərə hücumlar oldu, insanlara çoxsaylı xəsarətlər yetirildi. Belə olan halda, Azərbaycanın xilasına nail olmaq üçün Heydər Əliyevi müdafiə edənlər fəaliyyəti davam etdirmək üçün siyasi partiya yaratmaq qərarına gəldilər. 1992-ci ilin may ayında “Əlinçə” xeyriyyə cəmiyyəti tərəfindən Ümummilli liderimizin rəhbərliyi altında siyasi partiyanın yaranması təklifi irəli sürüldü.

Mayın 28-də “Əlinçə” xeyriyyə cəmiyyətinin nümayəndələri olaraq Naxçıvanda Ümid körpüsünün açılışında iştirak etdik. Ümummilli liderimiz ilə görüşdə partiyanın yaradılması barədə fikir mübadiləsi apardıq. İyulun 13-də isə ziyalılardan ibarət digər qrup Naxçıvan Muxtar Respublikasına səfər etdi. Ümummilli liderimizə partiyanın yaradılması təklif olundu, lakin Heydər Əliyev bu təklifi qəbul etmədi. O, bu zamana qədər bir partiyada – Kommunist Partiyasında olduğunu və daha heç bir partiyaya rəhbərlik etmək istəmədiyini dedi. Amma ölkəmizdə baş verən hadisələrin fonunda, xaos, anarxiya, hərc-mərclik və siyasi böhran şəraitində zəngin dövlətçilik təcrübəsinə malik olan, öz

xalqına, dövlətinə dərinədən bağlı olan Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev də gördü ki, belə bir partiyanın yaradılması zərurətdir. Məhz bu ərəfədə - 1992-ci ilin oktyabrın 16-da 91 nəfər ziyalı Ümummilli liderimizə müraciət etdi. Müraciətdə qeyd edilirdi ki, “öz adımızdan və on minlərlə respublika vətəndaşı adından Sizdən xahiş edirik ki, təşəkkül tapan Yeni Azərbaycan Partiyasına rəhbərlik etməyə razılıq verəsiniz. Azərbaycan Sizin sözünüzü və qəti qərarınızı gözləyir”. Ümummilli lider Heydər Əliyev ziyalıları göndərdiyi 24 oktyabr 1992-ci il tarixli cavab məktubunda Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasına və ona rəhbərlik etməyə razılıq verdi.

Həmin vaxt hakimiyyətdə olan AXC-Müsavət cütliyi Ümummilli lider Heydər Əliyevə müraciət ünvanlayan şəxslərə qarşı ciddi təzyiqlər edirdi. Onlar Bakı şəhər Prokurorluğuna çağırılır, müxtəlif təhdidlər və fiziki təqiblərə məruz qalırdılar. Eyni zamanda, o zaman hakimiyyətdə olan qüvvələr Bakı şəhərində partiyanın təsis konfransının keçirilməsinə icazə vermədilər. Bu səbəbdən 50 nəfər partiyanın təsis konfransında iştirak etmək üçün Naxçıvan Muxtar Respublikasına yola düşdü və noyabrın 21-də 550 nəfərin iştirakı ilə Yeni Azərbaycan Partiyası təsis olundu. YAP dekabr ayında Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan keçdi və respublikamızın hər yerində artıq təsis konfransları keçirilməyə başlandı. Bunun qarşısını almaq üçün mövcud hakimiyyət ölkədə fəvqəladə vəziyyət elan etdi və beləliklə, toplantılar, yığıncaqlar qadağan olundu.

Bütün bu təzyiqlər və təqiblərə baxmayaraq, Yeni Azərbaycan Partiyası öz fəaliyyətini davam etdirdi və qısa müddət ərzində hakimiyyətə gəldi. İnsanlar böyük dövlətçilik təcrübəsinə, xarizmaya malik olan güclü Lider ətrafında

yaranan Yeni Azərbaycan Partiyasına üz tutmağa başladılar. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərən Yeni Azərbaycan Partiyası müstəqilliyimizin möhkəmləndirilməsinə, milli inkişafın təmin olunmasına xidmət edən fəaliyyətini davam etdirdi və bunun nəticəsində Azərbaycan tənəzzüldən xilas olaraq tərəqqi yoluna qədəm qoydu.

- Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyətinin konseptual əsaslarını onun ideoloji prinsipləri təşkil edirdi. Bu prinsiplər milli həmrəylik və inkişafa, müstəqilliyin möhkəmləndirilməsinə və dövlətin gücləndirilməsinə xidmət etməklə yanaşı, həm də gələcəyə baxışı ifadə edirdi. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?

- YAP sağlam təməllər üzərində qurulan partiyadır. Partiyamızın ideoloji prinsipləri müstəqil Azərbaycanın dövlət prinsipləridir və inkişafa, milli həmrəyliyə, dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsinə xidmət edir. Qanunçuluq, azərbaycançılıq, varislik, konstruktiv əməkdaşlıq və vətəndaş həmrəyliyi, sosial ədalət partiyamızın başlıca ideoloji prinsipləri kimi çıxış edir.

Yeni Azərbaycan Partiyasının Nizamnaməsini Ümummilli liderimiz yazıb. Bu Nizamnamə partiyamız üçün proqram xarakteri daşıyır və indiyə qədər qüvvədədir. Bu, təkcə partiyamızın deyil, Azərbaycanın sonrakı dövr üçün də inkişafını əks etdirən proqram idi. Oradakı əsas prinsiplər - azərbaycançılıq, dövlətçilik, sosial ədalət və digərləri bu gün ölkəmizdə ali prinsiplər kimi həyata keçirilir. Bu, təbii ki, Ulu öndərimizin uzaqgörənliyinin nəticəsidir.

Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramı sonradan dövlətin inkişaf proqramına çevrildi və dövlətin sütunları bu proqram əsasında qurulmağa başladı. Azərbaycanın ən çətin və ağır vaxtında bütün məsuliyyəti öz üzərinə götürən

Yeni Azərbaycan Partiyası bu prinsiplər əsasında fəaliyyət göstərərək dövlətçiliyimizi qorudu, müstəqilliyimizi möhkəmləndirdi.

Digər tərəfdən, həmin dövrdə partiyamızın əsas aparıcı qüvvəsi məhz onun Lideri idi. Yəni zəngin dövlətçilik və idarəetmə təcrübəsinə malik olan, ömrünü və bütün fəaliyyətini Öz xalqına və dövlətinə xidmətə həsr edən bir şəxsiyyətin – Ümummilli lider Heydər Əliyevin Yeni Azərbaycan Partiyasına rəhbərlik etməsi partiyamıza olan inam, etimad və dəstəyi artırırdı. YAP-ın fəaliyyəti Heydər Əliyev siyasi xətti olaraq qəbul edilirdi. Bu səbəbdən YAP qısa müddət ərzində ümumxalq partiyasına çevrilərək avanqard siyasi qüvvə və lokomotiv güc mərkəzi kimi davamlı islahatların həyata keçirilməsinə müstəsna töhfələr verdi, müstəqil Azərbaycanın inkişafını təmin etdi.

- YAP həm də Azərbaycanın siyasi sistemini formalaşdırdı, sivil siyasi mübarizə qaydalarını müəyyənləşdirdi və siyasi mədəniyyətin təşəkkülünü təmin etdi...

- Bəli, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması həm də müstəqil Azərbaycanın siyasi sisteminin əsasının qoyulması idi. Partiyamız sivil siyasi mübarizə qaydalarını müəyyənləşdirməklə yanaşı, çoxpartiyalılığın əsasını qoydu, siyasi plüralizm və demokratiyanın bərqərar olunmasını təmin etdi. Ölkəmizdə sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin olunmasında Yeni Azərbaycan Partiyası tarixi əhəmiyyət kəsb edən misilsiz xidmətləri həlledici rol oynadı. 1994-cü və 1995-ci illərdə ölkəmizdə dövlət çevrilişlərinin qarşısının alınmasında, ictimai-siyasi sabitliyin qorunmasında partiyamızın hər bir üzvü bir əsgər kimi dövlətçiliyimizin, müstəqilliyimizin keşiyində fədakarcasına durdu.

Müxalifət partiyası kimi yaranan Yeni Azərbaycan

Partiyası həm də müxalifətçiliyin sivil qayda və formalarını müəyyənləşdirdi. YAP göstərdi ki, xalqa, dövlətə qarşı müxalifətçilik etmək olmaz. Müxalifətçilik odur ki, sabitliyə, təhlükəsizliyə, rifahə, tərəqqiyə və inkişafa xidmət edən alternativ ideyalar və layihələr ortaya qoyulsun, sağlam, konstruktiv və milli maraqlara xidmət edən mövqə nümayiş etdirilsin. Bir sözlə, YAP Azərbaycan siyasətinə real müxalifətçilik anlayışını gətirdi.

Bunlarla yanaşı, Yeni Azərbaycan Partiyası iqtidara gəldikdən sonra digər siyasi partiyalara müvafiq qanunlar əsasında fəaliyyət göstərməyə əlverişli şərait yaratdı, rəqabət mühiti formalaşdıraraq siyasi plüralizm və çoxpartiyalılıqı təmin etdi. Məhz bu ənənə bu gün də davam edir, Yeni Azərbaycan Partiyası konstruktiv siyasi qüvvələrlə dialoqa və müzakirələrə açıq olduğunu hər zaman bəyan edir, şəffaflıq prinsipini əsas götürür. YAP öz siyasi fəaliyyətini bu prinsiplər və dəyərlər üzərində davam etdirir və gələcəkdə də bu cür olacaq...

- Siyavuş müəllim, yeri gəlmişkən, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, YAP-ın Sədri cənab İlham Əliyevin partiyanın yaradılmasının 25 illiyinə həsr edilmiş təntənəli yubiley mərasimində ifadə etdiyi fikirlər və tövsiyələr partiya üzvləri qarşısında nə kimi vəzifələr qoyur?

- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, partiyamızın Sədri cənab İlham Əliyev YAP-ın yaradılmasının 25 illiyinə həsr edilmiş təntənəli yubiley mərasimində keçmişə nəzər saldı, hazırkı vəziyyəti diqqətə çatdırdı və gələcəyə baxışı ifadə etdi. Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, "bizim əldə edilmiş bütün uğurlarımızda Yeni Azərbaycan Partiyasının, onun üzvlərinin böyük əməyi, zəhməti, rolu var. Bu gün partiyamız ölkəmizin aparıcı siyasi qüvvəsi ki-

mi bu böyük məsuliyyəti hiss edir, onu öz üzərinə götürür. Partiyamızın üzvləri müxtəlif sahələrdə ölkəmizin ümumi inkişafına çox böyük töhfələr verirlər. Bu gün Yeni Azərbaycan Partiyası dünya miqyasında çox böyük və güclü partiyaadır. Bizim beynəlxalq əlaqələrimiz də genişlənilir”.

Bu gün Yeni Azərbaycan Partiyası Ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasi kursunun davamçısı Prezident İlham Əliyevin Sədrliyi ilə öz fəaliyyətini uğurla və müvəffəqiyyətlə davam etdirir, qatıldığı bütün seçkilərdə parlaq qələbələr qazanır. Təsədüfi deyil ki, YAP qələbələr partiyası kimi səciyyələndirilir. Bu gün Azərbaycanda Yeni Azərbaycan Partiyasına rəqib ola biləcək siyasi qüvvə yoxdur və partiyamız öz sıralarını mütəmadi olaraq genişləndirir. Dövlətimizin başçısı onu da qeyd etdi ki, “son 25 il ərzində partiyamız uğurla inkişaf edib və bütün seçkilərdə – həm parlament, həm prezident seçkilərində böyük səs çoxluğu ilə qalib gəlib. Bu gün Azərbaycanda bizim partiyamıza rəqib ola biləcək hər hansı bir siyasi qüvvə mövcud deyil. Yeni Azərbaycan Partiyası, sözün əsl mənasında, ümumxalq partiyasına çevrilibdir. Cəmiyyətimizin bütün təbəqələri partiyamızda birləşib. Buna baxmayaraq, biz həmişə qabağa baxmalıyıq və əldə edilmiş uğurlarla kifayətlənməməliyik. Uğurlarımızın səbəblərindən biri də məhz ondan ibarətdir ki, əldə edilmiş uğurlar bizə əlavə stimül verir. Çatışmayan cəhətləri aradan qaldırmaq, sosial ədaləti daha da böyük dərəcədə bərqərar etmək üçün biz bundan sonra da fəal çalışmalıyıq”.

Prezident İlham Əliyev bəhs olunan çıxışı zamanı həm də partiya üzvləri qarşısında çox ciddi vəzifələr qoydu. Partiyamızın üzvləri bundan sonra da dövlətimizin qüdrətinin artmasına, müstəqilliyimizin möhkəmlənməsinə, daya-

nıqlı inkişafın davamlı xarakter daşmasına xidmət edən fəaliyyətlərini davam etdirməli, qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün yorulmadan çalışmalıdırlar. Bu vəzifələrin yerinə yetirilməsi gündən günə güclənən Azərbaycanın bundan sonra da öz inamlı inkişafını davam etdirməsinə imkan verəcək.

- Qeyd etdiyiniz kimi, Prezident İlham Əliyev bəhs olunan çıxışı zamanı bu gün Yeni Azərbaycan Partiyasının dünya miqyasında çox böyük və güclü partiya olduğunu diqqətə çatdırdı. YAP-ın beynəlxalq əlaqələrinin hazırkı səviyyəsi ilə bağlı nə söyləyə bilərsiniz?

- YAP Azərbaycanın aparıcı siyasi qüvvəsi, Cənubi Qafqazın ən böyük partiyasıdır. Partiyamızın beynəlxalq əlaqələri də yüksələn xətt üzrə inkişaf edir, əməkdaşlığın coğrafiyası və məzmunu genişlənərək keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoyur. YAP-ın beynəlxalq əlaqələri, hər şeydən əvvəl, Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulan və Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən balanslaşdırılmış və məqsədyönlü xarici siyasət kursuna əsaslanır. Partiyamız dünya ölkələrinin aparıcı siyasi partiyaları ilə çoxşaxəli və səmərəli əlaqələrə malikdir. MDB üzvü olan ölkələrin, Avropa və Asiyanın bir sıra aparıcı siyasi partiyaları və qurumları ilə münasibətlərin inkişafı partiyamızın beynəlxalq əlaqələrinin genişlənməsinə mühüm töhfələr verir. Partiyamız, həmçinin “Asiya Siyasi Partiyaları Beynəlxalq Konfransı” (İCAPP), Avropa Parlamentində çoxluğa sahib olan Avropa Xalqları Partiyası (EPP) kimi qurumlarda aktiv təmsil olunur, ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələrini mütəmadi olaraq genişləndirir. Bütün bunlar, nəticə etibarilə, Yeni Azərbaycan Partiyasının beynəlxalq nüfuzunun artmasına xidmət edir.

YENİ AZƏRBAYCAN PARTİYASI DÜNƏNİN, BU GÜNÜN VƏ GƏLƏCƏYİN PARTİYASIDIR

-Siyavuş müəllim, ümumxalq partiyası olan Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasından 26 il ötür. İlk növbədə, YAP-ın yaranmasını şərtləndirən amillərə və həmin dövrdə mövcud olan ictimai-siyasi şəraitə nəzər salmağınızı istərdik...

- 26 illik zəngin və şərəfli inkişaf yoluna malik olan Yeni Azərbaycan Partiyasının ötən müddət ərzində ümumxalq partiyasına çevrilərək möhtəşəm nailiyyətlər əldə etməsi təsadüfi xarakter daşımır. Hər şeydən əvvəl, Yeni Azərbaycan Partiyası milli maraqlara xidmət edən çoxşaxəli və səmərəli fəaliyyəti ilə Azərbaycan cəmiyyətinin bütün təbəqələrindən olan insanları öz sıralarında birləşdirib. Monolit və avanqard siyasi qüvvə kimi Azərbaycanın dinamik inkişafına öz layiqli, dəyərli töhfələrini verən Yeni Azərbaycan Partiyasının ümumxalq partiyası

olmasını göstərən ən mühüm amillərdən biri onun öz sıralarında dilindən, dinindən, etnik mənşəyindən asılı olmaya-raq bütün insanları birləşdirməsidir. Bu, partiyamızın yüksək nüfuzunu əks etdirən başlıca göstəricilərdəndir.

Hər bir siyasi partiyanın keçdiyi yolun əsaslarına diqqət yetirmək, onun fəaliyyətinin xronikası və dinamikasını tədqiq etmək üçün bir sıra müxtəlif məqamlara toxunmaq lazımdır. Bunlardan biri partiyanın yarandığı şərait, daha dəqiq desək, hansı ictimai-siyasi şəraitdə yaranması və fəaliyyət göstərməsidir. Bəllidir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası olduqca mürəkkəb – Azərbaycanın xaos, qarşıdurma və tənəzzül ilə qarşı-qarşıya olduğu şəraitdə yaranıb. Üstəlik, həmin dövrdə müstəqilliyi yeni əldə etmiş respublikamız erməni təcavüzü ilə üzləşmişdi. Həmin vaxt hakimiyyətdə olan səriştəsiz qüvvələr öz antimilli, yəni milli maraqlardan uzaq siyasətləri ilə Azərbaycanı parçalanma, hətta məhv olma təhlükəsi ilə qarşı-qarşıya qoymuşdular. Ayrı-ayrı partiyalar isə silahlı dəstələrə malik qüvvələr kimi sırf öz korporativ maraqları uğrunda mübarizə aparırdılar. Yəni onlar üçün milli mənafe anlayışı və ölkənin xilas məsələsi heç bir əhəmiyyətə malik deyildi.

Belə bir mürəkkəb şəraitdə Azərbaycan xalqı xilas böyük dövlət xadimi və dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevdə görürdü. Həmin dövrdə Ümummilli lider Heydər Əliyev Naxçıvan Ali Məclisinin Sədri idi. 1992-ci ilin oktyabrın 16-da 91 nəfər ziyalı Ümummilli liderimizə müraciət etdi. Müraciətdə qeyd edilirdi ki, “öz adımızdan və on minlərlə respublika vətəndaşı adından Sizdən xahiş edirik ki, təşəkkül tapan Yeni Azərbaycan Partiyasına rəhbərlik etməyə razılıq verəsiniz. Azərbaycan Sizin sözünüzü və qəti qərarınızı gözləyir”. Ümummilli lider Heydər Əliyev ziyalılara göndərdiyi 24 oktyabr 1992-ci il tarixli cavab məktubunda

Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasına və ona rəhbərlik etməyə razılıq verdi. Beləliklə, noyabrın 21-də 550 nəfərin iştirakı ilə Yeni Azərbaycan Partiyası təsis olundu və Ulu öndər Heydər Əliyev partiyanın Sədri seçildi. Ümum-milli lider Heydər Əliyevin rəhbərlik etdiyi Yeni Azərbaycan Partiyası qısa müddət ərzində təşkilatlandı, xalqın dəstəyi ilə 1993-cü ildə hakimiyyətə gəldi. Bu, xalqın Ümum-milli lider Heydər Əliyevə böyük inamının, Onun rəhbərlik etdiyi partiya dəstəyinin bariz ifadəsi idi.

- Yeni Azərbaycan Partiyasının ölkəmizin tərəqqi-sində, müstəqil dövlətçiliyimizin əsaslarının möhkəmlənməsində tarixi rolu və misilsiz xidmətləri barədə nə deyə bilərsiniz?

- Yeni Azərbaycan Partiyası yaranması Azərbaycanın ən yeni tarixinin möhtəşəm siyasi hadisəsi idi. Çünki bu partiya yarandıqdan sonra avanqard və mütərəqqi siyasi qüvvə kimi milli maraqlara xidmət edən siyasi fəaliyyəti ilə Azərbaycanın inkişafına fundamental töhfələr verdi, ölkədə sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin olunmasında misilsiz xidmətlər göstərdi.

Məlumdur ki, YAP müxalifət partiyası kimi yaranmışdı, həmin dövrdə özünün nümunəvi fəaliyyəti ilə müxalifətçiliyin sivil qaydaları və formalarını müəyyənləşdirdi, müxalifətçiliyin nə demək olduğunu cəmiyyətə nümayiş etdirdi. YAP göstərdi ki, müxalifətçilik xalqa, dövlətə qarşı fəaliyyət göstərmək deyil, sabitlik və tərəqqiyə xidmət edən mütərəqqi ideyalarla çıxış etmək, cəmiyyətin və ölkənin inkişafı üçün milli maraqlara əsaslanan fəaliyyət göstərməkdir. Ən əsası, Yeni Azərbaycan Partiyası müasir müstəqil Azərbaycanın siyasi sistemini formalaşdırdı, siyasi mədəniyyətin təşəkkülünü təmin etdi.

Əlbəttə, bütün bunlar Yeni Azərbaycan Partiyasının yüksək nüfuzunu şərtləndirən fundamental amillərdir. Təsədüfi deyil ki, bu gün partiyamızın sıralarında 700 mindən çox insan birləşib və onların mühüm bir hissəsi gənclərdən ibarətdir. Yeni Azərbaycan gəncliyi YAP-ın sıralarında uğurla təmsil olunur, partiyamız isə gənclərə xüsusi diqqət və qayğı göstərir, onların ictimai-siyasi həyatda fəal iştirakına geniş şərait və əlverişli imkanlar yaradır.

Hər hansı bir siyasi partiyanın gücünü və nüfuzunu müəyyən edən mühüm amillərdən biri onun seçkilərdə əldə etdiyi nəticələndir. Şübhəsiz ki, seçkilərin nəticələri partiyanın cəmiyyətdaxili siyasi proseslərdə yeri və rolunu müəyyən edir, insanların ona rəğbət və etimadını göstərir. Bu baxımdan, YAP bu günə qədər qatıldığı bütün seçkilərdə – bələdiyyə, parlament və prezident seçkilərində möhtəşəm zəfərlərin altına imza ataraq qələbələr partiyası olduğunu sübuta yetirib. Bu, hər şeydən əvvəl, YAP-ın öz gücünü xalqın dəstəyindən aldığını göstərir və partiyanın fəaliyyətinin Azərbaycan xalqı tərəfindən çox yüksək qiymətləndirilir.

Nəticə etibarilə, Yeni Azərbaycan Partiyası ötən 26 il ərzində Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsində, milli dövlətçiliyimizin əsaslarının gücləndirilməsində, inkişafa, sabitliyə, tərəqqiyə xidmət edən milli məqsədlərin reallaşdırılmasında və yeni hədəflərin müəyyənləşdirilməsində misilsiz xidmətlər göstərib.

- Azərbaycan xalqının Yeni Azərbaycan Partiyasına olan yüksək etimad və dəstəyinin əsasında, şübhəsiz ki, lider faktoru həlledici əhəmiyyətə malikdir. Bu barədə fikirləriniz nədən ibarətdir?

- Yeni Azərbaycan Partiyası güclü liderin ətrafında yaranmış partiyadır. Partiyanın yarandığı dövrə nəzər sa-

landa görürük ki, zəngin dövlətçilik və idarəetmə təcrübəsinə malik olan, ömrünü və bütün fəaliyyətini öz xalqına və dövlətinə xidmətə həsr edən bir şəxsiyyətin – Ümummilli lider Heydər Əliyevin Yeni Azərbaycan Partiyasına rəhbərlik etməsi partiyamıza olan inam, etimad və dəstəyi artırır. YAP-ın fəaliyyəti Heydər Əliyev siyasi xətti olaraq qəbul edilirdi. Bu səbəbdən YAP qısa müddət ərzində ümumxalq partiyasına çevrildi, Azərbaycanın tərəqqisinə xidmət edən fəaliyyətini uğurla davam etdirərək ölkəmizin möhtəşəm nailiyyətlər əldə etməsinə fundamental töhfələr verdi.

Bu gün də partiyamız öz fəaliyyətini Ümummilli lider Heydər Əliyevin ideyaları əsasında davam etdirir. Başqa sözlə, Yeni Azərbaycan Partiyası Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunun davamçısı Prezident İlham Əliyevin Sədrliyi ilə öz fəaliyyətini müvəffəqiyyətlə davam etdirir, qatıldığı bütün seçkilərdə parlaq qələbələr qazanır. Bu gün Azərbaycanda YAP-a rəqib ola biləcək hər hansı bir siyasi qüvvə mövcud deyil. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Yeni Azərbaycan Partiyası dünənin, bu günün və gələcəyin partiyasıdır.

Təsadüfi deyil ki, ölkəmiz Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə böyük inkişaf yolu keçib, bütün sahələrdə möhtəşəm nailiyyətlər əldə edilib. Yeni zirvələr fəth edən Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı, verilən hər bir vədin konkret əməli işdə öz təsdiqini tapması xalq-iqtidar birliyini daha da möhkəmləndirib, vətəndaşların Prezident İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşməsinə təmin edib. Xalqımız Azərbaycanın son 15 ildə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən uğurlu siyasətin fonunda böyük inkişaf yolu keçməsinə, bu hərtərəfli və dinamik in-

kişafın bütün sahələri əhatə etməsini çox yüksək qiymətləndirir. Azərbaycan vətəndaşları ölkəmizin inkişafının, sabitliyin davam etməsini istəyir, iqtidarın həyata keçirdiyi siyasətə mütləq inam və etimadlarını ifadə edirlər. Yəni xalq Azərbaycanda inkişaf və sabitliyin davamlı olması üçün Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən siyasəti dəstəkləyir.

- Siyavuş müəllim, Yeni Azərbaycan Partiyası geniş beynəlxalq əlaqələrə malikdir. YAP həm Avropanın, həm də Asiyanın bir çox ölkələrinin aparıcı siyasi partiyaları ilə ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələrini inkişaf etdirir, partiyalar səviyyəsində beynəlxalq qurumlarda uğurla təmsil olunur. Bununla bağlı nə söyləmək olar?

- Əlbəttə, geniş – çoxşaxəli beynəlxalq əlaqələrə malik olan Yeni Azərbaycan Partiyası müxtəlif ölkələrin siyasi partiyaları və demokratik təsisatları ilə qurduğu işgüzar və səmimi münasibətləri uğurla davam etdirir. Bir çox ölkələrin aparıcı siyasi partiyaları arasında intensiv, səmərəli görüşlər keçirilir, fikir və təcrübə mübadilələri aparılır. Partiyamız 51 ölkənin təmsil olunduğu siyasi partiyaların “Asiya Siyasi Partiyaları Beynəlxalq Konfransı” (İCAPP), Avropa Xalqları Partiyası (EPP) kimi qurumlarda çox fəal təmsil olunur. Yeni Azərbaycan Partiyası nüfuzlu beynəlxalq qurumda təmsil olunmaqla, həm də Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması istiqamətində mühüm tribuna əldə edib. Bununla yanaşı, YAP-ın təşkilatçılığı ilə Bakıda müxtəlif mövzularda mötəbər tədbirlər – konfranslar keçirilir ki, bu da həm Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, həm də partiyamızın beynəlxalq əlaqələrinin daha da genişləndirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir.

YENİ AZƏRBAYCAN PARTİYASI QARŞIDAN GƏLƏN PARLAMENT SEÇKİLƏRİNƏ BÖYÜK İNAMLA GEDİR

Parlament seçkilərinə hazırlıqla bağlı -
AZƏRTAC-a müsahibəsini təqdim edirik.

- Siyavuş müəllim, ölkəmizdə seçkiqabağı ictimai-siyasi vəziyyəti necə xarakterizə edərsiniz?

- Ümumiyyətlə, seçkilər hər bir ölkənin siyasi həyatında çox mühüm amildir. Seçkilər, həmçinin demokratiyanın bir ifadəsi, göstəricisidir. Ona görə də bütün dövlətlərdə bu məsələ daim diqqət mərkəzində olur. Təbii ki, demokratik, sabit ölkələrdə seçkilər yüksək səviyyədə keçirilir. Bu baxımdan ictimai-siyasi vəziyyətin rolu da mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Hazırda dünyada hansı proseslərin baş verəsinin şahidiyik. Bu gün bir sıra regionlarda vəziyyət çox mürəkkəbdir. Həmin bölgələrdə qanlı toqquşmalar baş alıb gedir, hər gün yüzlərlə insan həyatını itirir. Belə vəziyyətin yaranmasında

müəyyən beynəlxalq güclərin öz maraqlarını təmin etmək siyasəti dayanır. Təəssüf doğuran hal odur ki, bu, çox zaman dövlətlərə və xalqlara qarşı demokratiya və insan haqları pərdəsi altında həyata keçirilir. Bu səbəbdən də ayrı-ayrı xalqlar fəlakətlərlə üzləşirlər. Artıq bir reallıqdır ki, dünyada beynəlxalq qayda-qanunlar işləmir. Müəyyən güclər beynəlxalq qanunları öz bildikləri kimi yönəltməyə və öz maraqları çərçivəsində tətbiq etməyə çalışırlar.

Təbii ki, belə təhdidlər bizim regiondan da yan keçmir. Bilirsiniz ki, Azərbaycanın müstəqilliyini, inkişafını və güclü dövlət olmasını istəməyən qüvvələr var. Yəqin ki, müstəqilliyimizin ilk illərini xatırlayırsınız. Ölkəmizdə dərin ictimai-siyasi böhran hökm sürürdü, sosial-iqtisadi durum da ağır idi. Təbii ki, belə vəziyyət müəyyən daxili və xarici qüvvələrin maraqlarına cavab verirdi. 1993-cü ildə Azərbaycan artıq məhv olmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qalmışdı. Amma Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıtması ilə bu təhlükəyə son qoyuldu və Azərbaycanı parçalamaq istəyən qüvvələrin arzuları gözündə qaldı. Ulu öndər Heydər Əliyev qısa müddətdə Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitliyi bərqərar etdi. Amma həmin qüvvələr hər zaman cəhdlər göstərərək ki, ölkəmizdə ictimai-siyasi sabitlik pozulsun, vətəndaş qarşıdurması baş versin. Çünki sabitlik olmasa heç bir cəmiyyət inkişaf edə bilməz. Lakin belə qüvvələr və onların buradakı əlaltılarının niyyətləri sonrakı dövrlərdə də cəhdlər göstərsələr də, bu cəhdlər iflasa uğrayıb. Çünki ölkəmizdə möhkəm ictimai-siyasi sabitlik və vətəndaş həmrəyliyi mövcuddur. Xalqla hakimiyyətin birliyi bu qüvvələrin niyyətlərini puç edir. Azərbaycanda sivil, intellektual cəmiyyət formalaşıb və bu cəmiyyət dünyada baş verən prosesləri yaxşı dərk edir. Ona görə də, bizim ən böyük uğurlarımızdan biri olan sabitliyin qorun-

masına bütün cəmiyyət dəstək verir.

Bütün bunların əsasında da əminliklə deyə bilərik ki, cəmiyyətimiz növbəti parlament seçkilərinə yüksək əhval-ruhiyyə ilə gedir. Ölkəmizdə seçkiqabağı mühit normaldır, ictimai-siyasi sabitlik, mükəmməl seçki sistemi mövcuddur. Azərbaycanın beynəlxalq standartlara cavab verən seçki qanunvericiliyi var və bu Seçki Məcəlləsi ilə azad, şəffaf və demokratik seçkilər keçirmək tam mümkündür. Ötən illərin təcrübəsi də bunu deməyə əsas verir. Eyni zamanda, artıq bir sıra siyasi partiyalar da seçkilərdə iştirak edəcəklərini bəyan ediblər və hazırlıq işlərini aparırlar. Azərbaycanda xeyli sayda siyasi partiya fəaliyyət göstərir və onlar qanunvericiliyin tələbləri əsasında bu seçkilərdə iştirak edə bilərlər. Eləcə də hər bir vətəndaş qanunvericiliyə uyğun olaraq bu seçkilərdə iştirak etmək hüququna malikdir. Azərbaycanda keçirilən bütün seçkilərdə mübarizə aparən tərəflərə bərabər imkanlar yaradılır. Bu baxımdan qarşıdan gələn parlament seçkilərində də belə olacaq. Artıq yaxın zamanlarda parlament seçkilərinə rəsmi start veriləcək.

- Yeni Azərbaycan Partiyası noyabrda keçiriləcək parlament seçkilərinə necə hazırlaşır?

- Bütövlükdə biz partiya olaraq seçki kampaniyasına rəsmi start verilməmişdən xeyli əvvəl hazırlıq işlərinə başlayırıq. Bu mənada YAP-ın İdarə Heyəti seçkilərə hazırlıqla bağlı fevral ayında qərar qəbul edib. Ondan sonrakı dövrdə isə partiyanın rayon və şəhər təşkilatlarının bu seçkilərə tam səfərbər olunması işlərinə başlanılıb. Parlament seçkiləri ilə əlaqədar partiyamızın müvafiq proqramı var. YAP-ın İdarə Heyətinin qərarına uyğun olaraq seçkilərlə bağlı hazırlıq işləri davam edir.

Bir müddət öncə Milli Məclisə seçkilərlə əlaqədar Ye-

ni Azərbaycan Partiyasının Mərkəzi Seçki Qərargahı yaradılıb. Hazırda YAP Mərkəzi Seçki Qərargahının rayon şöbələrinin zona müşavirələri keçirilir, həmin müşavirələrdə müvafiq tövsiyə və tapşırıqlar verilir.

Ümumiyyətlə, partiyamızın seçki təcrübəsi böyükdür. Demək olar ki, ölkəmizdə üç seçki (prezident, bələdiyyə və parlament) ardıcıl şəkildə keçirilir. Hər dəfə keçirilən bu seçkilərdə də partiyamız öz təcrübəsindən və dünya praktikasından bəhrələnərək özünün seçki texnologiyalarını da tətbiq edir. Əvvəlki seçkilərdə əldə etdiyimiz təcrübəni, yəni seçki texnologiyalarını qarşıdan gələn parlament seçkilərində tətbiq etməyi düşünürük. Bunun əsasında biz həm dünya praktikasını öyrənirik, həm də öz təcrübəmizi təkmilləşdiririk.

Artıq seçki kampaniyamızda iştirak edəcək partiya fəalları demək olar ki, müəyyənləşdirilib. Buraya namizədlər üçün imza toplayacaq şəxslər, məşvərətçi səs hüquqlu üzvlər, müşahidəçilər, təbliğat qrupları və s. daxildir. Məlumat üçün bildirim ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının deputatlığa namizədlərinin qeydiyyatına alınması üçün imza toplayacaq 1250 şəxs müəyyənləşib. Seçki Məcəlləsinə əsasən, namizədin qeydiyyatına alınması üçün 450 seçici imzası toplanmalıdır və 10 faiz də artıq imza vərəqi verilir. Bu da təxminən 500 imza edir. Bir vərəqdə isə 50 imza olur. Ona görə də 125 seçki dairəsinin hər birinə 10 nəfər imza toplayan şəxs təhkim etmişik. Nəzərdə tutmuşuq ki, bir imza vərəqini partiyanın fəallarından biri götürsün və imza toplansın.

Seçki Məcəlləsində və Mərkəzi Seçki Komissiyasının qəbul etdiyi təlimatlarda imza toplayan şəxslərin hüquq və vəzifələri, kimlərin imza toplaya biləcəyi, imza verən şəxslər kimlər ola bilər, yaxud harada imza toplanıla bilər kimi məsələlər aydın formada göstərilib. İmza toplayacaq şəxs-

lərin istifadə etməsi üçün həmin təlimatlardan çıxarışlar hazırlamışıq. Artıq həmin insanlara treninqlər keçirilir. Qanunvericilikdə və MSK-nın təlimatlarında nəzərdə tutulan məsələlər onlara əyani formada izah olunur. YAP-ın Mərkəzi Seçki Qərargahında və onun rayon-şəhər şöbələrində iş bölgüsü aparılıb, imza toplayan şəxslərin hər birinə nəzarət mexanizmi yaradılıb. Bəzi rayon və şəhərlərin ərazisində 4 seçki dairəsi var. Ona görə də YAP Mərkəzi Seçki Qərargahının bəzi rayon və şəhərlər üzrə yerli şöbələrində təxminən 40 nəfər imza toplayan şəxs təyin edilib. Seçki qərargahının üzvləri arasında hər dairə üzrə iş bölünüb. İmza toplama kampaniyasında hər 10 nəfərə seçki qərargahının bir üzvü rəhbərlik edəcək.

Eyni zamanda, qeyd etdiyim kimi, partiyamızın bütün dairə və məntəqələrdə müşahidəçiləri olacaq. Parlament seçkilərində hər dairə və məntəqəyə bir müşahidəçi və bir məşvərətçi səs hüquqlu üzv təyin olunacaq. Yəni, seçkiləri YAP-ın təxminən 5500-ə yaxın müşahidəçisi izləyəcək. Hazırda onlara treninqlər keçirilir, seçkidə müşahidəni necə aparmaları izah olunur. Bir məqamı da bildirim ki, qanunvericilik seçki ilə məşğul olan QHT təmsilçilərinin və heç bir qurumu təmsil etməyən vətəndaşların da seçkidə müşahidə aparmasına imkan verir. Bu baxımdan YAP üzvlərinin öz şəxsi təşəbbüsləri ilə seçkilərdə müşahidəçi kimi iştirak etməsi istisna deyil.

Biz həm də mütəmadi olaraq seçici siyahıları üzərində işləyirik, elektoratı öyrənirik. Artıq bu yöndə qruplar bir müddətdir ki, fəaliyyət göstərir. Eyni zamanda, öz tərəfimizdən müəyyən araşdırmalar aparırıq, seçicinin xüsusiyyətlərini öyrənirik. Yəni, onun mövqeyini və tam detallarını dəqiqləşdiririk. Təbii ki, bu da gələcəkdə təbliğat-təşviqat

işinin aparılmasında, seçicilərin səsverməyə gəlməsində, onlara aid müxtəlif proqramların hazırlanmasında çox yaxından kömək göstərir. Bu yöndə də bizdə tədqiqat işləri davam etməkdədir. Seçki kampaniyasına rəsmi start verildikdən sonra qanunvericiliyə uyğun olaraq işlərimizi davam etdirəcəyik.

Ümumiyyətlə, YAP Milli Məclisə keçirilən bütün seçkilərdə partiya olaraq iştirak edib. Qarşıdan gələn seçkilərdə də bütün dairələrdən namizəd irəli sürəcəyik. Biz maksimum dərəcədə çalışacağıq ki, bütün seçkilərdə qələbə qazandığımız kimi, qarşıdan gələn parlament seçkilərində də böyük uğur əldə edək.

- Budəfəki seçkilərdə YAP-ın platformasında yeniliklər varmı?

- Yeni Azərbaycan Partiyası hər zaman seçkilərə yeniliklərlə gedir. Təbii ki, bu yeniliklər seçki platformasında da öz əksini tapır. Biz seçkilərə vahid platforma ilə gedirik. Yəni hər bir namizədımız öz təbliğatını bu platforma çərçivəsində quracaq.

Qarşıdan gələn parlament seçkilərində də seçki platformasında yeniliklər əksini tapacaq. Burada Azərbaycanın qazandığı uğurlar qeyd olunmaqla yanaşı, ölkəmizin inkişafı ilə bağlı gələcək hədəflər, qarşıda duran məqsəd və vəzifələr, qanunvericilik məsələləri və s. mühüm məqamlar vurğulanacaq. Ümumiyyətlə, bütün seçkilər zamanı YAP-ın platformaları real, aktual məsələləri əhatə edir. Partiyamız yarandığı vaxtdan qarşıya hədəf olaraq Azərbaycanı inkişaf etmiş, güclü dövlətə çevirmək məqsədi qoyub. Artıq hakimiyyətdə olan partiya kimi bu istiqamətdə çox böyük nəticələr əldə etmişik. Amma qarşıda hələ də böyük vəzifələr, hədəflərimiz var. Ona görə də bu məqsədə doğru inamla irəli getməkdə qərarlıyıq.

Konkret olaraq YAP-ın parlament seçkiləri ilə əlaqədar platformasına gəlinə, bu, qanunvericiliyə uyğun olaraq seçki kampaniyasının təbliğat-təşviqat mərhələsində açıqlanacaq.

- Seçkilərdə xarici müşahidəçilərin iştirakı ilə bağlı hər hansı bir dəyişiklik gözlənilirmi?

- Bütövlükdə, seçki prosesinin vacib elementlərindən biri də müşahidəçilik institutudur. Məlum olduğu kimi, Azərbaycan dövləti daim keçirilən seçkilərin geniş beynəlxalq müşahidəçilər missiyaları tərəfindən izlənməsinə maraqlıdır. Məhz buna görə də müvafiq strukturlar tərəfindən bir sıra beynəlxalq təşkilatlara, ölkələrin parlamentlərinə və digər qurumlara seçkiləri izləmək üçün dəvətlər göndərilir. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda seçkiləri müşahidə etmək üçün prosedurlar çox sadədir. Bunun nəticəsində də hər seçkini minlərlə müşahidəçi izləmək imkanı qazanır. Məsələn, fakt üçün deyim ki, 2013-cü il oktyabrın 9-da keçirilən prezident seçkilərini on minlərlə yerli, 1400 nəfərə qədər isə beynəlxalq müşahidəçi izləmişdi.

Belə ki, Avropa Şurası Parlament Assambleyası, Avropa Parlamenti, Müstəqil Dövlətlər Birliyi, TürkPA, Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyası, ATƏT Parlament Assambleyası və digər bir sıra beynəlxalq qurumların müşahidə missiyaları ölkəmizdə keçirilən seçkiləri izləyirlər.

Yeni Azərbaycan Partiyası da ölkəmizdə keçirilən bütün seçkiləri daha çox beynəlxalq müşahidəçilərin izləməsinin tərəfdarıdır. Çünki bununla, dünya ictimaiyyəti Azərbaycanın demokratik dövlət olduğunun, seçkilərin isə azad, şəffaf və ədalətli keçirildiyinin şahidi olurlar. Doğrudur, bəzi təşkilatların müşahidə missiyaları seçkinin necə keçir

rilməsindən asılı olmayaraq, onun demokratikliyinə kölgə salmaq istəyirlər. Biz əvvəlki təcrübələrdən bunu görmüşük. Amma belə təşkilatlar çox deyil və onların qərəzli hesabatları ciddi qəbul olunmur. Eyni zamanda, hansısa təşkilatın seçkilərin nəticələri haqqında rəyi Azərbaycan xalqının iradəsinə təsir edə bilməz. Artıq bunu həmin qüvvələr də anlayırlar ki, qeyri-obyektiv hesabatlar hazırlamaqla heç bir şeyə nail ola bilməyəcəklər. Çünki seçki məsələsində Azərbaycan xalqının iradəsi və mövqeyi bizim üçün əsasdır.

Nəzərinizə çatdırım ki, Azərbaycanda keçirilən seçkiləri YAP-ın üzv olduğu və əməkdaşlıq etdiyi siyasi partiyaların birləşdiyi beynəlxalq qurumlar da müşahidə edirlər. Bunlardan Asiya Siyasi Partiyaları Beynəlxalq Konfransının (ICAPP), Latin Amerikası və Karib dənizi ölkələri siyasi partiyaları təşkilatının (COPPPAL) adını çəkə bilərəm. Biz qarşıdan gələn seçkilərdə də bu təşkilatların seçkiləri izləməsinin tərəfdarıyıq.

- Seçkilərdə YAP-ın qələbəsini şərtləndirəcək amillər barədə nə deyərdiniz?

- Qeyd edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası qarşıdan gələn parlament seçkilərinə böyük inamla gedir. Bu inam üçün bizim kifayət qədər əsaslarımız var. Partiyamızın Sədri, cənab Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində Azərbaycanın sürətli inkişafı, qazanılan uğurlar seçkilərdə qələbəmizi şərtləndirən əsas amildir. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi siyasət bu gün uğurla həyata keçirilir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bu siyasəti layiqincə davam etdirməsi nailiyyətlərimizi ildən-ilə artırır.

Bu gün elə bir sahə yoxdur ki, orada inkişaf baş verməsin. Azərbaycan inkişaf baxımından region dövlətləri

arasında ön sıralardadır. Son parlament seçkilərindən keçən beş ilə nəzər salsaq, bu dövrdə ölkəmizdə çox böyük dəyişikliklər baş verib. İqtisadiyyat artıb, əhalinin rifahı yüksəlib, Azərbaycan dünyada söz sahibi olan dövlətə çevrilib, regionlarımız sürətlə inkişaf edir, bölgələrdə sosial məsələlər həll olunur və s. Bu gün Azərbaycan nüfuzlu beynəlxalq tədbirlərin keçirildiyi məkana çevrilib. İlk Avropa Oyunlarının yüksək səviyyədə təşkil olunması və keçirilməsi bunun əyani göstəricisidir.

Yəni, biz beş il əvvəl seçkilərə gedərkən insanlara verdiyimiz vədlər yerinə yetirilib. Ən əsası odur ki, Azərbaycan dövləti milli maraqlarımıza uyğun siyasət həyata keçirir və bu da xalqımız tərəfindən birmənalı olaraq dəstəklənir.

Bütün bunlarla yanaşı, 650 mindən çox üzvü olan Yeni Azərbaycan Partiyası böyük seçki təcrübəsinə malikdir. Biz bütün dövrlərdə uğurlu seçki kampaniyası həyata keçirərək inamlı qələbələr qazanmışıq. Qarşıdan gələn parlament seçkilərində də qələbəmizi şərtləndirəcək amillərdən biri də məhz budur. Partiyamızın böyük seçki təcrübəsi olan minlərlə üzvü var və onlar hər seçki kampaniyasında qarşıya qoyulan vəzifələri ləyaqətlə yerinə yetirirlər. Qələbələrimizin qazanılmasında onların da zəhməti şübhəsiz ki, böyükdür. Bu gün YAP ölkəmizin ən güclü, ən mütəşəkkil, ən monolit siyasi qüvvəsidir. Biz bu gücü xalqımızdan alırıq. Azərbaycanda YAP ilə rəqabət apara biləcək siyasi qüvvə yoxdur. Növbəti parlament seçkilərində də xalqımızın etimadına, üzvlərimizin sədaqətinə, fədakarlığına güvənərək parlaq qələbə qazanacağımıza inanırıq.

YENİ AZƏRBAYCAN PARTİYASI BƏLƏDİYYƏ SEÇKİLƏRİNƏ İNAMLA GEDİR

-Siyavuş müəllim, məlum olduğu kimi, dekabrın 23-də ölkəmizdə növbəti bələdiyyə seçkiləri keçiriləcək. Yeni Azərbaycan Partiyası bu seçkilərə ciddi şəkildə hazırlaşır. Bu seçkilərin əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

- Əlbəttə ki, bələdiyyələrin yerli demokratiyanın inkişafında mühüm rol oynadığını nəzərə alsaq, qarşıdan gələn seçkilər böyük əhəmiyyət kəsb edir. Çünki ilk növbədə, bələdiyyələrin səmərəli fəaliyyəti idarəetmənin daha da təkmilləşdirilməsi baxımından önəmlidir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycanda həyata keçirilən inkişaf strategiyasının fonunda reallaşdırılan demokratik islahatlar mütəmadi xarakter daşıyır. Azərbaycan siyasi, hüquqi, iqtisadi islahatları davam etdirmək əzmindədir və həyata keçirilən bütün tədbirlər ölkəmizin davamlı inkişafına xidmət edir. Eyni zamanda, Azərbaycan hüquqi

dövlətdir və ölkəmizdə demokratik seçki sistemi formalaşmış. Azərbaycanda mükəmməl seçki qanunvericiliyi var və bu hüquqi baza beynəlxalq standartlara tam uyğundur. Məhz bunun nəticəsidir ki, ildən-ilə seçki təcrübəsi təkmilləşdirilir və ölkəmizdə demokratik, şəffaf seçkilər keçirilir. Ümumiyyətlə, ölkəmizin ən güclü siyasi qüvvəsi olan YAP bütün seçkilərdə qələbə qazanıb. Qarşıdan gələn seçkilərdə də qələbəni təmin etmək üçün partiyamız tərəfindən zəruri addımlar atılır. Bilirsiniz ki, YAP İdarə Heyətinin seçkilərlə bağlı müvafiq qərarı var və bu qərara uyğun olaraq tədbirlər planı hazırlanıb. YAP seçkilərin keçirilməsində böyük və zəngin təcrübəyə malikdir. Bu mənada dekabr ayında keçiriləcək bələdiyyə seçkilərində də qazanılan təcrübədən səmərəli istifadə olunacaq.

- Yeni Azərbaycan Partiyası bələdiyyə seçkiləri kampaniyasının indiki mərhələsində nə kimi işlər görür?

- Qeyd etdiyim kimi, Yeni Azərbaycan Partiyası bələdiyyə seçkilərinə ciddi şəkildə hazırlaşır. Partiyanın Mərkəzi Seçki Qərargahı da bələdiyyə seçkiləri ilə bağlı çevik, operativ fəaliyyət göstərməkdədir. Bütövlükdə partiya və onun fəal üzvləri seçki kampaniyasının yüksək səviyyədə keçirilməsi üçün tam səfərbər olunublar. Partiyanın Mərkəzi Seçki Qərargahı rayon və şəhər təşkilatları ilə sıx əlaqə qurur və seçki prosesinin gedişini diqqət mərkəzində saxlayır. İndiyə qədər partiyanın yerli təşkilatlarından namizədlərin irəli sürülməsi, onların imza vərəqələri götürməsi, müvafiq sənədlərin dairə seçki komissiyalarına təqdim olunması, imzatoplama prosesi, namizədlərin DSK-lar tərəfindən qeydiyyatla alınması və s. seçki fəaliyyəti haqda YAP-ın Mərkəzi Seçki Qərargahına operativ məlumatlar verilib.

Eyni zamanda, Mərkəzi Seçki Qərargahının əməkdaşları da bölgələrlə mütəmadi əlaqə saxlayaraq yerli təşkilatların fəaliyyətini koordinasiya edirlər.

YAP olaraq vaxtında imza toplama kampaniyasını həyata keçirmişik və bütün namizədlərimizin imza vərəqələri müvafiq sənədlərlə birlikdə dairə seçki komissiyalarına təqdim olunub. Ümumiyyətlə, qeyd edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası hər bir seçkiyə çox yüksək səviyyədə hazırlaşır. Biz hər zaman seçki prosesində müasir texnologiyalardan istifadə edirik və seçki praktikası da mütəmadi olaraq təkmilləşdirilir. Bu məqsədlə partiyamızın nümayəndələri müxtəlif ölkələrdə keçirilən seçki prosesini izləyir, onların istifadə etdiyi seçki texnologiyaları ilə tanış olur və s. Həmçinin, bir sıra ölkələrdə keçirilən seçkilərdə bizim partiya üzvlərimiz müşahidəçi kimi iştirak edirlər. Təbii ki, onlar həmin ölkələrin də təcrübəsini öyrənərək və yerli xüsusiyyətləri nəzərə almaqla Azərbaycanın seçki təcrübəsində tətbiq edirlər. Məsələn, Türkiyədə, Avropanın ayrı-ayrı ölkələrində, MDB ölkələrində keçirilən seçkilərə biz mütəmadi olaraq öz nümayəndələrimizi göndəririk ki, onların seçki təcrübəsini, seçki qərargahlarının iş praktikasını öyrənsin. Təbii ki, özümüzün də bu sahədə kifayət qədər təcrübəmiz var.

YAP qarşıdan gələn bələdiyyə seçkilərinə də inamla gedir. Partiya hələ xeyli öncədən özünün seçki planını hazırlayıb və buna uyğun mərhələli şəkildə seçkilərin həyata keçirilməsi üçün lazımı addımları atır. Beləcə, qrafikə uyğun olaraq işlər davam edir. Bütövlükdə, seçkilərlə bağlı işlər bir neçə mərhələdən ibarətdir. Bunu ilkin, seçkilər elan olunduqdan sonrakı dövr və yekun mərhələ kimi təsnifatlandırmaq olar. İlkin mərhələdə, əsasən YAP-ın rayon və şəhər təşkilatlarında seçki qərargahları yaradıldı. Seçki qə-

rəqəmlərində seçki təcrübəsi olan partiya üzvləri təmsil olunurlar. Həmçinin, gənclərin, qadınların və fəalları bu işə cəlb olunması da əsaslı şəkildə özünü göstərdi. Biz 84 rayon və şəhər üzrə seçki qərarı formalaşdırmış və burada qərarı üzvləri fəaliyyət göstərir. Sonradan isə biz bu qərarı üzvləri üçün treninqlər keçirdik. Çünki bələdiyyə seçkiləri digər seçkilərdən öz spesifikasiyasına görə fərqlidir. Bələdiyyə seçkilərində namizədlər çoxluq təşkil edir. Əgər partiya tərəfindən prezident seçkilərində bir, parlament seçkilərində 125 namizəd irəli sürülürsə, bələdiyyə seçkilərində isə Azərbaycanda 1607 bələdiyyəyə 15035 nəfərlik yer üçün namizəd irəli sürülməlidir və onların sənədləşmə işi aparılmalıdır. Bu baxımdan da bələdiyyə seçkilərində seçki qərarlarının üzərinə düşən iş digər seçkilərdən daha çoxdur. Məhz buna görə də, seçki qərarı nümayəndələrinə treninqlər keçirilib.

Seçki günü elan olunana qədər YAP seçki prosesi ilə məşğul olacaq şəxsləri (məşvərətçi səs hüquq olan üzvlər, imza toplayanlar, müşahidəçilər və s.) müəyyənləşdirib. Onlar seçki qanunvericiliyinə müvafiq şəkildə öz missiyalarını yerinə yetirməlidirlər və yetirirlər. Oktyabr ayının 23-də YAP İdarə Heyəti tərəfindən bələdiyyə seçkilərində səlahiyyətli nümayəndələr təyin olunub. Ümumilikdə, partiyanın 204 nəfər səlahiyyətli nümayəndəsi var ki, hər dairə üzrə 2 nəfər səlahiyyətli nümayəndə təyin olunub. Eləcə də, ümumrespublika üzrə səlahiyyətli nümayəndələr də var. Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən xüsusi lövhəciklər alınıb ki, səlahiyyətli nümayəndələr müvafiq ərazilər üzrə YAP-ı təmsil edirlər. 25 oktyabrda isə partiyanın İdarə Heyətinin qərarı ilə bütün dairə və bələdiyyələr üzrə YAP-in namizədləri irəli sürüldü. Oktyabrın 29-da hazırlanmış sə-

nədlər dairə seçki komissiyalarına təqdim olundu. Bundan sonra isə Seçki Məcəlləsinə uyğun olaraq bir neçə gün müddətində DSK o sənədləşməni yoxlayıb müvafiq qərarlar qəbul etməkdədir.

- Bu günə qədər Yeni Azərbaycan Partiyasının namizəd kimi irəli sürdüyü şəxslərin qeydə alınması statistikasını necədir?

- YAP tərəfindən ilkin olaraq 15 min nəfərdən çox şəxsin namizədliyi irəli sürülmüşdü və onlardan da 15 min nəfərə yaxını imza vərəqələri almışdı. Artıq bir neçə gün öncə imzatoqlama kampaniyası uğurla başa çatıb və imza vərəqələri müvafiq sənədlərlə birlikdə dairə seçki komissiyalarına təqdim olunub. Konkret rəqəmlə desək, 15035 nəfər namizəd irəli sürmüşdük. Onların da 14 861-i dairə seçki komissiyalarında namizəd kimi qeydiyyatda alınıb. Biz bütövlükdə 15035 bələdiyyənin hamısına namizəd irəli sürmüşük. Bələdiyyə seçkilərinin bir tələbi ondan ibarətdir ki, namizəd olmaq istəyən şəxslər gərək yaşayış qeydiyyatında olduğu ərazidə bu prosesi həyata keçirsin. Yəni bir ərazidə qeydiyyatda olan şəxslər digər ərazidə bələdiyyəyə namizədliyini irəli sürə bilməz. Elə nümayəndələr var idi ki, faktiki həmin ərazidə yaşasa da, amma başqa yerdə yaşayış qeydiyyatındadır. Buna görə də, bir neçə nəfərə dairə seçki komissiyaları tərəfindən imza vərəqələri verilmədi. Eyni zamanda, səhhəti ilə əlaqədar olaraq öz namizədliyini geri götürənlər də oldu. Bu səbəblərdən təxminən 174 nəfərə imza vərəqələri verilmədi. Onlar istisna olunmaqla bütün bələdiyyələrə namizədlərimiz irəli sürülüb. Qeydə alınan namizədlərin bütün sənədləri təqdim olunub, yoxlanılıb və bələdiyyəyə namizəd kimi qeydiyyata keçərək, xüsusi lövhəciklərlə təmin olunublar.

Bundan əlavə, YAP həm Mərkəzi Seçki Komissiyası-

na, həm də dairə və məntəqə seçki komissiyalarına bir nəfər müşahidəçi və bir nəfər məşvərətçi səs hüquqlu üzvü təyin etməlidir. Artıq MSK üzrə nümayəndəmiz təyin olunub. DSK və məntəqə seçki komissiyalarına da məşvərətçi səs hüquqlu üzvlər təyin ediləcək. Çünki seçki qanunvericiliyi YAP-a bu hüququ verir. Belə ki, Seçki Məcəlləsinə əsasən bələdiyyələrin yarısından çoxunda namizəd irəli sürən partiya vahid formada təbliğat işini apara bilər, həmçinin, hər dairə və məntəqəyə 1 nəfər məşvərətçi səs hüquqlu üzv ilə müşahidəçi təyin edə bilər. Dekabrın 1-dək bu proses başa çatacaq. Onlar üçün qanunlardan, Seçki Məcəlləsindən, MSK-nın təlimatlarından çıxarışlar çap olunub.

- Partiyamız bələdiyyə seçkiləri kampaniyasının təbliğat-təşviqat mərhələsinə necə hazırlaşır?

- Qanunvericiliyə əsasən, seçki gününə 23 gün qalmış təbliğat-təşviqat prosesi başlayır. Beləliklə də, bələdiyyə seçkiləri kampaniyasının təbliğat-təşviqat mərhələsinə dekabrın 1-dən start veriləcək. Bununla bağlı da hazırlıq işlərimiz görülür. Belə ki, YAP bütün bələdiyyələrdə özünün namizədlərinin vahid formada hazırlanmış plakatlarını çap etdirib. 1607 bələdiyyənin hər birində YAP-ın vahid plakatları olacaq. Bununla belə, partiya ayrı-ayrı bukletlər, təbliğat-təşviqat materialları hazırlayıb.

Dekabrın 1-də qruplar hazırdır ki, plakatların asılması, paylanması ilə məşğul olacaq. Və iki hissədən ibarət seçicilərlə təbliğat görüşləri keçirəcəyik. Dairə seçki komissiyalarının müəyyən etdiyi açıq və qapalı yerlərdə seçicilərlə görüşlər olacaq. Qruplardan biri mərkəzdən olan səlahiyyətli nümayəndələr, təbliğat-təşviqat qrupunun üzvləri və s. İkincisi isə rayon seçki qərargahlarının təbliğat qrupları olacaq. Onlar da rayonlarda bu prosesi fəal surətdə həyata

keçirəcəklər. Ölkə üzrə bələdiyyələrin hər birində görüşlər olacaq ki, onların da qrafikləri hazırdır. Bizim təbliğat kampaniyamız dekabrın 22-ə qədər davam edəcək. Beləliklə, YAP bu seçkilərdə də çox fəal təbliğat kampaniyası həyata keçirməyi nəzərdə tutur.

- İndiyə qədər ölkəmizdə bir neçə bələdiyyə seçkisi keçirilib. Sizcə, son seçkilərdən keçən müddət ərzində bələdiyyələrin fəaliyyətində daha hansı yeniliklər özünü göstərir?

- Bildiyiniz kimi, ölkəmizdə bələdiyyə seçkiləri 1999-cu, 2004-cü və 2009-cu illərdə keçirilib. Son, 2009-cu ilin bələdiyyə seçkiləri isə xüsusilə yaddaqalan oldu. İlk növbədə, deyə bilərəm ki, həmin seçkilərə gedərkən Azərbaycan da bu institutun artıq 10 yaşı var idi və müəyyən təcrübə əldə olunmuşdu. Eyni zamanda, bu dəfə kadrların seçilməsi, gənclərə və qadınlara üstünlük verilməsi son seçkilərin daha çox maraq kəsb etməsinə səbəb oldu. Bu gün Azərbaycan bələdiyyələrində qadınların və gənclərin təmsilçiliyi xeyli yüksəkdir. Son seçkilərdə mütəxəssislərin say faizi, ali savadlı insanların bələdiyyələrdə təmsilçiliyi də artdı. Nəzərinizə çatdırım ki, partiyamız bu müsbət təcrübəni qarşıdan gələn seçkilərdə də davam etdirəcək. Belə ki, namizəd irəli sürərkən daha çox ali təhsilli insanlara, gənclərə və qadınlara üstünlük vermişik.

- Siyavuş müəllim, radikal müxalifət partiyaları bələdiyyə seçkilərində iştirak etmir və fəal seçki kampaniyası aparmır. Onların bu addımını hansı amillərlə izah edərdiniz?

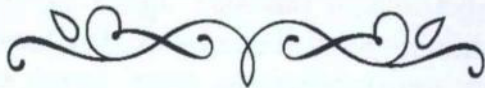
- Müxalifətin bələdiyyə seçkilərində iştirak etməməsinin iki səbəbi var. Bələdiyyə seçkiləri böyük seçkidir. Bu seçkilərdə 15 mindən artıq fəal insanın namizədliyi irəli sürülməlidir. Onlar əhali tərəfindən tanınmalı, imza toplayıb

qeydiyyatdan keçməlidir. Radikal müxalifətin isə belə potensialı yoxdur. Bu potensial, sosial baza, eloktorat olmadığı üçün onlar çalışırlar ki, seçki prosesinə kölgə salsınlar, guya bələdiyyələrin səlahiyyətləri yoxdur və s. Amma əslində, hər hansı siyasi partiyanın yerli strukturlarının möhkəmlənməsi, formalaşması, əhali arasında nüfuzun artması üçün bələdiyyə seçkiləri ən vacib seçkilərdir. Nəzərə alsaq ki, gələn il parlament seçkiləri keçiriləcək, bələdiyyə seçkilərində iştirak hər bir partiya üçün sınaq ola bilər. Amma proseslər onu göstərir ki, müxalifət düşərgəsinin potensialı yoxdur. Onlar bir qrup adamlardırlar ki, qərargahda toplaşmış mətbuat üzərində fəaliyyət göstərirlər.

İkinci səbəb ondan ibarətdir ki, müxalifət partiyalarının daxilində çox ciddi qarşıdurmalar mövcuddur. Həm "Müsavat", həm də AXCP-də gərginlik var. Həmin partiyalar parçalanmaq ərəfəsindədir. "Müsavat"ın qurultayında keçirilən qeyri-obyektiv seçkilər üzvlərin etirazına səbəb olub. Onlar ədalətli seçkilər tələb edir, yaxud da alternativ Müsavat Partiyası yarada bilərlər.

Acınacaqlı durum AXCP-də də hökm sürür. Görürlər ki, bu partiya xalqın maraqlarına deyil, xarici qüvvələrin, erməni lobbisinin maraqlarına xidmət edir, antiazərbaycançı fəaliyyət göstərir. AXCP-də az-çox öz dövlətini istəyən insanlar partiya sıralarını tərk edirlər. Bu partiyalar öz daxili problemlərini həll edib başa çatdırma bilməyiblər ki, bələdiyyə seçkilərinə də qoşulsunlar.

BƏLƏDİYYƏ SEÇKİLƏRİ YENİ AZƏRBAYCAN PARTİYASININ TAM QƏLƏBƏSİ İLƏ BAŞA ÇATDI

Yeni Azərbaycan Partiyasının icra katibinin müavini, Milli Məclisin deputatı Siyavuş Novruzovun "Trend"-ə müsahibəsini təqdim edirik

- Siyavuş müəllim, bildiyiniz kimi, qarşıdan növbəti parlament seçkiləri gəlir. Yeni Azərbaycan Partiyası parlament seçkiləri ilə bağlı hazırlıqlara başlayıb. Partiya bu istiqamətdə hansı işləri görür?

- Əlbəttə, partiya seçkilərə hazırlaşır. Yeni Azərbaycan Partiyası ötən ilin nəticələrini artıq yekunlaşdırıb. Bunlar statistik və digər hesabatları, il ərzində görülmə işləri, bələdiyyə seçkilərini və digər məsələləri əhatə edir. Bildiyiniz kimi, bələdiyyə seçkiləri Yeni Azərbaycan

Partiyasının tam qələbəsi ilə başa çatdı. Yeni Azərbaycan Partiyası bələdiyyələrin təxminən 68 faizdən çoxunda qələbə qazandı. Bunların hamısı bu həftə ərzində partiyanın İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq olunacaq. Bundan sonra cari il üçün tərtib edilən tədbirlər planı təsdiq ediləcək. Təbii ki, bu tədbirlər planında qarşıda duran əsas vəzifələrdən biri də parlament seçkilərinə hazırlıqdır. Bununla bağlı müxtəlif proqramlar hazırlanacaq. Hələlik ötən ilin hesabatlarının təsdiq olunması ilə bağlı iş gedir. Bundan sonra əsas diqqət parlament seçkilərinin keçirilməsinə yönəldəcək.

- Bələdiyyə seçkilərindən əvvəl qeyd etmişdiniz ki, YAP-ın namizədlərinin tərkibində dəyişikliklər olacaq. Bəs parlament seçkilərində namizədlərin tərkibində dəyişikliklər gözlənilirmi?

- Təbii ki. Məsələn, qeyd edə bilərəm ki, builki bələdiyyə seçkilərində Yeni Azərbaycan Partiyası tərəfindən irəli sürülən və seçilənlər arasında kifayət qədər dəyişikliklər oldu. Seçilən 10315 bələdiyyə üzvünün 30 faizdən çoxu yeni tərkibdə seçilib. Burada gənclər və qadınlar da üstünlük təşkil edib. Hesab edirəm ki, parlament seçkilərində də dəyişikliklər olacaq. Artıq Yeni Azərbaycan Partiyası tərəfindən araşdırmalar aparılıb, yəni bu araşdırmalar beş il ərzində aparılıb. Bu araşdırmaları bir neçə kateqoriyaya bölmək olar. Bu kateqoriyalara seçicilərlə işin təşkili, parlamentdəki fəaliyyət, beynəlxalq təşkilatlardakı fəaliyyət, ictimaiyyətlə əlaqələrin qurulması, qanunvericilik təşəbbüslərinin irəli sürülməsi və s. daxildir. Bütün bunlar tədqiq olunduqdan sonra kimlərin yenidən seçilmək şansının hansı səviyyədə olması, hansı dairədən, hansı kateqoriyadan olan namizədin irəli sürülməsinin daha effekt-

li ola biləcəyi, hansının seçilmə şansının daha böyük ola biləcəyi müəyyənləşdiriləcək. Bu tədqiqatdan sonra müəyyən ediləcək ki, hansı dairədən seçilmiş namizəd artıq seçicinin etimadını doğrultmur və yaxud parlamentdəki təmsilçilik dövründə qanunvericilik təşəbbüsü ilə, ayrı-ayrı məsələlərlə, dövlətçiliklə, dövlətin siyasətinin müdafiəsi bağlı onun apardığı iş qənaətbəxş deyil. Bu halda artıq partiyanın rəhbər orqanları tərəfindən həmin namizədlərin əvəzlənməsi və kimlərin namizədliyinin həmin dairələrdən irəli sürülməsi ilə bağlı təkliflər irəli sürüləcək və bu təkliflər nəticəsində də namizədlər müəyyənləşəcək.

- Parlament seçkilərində Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlərinə sərbəstlik verilə bilərmə və ya onlar yalnız partiyanın müəyyən etdiyi proqram çərçivəsində seçkilərə getməlidirlər?

- Bunu düşünürəm. Bələdiyyə seçkilərində qismən də olsa partiya üzvlərinə sərbəstlik verildi. Yəni 3 minə yaxın partiya üzvü fərdi qaydada namizədliyini irəli sürmüşdü. Əlbəttə, seçmək və seçilmək hüququ hər bir vətəndaşın konstitusional hüququdur. Həm Konstitusiyada, həm də Seçki Məcəlləsində normalar mövcuddur ki, yaşı 25-dən yuxarı olan istənilən Azərbaycan vətəndaşı bu normalara uyğun öz namizədliyini irəli sürə bilər və seçilə bilər. Lakin burada bir partiya prinsipi də var. Partiyanın siyasi xətti var və partiya siyasi xəttinə uyğun şəkildə də namizədlərini müəyyənləşdirir və irəli sürür. Əgər kimsə bu xətti istəmirsə, öz hüquqlarını bu siyasi xətt ilə üst-üstə salmırsa, onda o, partiyadan hər hansı bir dəstəyə, köməyə arxalana bilməz. O, artıq fərdi qaydada, bir vətəndaş kimi öz namizədliyini irəli sürə bilər. Yəni həmin şəxs Yeni Azərbaycan Partiyasının namizədi kimi seçkilərə gedə bilməz, çünki partiyanın siyasi xəttinə uyğun olan namizəd-

ləri var, onların namizədliyini irəli sürür və onlara imza-toplama, təbliğat-təşviqat kampaniyasında və digər məsələlərdə dəstək göstərir.

- Bildiyiniz kimi, müxalifət partiyaları da parlament seçkilərinə hazırlıqlara başlayıblar, müxtəlif bloklar yaratmağa cəhd edirlər, ancaq hələ ki, uğurlu nəticələr əldə edə bilməyiblər. Müxalifət partiyalarının seçkilərə hazırlıqlarını necə dəyərləndirirsiniz?

- Təbii ki, müxalifət partiyalarının çoxu çalışacaq ki, parlament seçkilərində iştirak etsin. Bilirsiniz ki, Azərbaycanda 50-yə yaxın siyasi partiya qeydiyyatdan keçib. Qeydiyyatdan keçməyən partiyalar da var və bunların da əksəriyyəti seçki prosesinə qatılmağa çalışacaqlar və bir çoxu da bloklar şəklində. Çünki həmin partiyaların böyük əksəriyyətinin heç bir potensialı yoxdur, heç ayrı-ayrı dairələrdən irəli sürməyə namizədləri də yoxdur. Bilirsiniz ki, Azərbaycanda 125 seçki dairəsi var və onların hər birindən namizəd irəli sürmək müxalifət partiyaları üçün çətinlik yaradır. Ola bilər ki, hansısa şəhərlərdə dairələrdə namizəd irəli sürsünlər. Amma kənd rayonlarında və yaxud ayrı-ayrı dairələrdə onların namizəd irəli sürməkdə çətinlikləri olacaq.

Müxalifət partiyalarının seçki prosesində aktiv iştirak etməyə cəhd göstərməsində ikinci bir səbəb ondan ibarətdir ki, siyasi partiyaların maliyyələşməsi parlament seçkiləri ilə əlaqədardır. Əgər siyasi partiya parlament seçkilərində iştirak edirsə, hətta seçilməsə belə, seçicilərin 3 faizdən artıq səsini qazanırsa, artıq budcədən ayrılmış maliyyənin 10 faizinin bölüşdürülməsində iştirak edə bilər ki, bu da kifayət qədər vəsait deməkdir. O vəsaiti almaq üçün təbii ki, siyasi partiyalar cəhd göstərəcəklər. Hesab edirəm

ki, bir qrup partiya buna cəhd edə biləcək. Bir qrup da var ki, çox acınacaqlı bir vəziyyətdədir. Məsələn, Müsavat Partiyası deyir ki, namizədlər müəyyənləşdirir, əgər orada namizəd qalıbsa. Partiyada artıq namizəd qalmayıb. Çünki partiya iki hissədən ibarətdir və hansı qanadın müəyyənləşdirdiyi, kimləri müəyyənləşdirdiyi məlum deyil. Xalq Cəbhəsi Partiyasında isə ümumiyyətlə heç kim yoxdur. Belə deyək, Əli Kərimlinin cangüdənləri, sürücüləri və belə insanlardan ibarət şura. Ona görə də çox güman ki, bunlar əsas gücü QHT rəhbərlərinə verəcəklər. QHT rəhbərlərini, jurnalistləri, qəzet redaktorlarını öz adlarından namizəd kimi irəli sürəcəklər ki, görünsün ki, bunlar da parlament seçkilərində iştirak edirlər.

- Müsavat Partiyası və AXCP adını qeyd etdiniz. Bu iki partiya arasında bir müddət öncə baş tutan görüşü necə dəyərləndirirsiniz?

- Bilirsiniz ki, prezident seçkilərində İsa Qəmbər özü vahid namizəd olmaq istəyirdi. Lakin Əli Kərimli və onun ətrafındakıların ciddi cəhdləri nəticəsində İsa Qəmbərin namizədliyinə imkan verilmədi və başladılar neytral namizəd axtarmağa. Bir neçə uğursuz namizəd tapdılar və bununla da bunların vəziyyəti yekunlaşdı. Hazırda da Müsavat ilə AXCP arasında çox ciddi qarşıdurma var. Elə son mitinqlərində də aydın şəkildə göründü ki, AXCP öz mitinqinə Müsavatı buraxmadı, aşağıda saxlayıb hərəsinə bir şəkil verib ictimaiyyət qarşısında biabır etdi. Müsavatın mitinq keçirməsi cəhdi də çox ciddi şəkildə AXCP tərəfindən pozuldu və orada çox cüzi sayda insan iştirak etdi. Bu baxımdan, bunların görüşməsi mənasız bir şeydir. Bunlar arasındakı bu qarşıdurma parlament seçkilərində daha da dərinləşəcək.

YAP-ın ÜMUMRESPUBLİKA MÜŞAVİRƏSİNDƏ PREZİDENT SEÇKİLƏRİNƏ HAZIRLIQLA BAĞLI QARŞIDA DURAN KONKRET VƏZİFƏLƏR MÜZAKİRƏ EDİLDİ

-Siyavuş müəllim, noyabrın 25-də keçirilən Yeni Azərbaycan Partiyasının rayon və şəhər təşkilatları sədrlərinin ümumrespublika müşavirəsinin əhəmiyyəti və orada müzakirə olunan məsələlər barədə nə deyə bilərsiniz?

- Noyabrın 25-də Yeni Azərbaycan Partiyasının rayon və şəhər təşkilatları sədrlərinin ümumrespublika müşavirəsi keçirildi. Müşavirədə Yeni Azərbaycan Partiyasının ötən 25 ildə keçdiyi inkişaf yolu, əldə edilən nailiyyətlər və qarşıda duran vəzifələr barədə fikir mübadiləsi aparıldı. Müşavirədə, həmçinin partiyamızın ölkə həyatında yeri və rolu, 25 illik yubiley ərəfəsində görülən işlər və müəyyən olunmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi, partiya sıralarına yeni üzvlərin qəbul olunması və onlar arasında ictimai-siyasi işin aparılması kimi məsələlər müzakirə predmetinə çevrildi.

YAP-ın rayon və şəhər təşkilatları qarşısında konkret vəzifələr qoyuldu, partiyanın yerli strukturlarının nümayəndələrinə müvafiq tövsiyə və tapşırıqlar verildi. Bu vəzifələr rayon və şəhər təşkilatlarının bundan sonra öz fəaliyyətlərini hansı istiqamətlərdə davam etdirmələrinə dair məsələləri əhatə edir. Xüsusilə də, 2018-ci ildə ölkəmizdə keçiriləcək prezident seçkilərinə hazırlıqla bağlı məsələlər ətrafında müzakirələr aparıldı. Məlumdur ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının çox zəngin seçki təcrübəsi var və partiyamız bu təcrübəni mütəmadi olaraq təkmilləşdirir. Yeni Azərbaycan Partiyası həmçinin dünya ölkələrinin mütərəqqi seçki təcrübəsini də öyrənir, bu istiqamətdə qabaqcıl təcrübəyə malik olan ölkələrin praktikasından seçki təcrübəsinin təkmilləşdirilməsində istifadə olunur. Həmçinin biz daxil olan müraciətlər əsasında bir çox ölkələrə seçkilər müşahidə etmək üçün nümayəndələr göndəririk və nümayəndələrimizin müşahidələr zamanı öyrəndikləri məsələlər seçki planımızda öz əksini tapır. Parlament və partiya xətti ilə istər Avropa ölkələri və ABŞ-in, istərsə də postsovet məkanı dövlətlərinin və Asiya ölkələrinin seçki təcrübəsi öyrənilir və milli xüsusiyyətlərimiz nəzərə alınmaqla seçki praktikasında tətbiq olunur. Bu günə qədər ölkəmizdə keçirilən seçkilərdə biz mütərəqqi seçki texnologiyalarından istifadə etmişik və bu, davamlı xarakter daşıyır. Bu baxımdan, biz gələn il ölkəmizdə keçiriləcək prezident seçkilərində mütərəqqi və təkmil seçki təcrübəsindən istifadə edəcəyik.

- 2018-ci ildə ölkəmizdə keçiriləcək prezident seçkilərinə hazırlıqdan bəhs etdiniz. Yeni Azərbaycan Partiyası bu seçkilərə hansı səviyyədə hazırlaşır?

- Müşavirə zamanı partiyamızın 2018-ci ildə keçiriləcək prezident seçkilərinə hazırlıqla bağlı məsələlərin müza-

kirəsi çərçivəsində bu istiqamətdə qarşıda duran vəzifələr konkret şəkildə müəyyən olundu. Ümumiyyətlə, Yeni Azərbaycan Partiyası seçkilərə 1 il qalmış öz fəaliyyətini tamamilə seçkiyə yönəldir. Bu müddət ərzində yerlərdə bütün rayon təşkilatlarının konfransları keçirilir, hesabatlar qəbul olunur, rayon təşkilatlarının fəaliyyəti sərf-nəzər edilir. Bütün məsələlər əhatəli təhlil edilir, seçkilərdə əhali qrupları ilə işləyəcək partiya fəallarına treninqlər keçirilir, imza toplayacaq şəxslərin siyahısı hazırlanır, müvafiq tövsiyə və tapşırıqlar verilir. Eyni zamanda, müşahidəçilərin kimliyinin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı seçimlər və təhlillər aparılır. Yəni partiyamız üçün seçkilərə hazırlıq qısa müddəti ehtiva etmir və sistemli xarakter daşıyır.

Yeni Azərbaycan Partiyasının seçkilərdə mühüm qələbələr qazanmasının əsasında duran amillərdən biri məhz mütəşəkkil qaydada və uğurlu seçki kampaniyasının həyata keçirilməsidir. Seçki kampaniyasının uğurlu olmasında, təbii ki, partiyanın rayon və şəhər təşkilatlarının fəaliyyətinin də böyük rolu var. Seçki kampaniyasında yerli strukturlarımız səmərəli fəaliyyət göstərirlər, fəaliyyətlərini ardıcıl şəkildə davam etdirirlər. Müşavirə zamanı müəyyən olunmuş vəzifələrə müvafiq olaraq yerli strukturlarımız qarşıdakı dövrdə də konkret vəzifələr əsasında üzərlərinə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirmək üçün səylə çalışacaqlar. Gələn ilin yanvar ayından etibarən partiyanın bütün strukturları seçkiyə hazırlıqla bağlı səfərbər olunacaq. Bundan öncə isə cari ilin sonuna qədər qərargahların texniki təchizatının təmin olunması və seçkilərə hazırlıqla bağlı digər işlər həyata keçiriləcək. Bundan başqa, yerli təşkilatlar görə-

cəkləri işlərlə bağlı müvafiq təkliflər və məlumatları yazılı formada mərkəzi aparata çatdıracaqlar.

Bütün bunların əsasında həm respublika miqyasında, həm də yerli təşkilatlar tərəfindən görülməli işlərlə bağlı tədbirlər planı və bütövlükdə ümumi seçki planının hazırlanacaq.

- YAP-ın ümumi seçki planında hansısa yeniliklər və dəyişikliklər olacaqmı?

- Yeni Azərbaycan Partiyası seçki prosesini 3 mərhələdə – ilkin, əsas və yekun mərhələlərdə həyata keçirir. İlkin mərhələdə bəhs olunan istiqamətlərdə məlumatlar toplanıqca ümumi seçki planı hazırlanacaq və müəyyən olunmuş qrafik əsasında işlərin aparılması nəzərdə tutulub. Bu işlərin görülməsi üçün partiyamızın kifayət qədər təşkilati imkanları və insan potensialı mövcuddur. Bununla yanaşı, yeni resursların müəyyən olunması da diqqət mərkəzindədir. Məlumdur ki, seçkilərin xarakteri zaman keçdikcə müəyyən dəyişikliklərə uğrayır, daha çox virtual məkanda bu proseslərin həyata keçirilməsi mexanizmləri müəyyənləşdirilir. Eyni zamanda, indiki mərhələdə dünya miqyasında insanları maraqlandıran məsələlərin siyahısı da dəyişir. Məsələn, ABŞ-da sonuncu prezident seçkilərinə istinad edərək deyə bilərik ki, əgər bu ölkədə demokratiya, insan hüquq və azadlıqları birinci dərəcəli məsələ kimi qəbul edilirdisə, indi artıq təhlükəsizlik, ictimai-siyasi sabitlik və sosial rifah kimi məsələlər önə keçib. Bu cür məqamları dərinlən, köklü şəkildə öyrəndikdən sonra insanlara gələcək üçün yönəldiləcək mesajlar da məhz bu məsələlər əsasında müəyyən edilməlidir. Bu baxımdan, ərazilərin qiymətləndirilməsi,

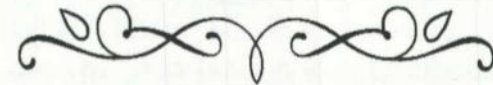
yerlərdə vəziyyətin müəyyən olunması, problemlərin və görülməli işlərin nədən ibarət olduğunun dəqiqləşdirilməsi vacib şərtlərdən biridir. Yeni Azərbaycan Partiyası bu mərhələdə bəhs olunan məsələlərlə bağlı işləri davam etdirəcək, qeyd etdiyim məqamlar diqqət mərkəzində olacaq.

- Siyavuş müəllim, YAP seçki prosesinə hazırlıq çərçivəsində digər siyasi partiyalardan mütəşəkkil, ardıcıl və sistemli fəaliyyəti ilə fərqlənir. Bununla bağlı nə söyləmək olar?

- Müəyyən partiyalar var ki, son ana qədər seçkilərdə iştirak etməklə bağlı konkret qərar və düşüncəyə malik olmur. Seçki kampaniyası başlayana qədər seçkilərdə iştirak edib-etməyəcəyini müəyyənləşdirə bilməyən belə partiyalar sonradan cəfəng fikirlərlə çıxış edir, hətta guya qələbə qazandıqlarını, uğur əldə etdiklərini ifadə edirlər. Qərb ölkələrində fəaliyyət göstərən müəyyən təşkilatlar isə ikili standartlara əsaslanaraq absurd bəyanatlar səsləndirir, həmin siyasi partiyaların fikirlərini dəstəkləməyə çalışırlar. Bu isə Azərbaycana qarşı təzyiq vasitəsi kimi istifadə olunur. Əslində, bu cür partiyalar və təşkilatlar yaxşı başa düşürlər ki, seçkilərə ən azı 1 il öncə mütəşəkkil qaydada, ardıcıl və sistemli şəkildə hazırlaşmaq lazımdır. Əgər hər hansı bir siyasi partiya seçki kampaniyasına start verilənə qədər seçkilərdə iştirak edib-etməyəcəyi barədə qərara malik deyilsə, o, 2 ay müddətində istər təbliğat-təşviqat kampaniyasının aparılması, namizədin irəli sürülməsi, istərsə də imzaların toplanması və digər prosedurlarla bağlı işləri həyata keçirə bilməz. Eləcə də seçkidə iştirak etmək istəyən siyasi partiyalar seçki planını və mövcud resursları dəqiq müəyyən etməli

və bilməlidir ki, ərazilərdə konkret vəziyyəti düzgün qiymətləndirmək üçün sistemli iş aparmalıdır. Kifayət qədər seçki təcrübəsinə malik olan ölkələrdə bu realıq aydın şəkildə bilinir və dərk olunur.

Bu baxımdan, Yeni Azərbaycan Partiyası hər zamankı kimi öz fəaliyyətini məqsədyönlü və ardıcıl şəkildə davam etdirir və seçki prosesinə hazırlıq işlərinə start verib. Yaxın vaxtlarda partiyamızın İdarə Heyətinin və müvafiq strukturların bununla bağlı qərarları olacaq, o cümlədən seçki planı hazırlanaraq yerli təşkilatlara təqdim olunacaq.

KONSTITUSIYA İSLAHATLARI MÜASİR DÖVRÜN TƏLƏBİDİR

KONSTITUSIYAYA TƏKLİF OLUNAN DƏYİŞİKLİKLER ÇOX AKTUALDIR VƏ GÜNÜN TƏLƏBLƏRİNƏ TAM CAVAB VERİR

-Siyavuş müəllim, Konstitusiyada nəzərdə tutulan dəyişikliklər hansı zəruri amillərlə şərtlənir?

- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamına əsasən, "Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına dəyişikliklər edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Referendum Aktının layihəsi rəy verilməsi üçün Konstitusiya Məhkəməsinə təqdim olunub. Konstitusiya Məhkəməsi qanunvericilikdə nəzərdə tutulan müddətdə – 7 gün ərzində bu layihəyə baxıb öz rəyini verməlidir.

Konstitusiya dəyişikliklərinə zərurət yaranan səbəblər nədən ibarətdir? Qeyd etmək istərdim ki, Konstitusiyaya təklif olunan dəyişikliklər Azərbaycan Respublikasında gedən iqtisadi inkişafdan, ölkədə vətəndaşların hüquq və

azadlıqlarının qorunması, dövlət strukturlarının təkmilləşdirilməsi, Silahlı Qüvvələrin gücləndirilməsi, respublikanın təhlükəsizlik sisteminin möhkəmləndirilməsi, vətəndaşların məhkəmələrə özlərinin hüquqlarının qorunması üçün müraciətlərinin tam şəkildə təmin edilməsi, aidiyyatı orqanların fəaliyyətindən və ya fəaliyyətsizliyindən müraciət olunması, o cümlədən seçkili orqanlarda iştirak və burada olan bəyrlərin aradan qaldırılması zərurətindən, bilavasitə Azərbaycanın qoşulduğu beynəlxalq konvensiyalardan, Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artmasından irəli gələn dəyişikliklərdir. Bu dəyişikliklər çox vacibdir, aktualdır və günün tələblərinə tam cavab verir. Burada mən Azərbaycanın Konstitusiya tarixinə qısa ekskurs etmək istədim. Məlumdur ki, ötən əsrin əvvəlində Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyəti yaradıldı və 23 ay yaşadı. Düzdür, Azərbaycan parlamenti həmin dövrdə bir sıra qərarlar, qanunlar qəbul etdi. Lakin həmin dövrdə müstəqil Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin Konstitusiyasını qəbul etmək şansı olmadı, buna zaman imkan vermədi. Azərbaycanın ilk Konstitusiyası 1921-ci ildə qəbul olunub. Sonradan 1925-ci ildə Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqına daxil olduqdan sonra həmin Konstitusiyanın üzərində müəyyən təkmilləşdirmə aparılıb. Mən 1978-ci ildə qəbul olunmuş Konstitusiyayı Konstitusiya tariximizdə ən mühüm sənəd kimi dəyərləndirirəm. Orada bir sıra müddəalar öz əksini tapmışdı ki, bunların da ən əsaslarından biri azərbaycançılıq ideyası idi. Azərbaycan dilinin dövlət dili kimi təsbit olunmasını özündə ehtiva edən maddənin Konstitusiyaya salınması çox mühüm məsələ idi ki, bu da Ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Azərbaycan ikinci dəfə müstəqillik əldə etdikdən sonra Müstəqillik haqqında

Konstitusiya Aktı qəbul olundu. Müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının qəbul edilməsi məsələsi müzakirə olunsada, Konstitusiyanın layihəsinin hazırlanması və qəbulu baş tutmadı. Prosesə yenə də Ümummilli lider Heydər Əliyev təkan verdi. Əsas Qanunun layihəsi Ulu öndərin rəhbərliyi altında yaradılmış Konstitusiya Komissiyası tərəfindən hazırlandı və 1995-ci il noyabrın 12-də müstəqil Azərbaycan dövlətinin ilk Konstitusiyası qəbul olundu. Bu gün də həmin Konstitusiyanın əsasında Azərbaycanın digər qanunları, milli qanunvericilik formalaşır və bu proseslər davam edir. İlk Konstitusiyamız, bilirsiniz ki, 5 bölmə, 12 fəsil və 158 maddədən ibarətdir. Konstitusiyanın qüvvədə olduğu sonrakı dövrlərdə hansı sahədə əlavə və dəyişikliklərə ehtiyac duyulduqca Azərbaycanda bir neçə dəfə referendum keçirilib. Bunlardan birincisi 24 avqust 2002-ci ildə keçirilib. İkinci referendum 18 mart 2009-cu ildə baş tutub. Birinci referendumdə Konstitusiyanın 22 maddəsinə ümumilikdə 31 dəyişiklik və əlavələr olundu. İkincidə isə Əsas Qanunun 9 maddəsinə ümumilikdə 41 əlavə və dəyişikliklər edildi. Hazırda təklif olunan variantda isə Konstitusiyanın 29 maddəsinə 39 düzəliş və əlavə təklif olunur.

- Konstitusiya dəyişiklikləri ilə bağlı bəzi qüvvələr ajiotaj yaratmağa çalışırlar. Bu sahədə dünya praktikasını xatırlatmağınız yerinə düşərdi.

- Həqiqətən də, bəzən görürsən ki, Konstitusiya əleyhinə ajiotaj yaratmaq istəyən, şər və böhtan atan, Əsas Qanuna əlavə və dəyişikliklər edilməsini tamam başqa istiqamətə yönəltməklə ictimaiyyəti çaşdırmağa çalışan qüvvələr də ortaya çıxır. Konstitusiya hüququnu bilməyən, heç vaxt Konstitusiyanın tədqiqini aparmayan ayrı-ayrı şəxslər təklif olunan əlavə və dəyişikliklərlə bağlı hansısa "fikir" bildir-

məyə çalışırlar. Biz burada dünya praktikasından geniş söhbət açə bilərik. Dünya praktikasında da konstitusiyalara mütəmədi olaraq əlavələr, dəyişikliklər olunur. Təbii ki, əgər dünya yalnız bir Konstitusiya ilə idarə olunacaqdısa, onda elə yeganə Konstitusiya qəbul olunardı. Hər bir Konstitusiyada həmin ölkənin, xalqın milli-mənəvi dəyərləri, tarixi kökləri, ənənələri, digər spesifik cəhətləri normativ aktlar kimi öz əksini tapmalıdır. Əgər bu gün bütün dünya Amerika Birləşmiş Ştatlarının Konstitusiyasına istinad edərdisə, onda digər milli dövlətlərin özlərinin konstitusiyalarını qəbul etmələrinə heç bir ehtiyac qalmazdı. Yeri gəlmişkən, ABŞ-ın Konstitusiyasının özündə də kifayət qədər dəyişikliklər və əlavələr olunub. Hətta mən qeyd edirəm ki, Avropa İttifaqına daxil olan ölkələrin ümumi Konstitusiyası olmasına baxmayaraq, hər bir ölkənin özünün də Konstitusiyası qüvvədədir. Yəni Avropa İttifaqı məkanında vahid Konstitusiya ilə yanaşı, milli konstitusiyalar da fəaliyyət göstərir və hər ölkənin Konstitusiyasında da həmin ölkənin tarixi, özünəməxsus cəhətləri və digər məsələlər geniş nəzərdə tutulub. ABŞ-ın ilk Konstitusiyası qəbul edildikdə o, preambuladan və təxminən 7 maddədən ibarət idi. ABŞ-ın Konstitusiyası 1787-ci ildə qəbul olunmuşdu. 1791-ci ildə, yəni çox qısa müddətdən – cəmi 4 ildən sonra ora 10 maddə əlavə olundu. Bu günədək ABŞ-ın Konstitusiyasına 27 əlavə və düzəliş edilib, yəni 7 maddəyə 27 düzəliş edilib. Bu, o deməkdir ki, Konstitusiyaya qüvvədə olduğu dövrdə 3 dəfədən artıq əlavələr olunub. Beləliklə, zaman dəyişdikcə ortaya yeni reallıqlar çıxır və bu yeni reallıqlar da Konstitusiyada öz əksini tapmalıdır. Konstitusiyada zaman-zaman dəyişikliklər edilməzsə, inkişaf da zəifləyər. Bu baxımdan da Konstitusiyaya təklif edilən əlavə və

dəyişikliklər günün reallığı, günün tələbi, ölkənin inkişafına, respublikanın gücünün, qüdrətinin artmasına, onun təhlükəsizlik sisteminin möhkəmlənməsinə xidmət göstərən amillərdən biridir.

- Konstitusiyaya təklif olunan əlavə və dəyişiklikləri blok halında necə təqdim edərdiniz?

- Biz dəyişikliklərə blok şəklində baxsaq, görərik ki, onların bir hissəsi insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə həsr olunub. Yəni bir sıra əlavə və dəyişikliklərdə insanların şərəf və ləyaqətinin qorunması, onların hüquqlarının müdafiə olunması, ayrı-ayrı orqanlarda vətəndaşların müraciətlərinə baxılması, onların təhlükəsizliyinin təmin olunması, o cümlədən müasir dövrdə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməklə fərdin hüquqlarının pozulmasının qarşısının alınması kimi məsələlər əsas götürülüb. Biz mütəmədi olaraq müxtəlif informasiya portallarında, saytlarda kiminsə haqqında və yaxud kiminsə işi, şəxsi həyatı, fəaliyyəti ilə əlaqədar onun özünün razılığı olmadan “tədqiqat” aparıldığının və ictimailəşdirildiyinin şahidi oluruq. Bu gün Konstitusiyaya təklif olunan dəyişikliklər məhz belə “ictimailəşdirmə”nin, anonim yazışmaların qarşısını alır və hər bir insan qarşısında məsuliyyət vardır. O cümlədən insanların sərbəst toplaşmaq azadlıqları ilə bağlı digərlərinin hüquqlarının pozulmasının və onlara qarşı hər hansı bir kin, nifrət aşılmasının, ləyaqətdən kənar hərəkətlərin edilməsinin qarşısı alınır. Tutaq ki, sərbəst toplaşmaq haqqında qanuna uyğun olaraq hər hansı bir sərbəst toplaşmaq hərəkəti həyata keçirilir və həmin tədbirdə də kiminsə şərəf və ləyaqəti aşağılanır və yaxud da onun şərəf və ləyaqətinə qarşı hər hansı bir hörmətsizlik edilir. Bu da şəxsin toxunulmazlığının pozulmasına gətirib çıxarır. Məhz bu kimi məsələlər də əlavə və dəyişikliklərdə öz əksini ta-

pib və bu da vacib olan şərtlərdən biridir.

Ordu, Silahlı Qüvvələrlə bağlı təklif olunan dəyişiklikləri xüsusi vurğulamaq istədim. Bilirsiniz ki, Azərbaycan müharibə şəraitində yaşayır, neçə ildir ki, ölkəmizin ərazi bütövlüyü Ermənistan tərəfindən pozulub, 20 faizdən artıq torpaqlarımız işğal altındadır. Burada Silahlı Qüvvələrə üstünlüyün verilməsi vacib şərtidir. Əgər bu günə qədər Ali Baş Komandan statusu yalnız Ordu, Silahlı Qüvvələr üzərində idisə, artıq Konstitusiyaya təklif olunan dəyişikliklərə əsasən, bütün silahlı birləşmələr Ali Baş Komandanın əmrinə tabe olunacaq. Təbii ki, Prezident ali icra hakimiyyətinin başçısı kimi, bu səlahiyyətləri həyata keçirirdi, lakin Konstitusiya dəyişikliklərində bütün silahlı birləşmələr üzərində vahid komandanlığın tətbiqi məsələsi öz əksini tapır. Yəni elə silahlı birləşmələr var ki, onlar silahlı qüvvələrə daxil deyil. Lakin həmin silahlı birləşmələr kifayət qədər inkişaf edib, genişlənib. Götürək, Sərhəd Qoşunlarını, götürək, daxili qoşunları, həmçinin digər qoşun növləri mövcuddur ki, bunlar Silahlı Qüvvələrə daxil deyillər. Konstitusiyaya təklif olunan dəyişikliklərlə əlaqədar Silahlı Qüvvələr məvhumu daha da genişlənilir. Onların hamısı Ali Baş Komandanın əmri əsasında fəaliyyət göstərəcək ki, bu da bizim həm təhlükəsizlik sistemimizin möhkəmlənməsinə, həm də ordu quruculuğunda, Silahlı Qüvvələrin möhkəmlənməsində, işğal olunmuş ərazilərin azad olunmasında xüsusi rol və əhəmiyyət kəsb edəcəkdir.

Digər mühüm məsələlərdən biri mülkiyyət münasibətləri ilə əlaqədardır. Bəziləri bu məsələdən də sui-istifadə cəhdlərinə yol verirlər. Bilirsiniz ki, Azərbaycanda torpaq özəlləşdirilib, mülkiyyət forması Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında öz əksini tapıb. Respublikamızda

mülkiyyətin 3 forması mövcuddur: dövlət mülkiyyəti, özəl mülkiyyət və bələdiyyə mülkiyyəti. Lakin bu gün torpaqların təyinatının dəyişdirilməsi məsələsi, doğrudan da, aktualdır. Biz bununla bağlı parlamentdə də müzakirələr aparmışıq, müxtəlif qərarlar qəbul olunub. Əslində təyinatı üzrə istifadə olunmayan torpaqlara görə vergilərin tətbiq edilməsi məsələsi də gündəmə çıxarılıb. Hazırda dünyada ərzaq təhlükəsizliyi böyük aktualıq kəsb edir. Bununla əlaqədar olaraq da Azərbaycanda da torpaqların səmərəli istifadə edilməsi olduqca vacib məsələlərdən biridir. Torpaqlar sosial ədalət prinsipi gözlənilməklə təyinatına uyğun istifadə olunmalıdır. Konstitusiyaya təklif olunan dəyişikliklər və təndəslərə həmin torpaqlardan, həmin mülkiyyət formalarından istifadəyə bilavasitə təminat verir, eyni zamanda o prinsipi möhkəmlədir ki, hər bir şəxs hansısa ərazini, belə deyək, çəpərləyib saxlamalı deyil, onu təyinatına uyğun istifadə etməlidir. Biz yerlərdə şahidi oluruq ki, hər hansı bir torpaq sahəsi pay torpağı kimi verilib, bunun təyinatı əkin üçün nəzərdə tutulub, lakin həmin torpaq əkin üçün deyil, tamam başqa məqsədlərlə istifadə edilir. Beləliklə də, digərlərinin hüququ pozulur, məsələn, deyək ki, qonşu öz torpaq sahəsini suvara bilmir, digər problemlər meydana çıxır, eyni zamanda başqa təyinatlarla istifadə edildikdə torpaq öz məhsuldarlığını itirir və sonradan həmin torpağın məhsuldarlığını təmin etməklə bağlı hər hansı tədbir görmək mümkün olmur. Bu məsələlər də Konstitusiyaya təklif edilən dəyişikliklərdə öz əksini tapan müddəalardandır.

- Seçkilərdə yaş həddi ilə bağlı qadağaların aradan qaldırılması təklifi barədə daha ətraflı söhbət açmağınızı xahiş edirik.

- Bəli, təklif olunan əlavə və dəyişikliklərin bəziləri barədə daha geniş müzakirələr aparılır. Burada daha çox

hallandırılan bir neçə məsələ var ki, onlardan da biri yaş həddinin aradan götürülməsi ilə bağlı olan dəyişikliklərdir. Bu nədən irəli gəlir? Bilirsiniz ki, bizdə müxtəlif yaş hədləri müəyyənləşdirilib və bu yaş hədləri ilə əlaqədar seçkilərdə iştirak məsələsi ortaya çıxır. Biz istəyirik ki, seçmək və seçilmək hüququ olan insan, Konstitusiya tərəfindən bu hüquq verilmiş şəxs heç bir məhdudiyyətlə rastlaşmasın. Belə hallar dünyanın bir çox ölkələrində, demək olar ki, ümumiyyətlə mövcud deyil. Bura Fransanı, Finlandiyanı, başqa inkişaf etmiş ölkələri daxil etmək mümkündür. Avropanın bu kimi aparıcı dövlətlərində bu qəbildən olan məhdudiyyətlər yoxdur. Bizdə isə 18 yaşına çatan şəxsin seçmək hüququ var. Bu təbiidir, olmalıdır. Bundan sonra bələdiyyə üzvlüyünə seçilmək üçün 21, parlamentə seçilmək üçün 25, ali dövlət orqanlarına – Konstitusiya Məhkəməsinin üzvlüyünə, ayrı-ayrı məhkəmələrə 30 və prezident seçilmək üçün 35 yaş həddi müəyyənləşdirilib. Hətta mənim xatirinmədir, bir vaxtlar Ümummilli liderin prezidentliyə namizəd göstərilməməsi üçün yuxarı – 65 yaş həddi də müəyyənləşdirilmişdi. Bununla, Ulu öndərin prezident seçkilərində iştirak etməsini əngəlləmək istəyirdilər. Bu, çox anormal bir hal idi. İndi əlavə və dəyişikliklərdə bu müddəaların da aradan qaldırılması nəzərdə tutulub. Yəni yaş həddi məhdudiyyəti ümumiyyətlə götürülür. Biz statistikaya nəzər salsaq, nəyə rast gəlinir? Azərbaycan əhalisi 2016-cı ilin yanvarına qədər 9705643 nəfər olub. Bunun 5127111 nəfəri seçicidir. Yəni seçmək hüququna malikdir. Lakin seçmək hüququ olan bu vətəndaşların böyük əksəriyyəti həmin bəhs olunan yaş həddinə görə seçilmək hüququndan məhrum olunurlar. Bizdə 18-21 yaş arasında olan insanların sayı 623772 nəfərdir. 18-25 yaş arasında olanların sayı 1354209

nəfərdir. 18-30 yaş arasında olan insanların sayı 2390390 nəfərdir. 18-35 yaş arasında olan insanların sayı isə 3106489 nəfərdir. Yəni biz 3106489 insanın hüququnu burada pozuruq, bunların 35 yaşları yoxdursa, onlar prezident seçkilərində namizəd kimi iştirak edə bilməzlər. Yəni ümumi seçicilərin – 5127111 nəfər seçicinin cəmi 1 milyon 962 nəfəri bu hüquqdan istifadə edə bilər və 3106489 nəfər bu hüquqdan istifadə edə bilməz. Bu, doğrudan da, çox anormal bir haldır. Tutaq ki, şəxsin 35 yaşı yox, 34,5 yaşı var, bu nəyi dəyişəcək? Ancaq bu məhdudiyyəti götürməklə biz 5 milyondan çox insana şərait yaradıırıq ki, bütün seçkilərdə namizəd kimi iştirak eləsin. Tutaq ki, bir istedadlı gənc aktivdir, onun 24 yaşı var, ağına, savadına görə insanlar tərəfindən dəstəklənir və seçicilər onu seçmək istəyirlər. Bu zaman məlum olur ki, belə bir bəyər var, həmin istedadlı, aktiv gəncin gərək 25 yaşı tamam ola ki, o seçilə bilsin. Həmin gənc artıq 5 il müddətində yenidən gözləməlidir ki, növbəti seçkilərdə öz namizədliyini irəli sürmək hüququ qazansın. Bu da vətəndaş hüquqlarının tam şəkildə təmin olunmasını əngəlləyir. İkincisi, bu, seçki yolu ilə olan bir məsələdir. Yaşından asılı olmayaraq seçici insanı seçmək istəyirsə, seçir. Onun digər fəaliyyət növlərinə, siyasi baxışlarına, irəli sürdüyü təkliflərə, platformasına, tələyüklü məsələlərdə çıxış etdiyi prinsiplərə fikir verir, yaşına yox. Burada nə antidemokratikdir və yaxud hansı məhdudiyyət var? Əksinə, məhdudiyyətlər aradan qalxır.

- Dəyişikliklər, eyni zamanda yeni, daha səmərəli və çevik idarəçilik sisteminin formalaşmasına yol açır.

- Elədir, vacib məqamlardan biri də prezidentliyin 5 ildən 7 il müddətinə dəyişdirilməsi ilə bağlıdır. Hazırda dünyanın 30 yaxın ölkəsində prezidentlik müddəti 7 ildir. Yəni dünyanı götürəndə 200-ə yaxın dövlət arasında, prezi-

dentlik üsul-idarəsi qüvvədə olan dövlətlərdə 6 aydan tutmuş 8 ilədək müddətlər mövcuddur. Hər bir xalq ölçür-biçir, hansı müddət onun üçün əhəmiyyətlidirsə, ona səs verir, qəbul edir və bu da Konstitusiyada öz əksini tapır. Məsələn, bu yaxınlarda Fransada, Avstriyada, Türkiyədə prezidentlik 7 il müddətinə idi. Bu gün İtaliyada 7 il müddətinə prezidentlik institutu, özü də müddətsiz qüvvədədir. İsraildə, İrlandiyada prezident 7 il müddətinə seçilir. Qonşu Qazaxıstanda da bu müddət qüvvədədir. Ayırı-ayrı ölkələr sadalaya bilərik ki, orada prezidentlik müddəti müxtəlifdir. Məsələn, Flippində, Sinqapurda, Rusiyada 6 ildir. Beləliklə, biz dünya təcrübəsində görürük ki, ayırı-ayrı ölkələrdə müxtəlif müddətdə qüvvədə olan prezidentlik institutu təsbit olunub. Azərbaycanda yeni prezidentlik müddətinin irəli sürülməsi bir sıra amillərlə şərtlənir. Burada əsas məsələ ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda 3 il dalbadal seçkilər keçirilir. Bələdiyyə, parlament və prezident seçkiləri. Hər bir siyasi təşkilat, o cümlədən də seçki ilə məşğul olan qurum bir il öncədən bu seçkilərə hazırlaşır və onu yekunlaşdırır. Beləliklə, 3 il müddətində ölkədə müxtəlif qurumların fəaliyyəti ancaq seçkilərə yönəlir. Digər amillər sırasında iqtisadiyyat və idarəçiliklə bağlı məsələləri göstərmək mümkündür. Burada sosial problemlərin həlli, abadlıq-quruculuq işlərinin aparılması, yeni iş yerlərinin açılması məsələləri var. Bu baxımdan da prezidentli respublikada prezidentlik müddətinin 7 il olması dövlət başçısının qarşıya qoyduğu proqramı tam şəkildə yerinə yetirməsinə şərait yaradır, imkan verir. O baxımdan da prezidentlik müddətinin 7 il olması tamamilə qanunauyğundur və burada hər hansı bir fikirdən söhbət gedə bilməz.

Başqa bir məsələ, ölkədə vitse-prezidentlik institutu-

nun yaradılmasıdır. Bu da onunla əlaqədardır ki, Azərbaycan dövləti inkişaf edir, respublikada müxtəlif strukturlar yaradılır, idarəetmə sistemində çevikliyin təmin olunmasına zərurət artır. Azərbaycanın həm beynəlxalq aləmdə təmsilçiliyinin genişlənməsi, həm də respublikada ayırı-ayrı sahələrin inkişafı ilə əlaqədar dövlət aparatının təkmilləşdirilməsinin aktuallığının artması vitse-prezidentlik institutunun yaradılmasını gündəmə gətirib. Birinci vitse-prezident və vitse-prezidentlər ayırı-ayrı sahələrə rəhbərlik etməklə yanaşı, həmçinin Prezidentin tapşırığı əsasında dövlət əhəmiyyətli beynəlxalq sənədlərin imzalanması və digər məsələlərdə də yaxından iştirak edəcəklər.

- Dəyişikliklər paketində parlamentin səlahiyyətləri ilə bağlı hansı müddəalar öz əksini tapıb?

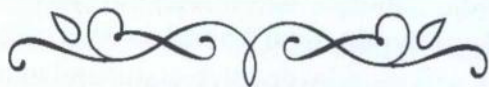
- İrəli sürülən dəyişikliklərdə başqa bir vacib məsələ parlamentin səlahiyyətlərinə aiddir. Parlamentdə deputat statusundan məhrum olunma məsələsi onsuz da Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında, o cümlədən deputat statusu haqqında Qanunda və parlamentin daxili nizamnaməsində öz əksini tapıb. Yəni kobud şəkildə etik normaların pozulması nəticəsində deputat statusundan məhrum olunma proseduru mövcuddur. Lakin parlament seçkili orqan olduğuna görə bu kimi məsələlərin bilavasitə Konstitusiyada öz əksini daha konkret şəkildə tapması çox vacibdir.

O cümlədən dövlət idarəçiliyinin iflic olunmasının qarşısının alınmaması böyük aktuallıq daşıyır. Məsələn, Nazirlər Kabinetinin hesabatlarının, Prezident tərəfindən təqdim olunan Konstitusiya Məhkəməsinin, Mərkəzi Bankın üzvlərinin təqdimatının parlamentdə bir ildə iki dəfədən artıq qərəzli şəkildə təsdiq edilməməsi, təbii ki, ölkəni iflic vəziyyətinə gətirib çıxardar, idarəetmə sistemini pozar. Əgər ortada qərəzçilik varsa, bunun qarşısına sədd çəkən

prosedur olmalıdır. Konstitusiyaya təklif olunan dəyişikliklərdə göstərilir ki, hər kəs öz məsuliyyətini dərk etsin, bilsin ki, ölkəni iflic vəziyyətinə gətirib çıxartmaq olmaz.

Yuxarıda deyilənlər baxımından Konstitusiyaya təklif olunan əlavələr, dəyişikliklər, həqiqətən də, zərurətdən, ölkədə və dünyada baş verən proseslərdən irəli gəlir. Hesab edirəm ki, Azərbaycan xalqı da, Azərbaycan ictimaiyyəti də bir daha təqdim olunan müddəalarla yaxından tanış olaraq gələcəkdə müzakirələrdən sonra səsvermə nəticəsində bu əlavə və dəyişiklikləri qəbul etməklə həm ölkəmizin ali sənədinin təkmilləşdirilməsinə, həm də respublikanın inkişafına, daha səmərəli idarə olunmasına öz töhfəsini verəcək.

KONSTITUSİYAYA İSLAHATLARININ TƏTBİQİ İLƏ AZƏRBAYCANIN MÜASİR İNKİŞAF TARİXİNİN YENİ SƏHİFƏSİ YAZILIR

-Siyavuş müəllim, atılan hər bir addımı zəruri edən səbəblər mövcuddur. Bu nöqtəyi-nəzərdən yanaşdıqda 26 sentyabrda keçiriləcək ümumxalq səsverməsinə çıxarılacaq Konstitusiyaya əlavə və dəyişiklikləri şərtləndirən amillər hansılardır?

- Artıq ümumxalq səsverməsinə hazırlıq prosesinin son-təbliğət və təşviqat mərhələsindəyik. Bir neçə gündən sonra bu mərhələ də uğurla başa çatacaq, səsvermə prosesi keçiriləcək.

Son ümumxalq səsverməsindən, yəni 18 mart 2009-cu ildən bizi 7 illik zaman ayırır. Bu dövrdə Azərbaycanın siyasi, iqtisadi, sosial, mədəni və beynəlxalq həyatında baş verən dəyişikliklərə nəzər salmaq kifayətdir ki, Konstitusiyaya əlavə və dəyişiklikləri zəruri edən səbəblər açıqlansın. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər kabinetinin keçirilən iclasları

ölkəmizin bütün sahələrdə qazandığı uğurlara bir baxış olmaqla yanaşı, gələcək prioritetlərin müəyyənləşdirilməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ölkədəki sabitlik, əlverişli iqtisadi mühit Azərbaycanla iqtisadi əlaqələrin qurulmasında maraqlı olan dövlətlərin sayının günbəgün artmasında, bir sözlə, yeni dostlar qazanmasında stimulyerici amildir. Bu günlərdə Ulu öndər Heydər Əliyevin müəllifi olduğu neft strategiyasının əsas tərkib hissəsi olan “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanmasının 22 ili tamam oldu. Bu, zaman baxımından qısa dövrüdür. Amma uğurlara, iqtisadi imkanların fonunda digər sahələrdə əldə olunan nəticələrə diqqət yetirdikdə onların miqyasının nə qədər geniş olduğunu görürük. Ən əsası neft gəlirlərinin idarə olunmasında şəffaflıq prinsipinin yüksək səviyyədə təmin olunması qarşıya prioritet məsələ kimi qoyulan iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi siyasətinin uğurla həyata keçirilməsinə imkanlar yaradır. Ölkə Prezidenti İlham Əliyev ilk gündən neft kapitalının insan kapitalına çevrilməsini əsas məsələ kimi qarşıya qoyub. Bu istiqamətdə atılan addımların uğurlu nəticələri göz önündədir. Bu gün beynəlxalq səviyyədə də ölkəmizdə qeyri-neft sektoru sahəsində əlverişli mühitin mövcudluğu etiraf edilir. Cənab İlham Əliyev sahibkarlığın inkişafını prioritet məsələ kimi irəli sürüb. Son zamanlar bu məqsədə xidmət edən Prezident fərman və sərəncamları ictimaiyyət tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılanır. Konstitusiyaya əlavə və dəyişikliklər arasında sahibkarlığın inkişafına yönələn düzəlişlər də əsas yer tutur.

İqtisadi tərəqqini sürətləndirən demokratikləşmə prosesinin bugünkü səviyyəsi də göz qabağındadır. Ulu öndər Heydər Əliyevin “Demokratiya bizim strateji kursumuzun əsasını təşkil edir. Heç bir qüvvə bizi bu yoldan döndərə

bilməz” tezisi dövlətimizin həyata keçirdiyi siyasətin əsasında dayanır. Son ümumxalq səsverməsindən sonra ölkəmizin siyasi həyatında qazanılan uğurlara diqqət yetirək. Hər bir dövlətin inkişafında mühüm hadisə olan seçkilərin nəticələri dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, eyni zamanda ölkədəki ab-havanın göstəricisidir. Son 7 ildə bir prezident, iki parlament, iki bələdiyyə seçkiləri keçirilib. Hər bir seçki prosesinin yüksək fəallıq şəraitində keçirilməsi dövlətin həyata keçirdiyi siyasətə xalqın dəstəyini bir daha ortaya qoyub. Azərbaycanın qazandığı biri-birindən əhəmiyyətli uğurlarda öz payı olan Ulu öndər Heydər Əliyevin yaradıcısı olduğu, bu gün Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında inkişaf edən Yeni Azərbaycan Partiyası bu seçkilərdən qələbə ilə çıxıb. Hər bir seçki partiyanın uğur tarixinə yeni bir səhifəni yazıb.

Azərbaycanda həyata keçirilən siyasətin alternativsizliyi beynəlxalq səviyyədə də qeyd edilir. Məlum olduğu kimi, ABŞ-ın “Gallup International” təşkilatı hər bir seçkidən öncə ölkədə siyasi durumu, xalqın həyata keçirilən siyasətə inam və etimadını öyrənmək üçün sorğular təşkil edir. Hər bir sorğunun nəticəsi ölkəmizdə xalq-iqtidar birliyinin yüksək səviyyədə olduğunu, atılan addımların təqdir edildiyini, ən əsası irəli sürülən təşəbbüslərin dəstəklənməsinin hərtərəfli inkişafa geniş yol açdığını bir daha nümayiş etdirir. Bu fikir beynəlxalq ekspertlər tərəfində də etiraf edilir ki, xalq-iqtidar birliyinin möhkəm olduğu bir ölkədə xalqın narazılığından danışmaq qeyri-mümkündür. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyev hər bir çıxışında bu reallığı diqqətə çatdırır ki, həyata keçirilən siyasətin önündə Azərbaycan vətəndaşı dayanır. İqtisadi tərəqqi təkcə rəqəmlərdə deyil, insanların gündəlik həyatında öz əksini tapmalıdır. Konstitusiyaya əlavə və dəyişikliklərə diqqət yetirdikdə də insan amilinə

verilən dəyər özünü qabarıq şəkildə büruzə verir.

Demokratik cəmiyyətin varlığını təsdiqləyən bütün amillər ölkəmizdə mövcuddur. İnsan hüquq və azadlıqlarının yüksək səviyyədə qorunması, azad mətbuatın inkişafı, siyasi partiyaların və ictimai birliklərin fəaliyyəti üçün lazımi şəraitin yaradılması, seçkilərin demokratik, beynəlxalq standartlara uyğun keçirilməsi və yeni təcrübələrin tətbiqi ölkəmizdə demokratik prinsiplərin yüksək səviyyədə qorunduğunu bir daha ortaya qoyur. Konstitusiyamızda əksini tapan maddələrin üçdə iki hissəsi insan hüquq və azadlıqlarının qorunmasına və müdafiəsinə xidmət edir. "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanunun qəbul olunması onlara diqqət və qayğının təsdiqidir. Ölkədə bütün siyasi partiyalara bərabər şərait yaradılıb, ayrı-seçkilikdən söhbət gedə bilməz. Hər bir siyasi qüvvə ölkədə keçirilən seçki prosesinə qatılıb nüfuzundan və sosial dayağından bəhrələnərək qələbəsinə təmin edə bilər. Seçki qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi də demokratik inkişafa xidmət edən mühüm addımlardandır. Məlum olduğu kimi, 2003-cü ildə Azərbaycan hökumətinin ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Haqları Bürosu, həmçinin Avropa Şurası Venesiya Komissiyası ilə birgə əməkdaşlığı sayəsində Seçki Məcəlləsi qəbul olunub. Bu sənəd ölkədə bütün seçkilərin, eyni zamanda ümumxalq səsverməsinin demokratik, azad və şəffaf keçirilməsini təmin edir. Amma hər bir inkişaf, tərəqqi yeniləşməni, təkmilləşməni tələb etdiyi üçün Seçki Məcəlləsinə də mütəmadi olaraq əlavə və dəyişikliklər edilir.

Ölkəmizin iqtisadi və siyasi islahatların vəhdətliyi fonunda qazandığı uğurlar onun beynəlxalq münasibətlər sistemində yeri və roluna da öz müsbət təsirini göstərir. 2009-cu ildən, yəni son ümumxalq səsverməsindən sonra Azər-

baycanın xarici siyasət sahəsində qazandığı uğurlara diqqət yetirdikdə 2011-ci ildə 155 ölkənin dəstəyini qazanaraq BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv seçilməsini xüsusi qeyd etməliyik. Bu, Azərbaycanın bütün sahələrdə qazandığı uğurlara, eyni zamanda ədalətli mövqeyinə verilən önəmdir. Azərbaycanın bu gün müxtəlif sahələri əhatə edən beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi etməsi də artan nüfuzunun və siyasi çəkisinin təsdiqidir. Bunların arasında "Avrovizia" mahnı yarışmasını və birinci Avropa oyunlarını xüsusi qeyd etmək olar.

Təbii ki, bu uğurlar yeganə problemimiz olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli prosesinə də öz müsbət təsirini göstərir. Diplomatik mübarizədə qələbə qazanan Azərbaycanın münaqişənin həllində hər bəş yolunu seçdiyi təqdirdə də qələbəsi şəksizdir. Aprelin əvvəllərində Ermənistan-Azərbaycan qoşunlarının təmas xəttində yaşananlar Azərbaycan dövlətinin qətiyyətini, ordumuzun gücünü və qüdrətini bir daha dünyaya nümayiş etdirdi.

Uğurlarımıza qısa təhlil bir daha bu fikri söyləməyə əsas verir ki, zaman dəyişdikcə, yeni tələblər gündəmə gəlir. Hərtərəfli inkişafı həyata keçirdiyi siyasətin önündə saxlayan dövlətimiz daim yeni təcrübələrin öyrənilməsinə və tətbiqinə səy göstərir. Bu baxımdan Konstitusiyaya əlavə və dəyişikliklərin edilməsi mütləqdir, zamanın, dövrün tələbidir. İqtisadi inkişaf modeli, demokratiya təcrübəsi digər ölkələrə nümunə göstərilən, hazırda beynəlxalq birliyin fəal üzvü olan Azərbaycan möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin böyük inam və qətiyyətlə söylədiyi kimi, sürətlə müasirləşir, yeniləşir, demokratik proseslərin və azadlıqların təmin edilməsi bundan sonra da prioritet olacaq.

Bir əsas məqamı da qeyd edək ki, müasir dövrdə qlo-

ballaşma prosesləri hər şeydən əvvəl beynəlxalq münasibətlərin güclənməsi, ölkələr arasında əlaqələrin genişlənməsi, ayrı-ayrı xalqların mədəniyyətində ümumi elementlərin artması ilə səciyyələnir. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 2016-cı ilin ölkəmizdə “Multikulturalizm ili” elan olunması multikultural cəmiyyətlərin formalaşmasına ölkəmizin verdiyi töhfələri artırmaq istəyimizi nümayiş etdirir. Bu mühüm addım, eyni zamanda Azərbaycanda müxtəlif dini və etnik qrupların nümayəndələrinin sülh şəraitində birgə yaşayışına yaxşı nümunədir.

Azərbaycanın müstəqillik tarixində qazandığı uğurlar “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasının qəbulunu və uğurlu icrasını şərtləndirdi. Bu inkişaf konsepsiyası növbəti illər üçün əsas hədəfləri özündə əks etdirir. Sözsüz ki, Konstitusiyaya edilən əlavə və dəyişikliklər bu hədəflərə yüksək səviyyədə nail olmağa stimül verəcək.

- Növbəti referendumun ölkəmizin demokratik inkişafı baxımından əhəmiyyətini necə şərh edərdiniz?

- Əvvəldə də vurğuladığım kimi, reallıq budur ki, Azərbaycan mətbuat azadlığı, şəffaflıq, demokratiya, insan hüquqlarının qorunması sahəsində heç bir Qərbi və Avropa dövlətindən geri qalmır. Ölkəmizdə hazırda 40-dan artıq siyasi partiyanın, 3 minə yaxın qeyri-hökumət təşkilatının, yüzlərlə mətbu orqanın, müxtəlif səpkili internet portalların və s. qeydiyyatdan keçməsi də demokratik inkişafın göstəricilərindəndir. Sosial şəbəkələr tam sərbəst fəaliyyət göstərir. Qeyd etdiyim kimi, onların fəaliyyəti üçün mövcud qanunvericilik bazasının ildən-ilə təkmilləşdirilməsi dövlətimizin siyasətində müasirləşmənin, yeniləşmənin əsas xətt kimi qəbul edildiyini təsdiqləyir. Bu kimi faktlar, eyni zamanda göstərir ki, siyasətində insan hüquqlarının qorunma-

sına və demokratik islahatların sürətləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirən Azərbaycanın dünya dövlətləri, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığı tərəflərin maraqlarına uyğun şəkildə davam etdirilir. Ölkəmizdəki sabitlik, davamlı inkişaf və vətəndaş cəmiyyətinin formalaşması ilə xarakterizə edilən iqtisadi tərəqqi demokratik təsisatların inkişafı üçün etibarlı zəmin yaradır. Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev uğurlarımızın təhlili fonunda bir daha bildirir ki, əsas məqsədimiz Azərbaycanda bütün sahələrdə işləri ən yüksək səviyyədə təmin etməkdir.

Bu gün ortaya çıxan yeni çağırışlar və reallıqlar Konstitusiyaya islahatlarının həyata keçirilməsini zəruri edir və 26 sentyabrda keçiriləcək referendum bu baxımdan müstəsna əhəmiyyət daşıyır. Ümumiyyətlə, Konstitusiyaya islahatları demokratik inkişaf nöqteyi-nəzərindən olduqca önəmlidir. Bəllidir ki, 1995-ci il 12 noyabr tarixində ümumxalq səsverməsi yolu ilə qəbul edilən Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası respublikamızın gələcək inkişaf prioritetlərini dəqiq müəyyənləşdirməklə yanaşı, insan hüquq və azadlıqlarının təminatını dövlətin ali məqsədi kimi ön plana çıxardı. Bütövlükdə, Konstitusiyanın qəbulu hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində atılan mühüm addım idi. Bununla belə, zaman keçdikcə, Azərbaycanın inkişafı, yeni çağırışların gündəmə gəlməsi qeyd etdiyimiz kimi, Əsas Qanuna yenilikləri qaçılmaz etdi. Bu baxımdan, həm 24 avqust 2002-ci il, həm də 18 mart 2009-cu il tarixində keçirilən referendumlar ölkə qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsinə yol açdı, zəruri Konstitusiyaya islahatlarının həyata keçirilməsini təmin etdi. Həmin referendumlarda Konstitusiyaya edilən dəyişikliklər Azərbaycanda demokratikləşmə proseslərinin dərinləşməsinə, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə stimül oldu. Qeyd etdiyim kimi, müstəqillik tarixi-

mizdəki sayca üçüncü referendum da demokratik inkişaf baxımından müstəsna əhəmiyyət kəsb edəcək, hüquqi dövlət quruculuğu prosesinin intensiv xarakter almasında xüsusi rol oynayacaq. Edilən əlavə və dəyişikliklərə diqqət yetirsək. Onların bir hissəsi insan və vətəndaş hüquqlarının, azadlıqlarının qorunmasına və yeni müdafiə mexanizmlərinin müəyyənləşdirilməsinə, digər qismi isə dövlət idarəçiliyi sisteminin təkmilləşdirilməsinə xidmət edir. Demokratik dövlət quruculuğu yolunu tutan Azərbaycanın qarşıdakı illər üçün uğurları daha möhtəşəm, davamlı olacaq. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin çıxışlarında əksini tapan bu fikri bir daha qeyd etmək istərdim ki, atılan addımlar hansısa dövlətə, təşkilata xoş gəlmək deyil, Azərbaycanın uğurlu gələcəyi üçündür. Ölkəmiz 2001-ci ildə dünyanın nüfuzlu, əsasən demokratik prinsiplərin inkişafı ilə məşğul olan Avropa Şurasına tamhüquqlu üzv qəbul olunması, son 15 ildə münasibətlərin yüksələn xətt üzrə inkişafı ölkəmizin demokratik dəyərlərə sadıqlığını sözdə deyil, əməldə təsdiqlədiyini bir daha nümayiş etdirir. Bir məqamı da xüsusi qeyd etməliyik ki, dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin Sərəncamı ilə ölkəmizdə İnsan hüquqları Günün təsis edilməsi dövlətimizin siyasətində insan amilinə verilən dəyərin göstəricisidir. Konstitusiyanın “Dövlətin ali məqsədi” maddəsində də bu fikir xüsusi qeyd edilir ki, insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlarına layiqli həyat səviyyəsinin təmin edilməsi dövlətin ali məqsədidir. Bir əsas məqamı da unutmayaq ki, Konstitusiya siyasi, iqtisadi və sosial aktdır. Hər bir əlavə və dəyişiklik ümumilikdə bu üç sferanı əhatə etmiş olur.

- Siyavuş müəllim, dövlətimizin siyasətində siyasi və iqtisadi islahatların vəhdətliyinə verdiyi önəm bey-

nəlxalq səviyyədə də yüksək dəyərləndirilir...

- Dünyada insan hüquq və azadlıqlarına dair başlıca dəyərlər hesab olunan etnik, dini, irqi mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hər bir kəsin qanun qarşısında bərabərliyi, söz, mətbuat, vicdan azadlığı, demokratik siyasi sistem, vətəndaş cəmiyyəti institutlarının geniş şəbəkəsi artıq respublikamızda formalaşmış. Azərbaycandakı demokratik inkişafı ölkə əhalisi ilə yanaşı, beynəlxalq ictimaiyyət də görür və dəyərləndirir.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan demokratik dəyərlərin bərqərar olduğu müasir hüquqi dövlətdir. Bütövlükdə, bələdiyyələrin, ombudsman institutunun səmərəli fəaliyyətinin təmin olunması, məhkəmə islahatları, Seçki Məcəlləsinə və Konstitusiyaya edilən müdaxilə dəyişikliklər, eləcə də digər bu kimi addımlar ölkəmizdə hüquqi dövlət quruculuğunun uğurla həyata keçirilməsini təsdiq edir. Vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının daha yüksək səviyyədə qorunması, qanunun aliliyinin tam təmin edilməsi istiqamətində işlər bu gün də davam etdirilir. Bu gün Azərbaycanda insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində beynəlxalq hüquq normalarına cavab verən geniş hüquqi baza mövcuddur. Bu hüquqların həyata keçirilməsi ilə bağlı konkret hüquq müdafiə mexanizmləri fəaliyyət göstərir. İnsan hüquq və azadlıqlarının təmin olunması istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı dövlətin siyasi iradəsi mövcuddur. Bu istiqamətdə hər il islahatlar həyata keçirilir. Həmin islahatlar nəticəsində qanunvericilik təkmilləşdirilərək müvafiq beynəlxalq sənədlərə uyğunlaşdırılır, əhalinin hüquq və azadlıqları daha yüksək səviyyədə təmin olunur.

Bu uğurların ümumiləşdirilmiş ifadəsi olaraq, deyə bilərik ki, Azərbaycanda azad, demokratik cəmiyyət quruculuğuna nail olunması ölkəmizin müstəqillik illərində əldə

etdiyi ən böyük uğurlardan biri kimi dəyərləndirilir. Azərbaycanın demokratik dəyərlərə, fundamental insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına sadıqlığı Ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə hazırlanan Konstitusiyaya və digər hüquqi sənədlərlə təsbit olunub. Azərbaycan dövləti daim ölkə Konstitusiyası və digər müvafiq qanunvericilik aktları ilə təsbit olunan demokratik prinsiplərə sadıqlıq nümayiş etdirir. Bununla yanaşı, demokratiyanın ən mühüm göstəricilərindən biri kimi, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu prosesi ölkədə uğurla irəliləyir. Azərbaycanda hər sahədə müşahidə edilən dinamik inkişaf paralel surətdə cəmiyyətdə vətəndaş fəallığının artması da məmnunluq doğurur. Bu da, ilk növbədə, ölkəmizdə ictimai sektorun inkişafına dövlətin nümayiş etdirdiyi güclü siyasi iradə və praktiki dəstəklə bağlıdır. Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu bu siyasət sonrakı mərhələdə dövlətimizin başçısı İlham Əliyev tərəfindən eyni ardıcılıqla davam etdirilir. Respublikamızda vətəndaş fəallığının artırılması, cəmiyyətin dövlət siyasətinin həyata keçirilməsində rolunun təmin edilməsi təşviq olunur.

Azərbaycan dünyada qəbul olunan demokratik dəyərlərə və ölkənin sosial-iqtisadi reallıqlarına əsaslanan özünəməxsus demokratik inkişaf yolu müəyyənləşdirib və bu yolda inamla irəliləyir.

Qeyd etdiyimiz kimi, ölkəmizin demokratiya təcrübəsi, iqtisadi inkişaf modeli beynəlxalq səviyyədə təqdir olunursa, bu, həyata keçirilən uğurlu islahatların nəticəsidir. Bir məqamı da xüsusi qeyd etməliyik ki, Azərbaycan qarşıdakı illərdə inkişaf etmiş ölkələr sırasında addımlamaq istəyini ortaya qoyub. Təbii ki, bu istəyimizi şərtləndirən amillər mövcuddur. Möhkəm təməl əsaslanan siyasət ölkəmi-

zin qarşısında geniş imkanlar açır. İstər beynəlxalq səviyyədə keçirilən sorğuların nəticələrində, istərsə də hesabatlarda Azərbaycanda iqtisadi və siyasi islahatların vəhdətliyinin yüksək səviyyədə qorunması təqdir edilir. Hesab edirəm ki, Konstitusiyaya təklif olunan əlavə və dəyişikliklərin qəbul olunması da sadalananlar nöqtəyi-nəzərindən mühüm töhfə olacaq. Ölkəmizin demokratik inkişafı iqtisadi tərəqqini daha da sürətləndirəcək. Məhz bu uğurların nəticəsidir ki, Azərbaycan islahatçı ölkə kimi tanınır və nüfuz qazanır.

Konstitusiyaya təklif olunan əlavə və dəyişikliklərdə də insan hüquqlarının müdafiəsi, hüquqlardan sui-istifadəyə yol verilməməsi kimi məsələlər xüsusi yer tutur. Bütövlükdə, bu əlavə və dəyişikliklər vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının qorunması, onların məhkəmələrə özlərinin hüquqlarının qorunması üçün müraciətlərinin tam şəkildə təmin edilməsi, o cümlədən ölkəmizin qoşulduğu beynəlxalq konvensiyalardan irəli gələn dəyişikliklərdir.

- Konstitusiyaya təklif edilən əlavə və dəyişikliklər sırasında idarəetmənin daha da təkmilləşdirilməsini nəzərdə tutan məsələlər xüsusi yer tutub. Bununla bağlı fikirlərinizi bilmək istərdik...

- Təbii ki, dövlətin, cəmiyyətin inkişafı idarəçilik sisteminin təkmilləşdirilməsi ilə sıx bağlıdır. Bu baxımdan Konstitusiyaya təklif edilən əlavə və dəyişikliklər sırasında yer alan bir çox məsələlər islahatlar kursunun tərkib hissəsi olmaq etibarilə həm də idarəetmə sisteminin daha da təkmilləşdirilməsinə xidmət edir. Ümumiyyətlə, Konstitusiyaya təklif edilən dəyişikliklər mütərəqqi xarakter daşıyır. Təsəffü deyil ki, ayrı-ayrı ekspertlər bu dəyişikliklərin ölkəmizdə siyasi, iqtisadi islahatların daha da dərinləşməsinə, hüquq və azadlıqların möhkəmlənməsinə töhfə verəcəyini bildirirlər.

Bu günlərdə, daha dəqiq desək, sentyabrın 21-i Venetsiya Komissiyasının referenduma çıxarılan məsələlərlə bağlı ekspert rəyi açıqlandı. Onlar da ümumilikdə nəzərdə tutulan dəyişikliklərin insan hüquqlarının genişlənməsi, konstitution təminat alınması və qorunması baxımından müsbət hadisə olduğunu xüsusi vurğulamışlar. Lakin təəssüflər olsun ki, rəydə bir sıra subyektiv məqamlar da yer almışdır. Bu da heç şübhəsiz, ekspertlərin Bakıya gəlib yerində bizim mütəxəssislərlə geniş müzakirələr aparmadan tələsik qərar verməklərindən qaynaqlanır. Belə ki, onlar vitse-prezidentlik institutunun və prezidentlik müddətinin 7 ilə çıxarılmasının icra hakimiyyətini hakimiyyətin digər qolları – qanunvericilik və məhkəmə ilə müqayisədə xeyli gücləndirəcəyi qənaətinə gəlmişlər. Halbuki dünya təcrübəsi bu iddianın yanlış olduğunu sübut edən faktlarla kifayət qədər zəngindir. Bu baxımdan bəzi məqamlara diqqət yetirmək maraqlı olardı.

Belə ki, Referendum Aktında idarəetmə institutlarında yeni keyfiyyət dəyişikliklərinin yaradılması nəzərdə tutulub. Söhbət vitse-prezidentlik institutunun yaradılmasından və prezidentə əlavə səlahiyyətlərin verilməsindən gedir. Demokratik ənənələrə və təkmil siyasi sistemə malik olan bir sıra inkişaf etmiş xarici ölkələrdə bu kimi nümunələrə rast gəlinir. Yeni çağırışlar və tələblər daha çevik, daha operativ qərarların qəbulunu tələb edir. Qətiyyətlə söyləmək olar ki, vitse-prezidentlik institutunun təsis, daha yüksək effektiv idarəetmə sisteminin bərqərar olunmasına gətirib çıxaracaq ki, bu da milli inkişaf nöqtəyi-nəzərindən mühüm əhəmiyyət kəsb edəcək. Məsəl üçün, ABŞ, Bolqarıstan və s. ölkələrdə bu müəssisə kifayət qədər səmərəli fəaliyyət göstərir.

Prezidentin səlahiyyət müddətinin artırılması da əlavə və dəyişikliklər sırasında əhəmiyyətli yer tutur. Dünya təcrübəsinə diqqət yetirsək, bu müddət bir çox ölkələrdə 4-7 il arasında dəyişir. Konstitusiyaya prezidentin səlahiyyət müddətinin 5 ildən 7 ilə uzadılması ilə bağlı təklif olunan dəyişiklik ölkəmizin davamlı sosial-iqtisadi inkişafının, siyasi sistemin sabitliyinin təmin olunmasına, yeni-yeni hədəflərin gerçəkləşməsinə, ən əsası dövlətimizin müdafiəsi və təhlükəsizliyinin daha da möhkəmləndirilməsinə, idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsinə, bir sözlə, gələcəyə hesablanmış inkişaf konsepsiyasının uğurlu icrasına xidmət edir. Nümunə vermək lazımdırsa, qeyd edim ki, İtaliya, İrlandiya, İsrail və s. bu kimi ölkələrdə prezidentlik müddəti çoxdan 7 ildir.

Yaş məhdudiyyətinin aradan qaldırılması da önəmli addımlardandır. İnkişaf, tərəqqi sözsüz ki, yeni texnologiyaların öyrənilməsinə və tətbiqini bir zərurətə çevirir. Müasir dövrdə gənclərin bu imkanlardan maksimum istifadə etməsi təqdirəlayiq haldır. Bir əsas məqamı da qeyd etmək istərdim ki, dövlət idarəçiliyi sistemində gənclərin irəli çəkilməsi qarşıya qoyulan əsas məsələlərdəndir. Xatırlasaq, ötən parlament və bələdiyyə seçkilərində gənclərin təmsilçilik faizlərinin artırılması qarşıya mühüm vəzifə kimi qoyulmuşdur. Yeni Azərbaycan Partiyasının bu istiqamətdə göstərdiyi səylər uğurlu nəticələrdən aydın görünür.

Yaş məhdudiyyətinin aradan götürülməsinə xidmət edən əlavə və dəyişikliklər cəmiyyətdə təqdir olunan mühüm düzəlişlərdəndir. Yeni-yeni hədəflərə doğru inamla irəliləyiriksə, müasir gəncliyin bu istiqamətdə töhfələrinin davamlılığına geniş imkanların yaradılması qaçılmazdır.

Hər bir əlavə və dəyişiklik özündə bir təkmilləşməni, yeniləşməni ehtiva edir. Dəyişikliklərdə ölkəmizin təhlükə-

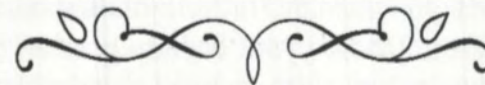
sizliyi ilə bağlı mühüm məsələlər öz əksini tapıb. Milli təhlükəsizliyin konstitusion əsaslarının yaradılması üçün əsas qanuna ediləcək dəyişikliklər olduqca böyük əhəmiyyətə malikdir. Əsas məsələ bu əlavə və dəyişikliklərin mahiyyətini seçicilərə düzgün çatdırmaq, onları maarifləndirməkdir. Bu sahədə MSK-nın fəaliyyətini xüsusi qiymətləndirmək lazımdır. Onların hazırladığı və vaxtında bütün seçicilərə paylanmış maarifləndirici broşürlər və digər seçki materialları referendumun əsl mahiyyətini xalqa çatdırılması istiqamətində atılmış mühüm addımlardır. Bu yerdə bir haşiyəyə çıxaraq qeyd etmək istərdim ki, “Yeni Azərbaycan” təşviqat qrupu da öz növbəsində referenduma çıxarılmış məsələlərin geniş hüquqi açıqlamasını ehtiva edən kitabçalar hazırlayaraq seçicilər arasında yaymışdır.

- Siyavuş müəllim, “Yeni Azərbaycan” təşviqat qrupunun təbliğat-təşviqat kampaniyası çərçivəsində yerlərdə keçirdiyi görüşlər 26 sentyabr ümumxalq səsverməsi ilə bağlı hansı mənzərəni yaradır?

- “Yeni Azərbaycan” təşviqat qrupunun təşviqat-təbliğat kampaniyası çərçivəsində keçirdiyi görüşlərdə seçicilərin ümumxalq səsverməsinə böyük maraq və diqqət göstərdiyi diqqətdən kənarda qalmır. Ümumilikdə bu günədək yerlərdə 397 min 785 seçicini əhatə edən 1172 görüş keçirilmişdir. Təbii ki, ölkə ictimaiyyəti hər zaman bu reallığın şahidi olur ki, atılan addımlar bir məqsədə-ölkənin hərtərəfli inkişafına, insanların rifah halının daha da yaxılaşdırılmasına xidmət edir. Görüşlər zamanı seçicilərin rəyləri də bunu söyləməyə əsas verir. Konstitusiyaya təklif edilib əlavə və dəyişikliklərlə bağlı vətəndaşlara geniş məlumat və şərhlər verilir, bu dəyişikliklərin bir çox sahələri əhatə etdiyi və sırf milli maraqlara xidmət göstərdiyi diqqətə çatdırı-

lır. Vətəndaşlarda belə bir qənaət mövcuddur ki, bu dəyişikliklər islahat xarakterli tədbirlərin davamıdır və ölkəmizin inkişafına xidmət edir. Əlbəttə, seçicilərdə belə bir qənaətin formalaşması təsadüfi deyil. Çünki Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən siyasətin mərkəzində məhz Azərbaycan vətəndaşı dayanır. Yəni həyata keçirilən bütün islahatlar və tədbirlər məhz xalqın mənafeyinə və dövlətçilik maraqlarına, ölkənin firavanlığına xidmət edir. Bir sözlə, təbliğat-təşviqat kampaniyasında çox ciddi vətəndaş fəallığı müşahidə edilir.

Əminik ki, seçicilər təbliğat və təşviqat kampaniyası dövründə əldə etdikləri dolğun məlumatlara söykənərək, 26 sentyabr ümumxalq səsverməsində fəallıq nümayiş etdirəcək, seçki hüquqlarından istifadə edərək, iqtisadi tərəqqinin, demokratikləşmə prosesinin, yeni-yeni hədəflərin gerçəkləşməsinə sürətləndirəcək Referendum Aktı layihəsinə səs verəcək.

AZƏRBAYCAN ORDUSUNUN DÖYÜŞ HAZIRLIĞI YÜKSƏK SƏVİYYƏDƏDİR

-Siyavuş müəllim, Azərbaycanda qeyd olunan dövlət bayramlarının hər biri əhəmiyyətlidir. Amma müharibə şəraitində olan ölkəmizdə 26 İyun Azərbaycan Silahlı Qüvvələri Günü xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu haqda fikirlərinizi bilmək istərdik...

- 26 iyun tarixi ölkəmiz üçün çox əlamətdar bir gündür. Bu tarix ölkəmizin və xalqımızın ən əhəmiyyətli bayramlarından biridir. Torpaqlarının 20 faizi işğal altında olan Azərbaycan üçün ordu quruculuğu çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş torpaqlarımızın geri qaytarılması üçün güclü hazırlığa, maddi-texniki bazaya malik olan ordunun olması əsas şərtidir. Digər tərəfdən, güclü ordu elə güclü dövlət deməkdir. Bu gün iqtisadi inkişafa görə dünyada öncül yerdə olan

ölkəmizin ordusu da bu inkişafa uyğun şəkildə inkişaf edir.

Azərbaycanın güclü ordu ənənələri olsa da, müstəqillik qazandıqdan sonra ölkəmiz bu sahədə ciddi böhranla üzləşmişdi. Müstəqilliyin ilk illərində silahlı birləşmələr yaranmışdı. Amma onlar ayrı-ayrı şəxslərə, siyasi partiyalara və s. tabe idi. Torpaqlarımızın işğalına bir səbəb də ordunun belə vəziyyətdə olması idi. Çünki bir batalyon hücum keçəndə o biri geri çəkilirdi. Bütün bunlara görə isə faciələrlə rastlaşırıq. Vahid komandanlığın olmaması ordunu çətin duruma salmışdı. Həmin illərdə silahlı qüvvələrimizə rəhbərlik edənlərin əksəriyyəti Rusiyanın əks-kəşfiyyatı ilə bağlı idi. Müdafiə naziri və onun bəzi müavinləri üçün xaricdən verilən göstərişlər onlar üçün əhəmiyyətli idi. Yəni onlar respublika rəhbərliyinin mövqeyinə əhəmiyyət vermirdilər, bu da ordu ilə siyasi hakimiyyət arasında ciddi qarşıdurmalara səbəb olmuşdu. Bütün bunlar isə nəticə etibarilə ölkəmizə ciddi problemlər yaradırdı.

Amma 1993-cü ildə Ulu öndər Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra ordu quruculuğu sahəsinə də böyük diqqət ayırdı. Ordu vahid komandanlıq ətrafında birləşdirildi və nizamı ordu yaradıldı. Bunun nəticəsində də qısa müddətdə Ermənistanın işğalı dayandırıldı, hərbi birləşmələrimiz Beyləqan istiqamətində düşməyə ağır zərbələr vurdular. Daha sonra isə həmin istiqamətdə müəyyən qədər ərazimiz işğaldan azad olundu. Ümumiyyətlə, müstəqil ölkəmizin güclü və qüdrətli ordusunun memarı olan Heydər Əliyev hələ Sovet dönməsində ordu quruculuğu istiqamətində bir sıra mühüm addımlar atmışdı. Cəmşid Naxçıvanski adına hərbi məktəbin Sovet illərində Bakıda açılması Heydər Əliyevin xidmətlərinin nəticəsi idi. Hansı ki, həmin məktəb bu gün də müstəqil Azərbaycanın ordusu üçün zabitlər hazırlayır. Bunlar isə onu deməyə əsas verir ki, ordu

quruculuğu prosesinin, müasir dövrün tələblərinə cavab verə biləcək Silahlı Qüvvələrin formalaşmasının bünövrəsi məhz Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub və ildən-ilə möhkəmlənib. Bu kurs Ali Baş Komandan, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən ardıcılıqla həyata keçirilməkdədir. Bilirsiniz ki, hazırda regionda böyük gərginlik var, hər gün atəşkəs pozulur. Nəinki təmas xəttində, ümumilikdə Ermənistan-Azərbaycan sərhədlərində atəşkəs pozulur. Onu da deyim ki, atəşkəs haqqında saziş imzalanandan sonra bu günə qədər Naxçıvan Muxtar Respublikasında heç vaxt atışmalar olmurdu. Amma bu yaxınlarda orada da atəşkəs pozuldu. Bu da ordumuzun əhəmiyyətini, onun daha da güclənməsinin aktuallığını bir daha təsdiqləyir.

- Azərbaycan Ordusunun döyüş hazırlığını necə qiymətləndirirsiniz?

- Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin döyüş hazırlığı çox yüksəkdir. Bu gün Azərbaycan Ordusu Cənubi Qafqazda ən güclü ordudur. Təkcə kəmiyyət etibarını deyil, peşəkarlıq və təminat-təchizat baxımından da ordumuz öndədir. Eyni zamanda ötən il prezident seçkilərindən sonra silahlı qüvvələrimizdə həyata keçirilən islahatlar, yeni müdafiə nazirinin təyin olunması, Naxçıvan Muxtar Respublikasında əlahiddə ordunun yaradılması və digər məsələlər bunun bariz nümunəsidir. Həmçinin onu deyim ki, ordu üçün əsas məsələ hərbi təhsil, nizam-intizam və təchizatdır. Azərbaycan Ordusu bu gün həm nizam-intizamına, həm təhsilinə, həm də təchizatına görə öndədir. İqtisadiyyatı güclü olan ölkə üçün silahlı qüvvələrin təchizatı məsələsi problem olmamalıdır. Bu mənada Azərbaycanda iqtisadi inkişaf özünün yüksək mərhələsindədir. Təbii ki, belə olan şəraitdə or-

dumuzun təminatına da xüsusi diqqət yetirilir. Son 10 ildə dövlət büdcəsinin gəlirləri 20 dəfədən çox artıb. Büdcə artıqca hər sahə üçün ayrılan vəsaitlərin həcmi də artır. Bu baxımdan, orduya da ayrılan vəsait xeyli dərəcədə yüksəlib. Bu gün Azərbaycanın hərbi-müdafiə sahəsinə ayrılan vəsait işğalçı Ermənistanın dövlət büdcəsindən çoxdur. Bu gün bizim ordumuz maliyyələşməsinə görə dünyada birinci iyirmiliyə daxildir. Onu da xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, Azərbaycan ordusu bu gün ən müasir texnika, silahlarla təmin olunub. Belə ki, öz ordusunu müasirləşdirən dövlətimiz bunun üçün dünyanın inkişaf etmiş ölkələri ilə əməkdaşlıq edir. Eyni zamanda ölkəmizin hərbi sənaye kompleksi inkişaf edir. Belə ki, Müdafiə Sənayesi Nazirliyi xeyli adda hərbi məhsullar istehsal edir ki, bu da beynəlxalq müstəvidə bizim hərbi sənaye kompleksinə, istehsal olunan silahlara və digər məhsullara marağı xeyli artırır. Beynəlxalq sərgilərdə ölkəmizin bu yöndəki məhsullarına güclü marağın olması bunu deməyə əsas verir. Mən xeyli hərbi hissələrdə olmuşam, onların şəraiti ilə maraqlanmışam. Bütün hərbi hissələr yüksək standartlara cavab verir. Hərbiçilərin ərzaq, qida, geyim təminatı da lazımi səviyyədədir. Hətta Naxçıvan Muxtar Respublikası blokada şəraitində olmasına baxmayaraq, ən ucqar nöqtədəki hərbi hissə ilə mərkəzdə yerləşən hərbi hissələrin şəraitində heç bir fərq hiss etmək mümkün deyil. Hamısı ən yüksək səviyyədə təmin olunublar. Bu cür şərait heç sovet ordusunda da olmayıb.

Tədris məsələsinə gəlinə, Azərbaycanda bir sıra hərbi məktəblər var. Bunların sırasında C.Naxçıvanski adına hərbi liseyi, Ali Hərbi Məktəbi, Hərbi Akademiyanı və digərlərini göstərmək olar. Bu məktəblər yüksək hərbi kadrlar hazırlayır. Bundan başqa, Azərbaycan zabitləri NATO standartlarına uyğun olaraq hərbi təlimlərdə iştirak edirlər,

kurslar keçirlər. Hərbçilərimiz, istər ABŞ-da, istər Türkiyədə, istərsə də Avropanın ayrı-ayrı ölkələrində təcrübələrini artırır, gənclərimiz ayrı-ayrı ölkələrə hərbi təhsil almağa göndərilirlər. Tədris baxımından, Azərbaycan 2007-ci ildən NATO standartlarına keçib. Ona görə də, bu istiqamətdə sistemli iş aparılır və hərbi sahədə tədris bu təşkilatın standartlarına uyğundur.

- Ordu bütövlükdə NATO standartlarına cavab verirmi?

- Qeyd etdiyim kimi, hərbi sistemdə 2007-ci ildən etibarən NATO standartlarına keçid başlayıb. Qarşıya məqsəd qoyulub ki, ordumuz tamamilə bu standartlara uyğunlaşdırılsın. Dediym kimi, bu sistemə tam keçid üçün ilk növbədə ordunun büdcəsi, təhcizatı və təhsili NATO standartlarına uyğun olmalıdır. Azərbaycan ordusunun hərbi-texniki təhcizatında NATO ölkələrinin məhsullarından istifadə olunur. Nisbətən köhnə texnikalar isə modernizə olunaraq həmin standartlara uyğunlaşdırılır. Eyni zamanda orduda müqavilə əsasında çalışanların da sayı artmaqdadır. Bu amil peşəkarlıq baxımından çox vacibdir. Bir sözlə, bu gün Silahlı Qüvvələrimiz işğal olunmuş torpaqlarımızı azad etməyə tam hazırlıqlı vəziyyətdədir.

- Bu yaxınlarda NATO PA-nın tədbirində erməni deputatlar da iştirak etdi və ölkəmiz haqqında əsassız fikirlər səsləndirdilər. Ümumilikdə, Azərbaycan və Ermənistan ordusunu necə müqayisə edərdiniz?

- Əslində, biz Ermənistanla danışıqlar aparmamalıyıq. Çünki ermənilər heç bir məsələni həll etmir. Danışıqları Ermənistanı himayə edən dövlətlərlə aparmalıyıq. Ermənistan müstəqil dövlət deyil və Rusiyanın sözündən kənara çıxıb bilməz. Ermənistan istənilən qərar qəbul etsə də belə, Rusi-

ya razılıq verməsə bu qərarın heç bir əhəmiyyəti yoxdur.

NATO PA-nın Bakıda keçirilən tədbirində erməni deputatların səsləndirdikləri fikirlərin hamısı əsassızdır. Bütün dünya Ermənistanda nə qədər acınacaqlı vəziyyətin olduğunu bilir. Dərin sosial-iqtisadi böhran nəticəsində hər il təxminən 70 min insan işğalçı ölkəni tərk edir. Eyni zamanda Qarabağ erməniləri ilə Ermənistan vətəndaşları arasında ciddi qarşıdurmalar var. Bu amil onların ordusunda da özünü göstərir. Ermənistandan heç kim Dağlıq Qarabağa hərbi xidmətə gəlmək istəmir. Hətta onların arasında insidentlər də baş verir. Bu yaxınlarda Qarabağdan olan əsgər Ermənistandan gələn əsgəri vurub öldürmüşdü. Bunu erməni mətbuatı da yazdı. Ermənistanda əhalinin sayı o qədər azdır ki, sərhədlərin mühafizəsində mülki, yerli əhalidən istifadə olunur. Ermənistan ordusunun büdcəsi cəmi 250 milyon dollardır. Bu da bizim ordunun büdcəsindən 15 dəfə aşağıdır. Başqa dövlət qarışmasa, Azərbaycan ordusu 3 gün müddətinə Yerevana qədər gedib çıxıb bilər. Ermənistanın bizim ordunun qarşısında dura biləcək heç bir potensialı yoxdur.

- Siyavuş müəllim, Milli Məclis tərəfindən yaxın zamanlarda hərbi qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi gözlənilirmi?

- Təbii ki, vəziyyətlə əlaqədar bu addımlar atılır. Hərbi çağırış, sosial təminat və s. ilə bağlı qanunlar mütəmadi olaraq təkmilləşdirilir. Yəni zərurət ortaya çıxdıqca, hərbi qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi istiqamətində addımlar atılacaq.

AZƏRBAYCANLA TÜRKİYƏNİN MÜNASİBƏTLƏRİ YÜKSƏLƏN XƏTLƏ İNKİŞAF EDİR

-Siyavuş müəllim, bu yaxınlarda Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndə heyəti Türkiyədə səfərdə oldu, Ədalət və İnkişaf Partiyasının növbəti qurultayında iştirak etdi. Partiyalar arasında münasibətlərin gələcək perspektivləri haqqında nə deyə bilərsiniz?

- Yeni Azərbaycan Partiyası ilə Türkiyənin Ədalət və İnkişaf Partiyasının çox geniş əlaqələri var. Partiyalarımızın müxtəlif qolları da sıx əməkdaşlıq edirlər. Belə ki, partiyaların qadınlar, gənclər təşkilatları və yerli strukturlarının da yaxşı münasibətləri mövcuddur. Bu yaxınlarda AKP-nin qurultayında YAP nümayəndə heyətinin iştirak etməsi də münasibətlərimizin yüksək olmasının göstəricisidir.

Bilirsiniz ki, Türkiyə Respublikasının Konstitusiyasına əsasən, dövlət başçısı partiya

sədri ola bilməz. AKP-nin lideri Rəcəb Tayyib Ərdoğan prezident seçildiyi üçün partiyaya yeni sədrin seçilməsi qurultayın gündəliyində dayanırdı. Beləliklə, qurultayda Əhməd Davudoğlu AKP-nin yeni sədri seçildi. Toplantı çərçivəsində YAP nümayəndə heyətinin üzvləri olaraq AKP-nin yeni rəhbərliyi ilə görüşərək gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzuladıq. Eyni zamanda partiyalar arasında əlaqələrin gələcək perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb. Türkiyənin yeni prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın ilk xarici rəsmi səfərini Azərbaycana etməsi də çox təqdirəlayiq haldır.

- Sizcə, Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın ölkəmizə səfərinin ölkələr arasında əlaqələrin daha da güclənməsi baxımından əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

- Təbii ki, bu səfər Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin yüksələn xətt üzrə inkişafının göstəricisidir. Ümumiyyətlə, Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərini ən gözəl xarakterizə edən Ümummilli lider Heydər Əliyevin “Bir millət, iki dövlət” kəlamıdır. Tarix göstərir ki, hər zaman xalqlarımız və cəmiyyətimiz bu mövqedən çıxış edərək bir-birinin köməyinə çatıblar. Ümumiyyətlə, ölkələr arasında tərəfdaşlıq münasibətləri mütəmadi surətdə inkişaf etməkdə və yeni keyfiyyət çalarları ilə zənginləşməkdədir. Hər iki ölkəni bir-birinə bağlayan strateji əsaslar xalqlararası dərin inteqrasiya, ortaq milli keçmişə və dəyərlərə malik olmaq, eyni zamanda milli maraqların uzlaşdırılmasıdır. Mühüm məqamlardan biri də budur ki, Azərbaycan-Türkiyə əməkdaşlığı regional və beynəlxalq təhlükəsizliyə müstəsna töhfələr verir. Bu, xüsusilə də, hər iki dövlətin iştirakı ilə reallaşdırılan enerji layihələrinin fonunda müşahidə olunur. Bu layihələr bütövlükdə Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynamaqla yanaşı, Azərbaycanla Türkiyənin bey-

nəlxalq müstəvidə mövqeyi və nüfuzunu xeyli dərəcədə gücləndirir. Hər iki ölkənin birgə iştirakçılığı və əməkdaşlığı əsasında icra olunan layihələr regional çərçivədən çıxaraq qlobal xarakter kəsb edir. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft və qaz kəmərləri, tikilməkdə olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu Avropa ilə Asiyayı birləşdirən dəhliz funksiyasını yerinə yetirən Azərbaycanın enerji və coğrafi imkanlarından səmərəli istifadə etməyə imkan verir. TANAP və TAP layihələri iki ölkə arasında təkcə iqtisadi deyil, təhlükəsizlik əlaqələrini də daha da gücləndirəcək. Bütün bunlar isə Azərbaycan-Türkiyə strateji münasibətləri ən yüksək səviyyədə inkişaf etməsinin bariz göstəricisidir. Bu mənada hesab edirəm ki, Türkiyə Prezidentinin Azərbaycanı hazırkı səfəri çox əhəmiyyətlidir.

- Yeni dönmədə Türkiyənin regionda artan rolu Yaxın Şərq və digər ətraf bölgələrdəki problemlərin həllinə necə təsir göstərə bilər?

- Türkiyə ən qaynar regionların birində yerləşir və onun əhatəsində çox ciddi proseslər gedir. Türkiyə dünyanın böyük dövlətlərindən biridir, güclü orduya malikdir, NATO-nun üzvüdür. Bu baxımdan, Yaxın Şərqdə baş verən proseslərlə bağlı Türkiyənin iradəsindən kənar hansısa ciddi məsələləri həll etmək çox çətindir. Bu reallığı bütün dövlətlər başa düşürlər. Qardaş Türkiyə daim regionda sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunması yönündə siyasət aparır və münaqişələr nəticəsində insanların, o cümlədən qadınların, qocaların, uşaqların ölməməsinə çalışır. Bilirsiniz ki, Türkiyə ərazisində qaçqınlar ordusu var, bu dövlət münaqişələrdən əziyyət çəkdiqləri üçün ona pənah gətirən insanlara qayğı göstərir. Hesab edirəm ki, Türkiyənin bölgədəki rolu daha da artacaq.

- Bu baxımdan, qardaş dövlətin Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli prosesində rolunun daha da güclənməsi gözlənilirmi?

- Təbii ki, Türkiyənin Cənubi Qafqaz regionunda böyük təsiri var və bölgədə aktiv siyasət yeridir. Bölgənin digər ölkəsi Gürcüstanla da sıx münasibətlər qurulub. Ermənistan isə Azərbaycan torpaqlarını işğal etdiyi üçün sərhədlər bağlanıb. Cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın təmsalında dəfələrlə elan edilib ki, Cənubi Qafqazda uzunmüddətli sülh, sabitlik və təhlükəsizlik mühitinin yaranması üçün Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ədalətli şəkildə həll edilməsi lazımdır. Bu məsələdə Azərbaycan və Türkiyə daim beynəlxalq arenada bir-birlərinə xüsusi dəstək verir.

Türkiyənin Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı tutduğu mövqe xüsusilə təqdir olunmalıdır. Ermənistan tərəfindən Azərbaycan torpaqlarının işğalına etiraz əlaməti olaraq, 1993-cü ildən etibarən Türkiyə işğalçı ölkə ilə əlaqələrə son qoyaraq sərhədləri bağlayıb. Eyni zamanda Türkiyə dövləti beynəlxalq təşkilatların Azərbaycanın işğala məruz qalması faktını təsdiqləyən və beynəlxalq hüquqa zidd əməlin dayandırılmasını tələb edən qərarlarının qəbul olunmasında ölkəmizi hər zaman dəstəkləyib.

- Siyavuş müəllim, Türkiyəyə səfəriniz çərçivəsində bu ölkədə müalicə olunan əsgərlərimizlə də görüşmüşünüz. Onların durumu haqqında nə deyə bilərsiniz?

- Türkiyədə müalicə olunan hərbiçilərimizə böyük diqqət var. Onlara, bütövlükdə bütün hərbiçilərimizə ən yüksək diqqəti Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev göstərir. Bilirsiniz ki, Azərbaycan nümayəndələri Türkiyənin hərbi hospitalında müalicə alan əsgərlərimizə mütəmadi olaraq baş çəkirlər. Eləcə də, Türkiyənin dövlət rəsmiləri, ictimaiyyət

nümayəndələri də əsgərlərimizi ziyarət edirlər. Bu bir daha dövlətlərimizin qardaşlığının göstəricisidir. Bu fakt xüsusi-lə, bir daha dövlətimizin, Prezidentimizin orduya, hərbiçilərə diqqət və qayğısının bariz nümunəsidir. Prezidentimiz sərhəd bölgələrinə mütamadi səfərlər edir, əsgərlərlə görüşür. Bu gün orduya göstərilən diqqət həddindən artıq bö-yükdür. Hesab edirəm ki, bu məsələdə hər bir vətəndaş cə-nab Prezidentdən nümunə götürməlidir. Orduya qürur mə-nəbəyimiz kimi yanaşılmalıdır.

- Siyavuş müəllim, cəbhə xəttində baş verən son gərginlik zamanı bu hadisələrlə bağlı bəzi KİV-lərdə qeyri-obyektiv məlumatlar yayıldı. Belə halların aradan qaldırılması üçün qanunvericilikdə hansısa dəyişikliklə-rin edilməsi zəruridirmi?

- Bu, çox ciddi məsələdir. Dövlətimizin başçısı hər zaman belə həssas məsələlərdə diqqətli olmağı tövsiyə edib. Bu günlərdə isə Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyevin yanında dövlət orqanlarının informasiyanın verilməsinə məsul struktur bölmələrinin və kütləvi informasiya vasitə-ləri rəhbərlərinin müşavirəsi də keçirilib. Müşavirədə Azər-baycan Respublikasının informasiya təhlükəsizliyi ilə bağlı bir sıra aktual məsələlər müzakirə edilib və mövzu ətrafın-da fikir mübadiləsi aparılıb. Dünya praktikasında belədir ki, bu tipli məsələlərlə bağlı dövlət orqanlarının mətbuat xid-mətindən məlumatlar alınmalıdır. Kimsə cəbhədəki vəzi-yətlə bağlı özündən nəşə uydurursa, yaxınlarından nəşə eşi-dirsə və onu KİV-ə ötürürsə, bu, tənqidatdır. Belə xəbərlər həm valideynləri narahat edir, həmçinin ordu haqqında mənfi imic formalaşdırmağa xidmət edir. Sovet dövründə vətəndaşlarımız tanımadığı ölkələrə hərbi xidmətə gədirdi-

lər. Bunun çətinlikləri bir çox çətinlikləri vardı. İndi isə gənclərimiz öz ərazisində xalqına, dövlətinə xidmət edir və bu da şərəflidir. Mən başa düşürəm, cəmiyyətdə, hər bir ailədə problemlər olduğu kimi, orduda da bəzi problemlər ola bilər. Çünki ordu da cəmiyyətin tərkib hissəsidir. Ordu cəmiyyətdən kənar deyil. Amma kimlərsə cəmiyyətdəki problemləri orduya daşımağa çalışır. Əvvəllər əsgərlərin yaxınlarının toyu və ya yası olanda bunu əsgərə bildirmir-dilər. Amma indi isə belə şeylərin hamısından məlumatları var. Bu da əsgərə psixoloji təsir edir. Valideynlər, qohum-əqraba belə hallara yol verməməlidir. Əsgər hərbiçidir, or-duda onun böyüyü komandır, qohum-qardaşı isə əsgər yol-daşlarıdır. Ordumuzla bağlı vəziyyət, onun fəaliyyəti haqda düşünülməmiş informasiyalar verilməməlidir. Bu baxım-dan, informasiya təhlükəsizliyinə ciddi əməl edilməlidir. Hesab edirəm ki, parlamentin payız sessiyasında ordu və təhlükəsizlik məsələsi ilə bağlı qanunlara yenidən baxmalı-yıq. Digər tərəfdən, mətbuat haqqında qanuna da dəyişik-liklər edilməlidir. Əsaslandırılmamış, mənbəyi məlum ol-mayan informasiyalar yayanlara qarşı məsuliyyət müəyyən edilməlidir.

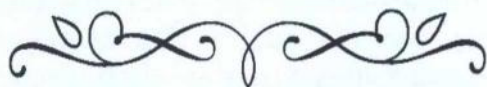
- Beynəlxalq təşkilatların işğalçı Ermənistanın tən-ribatçı əməllərinə münasibəti haqqında fikirlərinizi də bilmək istərdik...

- Ermənistan mütamadi olaraq atəşkəsi pozur, tən-ribatlara əl atır. İşğalçı ordunun hərbiçiləri dinc sakinlərə qarşı atəş açırlar, azyaşlı uşaqlar hədəfə alınır. Belə faktların sayı çoxdur. İndiyə qədər atəşkəs dövründə Naxçıvanda atəşkəs pozulmurdu, amma son hadisələr zamanı bu bölgə-də də erməni tərəfi atəşkəsi pozdu.

Təəssüf ki, ATƏT-in Minsk qrupu və həmsədr ölkə-lər, digər beynəlxalq təşkilatlar Ermənistanın bu tənribatına

sərt reaksiya bildirmədilər. Amma nəzərə alınmalıdır ki, Azərbaycanın güclü ordusu var. Nəinki Cənubi Qafqazın, bütövlükdə MDB məkanında ən güclü ordulardan biridir. Azərbaycan istənilən təxribatın qarşısını almağa hazırdır. Cənab Prezidentimiz xəbərdarlıq edib ki, istənilən təxribatın qarşısı layiqincə alınacaq, torpaqlarımız işğaldan azad olunacaq. Bu gün biz güclü ordumuzla fəxr edirik.

MÜNDƏRİCAT

Qurtuluşdan başlayan tərəqqinin təntənəsi – akademik
Nizami Cəfərov 5

ÜMUMMİLLİ LİDER HEYDƏR ƏLİYEVİN İDEYALARI YAŞAYIR

Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu
Azərbaycançılıq ideologiyası özündə multikultural
dəyərləri də birləşdirir 14
Azərbaycan Ümummilli lider Heydər Əliyevin ideyaları
əsasında inkişaf edir 27
Qurtuluşdan başlayan tərəqqi və yüksəliş sonrakı dövrdə
Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi sürətli
inkişafını təmin etdi 39
Ulu öndər Heydər Əliyev ölkəmizi Azərbaycan Xalq
Cümhuriyyətinin taleyini yaşamaq təhlükəsindən
xilas etdi 50

MÖHKƏM TƏMƏLƏ ƏSASLANAN SİYASƏTİN TƏNTƏNƏSİ

Yeni hədəflər ölkəmizin davamlı inkişaf strategiyasının
məhiyyətindən qaynaqlanır 59
Xalq Azərbaycanda inkişaf və sabitliyin davamlı olması
üçün cənab İlham Əliyevi dəstəkləyir 70
Azərbaycan reallıqları: möhkəm təmələ əsaslanan
siyasətin təntənəsi 79

Azərbaycan reallıqlarının Davos Dünya İqtisadi Forumu kimi mötəbər tribunadan səsləndirilməsi müstəsna əhəmiyyətə malikdir	92
Qazanılan uğurların əsasında Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi düşünülmüş, məqsədyönlü siyasət dayanır	102
2017-ci ilin Prezident İlham Əliyev tərəfindən “İslam həmrəyliyi ili” elan olunması vaxtında qəbul olunmuş və zamanın çağırışlarına cavab verən addımdır	110
Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi düşünülmüş, məqsədyönlü siyasət iqtisadi uğurların əsasıdır	120

YENİ AZƏRBAYCAN PARTİYASI DÜNƏNİN, BU GÜNÜN VƏ GƏLƏCƏYİN PARTİYASIDIR

İqtidar və müxalifət partiyalarının bir masa arxasında əyləşməsi təqdirəlayiqdir	130
25 illik zəngin və şərəfli inkişaf tarixinə malik olan YAP Azərbaycanın aparıcı siyasi qüvvəsidir	139
Yeni Azərbaycan Partiyası dünənin, bu günün və gələcəyin partiyasıdır	150
Yeni Azərbaycan Partiyası qarşıdan gələn parlament seçkilərinə böyük inamla gedir	156
Yeni Azərbaycan Partiyası bələdiyyə seçkilərinə inamla gedir	165
Bələdiyyə seçkiləri Yeni Azərbaycan Partiyasının tam qələbəsi ilə başa çatdı	173
YAP-ın Ümumrespublika müşavirəsində prezident seçkilərinə hazırlıqla bağlı qarşıda duran konkret vəzifələr müzakirə edildi	178

KONSTITUSİYA İSLAHATLARI MÜASİR DÖVRÜN TƏLƏBİDİR

Konstitusiyaya təklif olunan dəyişikliklər çox aktualdır və günün tələblərinə tam cavab verir	185
Konstitusiyaya islahatlarının tətbiqi ilə Azərbaycanın müasir inkişaf tarixinin yeni səhifəsi yazılır	197
Azərbaycan ordusunun döyüş hazırlığı yüksək səviyyədədir	212
Azərbaycanla Türkiyənin münasibətləri yüksələn xətlə inkişaf edir	218

QURTULUŞDAN BAŞLAYAN TƏRƏQQİ

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no vertical margin lines or other markings present. The paper appears to be a standard notebook page.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper appears to be from a notebook or a standard sheet of stationery. There is no handwriting or other markings on the page.

**Rəşid Kərimli
Kamran İbrahimov
Rövşanə Nizamiqızı**

Çapa imzalanıb: **05.03.2019**
Şərti çap vərəqi: 14,5 Sifariş №62
Kağız formatı: 60x84 1/16. Tiraj: 1000

Kitab "**Elm və təhsil I**" nəşriyyat-poliqrafiya müəssisəsində
hazır diapozitivlərdən çap olunmuşdur.

E-mail: elm.ve.tehsil@mail.ru
Tel: 497-16-32; 050-311-41-89

Ünvan: Bakı, İçərişəhər, 3-cü Maqomayev döngəsi 8/4.